

భగవద్గీత

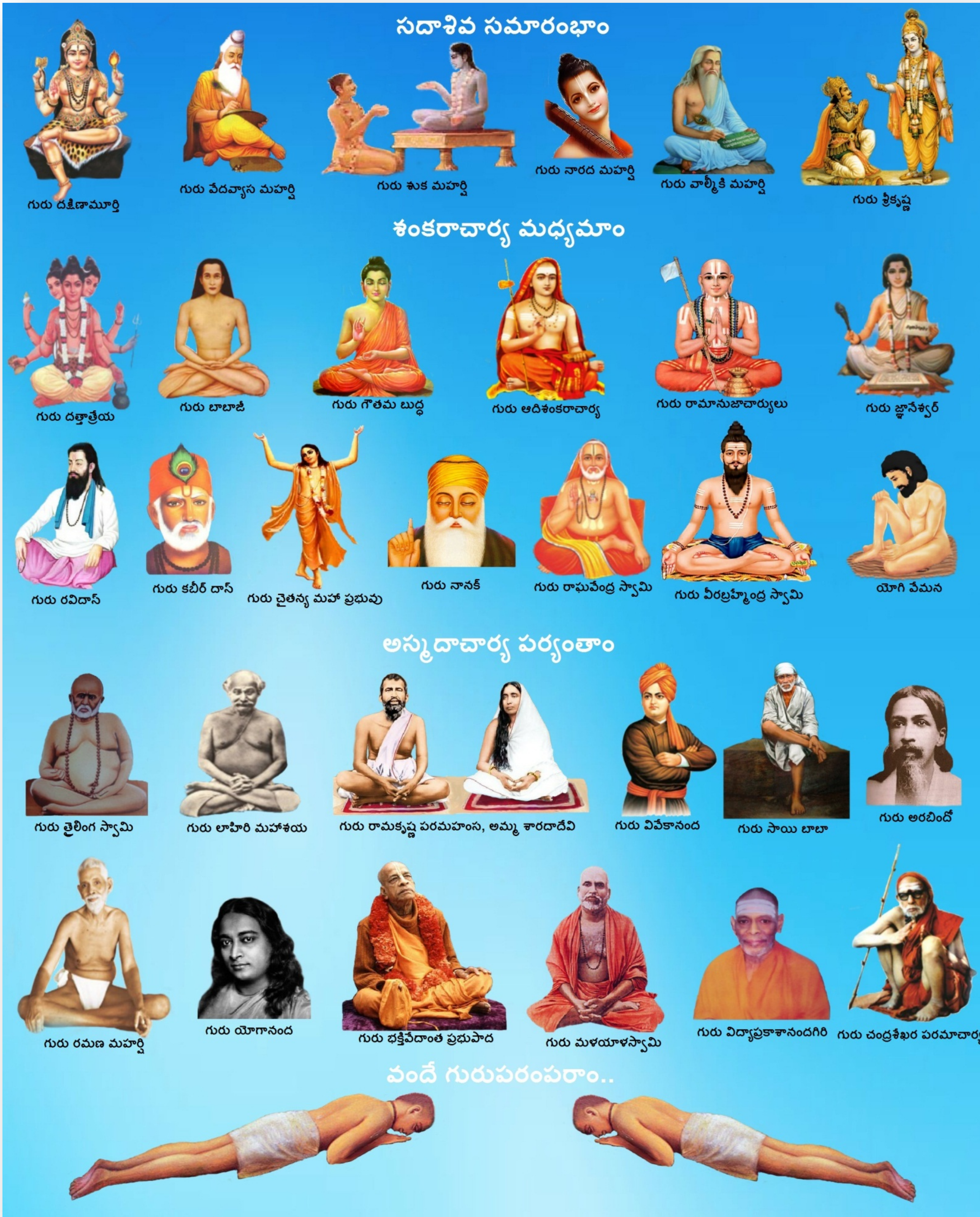
విచారణ

భగవద్గీతోపన్యాసములు

సదాశివ సమారంభాం
గురు దక్షిణామూర్తి
గురు వేదవ్యాస మహర్షి
గురు శుక మహర్షి
గురు నారద మహర్షి
గురు వాల్మీకి మహర్షి
గురు శ్రీకృష్ణ
శంకరాచార్య మధ్యమాం
గురు దత్తాత్రేయ
గురు బాబాజీ
గురు గౌతమ బుద్ధ
గురు ఆదిశంకరాచార్య
గురు రామానుజాచార్యులు
గురు జ్ఞానేశ్వర్
గురు రవిదాస్
గురు కబీర్ దాస్
గురు చైతన్య మహా ప్రభువు
గురు నానక్
గురు రాఘవేంద్ర స్వామి
గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి
యోగి వేమన
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
గురు త్రైలింగ స్వామి
గురు లాహిరి మహాశయ
గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి
గురు వివేకానంద
గురు సాయి బాబా
గురు అరబిందో
గురు రమణ మహర్షి
గురు యోగానంద
గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద
గురు మళయాళస్వామి
గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి
గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య
వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

నన్ను "నేను" చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120012694

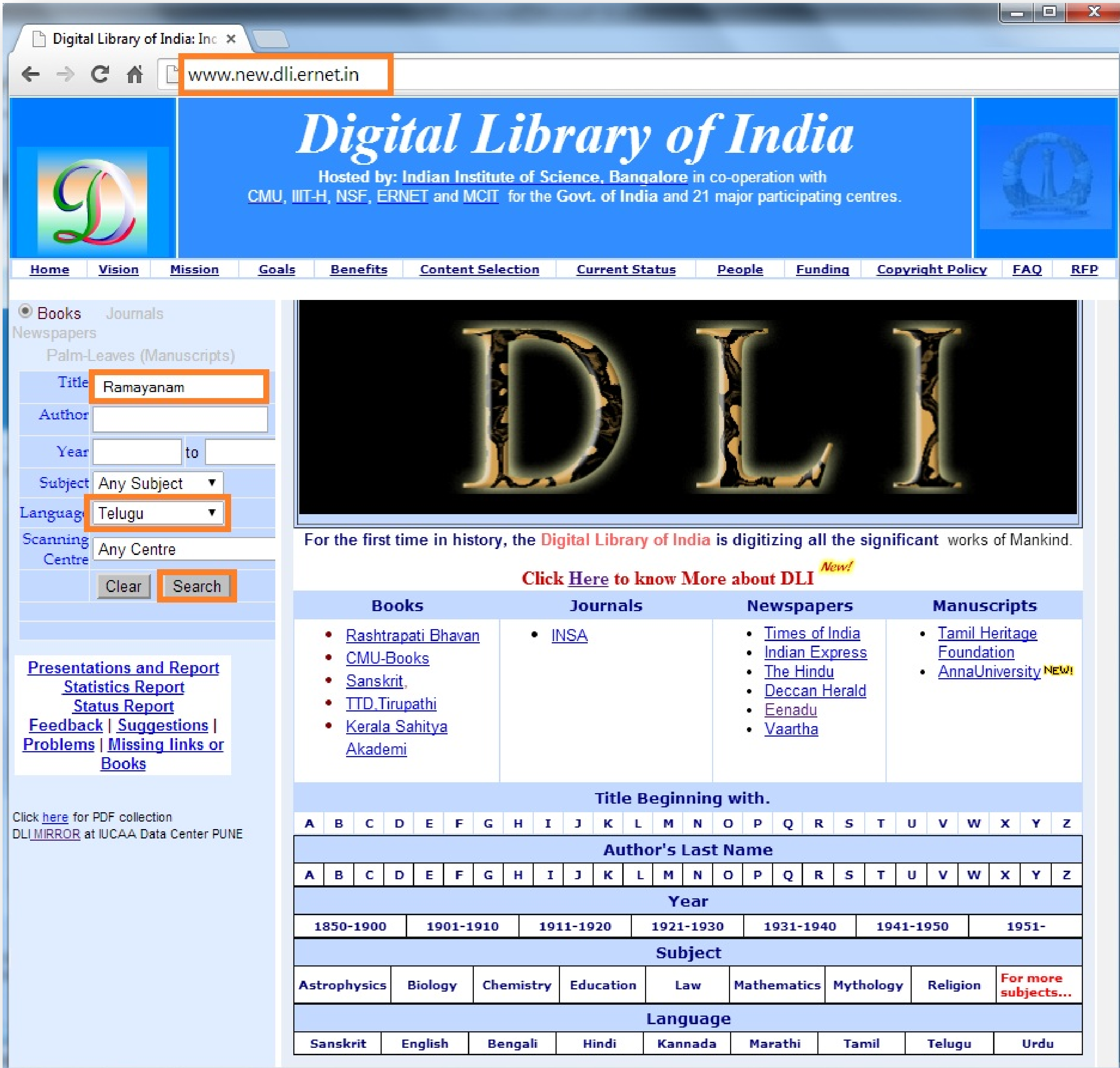
గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఓమ్

శ్రీ గోపాలకృష్ణ విజయతేతరామ్

శ్రీశ్రీశ్రీ విజ్ఞానానందేంద్రసరస్వతీస్వాములవారి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

(గీతామాల, గీతామృత సారసహితము)

గుంటూరు వాస్తవ్యులు

కీ॥ శే॥ మొదుముపల్లి హనుమంతరావు, బి.యే., యమ్.యల్.

గారి కుమారులచే

తెనాలి భారతీ ముద్రాక్షరశాలయందు

అచ్చొత్తించి ప్రచురింపఁబడెను.

(నవమ ముద్రణము)

1971

వెల రూ: 7-50

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

చిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీస్వాములవారి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

1 వ అధ్యాయము

అర్జున విషాదయోగము

ప్రపంచమునందలి సకలవస్తువులు నెనుబది నాలుగు లక్షల యోనివర్గములలో జేరినవి.

అవి నాలుగురకములు:- 1. అండజములు (21లక్షలు), అండజము లనగా గ్రుడ్లనుండి వెలువడునవి i. e. పక్షులు, పాములు మున్నగునవి. 2. స్వేదజములు (21 లక్షలు), స్వేదజములనగా చెమటనుండి పుట్టునవి. i. e. తేళ్ళు, నల్లులు, పేలు, దోమలు మొదలగునవి. 3. ఉద్భిజ్జములు (21లక్షలు), ఇవి భూమిని పెల్లగించుకొని వచ్చునవి i. e. వృక్షములు, పర్వతములు మున్నగునవి. 4. జరాయుజములు (21 లక్షలు), జరాయుజము లనగా తల్లిగర్భములో సంచియందుండి కొంత కాలమైన పిదప వెలువడునవి i. e. మనుష్యులు, మృగములు మున్నగునవి. ఈ యెనుబదినాలుగులక్షల యోనివర్గములలో పుణ్యపాపములు, శుద్ధాశుద్ధములు, నిత్యానిత్యములు మున్నగువానిని చక్కగా పరిశీలించి జన్మసాఫల్య మొందుటకు వీలైన జన్మ మానవజన్మయే. అట్టి మానవజాతికి మూడు విధములయిన దుఃఖములు కలవు. అవి యేవనగా: ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, అధిదైవిక దుఃఖములు. ఆధ్యాత్మిక

శ్రీ స్వాములవారు నిత్యము గీతోపన్యాసముల
ప్రారంభించునపుడే పఠించుచుండెడి

ధ్యానశ్లోకములు

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్,
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే. ౧

హే గోపాలక ! హే కృపాజలనిధే! హే సింధుకన్యాపతే !
హే కంసాంతక ! హే గజేంద్రకరుణాపారీణ ! హే మాధవ !
హే రామానుజ! హే జగత్త్రయగురో! హే పుండరీకాక్ష!మాం
హే గోపీజననాథ పాలయ పరం జానామి న త్వాం వినా. ౨

వందే శంభు ముమాపతిం సురగురుం వందే జగత్కారణం
వందే పన్నగభూషణం మృగధరం వందే పశూనాంపతిమ్
వందే సూర్యశశాంక వహ్నినయనం వందే ముకుందప్రియం,
వందే భక్తజనాశ్రయం చ వరదం వందే శివం శంకరమ్. ౩

యం శైవాః సముపాసతే శివ ఇతి బ్రహ్మేతి వేదాంతినో
బౌద్ధా బుద్ధ ఇతి ప్రమాణపటవః కర్తేతి నైయాయికాః
అర్హన్నిత్యథ జైనశాసనరతాః కర్మేతి మీమాంసకాః
సోఽయం వో విదధాతు వాంఛితఫలం త్రైలోక్యనాథో హరిః. ౪

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః,
గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః. ౫

నములగుటచే ఉపనయనాది సంస్కారములు లేనివారు వానిని జదువ వీలులేదు. కనుక అందఱు అనగా స్త్రీలు, శూద్రులు, ద్విజబంధువులు మున్నగువారు తరింపగలందుకై భారతమును వ్రాసిరి. భగవద్గీత భారతములో భీష్మపర్వములో శ్లోకరూపముగా జెప్పబడియుండుటచే దీనిని అందఱు చదువవచ్చును. ఇది పరమోత్కృష్టమైన గ్రంథము. ఇయ్యది సర్వోపనిషత్సార మనియు, బ్రహ్మవిద్యయనియు, యోగశాస్త్రమనియు, మానవకోటి ఐహికాముష్మికసుఖముల బడయు సాధనమనియు, హిందూదేశములోనేగాక దేశాంతరములయందును మతాంతరులచే గూడ పొగడ్త గాంచిన గ్రంథరాజము. ఈ సంసారసముద్రము నుండి తరించుటకు, మానవజన్మలోని కష్టపరంపరలోనుండి వెలువడి అజ్ఞానాంధకారమును బోగొట్టుకొని జ్ఞానము బడసి చిత్త శాంతిని, జీవితజయమును, మోక్షమును పొందుటకు గీతా పఠనమే మార్గము. వివేకానందస్వాములవారు ఇద్దానిని గూర్చి 'Universal Scripture' అనగా ప్రపంచమందెల్లరు పఠింపదగిన గ్రంథమని వ్రాసియున్నారు. మరియు నిది **Bible of Humanity** అనగా మానవు లెల్లరకును ధర్మ బోధజేయు గ్రంథమనబడును.

గీతయందు పదునెనిమిది అధ్యాయములు గలవు. మొదటిఆఱుఅధ్యాయములు కర్మషట్క మనబడును. ఏడవ అధ్యాయము మొదలు పండ్రెండవ అధ్యాయమువఱకు భక్తి లేక ఉపాసనాషట్క మనబడును. పదుమూడవ అధ్యాయము

దుఃఖము లనగా (Physical and mental maladies) శరీర సంబంధమైన రోగములు, మనస్సునకు కామక్రోధాదులవల్ల నేర్పడు పీడ మొదలగునవి. అధిభౌతిక దుఃఖము లనగా, (environmental difficulties) చుట్టు ప్రక్కల నుండు దొంగలు, తేళ్ళు, పాములు మున్నగువానివలన గలుగు ప్రమాదములు. అధిదైవిక దుఃఖములనగా (Supernatural catastrophies) మనుష్యుల శక్తి సామర్థ్యముల కంటె పలురెట్లు శక్తిగల దేవతల ప్రకోపమువలన కలుగు బాధలు, e. g. ఉప్పెన, భూకంపములు, కలరా ఇత్యాదులు. మానవులు ఆధ్యాత్మిక, అధిభౌతిక, అధిదైవికము లను మూడు విధములగు దుఃఖములను పోగొట్టుకొనుటకు ప్రపంచమునగల సాధనములు తాత్కాలికోపశమనములే గాని శాశ్వతమైనవి గావు. ఆ దుఃఖముల నిర్మూలపఱచు శాశ్వతమైన సాధన మొకటియే—ఆత్మానాత్మ వివేకము.

హిందూమతములోని అవాంతరశాఖ లగు ద్వైత, అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, శైవసిద్ధాంతములు మున్నగువాని కన్నిటికిని ప్రస్థానత్రయము ప్రమాణ గ్రంథములు. అవి యేవనగా: 1. భగవద్గీత, 2. ఉపనిషత్తులు, 3. బ్రహ్మసూత్రములు. వైదిక మతము లన్నింటికి నివి మూడు ప్రమాణములు. వీనిని ప్రమాణముగ లేనట్టిమతము అవైదికమత మన బడును. నాస్తికవాదముపూర్వపక్షముచేయబడియున్నది. వేదవ్యాసులవారుపదునెనిమిదిపురాణముల వ్రాసి పంచమవేదమన బడు భారతమేల వ్రాసిరనఉపనిషత్తులు, వేదములుసర్వప్రధా

పదునెనిమిది. గీతయందలి పదునెనిమిది అధ్యాయములు పదునెనిమిది యోగములను గురించి తెలుపుచున్నవి. యోగ మనిన చేరుటకు మార్గము (యుగము=yoke = యోగము) అందు మొదటిది విషాదయోగము.

దుర్యోధనుడు, అర్జునుడు, ఉభయులు శ్రీకృష్ణుని సాయము యుద్ధారంభమందు దపేక్షించిరి. తాను ఒక్కడే కావలయునా? నవకోటినారాయణులు కావలయునా? కోరు కొమ్మనిన దుర్యోధనుడు నవకోటినారాయణుల కోరుకొని యెను. అర్జునుడు ఒంటరివాడైనను శ్రీకృష్ణుని సాయము కోరెను. ఇరుపార్శ్వములవారును కురుక్షేత్రమందలి యుద్ధ భూమికి జనిరి. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకు సారథ్యము వహించెను. ధృతరాష్ట్ర మహారాజు గ్రుడ్డివాడగుటచేత యుద్ధ మందలి విశేషములు తనకు దెలియజెప్పవలసినదని సంజయుని గోరెను. సంజయుడు వేదవ్యాసుని అనుగ్రహామువలనదూర దృష్టి, దూరశ్రవణముల రెంటిని బడసినవాడగుటచే యుద్ధ మందలి విషయముల జెప్పదొడగెను. (Sanjaya being the foremost desciple of Veda Vyasa, attained through his grace the powers of telepathy and clairvoyance, and thus narrated the events and the conversation that took place between Lord Sri Krishna and Arjuna in the battle-field.)

మొదటి శ్లోకమందు, యుద్ధసన్నద్ధులై కురుక్షేత్ర ములో చేరిన తన కుమారులును, తనతమ్ముని కుమారులును

మొదలు పదునెనిమిదవ అధ్యాయమువఱకు జ్ఞానషట్క మనబడును. రెండవషట్కము భక్తినిగురించి చెప్పుటలో అభిప్రాయ మేమనగా – మొదటిషట్కమందు ప్రతిపాదింపబడిన కర్మకు, మూడవ షట్కమందు ప్రతిపాదింపబడిన జ్ఞానమునకు, రెంటికి భక్తి అవసరమని అభిప్రాయము. తలలేని మనుష్యునిమాదిరి భక్తిలేని కర్మ, భక్తిలేని జ్ఞానము నిష్ప్రయోజనము. ఇందు మొదటి అధ్యాయములోని 47 శ్లోకములు, రెండవ అధ్యాయములోని మొదటి పదిశ్లోకములు, మొత్తము 57 శ్లోకములకు పూర్వపీఠిక యని పేరు. అసలు గీతారంభము 2 వ అధ్యాయము 11 వ శ్లోకముతో, దాని అంత్యము 18 వ అధ్యాయమందలి 66 వ శ్లోకము "సర్వ ధర్మాన్ పరిత్యజ్య" అను చరమశ్లోకముతో శేషము 18 వ అధ్యాయము 67–78 శ్లోకములు ఉత్తరపీఠిక యనబడును.

గీతాధ్యాయములు పదునెనిమిది. భారతయుద్ధముజరిగినది పదునెనిమిది రోజులు. యుద్ధమందలి అక్షౌహిణులు పదునెనిమిది. అందు పాండవులకు 7 అక్షౌహిణులు, కౌరవులకు 11 అక్షౌహిణులు. (1 అక్షౌహిణి యనగా 21870 ఏనుగులు, 21870 రథములు, 65610 గుఱ్ఱములు, 109350 కాల్బంట్లు కలిగినది). సాంఖ్యశాస్త్రప్రకారము పదునెనిమిది అను సంఖ్యకు (Indication) "సోహం" అనే అజపా గాయత్రి యేర్పడుచున్నది. దానికి అర్థ మేమనగా :— సః—(ఆయన) బ్రహ్మ, అహం=(నేను) జీవుడు. జీవుడు పరబ్రహ్మము ఐక్యమగుట, జీవబ్రహ్మైక్యము తెలుపు సంఖ్య

గీతయందు విస్తరింపబడిన ముఖ్యాంశము, మానవజన్మ యావత్తు ఒక యుద్ధమువంటిది. మహాభారతయుద్ధము 18 రోజులు మాత్రమే జరిగెను. మానవుని జీవితమందలి యుద్ధము నిత్యము జరుగుచున్నది. (The Gita depicts life's battle and hence its study is all important: The life's battle is everlasting while the Mahabharata War lasted for eighteen days.) మనశరీరము ఒక యుద్ధభూమివంటిది. స్థూల, సూక్ష్మశరీరములు క్షేత్రము. ధర్మక్షేత్రము అనగా మానవశరీరము. ధర్మము చేయుట కుపయోగపడునది మానవశరీరము. పాండవులు సాత్త్వికవృత్తులు; కౌరవులు రాజసిక, తామసిక వృత్తులు. మనశరీరమందలి సాత్త్వికగుణములకు, రాజసిక తామసిక గుణములకు నిత్యము యుద్ధము జరుగుచున్నది. భారత యుద్ధమందలి నీతి యేమన–ఈశ్వరానుగ్రహమున్న యెడల మనము పట్టినది బంగారమగును. దైవబలము వలన పాండవులు, తమకు వైరి పక్షముకన్న సైన్యము తక్కువైనను జయము గాంచిరి. తామెంత గొప్పవారైనను తమకెంత సేన యున్నను, మహాయోధులు తమ ప్రక్కనిలిచి యుద్ధమాడినను దైవ బలము లేమి కౌరవులు యుద్ధమందు ఓడిపోయిరి. సంజయుని ప్రశ్నించుచున్న ధృతరాష్ట్రుడు అధమజీవుల తరగతిలో చేరినవాడు.

జీవులు మూడురకములు. 1. ఉత్తములు–సాత్త్వికులు సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందును పరమాత్మయందు

ఏమి చేసిరి? అని ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని ప్రశ్నించు చున్నాడు. ఈ ప్రశ్న మొట్టమొదట అప్రస్తుతముగా కనుపడవచ్చును. ఆలోచించి చూడగా దాని భావమే మన కురుక్షేత్రము ఏర్పడినది మొదలు అచట నెన్నో ధర్మకార్యములు జరిగియుండుటచే అచట ఆధ్యాత్మిక వాతావరణము ఏర్పడినందున యుద్ధము చేయవలయునని అచటికి వెళ్ళిన తరువాత వీరి అభిప్రాయములు మారినవా? లేక పాపుశ్రైర్యోరాస నుంకించుచున్నారా? అని ధృతరాష్ట్రుడు తెలిసికొనగోరి సంజయుని అడిగెను. మరియు మనస్సులు మారిపోవుటకు భీష్మ ద్రోణాదులైన గొప్పభక్తులు అంతర్ముఖు లుండుటచే వారల గాంచిన పిమ్మట మనస్సు మారిపోయి యుండవచ్చును.

"శ్లో. న హ్యమ్మయాని తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః
తే పునన్త్యురుకాలేన దర్శనా దేవ సాధవః!"

అని చెప్పబడినది. అనగా గంగాదినదులు తీర్థములే, విగ్రహములు దేవతలే. ఐనను వీనిని చాలకాలము సేవించిన గాని పాపములు పోవు. సాధువుల దర్శించినంతమాత్రముననే మన పాపము లన్నియు పరిహారమగును.

పురాణములు మున్నగువానిని చదువుటలో రెండు దృక్పథములు కలవు. 1. Historical aspect (చారిత్రాత్మకమైనట్టిది). 2. Esoteric aspect (ఆధ్యాత్మికసంబంధమైనట్టిది.

రకము—తామసులు. కుండ బోర్లించిన దీపమువంటివారు. వీరు భగవత్ చింతయే లేక అజ్ఞానాంధకారనిమగ్నులై శరీరమే శాశ్వతమని యెంచి యెన్ని కొంపలో కూల్చి తమ పొట్ట నింపుకొనువారు. వీరలగురించి భాగవతములో ప్రహ్లాద చరిత్రయందిట్లు చెప్పబడియున్నది.

"అచ్చపుఁ జీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయప్రమత్తులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరల చర్వితచర్వణులైనవారికిన్
జెచ్చెరఁ బుట్టునే? పరులు చెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైన నే
మిచ్చిననైన కానలకు నేగిననైన హరిప్రబోధముల్."

ఇట్టి అచ్చపు జీకటిలో బడి కొట్టుకొను అధముల ప్రతినిధివంటివాడు ధృతరాష్ట్రుడు. సంజయుడన్ననో కామ క్రోధముల జయించిన మహానుభావుడగు సద్గురువు.

ఉభయపక్షముల వారు యుద్ధసన్నద్ధులైన తదుపరి భీష్ముడు పాండవపక్షపాతి యనియు, ముదుసలివాడగుటచే శరీరేంద్రియపాటవములు తగ్గియుండునని శంకించి, దుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుని సమీపించి, "మీ శిష్యులలో నొకడగు ధృష్టద్యుమ్నుడు ఎదిరిబలముల (పాండవ సైన్యములను) ఎంత చక్కగా ఆయత్తపఱచినాడో చూడుడు. అనఁగా జాగ్రత్తగా యుద్ధముచేసి మనకు జయము సమకూర్చుడు, లేనిచో శిష్యుని వలన జయింపబడిన మీకు అప్రతిష్ఠవచ్చును." అని చెప్పి పురిగొల్పెను (శ్లో. 3). అందుకు భీష్ముడు, దుర్యోధనుడు

తమమనస్సు లీనపఱచువారు. వీరిని తేనెటీగలకు పోల్చ వచ్చును. తేనెటీగ అన్ని పూవులపై, చెట్లపై వ్రాలి మకరందమును మాత్రము ఎట్లు గ్రోలునో, అట్లే ఈ యుత్తమ జాతియందు చేరిన స్త్రీ పురుషులు తామే లౌకిక, వైదిక వ్యాపారముల చేయుచున్నను, అంతటను ఆ పరబ్రహ్మ లేక శ్రీమన్నారాయణ స్వరూపమునే గాంచెదరు.

2. మధ్యములు—రాజసులు. వీరు సాధారణమైన ఈగల వంటివారు. మామూలుగ ఈగ కొంతసేపు శుద్ధమైన వస్తువులయందు, మరికొంతసేపు అశుద్ధమైన వస్తువులయందు వ్రాలుచున్నది. అట్లే రాజసికులు కొంతసేపు ఆత్మనుగురించి కొంతసేపు ప్రపంచమునుగుఱించి విచారణ సలుపుచుందురు.

3. అధములు — తామసులు. వీరలు అమేధ్యములో పుట్టి, అమేధ్యములో పెరిగి, అమేధ్యములో చచ్చు పురుగులు వంటివారు.

శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస వీరలను మూడు దీపములకు పోల్చియున్నాడు. మొదటివారు సాత్వికులు — గ్లాసుతో కప్పబడిన దీపము, వారికెల్లప్పుడు భగవంతునియందు మనస్సు లీనమైయుండును. రెండవవారు — రాజసులు — పైన తట్ట బోర్లించబడినట్టిదీపముమాదిరి. ఆతట్టయందలి చిల్లులలోగుండ అప్పుడప్పుడు వెలుగు బయల్పడునట్లు వీరు కొన్నిసమయముల యందు మాత్రమే పరమాత్మవిచారణ చేసెదరు. మూడవ

"ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ చ
ఇంద్రియాణి హయా నాహు ర్విషయాం స్తేషు గోచరాన్
అని చెప్పబడినది.

మరియు, "రథస్థం వామనం దృష్ట్వా పునర్జన్మ న విద్యతే" అని చెప్పబడియున్నది. అనగా రథములో వేంచేసి యున్న స్వామి స్వరూపమును చూచినవారికి పునర్జన్మ లేదు. రథోత్సవము గుడిలోనికి రా నలనుపడని పంచమజాతివారి యుపయోగార్థము నిమిత్తమై యేర్పరచబడినది. రథమందుండి ఊరేగు స్వామిని పంచములు సహితము చూడవచ్చును. రథమును పంచములు కూడ లాగవచ్చును. రథోత్సవ సందర్భమందు స్పర్శదోషము లేదు. దీని అంతరార్థ మేమనగా—ఈ చిన్నరథము (మానవశరీరము) లో నున్న వామనమూర్తిని (జీవుని) తెలిసికొనిన వారికి పునర్జన్మ లేదు. సాక్రెటీస్ అను గొప్ప గ్రీకు తత్త్వవేత్త (Know thyself) అనగా నీవెవరో తెలిసికొనుము అని వాక్రుచ్చెను. ఇచట కృష్ణుడు పరమాత్మ. అర్జునుడు జీవాత్మ. పరమాత్మ పాంచజన్యమును,అర్జునుడు దేవదత్తమును పూరించిరి. వెంటనే వారి సైనికులు భేరీ మృదంగాదులు మ్రోగించి యుద్ధమునకు సంసిద్ధముగానున్నామని తెలియపరచిరి.అంతయుసర్వసిద్ధమై యుండెను. ఎంటినారిని మాత్రము లాగవలసియున్నది. ఆ సమయములో పరమాత్మ మూడు లోకములు స్వాధీనపరచు కొన్నవాడైనను, భక్తులయందలి కటాక్షమువల్ల అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని,అతనికి విషాదము కలిగించి,ఆయన

తమయందనుమాన పడుచున్నాడని గుర్తెరిగి మాటలతో చెప్పిన ప్రయోజనములేదనియెంచి బిగ్గరగా శంఖముపూరించి సింహనాదము చేసెను. (అనగా దుర్యోధనా! చూడు. నేను చూపునకు ముసలివాడనైనను నాపరాక్రమమందెట్టిలోపము లేదని తెలియ పరచెను.) వెంటనే కౌరవసైనికులు తమతమ వాద్యముల (శంఖములు, భేరి, మృదంగాదులు) మ్రోయించి తాము యుద్ధసన్నద్ధులై యున్నట్టు తెలిపిరి (శ్లో. 13). యుద్ధ రంగమందుగూడ ఒక (Code of morality) నీతి కలదు. ఏమన ప్రత్యర్థులు యుద్ధమునకు సిద్ధముగా నున్నామని తెలుపునంత వఱకు బాణ ప్రయోగము చేయరాదు. ఇంతలో పాండవ పక్షమున నాలుగు తెల్లని గుఱ్ఱములు (శైబ్య, సుగ్రీవ, మేఘపుష్ప, వలాహకములు) కట్టిన గొప్ప రథమందు శ్రీకృష్ణుడు,అర్జునుడు ఇరువురును కనబడిరి (శ్లో. 14) రథము అనగా ఈ మానవ శరీరము. రథములో కూర్చున్న వాడు అర్జునుడు_కర్త. ఇంద్రియములు_గుఱ్ఱములు.మనస్సు_ పగ్గము. విషయములు___శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు. బాటలు _ పరమాత్మ=గమ్యస్థానము. మహా స్యందనము = గొప్ప రథము_మానవశరీరము. నాలుగు తెల్లనిగుఱ్ఱములు = తెలుపు జ్ఞానమును సూచించునది. నాలుగు గుఱ్ఱములు = నాలుగు వేదములు. వేదబద్ధులై ప్రవర్తించువారికి ఆత్మ పరమాత్మల స్వరూపము తెలియును.

adopted.) శ్రీకృష్ణుడు భక్తపరాధీనుడగుటచే కోరినప్రకారము రథమును మధ్యనిలుపగా, అర్జునుడు తన బంధువులను పినతండ్రులను, బావమఱదులను పూజనీయులైన గురువులను ఎదిరి బలములలో నిలిచియుండగ జూచి, అఖండభూమండలము స్వాధీనము కానున్నను, త్రైలోక్యాధిపత్యము రానున్నను, వారలతో తాను యుద్ధము చేయనని చెప్పెను. (శ్లో 34—45).

బ్రహ్మజ్ఞానమును బడయుటకు కొన్ని ముఖ్యలక్షణములు లేక పూర్వాంగములు (Preliminary qualifications) ఉండవలయును. అవి ఏవనగా:—

(1) నిత్యానిత్య వస్తువివేకము (The sense of discrimination between the eternal and transitory things) శాశ్వతమైన వస్తువు లెవ్వి? అశాశ్వతమైన వస్తువులెవ్వి ? అని తెలిసికొనుట.

(2) ఇహాముత్ర ఫలభోగ విరాగము (i.e., non-attachment towards worldly or heavenly pleasures ఐహికాముష్మిక సుఖములందు మనస్సు లగ్నపఱచ కుండుట, వానియందు కాకిరెట్ట చూచిన నెంత అసహ్యమో అంత అసహ్యము కలుగవలెనని శ్రీశంకరాచార్యులు వ్రాసిరి.

(3) శమదమాదిషట్కసంపద (i. e. control over the external sensory organs and inner mind) ఇంద్రియములను మనస్సును స్వాధీనమందుంచుకొనుట. తితిక్ష (Patience), శ్రద్ధ (Faith), సమాధానము (contentment or peace of mind),

చేత మాటిమాటికి అడిగించుకొని, 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశమును మన కెల్లరకు బోధించియున్నాడు. వేదాంతము బోధ చేయువారికి జారత్వమును, చోరత్వమును ఉండరాదు. స్థూల దృష్టిగలవారికి ఆ రెండుదోషములు కృష్ణునియందున్నట్లు తోచుచున్నది. మరియు అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుని బావమఱది. (Familiarity breeds contempt) అతిపరిచయము వలన చులకదన మేర్పడుచున్నది. కనుక అతనిని ఏదో క్లిష్టపరిస్థితిలో పెట్టినగాని, అనగా ఎట్లు ఈదుఃఖమును పోగొట్టుకొందునా ? అను స్థితిలో తెచ్చిపెట్టినగాని తనను ప్రశ్నించడు. అపుడు తాను అర్జునునిద్వారా ప్రపంచమం దెల్లరకు ఆత్మవిచారణయే పరమావధి యని బోధపఱచనగునని పరమాత్మ అర్జునునకు దుఃఖము కలిగించుచున్నాడు.

తొట్టి (ఉయ్యాల)లో నుండు బిడ్డను గిల్లునది, నిద్రపుచ్చునది పరమాత్మయే. ఇట్లుపరమాత్మచే ప్రేరేపింపబడిన యర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో ఏమనె ననగా—"ఉభయపార్శ్వముల వారు కానవచ్చునట్లు రథమును దీసికొనిపోయి మధ్య నిలువబెట్టుము. ఎవరు ఏప్రక్కన నున్నారో, బలాబలముల చూచి యుద్ధము చేయవలయును" (శ్లో 21-23). దీని అంతరార్థము ఏమన: పాపపుణ్యముల రెంటిస్వరూపము తెలిసికొని పాపములను వదలి, పుణ్యము నవలంబించుటకు మన కాయిక, వాచిక, మానసిక వృత్తులను మధ్యవిధముగ నుంచుకొనవలయును. (The golden means should be

తన కవసరములేదని అర్జునుడు చెప్పెను. మన కీ శరీరము సుఖము కలిగించు నను వ్యామోహ మున్నంతకాలము దాని యందు, దారపుత్రాదులయందనురక్తియుండును. ఆవ్యామోహము నశించిన వెంటనే వారలయందు విరక్తి కలుగు చున్నది. పరమ ప్రీతిపాత్రమైనతనప్రాణమందుకూడ అర్జునునకు విరక్తి కలిగినది. ఆతడిట్లు ప్రశ్నించుచున్నాడు. "ఓ అచ్యుతా! (అచ్యుతుడన, ఆయనను పట్టుకొన్నవారిని తిరిగి యీభూలోక కష్ట పరంపరలో జారిపడ నియ్యనివాడు.) నేను యుద్ధముచేసి, రాజ్యము గెలచి యేమిప్రయోజనము? నా బంధువులు, స్నేహితులు, గురువు లయినట్టి వారిపై నే నెట్లు బాణప్రయోగము చేయగలను? ప్రయోగించి రక్తపుకూడు కుడువ నగునా?" వలదు. అనుసంకోచము అతని మనస్సునందు కలిగెను. తానెవరినిమిత్తమై యుద్ధమాడిజయింప దలచెనో? తానెవరి సహాపంక్తి నపేక్షించునో? అట్టివా రెల్లరు ప్రాణత్యాగమునకు సంసిద్ధులై యెదిరిబలములందు నిలిచియుండ, వారితో యుద్ధమాడి, వారల బరిమార్చి గెలిచిన రాజ్యము నాకేల? వారు నన్ను చంపినను సరే, నేను యుద్ధము చేయ ననెను.

అందుకు కృష్ణుడు, అర్జునా! కౌరవులు ఆతతాయులు. వారల సందేహింపక పరిమార్చుటనీకర్తవ్యము. "ఆతతాయిన మాయాంతం, హన్యా దేవా విచారయన్" అని ధర్మశాస్త్రమందు చెప్పబడినది. ఆతతాయు లెవరనగా (1) ఇంటి

(4) ముముక్షుత్వము : i. e. hankering after liberation from material bondage) ఈప్రాపంచిక వస్తువులతో మనల కట్టివేసిన మాయాపాశముల నెన్నడు త్రెంచుకొని బయట పడుదుమా అను అభిలాష. నీటిలో ముంచబడినవాడు పైకి రావలయునని యెట్లు తాపత్రయపడునో అట్లే మన మనస్సుకు తత్తరపాటు కలుగవలయును.

అర్జునునియందు ఈ లక్షణము లుండుటచే, శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అతనిని వ్యాజముగా నుంచుకొని మన కెల్లరకు తత్త్వజ్ఞానోపదేశము చేయుచున్నాడు. గురువు శిష్యుని పరీక్ష చేసినమీదట, తత్త్వోపదేశము చేయవలయును. అందుచే అర్జునుని పరమాత్మ పరిశీలించుచున్నాడు.

అర్జునుడు, "హేకృష్ణా! నాకు జయము అక్కఱలేదు. రాజ్యము అక్కఱలేదు" అనెను. (శ్లో. 32-33) బ్రాహ్మణు లధ్యాత్మిక విద్యవలనను, క్షత్రియులు పరాక్రమమువలనను, వైశ్యులు ధనమువలనను, శూద్రులు విధేయతవలనను, తరింపవలయును. అట్టిచో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని ప్రశ్నించుచున్నాడు. అర్జునా! నీకు రాజ్యము లేనందువలన సుఖము ఏమి? అందు కర్జునుడు నాకు సుఖ మక్కఱలే దనెను సుఖము లేనిచో జీవయాత్ర గడచుట యెట్లనిన; నాకు జీవించియుండుటగూడ అవసరము లేదని అర్జునుడుచెప్పెను. మానవుడు ఎక్కువగా ప్రేమించునది తన శరీరము. మీదు మిక్కిలి తన ప్రాణము. అట్టి ప్రాణము కూడ

ఎంతటి పాపకార్యమునకు ఒడిగట్టితిని. అని అర్జునుడు దుఃఖపడుచు రథముముందు నిలువబడినవాడు వెనుకకు నొదిగలబడెను. అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు తెలియబరచెను.

గీతలో 18 యోగములు ప్రతిపాదింపబడినవి. యోగము అనగా చేరికకు మార్గము. Religion అనగా Re-back, ligo-to bind. పరమాత్మ మన జన్మస్థానము. దానిని వదలిపెట్టి జీవులు పరిభ్రమించి ప్రపంచమంతయు దుఃఖభూయిష్ఠ మని గుర్తెరిగిన పిమ్మట, పరమాత్మ సాన్నిధ్యము మరల గలుగజేయునట్టివి అన్నిమతములు. అవి అనేకములు. Circumference మీద నుండువాడు ఏ radius పట్టుకొని పోయినను centre కు చేరుచున్నాడు. గీతయందలి పదునెనిమిది అధ్యాయములు పదునెనిమిది మార్గముల సూచించుచున్నవి అందు మొదటిది విషాదయోగము, i.e. విషాద మార్గము తెలుపుచున్నది. పేరాశకు లోబడుటచే తనకు యుద్ధము చేయవలయు నను సంకల్పము గలిగెనను పొరపాటు అర్జునుడు గ్రహించియే దుఃఖపడెను అట్లే మనకుకూడ ప్రపంచమందలి దుఃఖముల జూచి యెవుడు విషాదము కలుగునో అపుడు మనకు ఈశ్వరానుగ్రహము కలుగుచున్నది. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, ముక్తికి ప్రథమ సోపానములు. ప్రతిజీవుడు,తాను అజ్ఞానదశలో నెన్నిపాపకార్యములు చేసినది జ్ఞాపకపఱచుకొనిపరమాత్మసాన్నిధ్యముననిలువబడి,ఆయనకు వానిని తెలిపి, పశ్చాత్తాపపడి, వేడికన్నీరు గార్చి, తన నడవడి

నిప్పుపెట్టువారు (2) విషముపెట్టువారు (3) భూమిమక్కాలను ఎగబెట్టువారు (4) డబ్బుతీసికొని యెగబెట్టువారు (5) స్త్రీని చెడగొట్టువారు (6) ఆయుధములచే హింసించుటకు వచ్చువారు. ఈ ఆఱింటిలో ఒక చెడుపని చేసినను ఆతతాయి యనబడును. అర్జునా! నీకు గౌరవులపై నింత వ్యామోహ మేల? వారలు మీకీ ఆఱువిధములైన చెరు వారే కదా? ఉ. గ. లాక్షాగృహదహనము, విషముపెట్టుట, రాజ్యమునియ్యకపోవుట, ద్రవ్యమపహరించుట, ద్రౌపదిమాన భంగముచేయుట, ఇవియన్నియుగాక పైపెచ్చు యుద్ధములో మిమ్ముల బరిమార్చుటకు సంసిద్ధులైయున్నారుగదా! ఈఆఱు రకములపాపములలో నేఒక పాపముచేసినను చంపవచ్చునని ధర్మశాస్త్రము లుద్ఘోషించుచున్నవే! అన్నిరకములపాపముల జేసినట్టికౌరవుల నేలచంపరాదు? అని ప్రశ్నించగా: అర్జునుడు "అహింసా పరమో ధర్మః" అను వేరొండు ఉత్కృష్ణ ధర్మము గలదు. కనుక వారెట్టి అపకారము చేసినను, నేను వారితో యుద్ధము చేయను. అపకారికి ఉపకారము చేయుటయే మహాపురుషుల యాశయముకదా! "హే కృష్ణా! నా గాండీవము జారిపోవుచున్నది. నా శరీరము గగుర్పాటు చెందుచున్నది. భూమ్యాకాశములందు చెడు శకునములు కానవచ్చుచున్నవి. నేను యుద్ధము చేయను" అని కృష్ణునితో చెప్పెను. రాజ్యమందలి పేరాశతో ప్రీతిపాత్రులైన బంధువులు. స్నేహితులు, పూజనీయు లగు గురువులు నున్నగు వారిమీద బాణప్రయోగము చేయవలయు నను

పాలకుండ ఉన్నను అయ్యది కల్లు అని యితరులచే భావించబడును.

ప్రతిమానవుడు జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము గలిగి సకలాత్మలను తనమాదిరిగానే భావింపవలయును "**A Sage is one who weeps with those that weep and who laughs with those that laugh**"
Swami Vivekananda.

దుఃఖించువారితో దుఃఖించి, సంతోషించువారితో సంతోషించునట్టివాడే నిజమైన యోగిఅని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు. అనగా నితరుల సుఖదుఃఖములను, నీ సుఖదుఃఖములట్లే భావించవలయును. నీ కంటిలో దుమ్ముపడిన, నీ కాలిలో ముల్లు గ్రుచ్చుకొనిన నెట్లు బాధపడుదువో, అట్లే యితరులకు కష్టము కలిగినపుడు నీ కష్టమువలె వానిని భావించి వానిని నివారించుము. పశ్చాత్తప్తహృదయులకు, దయాంతరంగులకు, వెన్నవలె మృదువైన స్వభావము కలవారలకు, పరమాత్మ సాక్షాత్కారము కలుగును. కఠిన హృదయులకు అట్టిది కలుగనే కలుగదు. నీతోడి సోదర సోదరీమణులు, తినుటకు తిండి, కట్టుటకు గుడ్డ, పొట్టపొడిచి చూచినను అక్షరజ్ఞానము లేక బాధపడుచున్నారు. వారలపై నీదృష్టిప్రసరింపజేసి వారికి నీ యోపినకొలది సేవజేసి పరమాత్మ అనుగ్రహము జూరగొనుము. **The Bible says, "Unless you love your neighbour, God will not love you"** అనగా నీ పొరుగింటి వానిని నీవు ప్రేమించినగాని,

యంతటనైనను మార్చుకొనవలయును. ప్రతిమానవుడు తన గుండెపై చెయ్యివేసికొని, ఆత్మపరీక్ష చేసికొని, తాజేసిన పాపకార్యములకు జింతిలి పశ్చాత్తప్తహృదయుడై మన్నించుమని పరమాత్మను కోరి, మరల అట్టిపనులు చేయకున్న పరమాత్మయొక్క పరిపూర్ణకటాక్షమునకుపాత్రుడు కాగలడు. **Repentence is half cure:** మఱియు మనము జీవయాత్ర గడపుటలో, ద్రవ్యార్జనలోగాని,తదితరములగుపనులలోగాని యొకరి మనస్సు కష్టపెట్టగూడదు. విష్ణురహస్య మను గ్రంథములో నిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. "అకృత్వా పరసంతాపం అగత్వా ఖలమందిరమ్
అక్లేశయిత్వా చాత్మానం యదల్పమపి తద్బహు"

అనగా, నితరులకు సంతాపము గలిగించకూడదు. నీచుల సేవ జేయరాదు. తన శరీరమునకు మనస్సునకు నెట్టి హింస కలిగించుకొనరాదు అట్లు సంపాదించిన ధనము స్వల్పమైనను అదియే యెక్కువగా నుండును.

మఱొక చోట

శ్లో. "నీచసేవా నకర్తవ్యా కర్తవ్యో మహదాశ్రయః
పయోపి శౌండినీహస్తే వారుణీ త్యభిధీయతే."

అని చెప్పబడియున్నది. అనగా నీచులసేవ పనికిరాదు. మహాత్ముల ఆశ్రయము చేయవలయును. కల్లుగీయుదానివద్ద

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

2 వ అధ్యాయము

సాంఖ్యయోగము

రెండు సేనలమధ్య నిలువబడి కన్నీరు గార్చుచున్న అర్జునుని శ్రీకృష్ణభగవానుడు చూచి కొన్నిమాటలు చెప్పు చున్నాడు. (శ్లో. 1). అర్జునా! నీవు పిరికితన మిట్టి సమయ ములో జెందకూడదు. ధైర్యము చేపట్టి యుద్ధమునకు లెమ్ము. అనగా అర్జునుడు, పూజనీయులైన భీష్మద్రోణాదులపై బాణము లెట్లు వేయగలను? వారల జంపి రాజ్యము గెల్చుట చంపినవారి రక్తముతో కలిసినఅన్నము తినినట్లగుచున్నది. అంతకన్న భిక్షాటనమే మేలని తోచుచున్నది అని చెప్పెను. (శ్లో. 5) ఇచట గమనించవలసిన విషయ మేమనగా: అర్జు నుడు క్షత్రియుడైయుండి, తనస్వధర్మమైన యుద్ధము మంచిది కాదనియు, బ్రాహ్మణవృత్తియైనభిక్షాటనమే తనకు దగుననియు, భ్రాంతిపడెను. ఆ యవివేకము పోగొట్టుటకై శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునికి గీతోపదేశము చేసియున్నాడు. అందువల్ల గీతకు ఈ అధ్యాయమందలి 5 వ శ్లోకము బొడ్డురాయివంటిది. మరియు మనము గ్రహించవలసిన నీతి దీనినిబట్టి యొండు గలదు—ఒకరిని జంపి వారిసొత్తు పొందవలయునని కోరుట నెత్తుటి కూటితో సమానము.

భగవంతుడు నిన్ను ప్రేమించడని బైబిలులో చెప్పియున్నది. అర్జునుడు ఇట్టి లక్షణములు కలవాడగుటచే, ఆయనను వ్యాజముగా నుంచుకొని, మనకందరికి పరమాత్మ గీతోపదేశము చేసినాడు.

"సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాలనందనః
పార్థో వత్సస్సుధీర్భోక్తాదుగ్ధం గీతాఽమృతం మహత్"

అని చెప్పబడినది. అనగా, సర్వోపనిషత్తులు ఆవులవంటివి. వానిని పిండుటకు గోపాలబాలుడే కావలయును. ఏలయన : గొల్లపిల్లవాడు పాలుపిండుటకు కడు సమర్థుడు. దూడ కుడిచిన తరువాత వానిని పిండవలయును. అట్లు పితుకబడిన పాలే శరీరారోగ్యమునకు మంచివి. గోపాలునిచే పిండబడి అర్జునుడను దూడ కుడిచి వదలిపెట్టిన శేషమును మనము త్రాగవలయును. సుధీర్భోక్తా-మంచి పరిపక్వమైన బుద్ధి కలవారికే గీత బోధపడును. ఎవరిగీత బాగుండునో వారికే ఈ గీత అర్థమగును. దుగ్ధం గీతాఽమృతమ్—పిండబడిన పాలు; 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశము. అట్టిగీతాఽమృతమును పరమాత్మ అర్జునునిద్వారా మనకెల్లరకు ఉపదేశించియుండుటచే దానిని గ్రోలి మానవు లెల్లరు తరింతురుగాత!

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే
అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః
సంపూర్ణః

నుండి యని తెలియనగును. తత్త్వజ్ఞానములేనట్టి జీవులను,నా యిల్లు, నావాకిలి, నాదార పుత్రాదులు, నా బంధువులు అను మమకారమును,వారియెడబాటువలన గలుగు దుఃఖము. అనగా,మోహశోకములు, ఈ సంసార సాగరమందు వారల. నిమగ్నులనుజేసి వారినిస్వధర్మవిముఖులనుజేయుచుఅన్యధర్మ ములు మంచివనునట్లు మనస్సునకు తోచునట్లొనర్చుచున్నవి. ఒకవేళ స్వధర్మపరిపాలనచేయునర్చినను నట్టిది, ఫలాపేక్షతో, అహంకార మమకారములతో జేయబడుచున్నది.అహంకార మమకారములవలన బుణ్యపాపములందలిభేదము,నిత్యానిత్య. వస్తువివేకము నశించుచున్నది. అందువల్ల'పునరపి జననం పున రపి మరణం' మ్మని చెప్పినట్లు సంసార పరంపరలో జిక్కుపడి. జన్మలు ఎత్తుచు జచ్చుచు జీవులు పరమాత్మ సాన్నిధ్యమునకు. దూరస్థులగుచున్నారు. ఈ సంసార సాగరమునుండి విడిపింప. బడుటకు, పరమాత్మసాన్నిధ్యము జెందుటకు రెండు మార్గ ములు: (1) అంతఃకరణశుద్ధికలవారికి జ్ఞానమార్గము : (2), లేనివారికి కర్మమార్గము. రెంటిలో జ్ఞానమార్గము సమీచీన కారణమగుటచే దానిని పరమాత్మముందు తెలిపియున్నాడు.

యామునాచార్యులుగారు (ఆళవందారు) గీతార్థ. సంగ్రహములో, పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము జీవులందఱికి. రెండు దోషములు కలవని,ఆ రెండు దోషములును అర్జునుని.

ఓ కృష్ణా! యుద్ధమందు మనము కౌరవుల గెల్తుమో? వారలు మనలగెల్తురో? నాకుఎఱుకపడదు (శ్లో 6) కార్పణ్య దోషములవల్ల నామనస్సు చెడిపోయినది యుద్ధము చేయుటయో, లేక భిక్షాటనమో యీ రెంటియందేది శ్రేయస్కరమో? నేను గ్రహించుస్థితిలోలేను. శిష్యభావము జెందిప్రసన్నుడనగుచున్నాను.శరణాగతిజొచ్చుచున్నాను. ఈ రెంటిలో నేదిమంచిదో? నీవే పరిశీలించి చెప్పవలసినది అని కోరెను.

ప్రపత్తియనగా (Entire resignation unto His lotus feet) తమతమ జాతినిబట్టి, ధనమునుబట్టి, విద్యనుబట్టి వచ్చు ఆధిక్యముమఱచిపోయిపరమాత్మనుశరణుజొచ్చుటయే.కార్పణ్య దోషమనగా శరీరమే ఆత్మ అనుకొని ఎల్లప్పుడు సౌఖ్యము కొఱకై వెదకుట; అట్టివారిని కృపణులందురు. మరియొక అర్థమేమనగా:—స్వల్పధనము నష్టమైనను దుఃఖము భరింప జాలనివాడు కృపణుడు. వానిదోషము కార్పణ్యదోషము. అట్టివాని ప్రాణమునకు డబ్బునకు లంకె.(Shakespeare said "where the treasure is, there the heart lies") షేక్స్పియరను ఆంగ్లకవీశ్వరుడు అట్టివారి ధనాగార మెచట నుండునో అచటనే వారి మనస్సుండునని వ్రాసియున్నాడు. ఇట్లు దుఃఖపడుచున్న అర్జునునిజూచి పరమాత్మ సులభ శైలితో 108 ఉపనిషత్తుల సారాంశమును అర్జునునకు నుపదేశించెను. గీతారంభము ఈ యధ్యాయమందలి 11 శ్లో. నుండి యనియు, ఈ 10 శ్లో. వరకు గీతయొక్క పూర్వపీఠిక యనియు నిదివరకు ఉపన్యాసమందు చెప్ప బడియున్నది. గీతారంభము ఈ యధ్యాయము 11 శ్లోకము

దోషములు పోగొట్టుకొనిన గాని జీవులు తరింపజాలరు. అందువలన అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని మొదటి దోషము జ్ఞాన మార్గము వలనను, రెండవ దోషము కర్మమార్గము వలనను పరిహరించుటకు యత్నించుడని పరమాత్మ మనకెల్లరకు బోధించుచున్నాడు. ప్రతి గుడియందు ధ్వజస్తంభము సమీపములో బలిపీఠముండుట దక్షిణ దేశములో జూడనయ్యెడిని. దాని తాత్పర్య మేమనగా: దేవాలయములోనికి పోకముందు ఆ పీఠముపై మనయందలి అహంకార మమకార దుర్వృత్తులను బలియిచ్చి దేవుని దర్శించుటకు లోపలికి పోవలయును.

అట్లు ప్రసన్నుడైన ధనంజయునితో శ్రీకృష్ణు డిట్లు పలుకుచున్నాడు: ఈ 11 శ్లో. 10 శ్లోకమునకు 12వశ్లోకమునకును లంకె (Connecting link) "ఓ అర్జునా! నీవు ఎవరిని గుఱించి దుఃఖపడగూడదో, వారినిగుఱించిదుఃఖపడుచున్నావు నీవు మాటలనుబట్టి జ్ఞానివలె కనబడుచున్నావు. జ్ఞాని యెట్టి ఆపద కలిగినను తన మనస్సు నిబ్బరముగా నుంచుకొనును. (He will maintain or preserve the balance of his mind resigning himself to the will of Providence). ధనంజయుడు చెప్పినమంచిమాట లేవనగా: యుద్ధమందు పెద్దలు జ్ఞానులు ఆహుతి అయిపోయినచో, రెండవతరగతి, మూడవ తరగతివారు, అనగా చచ్చురకము మిగిలిపోయి ప్రపంచమునకు అనర్థము వాటిల్లునని ధనంజయుని అభిప్రాయమైనట్లు కొందరు

యందుండుటచేత వానినిపోగొట్టుటకు పరమాత్మ గీతోప దేశము చేసినట్లు వ్రాసియున్నాడు.

"అస్థాన స్నేహకారుణ్య ధర్మాఽధర్మ ధియాకులమ్
పార్థం ప్రపన్న ముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్"

అర్జునియం దారోపింపబడిన రెండుదోషము లెవ్వి యనగా :—

1. అస్థాన స్నేహకారుణ్యమ్(**Compassion or pity shown to others, which is out of place, this is an impediment to our further progress**) మన లౌకిక వ్యాపారములయం దెవరికి నే సమయమునందు దాక్షిణ్యము చూపవలయునో గుర్తెరిగి మెలగవలయునేగాని, సమయోచితముగాని దయ తగదు.

2 ధర్మాఽధర్మధియాకులమ్-స్వధర్మము మంచిదికాదని పరధర్మము మంచిదని యెంచుట రెండవదోషము బ్రాహ్మణులకు ధర్మములు, ఆఱు.ఏవన:1 యజ్ఞము చేయుట,2 యజ్ఞము చేయించుట,3 వేదములజదువుట, 4. వేదముల జదివించుట, 5. దానము చేయుట, 6. దానముపుచ్చుకొనుట భిక్షాటనము బ్రాహ్మణులకు చెల్లునేగాని క్షత్రియులకు పనికిరాదు. అట్టిచో అర్జునుడు తనే స్వధర్మమైన యుద్ధము వదలి భిక్షాటనము మంచిదని తలచుట రెండవదోషము. 'పొరుగింటికూర పుల్ల కూర' అనుకొనినంతవరకు జీవులుమోక్షమునెందజాలరు. ఈ రెండుదోషములు సకలప్రాణులకు నున్నవి. ఈ రెండు

యున్నది. అనగా జ్ఞాని శరీరమును గుఱించిగాని, ఆత్మను గుఱించిగాని దుఃఖపడడు. జ్ఞానులు సమీపబంధువియోగము, ఏకపుత్త్రమరణము కలిగినను నిర్వికారముగానుండెదరు. వారికి లక్షలు కోట్లు నష్టము వచ్చినను చలింపరు. మహమ్మద్ ప్రవర్తకు ప్రియశిష్యుడైన జైద్ (Zaid) చనిపోయిన వార్త తెలుపగనే ఆయన "అల్లా దియా అల్లా లియా" అని సెల విచ్చెను. అనగా ఇచ్చిన పరమాత్మ తిరిగి అద్దానిని తీసికొని నచో మన మేల దుఃఖపడవలెఁ నని అభిప్రాయము.

దుఃఖపడునట్టి మూఢులు మూడురకములవారు. (1) ఉత్తములు—విగతజీవులైనవారిని గుఱించిమాత్రము చింతించు వారు (2) మధ్యములు — చనిపోయిన వారి కొఱకు కొంత సేపు వారిపై ఆధారపడియుండు దారపుత్త్రాదులు బంధు వులు మున్నగు వారి కొఱకు కొంతసేపు దుఃఖించువారు. (3) అధములు—చచ్చిపోయినవారు డబ్బు ఇచ్చి పోలేదనియు పీనుగను బాదిచి పొడిచి, నిష్ఠురము లాడుచు నేడ్చువారు.

అవతారిక :—నీవు శరీరమును గుఱించి దుఃఖపడు చున్నావా ? ఆత్మలను గుఱించియా ? ఆత్మలను గుఱించి దుఃఖింపబనిలేదు. 11వ శ్లోకము మొదలు 30వ శ్లోకము వఱకు జ్ఞానప్రకరణము లేక అధ్యాత్మప్రకరణ మని పేరు.

శ్లో. 12: ఓ అర్జునా ! పరమాత్మ అయిన నేనును, జీవుడవైన నీవును, భూత, వర్తమాన, భవిష్యత్ కాలము

వ్యాఖ్యానకారులు వ్రాసియున్నారు. జ్ఞానులున్న నే యే సమయములో నేపని నిర్వర్తింపవలసినది యితరులకు తెలిపి, తాము చేసిచూపి, మార్గదర్శకు లయ్యెదరు. పెద్దతలలు లేనిచో పురుషులుస్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించెదరు. ఇట్టిపురుషులను జూచి స్త్రీలు భ్రష్టులయ్యెదరు. మన యిండ్లలోని స్త్రీలు చెడిపోవుటకు నూటికి తొంబదితొమ్మిది పాళ్ళు పురుషులే కారణము. "స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ష్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః" అని చెప్పబడినది. స్త్రీలు వ్యభిచరించిన యెడల వర్ణసంకరము కలుగును. అందువలన పితృదేవతలకు తర్పణములు జరుగక వారందఱు నరకాద్యధోలోకముల పాలగుదురు. ఇట్టి అనర్థముండుటచే, తనకు యుద్ధము తగదని ధనంజయుడు మొదటి అధ్యాయమందు తెలిపి యున్నాడు. ఈ మాటలనుబట్టిచూడ పార్థుడు జ్ఞానివలె గన్పట్టుచున్నాడు.

కాని నిశ్చయమైన జ్ఞానులు చనిపోయిన వారినిగుఱించి గాని, చనిపోవువారిని గుఱించిగాని దుఃఖపడరు. కనుక కృష్ణుడు అర్జునునితో "ఓ అర్జునా! నీవు దుఃఖపడుట చూచిన నీ మాటలు మంచివైనను నిన్ను మూఢుల జాబితాలో చేర్చవలసినట్లు కనిపించుచున్నది" అని చెప్పుచున్నాడు. (11) (శ్లోక) రామానుజభాష్యములో "గతాసూన్" అనగా శరీరము లనియు (నశించునవి) "అగతాసూన్" అనగా నశించనట్టి ఆత్మలు అనియు చెప్పబడి

God are the same i. e. they become merged with one another. When we speak from the standpoint of time space and cousation they are seperate entities.. విశిష్టాద్వైతులకు, ద్వైతులకు శైవులకు — వీరందరికి పరమాత్మ వేరు మరియొక భేద మేమన — అద్వైత సిద్ధాంత ప్రకారము— ఈ ప్రపంచమంతయు స్వప్నముమాదిరి. లేనిది ఉన్నట్టుగా కనబడుచున్నది. నామరూపముల తో కూడిన జడ ప్రకృతి మిథ్య The world has only a Phenomenal existence. బ్రహ్మవస్తు వొకటియే సత్యము; జగత్తు మిథ్య. అయితే పరబ్రహ్మము - అనాది. అనంతము; ప్రకృతి అనాదియే కాని సాంతము. బ్రహ్మవస్తు వొకటియే అనాదియు, శాశ్వతమైనట్టిదియు అయియున్నది. విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము పరమాత్మ; జీవాత్మ, ప్రకృతి— మూడు వేరు వేరు శాశ్వతములైన ప్రత్యేక తత్త్వములు. They are three separate and teernal entities. 1. పరమాత్మ (శ్రీమన్నారాయణుడు) 2. ప్రకృతి. 3. జీవాత్మ. మూడు అనాది అనంతములైనవి. జడప్రకృతియొక్క నామరూపములు మారుచున్నవేగాని వస్తువు ఒక్కటియే. అద్వైతులకు ఇతర సిద్ధాంతములవారికి గూడ వ్యావహారిక దశలో ఆత్మయు పరమాత్మయు వేరువేరు వస్తువులు. అన్ని సిద్ధాంతములవారికి మెట్లొకటియే viz. వర్ణాశ్రమధర్మ ప్రకారము నడచుకొనుట, సత్ప్రవర్తన. కాని మేడ యెక్కిన తరువాత (అనగా అజ్ఞానము నశించినతరువాత) మేడపైనుండు వస్తువు. ఒకటియా? ఒకటిన్నరయా? లేక రెండా? యనిస్వల్ప భేదాభి-

లందు ఉండిన, ఉన్న, ఉండబోవు తత్త్వములే. ఆత్మ, పర మాత్మ త్రికాలాబాధ్యమైన తత్త్వములనుట ఈ శ్లోకమందలి అభిప్రాయము.

ప్రతిమానవునికి, శరీరము ఆత్మ యున్నదని మనము ఆరంభమున విశ్వసింతుము. కాలక్రమమున అది యుక్తియుక్త మని గోచరమగును. ఈ విషయమై పైశ్లోకములలో విపుల ముగా తెలియనగును. "ఓ అరునా! పరమాత్మనైన నేను, జీవాత్మనైన నీవు, ఒకప్పుడు ఉండియు ఉండలేదను సమ యము లేదు. There was never a time when I, the Supreme Soul and you the individual soul were not existing. (Here two negatives are used to bring out the full force) బ్రంహాండము నడుపు పెద్ద చైతన్యము పర మాత్మ; ఆత్మకు పరమాత్మకు నిప్పుకణికకు నిప్పురాశి చక్కె రకు చక్కెరకొండకు, ఎట్టి సంబంధమో అట్టి సంబంధము కలదు. వర్తమానకాలమందు, పరమాత్మనైన నేనును జీవాత్మనైన నీవును ఉన్నారము. భవిష్యత్ కాలమందు కూడ నుండగలము. I'The Supreme Soul' and you, the individual soul are exerting now, and there will never be a time when we will Cease to exist. ఆత్మ, పరమాత్మ మూడు కాలములయందు శాశ్వతముగానుండుతత్త్వములు."

అద్వైతము:— వీరి సిద్ధాంతప్రకారము పరమాత్మకు జీవాత్మకుపారమార్థిక దశలో భేదములేదు. When they go beyond time, space and causation, the soul and

ములు మారిపోయినను మనము పూర్వపరిచయము కలవారిని గుర్తుపట్టుచున్నాము. ప్రతినిమిషము శరీరము మారిపోవుచున్నది. ఏడు సంవత్సరముల కొకసారి మన శరీరమందలి యెముకలుగూడ మారిపోవుచున్నవని వైద్యశాస్త్రము చెప్పుచున్నది మార్పు గొప్పదైనగాని మన స్థూలదృష్టికి గోచరము కాదు. క్షురకర్మచేయించుకొనిన మరుక్షణమునుండియే రోమములు మొలకెత్తుచున్నను కొన్నిదినములు గడచినగాని, పెరిగినట్లు మనకు తెలియుటలేదు. ఆ రోమములు అమాంతంగా మొలచుటలేదు. అట్లే మన శరీరము ప్రతి నిమిషము మార్పుచెందుచున్నను మనము మనుష్యుల గుర్తుపట్టుచున్నాము. కనుక శరీరము ముఖ్యముకాదు. మనస్సును పట్టి గుర్తుపట్టలేము. అది గ్రంథావలోకనవలన ప్రపంచ పర్యటనవలన జ్ఞానసంపదవలన మారిపోవుచున్నది. కనుక దేనిని బట్టి మనము మనుష్యులగుర్తించుట? అనగా – గుర్తించుటకు శరీరముగాని, మనస్సుగాని ప్రధానములుకావు. ఈ స్థూల సూక్ష్మశరీరముల అధిష్ఠించియుండునిర్వికారతత్వము 'నేను' అను చైతన్య మొకటి గలదు. అదియే ఆత్మ, ఆ ఆత్మ శరీరము భిన్నములు. మార్పు గోచరమగుటకు మారని వస్తు వొకటి యుండితీరవలయును.

(2)మరియొక నిదర్శనము:–నాటకరంగముపైకిఅనేక పాత్రధారులు వచ్చి, వారివారి పాత్రల నటించి నాటకము పరిసమాప్తి చేయుచున్నారు. పాత్రలు మారుచున్నవేగాని రంగస్థలము మారుటలేదు. **In other words, the whole**

ప్రాయములు మాత్రము ఈ సిద్ధాంతములయందు గలవు. అద్వైతులు మాయ నశించిన పిమ్మట జీవుడు జీవత్వమును పోగొట్టుకొని పరమాత్మగా నగుచున్నా డనెదరు. జీవుడు ముక్తిదశలో పరమాత్మమాదిరిగా నగుచున్నాడనుట విశిష్టాద్వైతము. జీవుడు వైకుంఠమునకు వెళ్ళి,పరమాత్మకు సమీపమున నుండి ఆయనకు నెల్లప్పుడును సేవజేయుచు, ఆయన అపారకరుణకు పాత్రుడై బ్రహ్మానందము అనుభవించు ననుట ద్వైతము. స్వల్పభేదముల పాటించి యొకరికంటె నొకరెక్కువ యని పోట్లాడుకొనుట పొరబాటు.

శ్లో. 13 శరీరమును మించిన ఆత్మ ఒకటికలదనితనకు తెలుపవలసినదిగా అర్జునుడు కోరెను. శరీరము వేరు, ఆత్మ, వేరనుటకు ఈ శ్లోకమునందు దృష్టాంత మియ్యబడినది.ఆత్మ నాశనము లేనిది, జ్ఞానముతో కూడుకొన్నది. ఆనందమయమైనది. శరీరమన్ననో అజ్ఞానముతో కప్పబడినది. దుఃఖభూయిష్ఠమైనది, నశించునది.కొన్ని యుదాహరణములు తీసుకొనిన మనకు వీనియందలి తారతమ్యము విశదపడగలదు.

(1) మానవశరీరమునకు అవస్థలు అయిదు. అవి యేవనగా:—1. శైశవము, 2. బాల్యము, 3. కౌమారము, 3. యౌవనము, 5.వార్ధక్యము,దశలుమారినను వ్యక్తి నశించుటలేదు. దశలతోగూడిన శరీరము పోయినను 'నేను' అను వస్తువు నశించుటలేదు.అదిమరియొక స్థూలశరీరమందుకర్మను అనుసరించిపోయి ప్రవేశించుచున్నది. మరియు, రూపలక్షణ

పోయిన, నాతల, నాముక్కు, నాకడుపు అనునపుడు నేను, తల, ముక్కు,కడుపు ఒకటికాదు అవి నాకు సంబంధించినవి. మనుష్యుడు, అతని కాలు ఒకటి అయినట్లయితే, మనుష్యుని కాలు (amputate) నఱకినను అతడు బ్రతుకుచున్నాడు. గనుక, 'నేను' అనునది వేరు. నా బుద్ధి పాడయిపోయిన దనుటలో నేను బుద్ధి కాదు, బుద్ధి నాయది. I am some-thing distinct from thephysical and mental bodies. శరీరమును గుప్పిట నుంచుకొని, దాని నధిష్ఠించి యుండునది ఆత్మ. సాక్రెటీస్ ఎట్లు గొప్ప జ్ఞానియైనా డనగా, అతడు గొప్పవారి దగ్గఱకు వెళ్ళి ప్రతి యింద్రియమును చూపి, "నీవు ఇంద్రియములు ఒకటేనా" అని ప్రశ్నించి, విచారణ వల్ల ఈ స్థూలసూక్ష్మశరీరముల కన్న భిన్నమైనది, ఆత్మ యని తెలిసికొనియెను.

(4) మఱియొక దృష్టాంతము. ఒక్కొక్క మనుజుని యొక్క రాగద్వేషములు అతని సహజ స్వభావమును తెలి-బుచ్చుచున్నవి. e. g. చేపను నీటిలో నుండి తీసికొనివచ్చి నవ రత్న ఖచితమైనయట్టి, స్వర్ణమయమైనట్టియు సింహాసనముపై కూర్చుండబెట్టినను అది తత్తఱపాటుచెంది నీళ్ళలోపోయి చేర వలయునని కోరుచున్నది దానికి భూలోకసంబంధమైన వైభ వము ఎంత గొప్పదియైనను రుచింపదు నీళ్ళలో నుండుట దాని జన్మహక్కు. అందుచేత నది తన స్వస్థానమైన నీటి లోనికిపోయి చేరవలయునని కోరుచున్నది. జీవులు చచ్చుటకు ఇష్టపడరు. చచ్చుట వారికి ఇష్టము లేకపోవుటనుబట్టి చచ్చు

world is transient and everchanging, but there is one entity who is able to perceive and take con-gnizance of the fact that it is ever changing. That entity is above change and that it is the Spirit.. ఈ ప్రపంచము అశాశ్వతము, నిమిషనిమిషమునకు మార్పు చెందుచున్నది. ఈ మార్పులను గమనించుచుండు నిశ్చలము నిర్వికారమైనట్టి తత్వమొకటి కలదు – పరమాత్మ.

(3) 'షష్ఠీ వ్యపదేశాత్' అను సాంఖ్యసూత్రముకపిల మహర్షి యుదాహరణగా నిచ్చియున్నాడు. షష్ఠీవిభక్తి (కి, కు, యొక్క, లో, లోపల) ఉపయోగించుటవల్ల పొంద బడు వస్తువు,పొందువాడు వేరువేరని తెలియుచున్నది. **The Possessor is alwaysdistinctfromthething possessed** "నా యిల్లు" "నా సొమ్ము" "నా తల" "నా కాలు" అని చెప్పుచున్నప్పుడు, ఆయా వస్తువులు,అంగములకంటె,"నేను" అనునది విలక్షణమని స్పష్టపడుచున్నది. 'నా తల'యనిచెప్పు టలో నాకు సంబంధించిన తలగాని, తలయే నేను గాదు.అట్లే యితరములు, కాని నా 'ఆత్మ'అని చెప్పునపుడు అది **appo-sitional force** లో ఉపయోగించబడుచున్నది. **e. g. the city of London** (లండన్ పట్టణము) అనుటలో లండన్ వేరు పట్టణము వేరు కాదు.దీనినిబట్టికూడ శరీరము వేరు ,ఆత్మ వేరని తెలియుచున్నది.నాది ఫలానాజిల్లా,ఫలానితాలూకా, ఫలాని గ్రామమని చెప్పుటలో వానిలో నెద్దియు నేను కాదు. నాయిల్లు [illegible], ఇల్లు, నేను ఒకటి కాదు.ఇంకకొంచెము లోతునకు

నుండవలెననియు, వాడేపరమాత్మయనియు, స్వప్నములో కన బడు వస్తువులు జడప్రకృతి, జీవాత్మలనియు వ్రాసియున్నాడు. God is the dreamer, the individual souls and all the material objects are like the things dreamt of. According to him they are unreal. The moment you are awake, they all vanish. But the person that was dreaming exists, That dreamer is God.

డేకార్టిస్ అను ఇంకొక తత్త్వవేత్త 'నేనుఆలోచించు చున్నాను. అందుచేత నే నున్నాను నే నాలోచించునట్టి విషయములోను, ఆ ఆలోచనలో మార్పుండ వచ్చును. కాని ఆలోచించువాడు మార్పు చెందుటలేదు. వాడే ఆత్మ, అని వ్రాసియున్నాడు. Descartes in his Methods and Meditations, said "cogito ergo sam" i.e. I think. There-fore I exist. Its meaning is–the things thought of and our thoughts may vanish but the thinker is real and he is the spirit. Therefore the body and spirit are different entities. The body perishes. The spirit does not die with the body. It assumes another shape and is eternal. శరీరము నశించు చున్నది. కాని ఆత్మకు నాశములేదు. శరీరము చాలించిన పిదప అది వేరొక శరీరమందు ప్రవేశించుచున్నది. కనుక శరీరము వేరు, ఆత్మ వేరు అని తెలియనగును.

టయే స్వభావముగా కలిగిన శరీరమునకు చావు ఏల కష్టము కలిగించును? చావు స్వభావముగా కలిగిన శరీరము నీవు కాదు. శాశ్వతమైన ఆత్మతత్త్వము నీవు కనుక. శరీరధర్మమైన చావు నీకు రుచించదు. అందువలన 'సత్' వస్తువు మనయం దున్నది. జ్ఞానము 'చిత్' నీ నిజస్వరూపము. నీ నిజస్వరూపము "సత్, చిత్, ఆనందము" సచ్చిదానందము. శరీరము నీవే అయినచో శరీరము దుఃఖభూయిష్ఠమైనది శరీరము నీవు కాదు. నీవు సచ్చిదానందరూపివైన ఆత్మవని తెలిసికొనుము. అది శరీరము కన్న వేరు. అదియే ఆత్మయని ధృఢపడుచున్నది

శంకరులవారు ఈ సందర్భములో 'జ్ఞేయము' 'జ్ఞాత' అను దృష్టాంతమిచ్చియున్నారు. 1. జ్ఞేయము—అనగా objects **to bemade known** మనము తెలిసికొను వస్తువులు. 2. జ్ఞాత **(Knower** తెలుసుకొనువాడు. 3. జ్ఞానము—(Knowledge) తెలిసికొనుట. మనము తెలిసికొను వస్తువులలో, తెలివిలో మార్పు లుండవచ్చునుగాని, తెలిసికొనువాడు మారుట లేదు. **(There may bechangesinthe objects perceivedorin knowledge, but the knower is eternal, That real Knower, is The Spirit.)** ఆ తెలిసికొనువాడు (జ్ఞాత) ఆత్మ.

(5) పాశ్చాత్యసిద్ధాంతమందలికొన్నియుదాహరణముల గమనించనగును. జార్జ్ బార్క్లే (George Barkley) అనునాత డీ ప్రపంచమంతయు ఒక కలమాదిరి యనియు, అందుచూచు వస్తువులన్నియు అశాశ్వతము లనియు, ఎవరికి ఆ వస్తువులు స్వాప్నికప్రపంచములోగోచరమగునో వాడొక్కడుస్థిరముగా

అశుద్ధమైన వస్తువుగాఁ జూచుచున్నాడు. మఱియు చలికాల మందు అత్యవసరమైన వేడినీరు, మండువేసంగిలో కష్టము కలిగించును. విషము కొన్ని సమయములలో ప్రాణము తీయును. మరికొన్ని సమయములందు ప్రాణములుపోవువారిని మృత్యువు బారినుండి తప్పించుచున్నది. కాన సుఖదుఃఖములు మన మనస్సునుండి వెలువడుచున్నవి. "The mind can make a Heaven of Hell or a Hell of Heaven." కనుక శాశ్వతమైన సుఖము పొందుటకు అంతర్ముఖుడవై ఆత్మవిచారణ చేయుము.

ఇంకొకరు ఈ శ్లోకమును "ఇంద్రియములను మంచి విషయములతో చేర్చినందువలననే సుఖమా? చెడువిషయములతో చేర్చిన దుఃఖమా?" అను ప్రశ్నగా తీసికొని దానికి ప్రత్యుత్తరము "కాదని" అర్థము చెప్పియున్నారు. ఇందుకుఅద్వైతవ్యాఖ్యానకారుడుస్వపుత్రివిషయము నిదర్శనముగా ఇచ్చియున్నాడు. తండ్రి మంచి దుస్తులు వేసికొనియున్న సమయములో పరమాశుద్ధస్థితిలో నున్న, సౌందర్యవిహీనుడైన తనబిడ్డ యెదురువచ్చుటతోడనే యెత్తుకొని, తన గుడ్డలతో తుడిచి, "చుబుకు చుబుకు" అని ముద్దుపెట్టుకొనుచున్నాడు. 'నాది' అను మమకారమువలన అశుద్ధము, వికారము తోచుటలేదు. పరాయిబిడ్డడు ఎంత అందముగా నున్నను. ఆ తండ్రి వారలజూచి సంతోషించడు. పైపెచ్చు ఎదిరింటిపిల్లవాడు, బుద్ధిమంతుడు మంచి మార్కులు వచ్చినవని చెప్పుటతోడనే అది చావుతెవిలినిలనియు,ఎదిరిపిల్లవాడు

(శ్లో 14) ఓ అర్జునా! నీకు నేను గొప్ప సుఖముకలుగ జేయవలయునని జ్ఞానబోధ చేయుచుండగా నీవు పొరబడు చున్నావు. ఏది సరియైన సుఖమో, యేదికాదో నీవు గ్రహింప జాలకున్నావు. ఇంద్రియస్పర్శమువలన కలుగుసుఖదుఃఖములు ఆయా వస్తువులలోనివి కావు ఆ సుఖదుఃఖములు మన మనస్సుకు సంబంధించినవి. ఏలయన ఒకనికి సుఖము కలి గించు పదార్థము మఱియొకనికి కష్టము కలిగించుచున్నది. One man's food is another man's poison. e. g. ఆంధ్రులకు నెయ్యి కడు రుచ్యము, ముఖ్యము. బర్మా దేశస్థు లకు దాని వాసనయే గిట్టదు. వారికి 'నపీ' అనగా భూమిలో పాతిపెట్టి నిలువయుంచిన పలురకముల మాంసము బహు రుచ్యము, శ్రేష్ఠమై యొప్పుచున్నది. అయ్యది మనకు పరమ అసహ్యము ఒక మనుష్యునకు ఒకే పదార్థము ఒక స్థితి యందు లేక ఒక కాలమందు సుఖమును, మఱియొకచో దుఃఖ మును గలిగించుచున్నది. e. g. చిన్నతనములో టపాకాయలు కాల్చుట, చెడుగుడు సంతోషము కలుగజేయును. పెద్దతన ములో అయ్యవి ప్రాణసంకటము. యౌవనమందు రూప వతులగు స్త్రీల జూచిన పురుషులకు, అట్లే పురుషుల జూచిన స్త్రీలకు కామోద్రేకము గలుగుచున్నది. కాని వైరాగ్యపరాకాష్ఠ వచ్చిన పిదప అట్టివ్యామోహము నశించు చున్నది. 'కుణప మివ చ నారీ త్యక్తకామో విరాగీ' యని యుత్తరగీతలో చెప్పబడినది. అనగా వైరాగ్యముపొందినవా డెంత అందమైన స్త్రీ వచ్చినను ఆమెను పీనుగమాదిరిగా,

అని విశ్వనాథాష్టకములో చెప్పబడి యున్నది దీని యర్థ మేమనగా, "హే విశ్వనాథా! నాశరీరము, హృదయము లోనుగాగల సమస్తములు నీయవి. నీపాదారవిందముల యందలి భక్తి నాకనుగ్రహింపుము

తాయుమానవరు అను ద్రవిడభక్తు డిట్లు చెప్పి యున్నాడు. "ఎల్లాంవున్ అడిమయే, ఎల్లాంవున్ వుడైమయే, ఎల్లాం వునిదుసేయులే" అనగా అందఱును నీసొత్తు. అందఱు చేయు వ్యాపారములకు నీవే కారణము. అందఱు నీబానిసలు అని తెలిసికొనిన మనము బాగుపడెదము. దురభిమానగ్రస్తులమై నా యిల్లు, నావాకిలి, నాభార్య బిడ్డలు అనుకొనరాదు. అందువలన జీవుడు పోక, కొట్టుకొనునప్పుడు వారికె ఏ వస్తువు నందు వ్యామోహమో దానిని కడిగి, కడిగిననీరు నోటిలో పోయుచున్నారు. ఈ ప్రపంచములో జన్మించినపుడు మనము వెంట నేమియు తీసికొనిరాలేదు. పోవునపుడు తీసికొని పోజాలము. కనుక "నేను, నాది" యనుటకు బదులుగా భగవంతుని వైపు తిరిగి, అంతా "నీవు" అంతయు "నీది" అనుచు ఆయనను భజించిన సర్వసుఖములు కలుగును. "Naked thou art born and naked thou shalt return. All this is not mine but thine, or yours"—Bible. భూదేవి అన్నదమ్ములు కలహించి తనను పంచుకొనునపుడు వారల జూచి "యెంత కాలము వీరు నన్ను కట్టిపెట్టుకొని యుండెదరో చూచెద" నని నవ్వుచున్నది. వామన చరిత్ర (భాగవతము) యందు బలి

వట్టి చేసినాడన్న అది రోగమనియు అసూయాజనితములగు మాటలాడుచుండుట మానవస్వభావము. My = మమ = మైన్ = నాది అను మమకారమే దీనికి కారణము. తన బిడ్డ దద్దమ్మ పదిపండ్లు వచ్చిన పిదప "అత్త, అమ్మ" అనినచో పంచదార పంచిపెట్టు తల్లిదండ్రులున్నారు. మమకారమువలన వస్తువుల నిజస్వరూపము మనకు తెలియుటలేదు. ఉత్తరగీతలో ఒక మాట బంధము కలిగించుననీ, ఒకమాట మోక్షమును కలిగించుననీ చెప్పబడియున్నది.

శ్లో. "ద్వే పదే బంధమోక్షాయ మమేతి నమమేతి చ
మమేతి బధ్యతే జంతుః నమమేతి విముచ్యతే."

అనగా మమకారమువలన బంధము, మమకార రాహిత్యమువలన మోక్షము కలుగును. అందువలన మమకారము నశించినగాని వస్తువులయొక్క నిజస్వరూపము తెలిసికొనజాలము. యమదూతలు వచ్చి ఒకప్రక్కన లాగుచున్నను, "నాయిల్లు, నావాకిలి" అను మమకారము జీవుని ఆవస్తువుల పైకి లాగుచున్నది. ఈ విశ్వము, శరీరము, హృదయము" యావద్వస్తువులు భగవంతుని వని గుర్తెఱిగినమనకు దుఃఖము లేదని, శాశ్వతమై సుఖము చెందనగునని చెప్పబడియున్నది.

శ్లో. "విశ్వం త్వదీయం, హృదయం త్వదీయమ్,
మదీయ మేకం, శివపాదపద్మమ్."

సుఖదుఃఖముల సమముగాభావించు టనగాఅర్థమేమి? సుఖమును దుఃఖముగా భావించవలయునా? లేక దుఃఖమును సుఖముగా భావించవలయునా? అద్వైత సిద్ధాంత ప్రకారము ప్రాపంచిక సుఖము అస్థిరముగనుక నద్దానిని దుఃఖముమాదిరిగా పరిత్యజించవలెను విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము ప్రపంచమంతయు శ్రీమన్నారాయణుని ఆలయమగుటచే, ఆయన యే సమయములయందు ఏది ప్రసాదించినను దానిని విసుగుకొనక అనుభవించి తీరవలయును. అద్వైత సిద్ధాంతములో సుఖమును దుఃఖము మాదిరిగా భావించి పరిత్యజించవలయు ననుట—ఇది జ్ఞానమార్గము. మిగిలిన రెండు సిద్ధాంతములయందు దుఃఖములను కూడ సుఖముమాదిరిగా శ్రీమన్నారాయణ ప్రసాద మని సంతోషముగా స్వీకరించి అనుభవించవలెను. మనము దేవాలయమునకు వెళ్ళినపుడు కట్టెపొంగలి పెట్టినను, చక్కెరపొంగలి పెట్టినను, పరమాత్మ ప్రసాదమని కండ్లకు అద్దుకొని భుజింపవలయును—ఇది భక్తి మార్గము. ఈ సిద్ధాంతముల యందలి తారతమ్యము కొన్ని ఉదాహరణము లిచ్చినగాని మనస్సుకు పట్టదు.

మొదట అద్వైత సిద్ధాంతము తీసికొందము ప్రాపంచిక వస్తువులయందు సుఖము ఒక పాలు, దుఃఖము తొంబైతొమ్మిదిపాళ్ళు ఉ. ౧. ధనము వచ్చినపుడు సంతోషమేకాని, వచ్చినది మొదలు మనకు దానివలన అనేక విధముల తాపత్రయము కలుగుచున్నది

చక్రవర్తి "కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే గర్వోన్నతిన్ బొందరే! వారేరీ సిరి మూటగట్టుకొని పోనం జాలిరే" అని చెప్పియున్నాడు. మరియు వైద్యులు తాము రోగులకు మందు ఇచ్చునపుడు నద్దాని గుణగణముల బొగడి ఆరోగ్యము తప్పక కలుగునని చెప్పునపుడు భగవంతుడు వారల జూచి "నేను మరుక్షణములో మృత్యుదేవతగా రాబోవుచుండగా, ఈ వైద్యుడు కాపాడగలడా" అని నవ్వుచున్నాడు.

అహంకార మమకారములకు మించిన శత్రువులు జీవునకు వేరొండు లేవు,

కనుక "ఓ అర్జునా! మా తాత, మా గురువు, మా బంధువులు" అను మమకారము నిన్ను పీడించుచున్నది. నీవు దుఃఖపడుట వారు జ్ఞానులగుటవలనను, వయోవృద్ధు లగుట వలనను గాదు. మమకారము పరిత్యజించిన నీకు ధర్మము గోచరమగును. ప్రపంచమందలి సుఖదుఃఖముల సమముగా భావింపుము. అయ్యవి అశాశ్వతములైనవి. శాశ్వతమైన సుఖము ఆత్మవిచారణవలననే పొందనగును.'" అని కృష్ణుడు చెప్పెను.

(శ్లో. 15) ఎవడైతే సుఖదుఃఖములనుసమముగాతీసికొని నిర్వికారముగా నుండునో వానికి మోక్షము కలుగుచున్నది.

A man should never lose his balance of mind He should not be elated by success or depressed by sorrow. Then only he can attain Moksha.

అది యీ శరీరమందు, ప్రపంచమందు మనకు అభిమానమును తగ్గించి, దృష్టి పరమాత్మయందు నిలుపుటకు అవకాశమిచ్చు చున్నది. కనుక దుఃఖము వచ్చినను విసుగుకొనక దాని నీ జీవుడు అనుభవించవలెను. e. g. పిల్లలను పంతుళ్లు కొట్టుట వారివారి మంచికొఱకేగదా! వారి కది తాత్కాలిక దుఃఖము కలిగించుచున్నను, ఉత్తరోత్తర సుఖము కలిగించుచున్నది. **We are all moustached babies.** ___ మన మందరము మీసాలువచ్చినపిల్లలువంటివారము.(**You must be trained in the school of adversity before you obtain the Divine Grace"**–(Swami Vivekananda.) భగవంతుని అనుగ్రహము బడయుటకు పూర్వము కొన్నికష్టముల ననుభవించితీరవలయునని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నారు. ఇనుమును నిప్పులోవేసి కాల్చినగాని అది సాగిననమ్మొటకులొంగదు **"Sweet are the uses of adversity"** దుఃఖము వల్ల ప్రాపంచిక వస్తువులయందు విరక్తి, పరమాత్మయందు భక్తి కుదురుచున్నది. భారతమందలి శ్లోకమొకటి యిచ్చట చెప్పనగును కృష్ణుడు భారతయుద్ధమైన తరువాత కుంతీదేవిదగ్గఱకు వెళ్ళి తాను సెలవు తీసికొనుచు నింకేమి కావలయునో వరము కోరుకొమ్మనగా, ఆమె తనకు ఎల్లప్పుడు కష్టము కలుగునట్లు వరమియ్యవలసిన దని కోరుచు నిట్లు చెప్పెను.

శ్లో. విపదో నైవ విపదః సంపదో నైవసంపదః
ఆప ద్విస్మరణం విష్ణోః సంపత్తస్యైవ సంస్మృతిః.

"అర్థానా మార్జనే దుఃఖం అర్జితానాంచ రక్షణే
నాశే దుఃఖం, వ్యయే దుఃఖం కిమర్థం దుఃఖభాజనమ్.

అనగా ద్రవ్యము సంపాదించుట ఒక కష్టము. కాపాడుట మఱియొక కష్టము ఎక్కువఖర్చు పెట్టుట కష్టమే ఎవరైనను దొంగిలించిన కష్టము. అన్నివిధములకష్టముకలిగించు ద్రవ్యము ఏమి ప్రయోజనము ? మఱియు ఇంకొక ఉదాహరణము. వివాహమైనపుడు పల్లకిలో కూర్చుండబెట్టి యూరేగునపుడు చాల కులాసాగా నున్నను, సంసారభారము పైబడ్డతరువాత అనేక కష్టములు కలుగుచున్నవి. (Marry in haste and repent at leisure) త్వరపడి పెండ్లిచేసికొని అటుపైన సావకాశముగ పశ్చాత్తాపపడవలయును అని చెప్పబడినది. ప్రపంచమంతయు తూకము వేసినను దుఃఖ భూయిష్ఠముగా గన్పట్టుచున్నది. The whole world weighed in the balance is found wanting. ప్రాపంచిక సుఖము "పయోముఖ విషకుంభము." అందువలన జ్ఞానులు, బుద్ధిశాలులు అర్థానినికోరరు. కనుక జ్ఞానమార్గములో నున్నవారు దుఃఖముల నే రీతిగా వదలిపెట్టదరో, అట్లే ప్రాపంచిక సుఖముల త్యజించి బ్రహ్మవిచారణవలననే శాశ్వతసుఖము కలుగుననిదానినిఅనుష్ఠించెదరు ఇయ్యదిఅద్వైతసిద్ధాంతము.

రామానుజ మధ్వాచార్యులవారిది భక్తి మార్గము. ప్రపంచమందు దుఃఖముకూడ నీమంచికొఱకే కలుగుచున్నది

సద్వస్తువు-ఆత్మ - అనాది, అనంతము. అట్లే పర మాత్మ అనాది, అనంతము. ఘటపటాది ప్రపంచము నామ రూపములతోకూడినట్టిది, ఒకప్పుడు పుట్టినది, నశించునది గనుక ఇది అసద్వస్తువని పరమాత్మ చెప్పెను. ఇది నీ కెట్లు తెలియును ? అని అర్జునుడు అడుగగా ఇది అంతయు తన స్వకపోలకల్పితము కాదనియు, తత్త్వవేత్తల మాటలను శిరసావహించి ప్రమాణపురస్సరముగా తాను చెప్పుచున్నా నని తెలిపెను. శ్రీకృష్ణుడు మూడులోకములకు నియామకు డైనను విధేయతతో నిట్లు చెప్పుటను బట్టి మనము గ్రహింప వలసినది యేమనగా-తనబుద్ధి తన అంతర్వాణి ప్రమాణ మని చెప్పువారలను మనము విశ్వసింపక, వేద శాస్త్ర పురాణములను ప్రమాణములుగా నుంచుకొని యుపదేశించు వారి మాటల నమ్మిన బాగుపడుదుము.

ఈ శ్లోకము (శ్లో. 16) అద్వైత సిద్ధాంతమునకుపట్టు గొమ్మ. సత్ అనగా అది అంతము లేనిది, శాశ్వతమైనది. అసత్ అనగా ఆద్యంతములు కలిగినది. మఱియు సద్వస్తువు లకు నామరూపములులేవు. అసద్వస్తువులకు నామరూపము లున్నవి. అద్వైత సిద్ధాంతము ఏమనగా—ఈ పాంచభౌతిక శరీరము (ఘటపటాది ప్రపంచము) ఇదివఱలో లేదు. ముం దుండబోదు. ప్రస్తుతము ఉన్నట్లే తోచుచున్నను నిశ్చయ ముగా లేదు. "ఆదా వంతేచ యన్నాస్తి వర్తమానేపి తత్తథా" అని అద్వైతకారికలో నున్నది.

అనగా ప్రపంచములోనేది విపత్తు అనుకొనుచున్నామో అది విపత్తుకాదు. ఏది సంపద యనుకొనుచున్నామో అది సంపదకాదు. లౌకిక ఆపద ఈశ్వరుని జ్ఞాపకపఱచుకొనుటకు కారణభూతముగా నుండుటవలన నదియే వాంఛనీయము. అదియే నిజమైన సంపద. లౌకిక సంపద ఈశ్వరుని మఱచిపోవు టకు కారణభూతమగుటచే నదియే విపత్తుగా భావింపవలయును అని యిందలిభావము. కనుక సుఖమువచ్చినను, దుఃఖమువచ్చి నను సమముగా మానవులు స్వీకరింపవలయును. మఱియు పరమాత్మ భవరోగమునకు వైద్యుడు. మనరోగము కనిపెట్టి మందిచ్చు వైద్యుడు రోగికోరినట్లు తియ్యనిమందు నియ్యడు అట్లే పరమాత్మ యెవరికి నెంత యియ్యతగునో అంత యిచ్చు చున్నాడు. ఇచ్చినదానితో సంతోషించి యియ్యనిదానికై దుఃఖపడరాదు. తల్లి పిల్లలకు కోరినదెల్ల పెట్టినయెడల అజీ ర్ణము కలుగును. కనుక భగవంతు డిచ్చు కష్టసుఖముల నిర్వి కారముగా సమముగా స్వీకరింపుము. ఇది భక్తి మార్గము.

ఈ రెండు మార్గములలో నేది మంచిదని విచారించు టలో కాలము వృథాపుచ్చక కార్యరంగమందు దిగి మాన వుడు ఏదో యొక మార్గము అవలంబించవలయును.

(శ్లో. 16) ఓ అర్జునా ! ఆత్మ సద్వస్తువు. అనాత్మ (శరీరము) అసద్వస్తువని తత్త్వజ్ఞానులు నిర్ణయించియున్నారు.

మాత్రము ఒకటియే. ఆత్మ జ్ఞాన సంకోచ వికాసముల వలన మార్పుచెందినను అసలు ఆత్మ వస్తువునకు మార్పు లేదు. పరమాత్మ నిర్వికారుడు.

ఈ విశ్వమంతయు వ్యాపించియున్న మహాపదార్థము బ్రహ్మవస్తువు నాశనరహితమైనదని తెలిసికొనుము. అట్లే ఈ ఆత్మవస్తువునుగూడ నాశనముచేయు వాడెవ్వడు లేడనిఅర్జునునకు పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. (శ్లో.17)

Know that He, who pervades the universe, and the soul which influences this body are both indestructible. No power on earth or heaven can destroy Him who destroys eveything.

శరీరములు రెండువిధములు. స్థూలశరీరము, సూక్ష్మ శరీరము (లింగశరీరము). అద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము కారణ శరీరమే మూలప్రకృతి. అదికూడ నశించునది గనుక దానిని గూడ శరీరముగా తీసికొనినారు. ఈ మూడురకముల శరీరములు నశించినను శరీరి (ఆత్మ) కి నాశనము లేదని ఆత్మ నిత్యమని చెప్పబడుచున్నది. మఱియు ఆత్మ తర్కశాస్త్రమందలి ప్రత్యక్ష, అనుమాన, శబ్ద, అర్థాపత్తి,ప్రమాణము లన్నిటికి అతీతమైనది. అట్టి ఆత్మజ్ఞానము చెందుటకు స ధర్మానుష్ఠాన మవసరము. కనుక ఓ అర్జునా! లెమ్ము! నీ స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుము. అనగా యుద్ధము చేయుము అని కృష్ణుడు (శ్లో.18) చెప్పియున్నాడు.

మఱియు ఆత్మ యింకొక ఆత్మను చంపునది కాదు. చంపబడునది కాదు. అట్లు అనుకొనువారు మూఢులు. శరీర

That which was not existing some time ago, that which ceases to exist some time hence, is as good as non-existent. The world appears to exist, but its existence is only dream-like. The Brahman alone is real and eternal. The world is un-real like the water in a mirage, or a snake in a rope, or silver in a mother of pearl. If a man's father is a mala, and his son is a mala, that man also must be a mala. So also this world was not existing in the past, it will not exist in future, and hence it follows that it is not existing at present, except ac a dream.

ఇంతవఱకు ఉండనట్టి యీ ప్రపంచము ముందుండబోదు. కనుక, ఇపుడును లేదు. కాని స్వప్నము మాదిరి లేని వస్తువులు ఉన్నట్లు మనకు కన్పట్టుచున్నవి. e. g. ఎండమావులలోని నీరుమాదిరి, ముత్యపుచిప్పలలోని వెండిమాదిరి, రజ్జుసర్పభ్రాంతిమాదిరి. బ్రహ్మవస్తువు ఒకటిమాత్రమే శాశ్వతమైనది. నిజమైనది. ఒకమనుజుని తండ్రి మాలవాడు, కుమారుడు మాలవాడైనచో, వాడుమాలవాడని వేరే చెప్పవలయునా? అదే రీతిగా ఇదివఱకు లేనట్టి, ముందుండబోనట్టి యీ ప్రపంచము ఇపుడుకూడ లేదని వేరే చెప్పనక్కఱలేదని అద్వైతులభావము. ద్వైత విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతములలో ప్రకృతి (Metter), ఆత్మ పరమాత్మ అన్నియు శాశ్వత తత్త్వములు. జడ ప్రకృతి యొక్క నామరూపములు మారుచున్నవిగాని, వస్తువు మారుట లేదు. బంగారమును ఒడ్డాణముగా, డైమన్‌డ్ గొలుసుగా జేసినను బంగారము

దీనికి సమాధానము ఏమనగా, ప్రతిజీవుడు నెన్ని జన్మములు ఎత్తవలసినది వానికి తెలియకున్నను ఈశ్వరునికి తెలియును. కనుక ఎన్ని జన్మములు కడచిన అంతశీఘ్రముగా గమ్యస్థానము చేరవచ్చును. (గమ్యస్థానము=పరమాత్మ) కొండ దిగుటలో భగవత్సాన్నిధ్యము నుండి పడిపోవుచున్నా మనుకొనుట పొరబాటు. ఆ దిగుటయే గమ్యస్థానమునకు త్వరలో చేర్చును. అదిగాక అర్జునుడు యుద్ధభూమియందు ఈ ప్రశ్నలు అడిగి యుండుటచే, యుద్ధరంగమందు ప్రాణములు కోల్పోయిన వారికి వీరస్వర్గము కలుగు నని చెప్పబడియుండుటచే రాబోవు జన్మను గురించి విచారపడవలసినఅవసరములేదని మఱియొక సమాధానము.

The sooner we get out of this mortal coil, however good and beneficial it may be, the better, because we would be nearing the goal-Paramathma.

పరమాత్మ మన గమ్యస్థానము. కొన్ని జన్మలు గడచినగాని ఆయనను చేరజాలము. అందుచే ఈ పాంచభౌతికము అశాశ్వతము నగు శరీరము ఎంత త్వరలో వదలిన మన కంత మంచిది.

ఆత్మ అవికారి యనుట యెట్లు అను ప్రశ్నకు పరమాత్మ (శ్లో. 23, 24) సమాధానము చెప్పుచున్నాడు. ఆత్మను శస్త్రములతో ఛేదించుటకు వీలులేదు. నిప్పుతో దానిని కాల్చజాలము. నీటివలన తడపలేము. గాలివలన అయ్యది యెగుర గొట్టబడదు. ఈఛేదన దహనాదులన్నియు శరీరమునకు సంబం

ధర్మములను ఆత్మయందారోపించుట మూఢత్వము.(శ్లో.19) షడ్భావవికారములు శరీరమునకుసంబంధించినవేగాని,ఆత్మకు సంబంధించినవిగావు ఆవికారములు ఏవనగా:—(1)అస్తి= తల్లి గర్భములో కొంత కాలముండుట. (2) జాయతే = పుట్టుట. (3) వర్ధతే = పెరుగుట (4) పరిణమతే = శైశవము, బాల్యము, కౌమారము, యౌవనము, వార్ధక్యము, ఒకదశనుండి మఱియొకదశకుమారుట.(5) క్షీయతే=తగ్గుట. (6) నశ్యతి = నశించుట, లేకపోవుట (శ్లో:20) ఆత్మ పుట్టుకయు, నాశనమును లేనిది. ఇది యొకరివలన చంపబడదు. ఒకరినిచంపదు. **It is by its very nature eternal and indestructible** (శ్లో. 21).

శరీరము నశించుట యెట్లు అను విషయము(శ్లో:22) పరమాత్మ చెప్పుచున్నాడు. అర్జునా ! ప్రాతగుడ్డలు వదలి క్రొత్తగుడ్డలు వేసికొన్నను, ఒక యింటిని వదలి వేఱొక యింటిలో ప్రవేశించినను వ్యక్తి మారుటలేదు. అట్లే శరీరము నశించినను, దానితోబాటు ఆత్మ నశింపక, కర్మను అనుసరించి తిరిగి ఉత్తమ మధ్యమాధమ శరీరములందు ప్రవేశించుచున్నది. కనుక ఈ శరీరము పోవునని దుఃఖపడవలసిన అవసరములేదు. ఈ శ్లోకమందు ఇచ్చిన ఉపమానము (ప్రాత గుడ్డలు వదలి నూతనవస్త్రముల ధరించుట) సరియైనది కాదని కొందఱు ఆక్షేపించుచున్నారు. ఈ శరీరము నశించిన వెనుక ముందుజన్మలో రాబోవు శరీరము ఇంతకంటె మంచిదని యేమినమ్మకమని ప్రశ్నించుచున్నారు.

పిడకను అంటుకొనునేగాని, బూడిదను తగులబెట్టజాలదు. అట్లే అగ్నిచేత మార్పుచెందు స్వభావ మీ యాత్మకు లేదు.

(౫) నీళ్ళలో తడిపినందువలన గుడ్డ నాని పిగిలి చినిగి పోవుచున్నది. దానియందు సూక్ష్మరంధ్రములు (Fibrous pores) ఉన్నగాని నీటియొక్క గుణము (effect) కనబడదు ఆత్మకు అట్టివి యేవియును లేవు. అందువల్ల నీటిచే ఆత్మను తడుపజాలము.

(౬) గాలి తడిబట్టలోని తడిని లాగుచున్నది గాని, ఆత్మలో చెమ్మ (Moisture) లేకపోవుటచేత దానిని ఏమియు చేయజాలదు.

కనుక జీవాత్మ పరమాత్మలు ఛేదింపబడవు. తగుల బడవు. తడుపబడవు. ఇగుర్పబడవు. జీవాత్మ పరమాత్మలు శాశ్వతమైనవి. అన్నిటియందు నుండునవి. నిర్వికార మైనవి. చలనము లేనివి. అనాదిగా నుండునవి. (శ్లో. 24)

అలెగ్జాండరుచక్రవర్తి గ్రీకుభాషలో మనభగవద్గీతచదివి యుండెను. హిందూదేశములో కామినీకాంచనములత్యజించిన, వైరాగ్యపరాకాష్ఠ కలిగిన మహానుభావులనుచూడ కుతూహలపడి, జీలముయుద్ధము అయిపోయిన పిదప అరణ్యమునకు వెళ్ళగా అచట నొక మహాపురుషుడు తపోనిష్ఠాగరిష్ఠు డై యుండ గాంచెను. ఆ తపస్విని చక్రవర్తి యెంతపలుకరించిన పలుకలేదు. తాను చక్రవర్తి ననియు రాజ్య మంతయు నప్పజెప్పెదనన్నను మారు పలుకలేదు అందమైన పిల్లను ఇచ్చి వివాహము చేసెద నన్నను మాట్లాడలేదు. అంతట

ధించినవే గాని ఆత్మకు అంటవు. ద్వైతసిద్ధాంత ప్రకారము శ్రీమన్నారాయణుడు బింబస్థానము. ప్రకృతి అద్దము, జీవులు ప్రతిబింబస్థానము. పరమాత్మ ప్రకృతియు అనాద్యనంతము లగుటచేత పరమాత్మ ప్రతిబింబములైన జీవరాసు లన్నియు అనాద్యనంతము లగుచున్నవి.అందుచే ఛేదన భేదనాది వికార ములు శరీరములకే గాని ఆత్మకు లేవు.

దీనికి కారణములు ఏవనగా :—

(1) ఆయుధములు, నిప్పు, నీరు వను నివి అన్నియు జడప్రకృతిలో చేరిన వస్తువు లగుటచే, జడప్రకృతిలో చేరిన వస్తువుల నశింపజేయునేగాని ప్రకృతికి అతీతమైన ఆత్మవస్తు వును నశింపజేయజాలవు.

(2) జీవాత్మ అణుస్వరూప మగుటచే దానిని శస్త్రము లచే ఛేదించుట అసాధ్యము. ఏ ఆయుధము నుపయోగిం చెదమో దానికి చిక్కుపడు వస్తువునే ఛేదించునుగాని పట్టు చిక్కని వస్తువులను ఛేదించజాలదు.

(3) ఛేదించు వస్తువుకంటె, ఛేదింపబడు వస్తువు వెలుపల వేరుగా (as a different entity) నుండవలయును. పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి అగుటచే శస్త్రములయందుకూడ నున్నందున ఆయనను ఆ శస్త్రములతో ఛేదించ నెట్లు వీలు పడును ? వీలులేదు.

(4) ఒక వస్తువునకు నిప్పు అంటించ వలయునన్న దాని యందు రగులుకొను స్వభావ ముండవలయును. నిప్పు

అర్జునా! ఒకవేళ నీవు శరీరము, ఆత్మ రెండు ఒకటియే యని భావించినను, నీవు దుఃఖించిన ప్రయోజనము లేదు. సంయోగము ఎపుడు కలదో, అపుడు వియోగమును తప్పక కలుగును. పుట్టుట గిట్టుట కొఱకే. చచ్చినవారికి తిరిగి మోక్షము వచ్చునంతవఱకు జన్మము తప్పదు. "శరీరము" అను మాటకు వ్యుత్పత్త్యర్థము నశించుట. 'దేహము' అనగా దహింపబడునది. అద్దానిని శాశ్వతముగా నుండునట్లు చేయుట ఎవ్వరితరము కాదు. భాగవతములో, "అద్యవాబ్దశతాంతే వా, ప్రాణినాం మరణం ధ్రువమ్" అని చెప్పబడినది. గనుక ఈశరీరమును గుఱించి దుఃఖపడిన నేమి ప్రయోజనము ?

The body must perish. You cannot avoid the unavoidable or alter its course. Death is the inevitable goal, through which all of us must pass, whether we wish it or not.

ఈ శరీరము నశించక తప్పదు. దానిని తప్పించుట కెవ్వరికిని సాధ్యపడదు. చింతించిన నేమి లాభము ? చచ్చిన పీనుగుచుట్టు చావబోయ్యే పీనుగులు ఏడ్చుచున్నవని, చనిపోయినవారికై దుఃఖపడువారల గుఱించి పట్టినత్తుపిళ్ళైయనుఒక తమిళభక్తుడు చెప్పియున్నాడు.

"One thing and one thing alone is certain in this world' said Swami Vivekananda viz., 'death'. Death alone is the inevitable goal. It is the best leveller." "ఈప్రపంచమున ఒక్కటిమాత్రము సత్యము.మన మెల్లరము మృత్యువువాతపడవలసినవారము.మృత్యువుఅందఱిని సములజేయును" అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

తన ఒరలోనుండి కత్తిని తీసి చంపెదనని చెప్పగా, ఆ తపస్వి చిఱునగవుతో గీతయందలి (2 అ. 23 శ్లో.) "నైనం ఛిందన్తి శస్త్రాణి" etc. అను శ్లోకమును చదివి "నీవు నన్ను చంప జాలవు' అని తెలుపగానే చక్రవర్తి పాదాక్రాంతుడై ఆయన తత్త్వజ్ఞానము గాంచి ఆశ్చర్యమందెను. అట్లే అతడు తన దేశములో నున్న డైయోజినిస్ (Diogenes in his Tub) దగ్గరకు వెళ్ళి నీకు ఏమికావలయునో కోరుకొమ్మని అడుగగా, ఆమహానుభావుడు, "నాపైసూర్యకిరణములు ప్రసరించకుండా నీవు అడ్డు నిల్చియున్నావు; అట్లు నిలువక నీవు వెళ్ళి పోవలయు నని కోరుచున్నాను" అని చెప్పెను. కనుక ఆత్మజ్ఞానము కలవారు ఎవరికిని భయపడరు. వారేవిధమైన భయము చెందరు. వారికెట్టియాపద కలిగించసాధ్యముకాదు.

మరియు ఆత్మ అవ్యక్తమైనట్టిది. అనగా బాహ్యేంద్రియములకు గోచరము కానట్టిది. అచింత్యము. అనగా మనస్సువల్ల నూహించుటకు వీలులేనిది. అవికారము=ఎవ్విధమైన వికారము లేనిది (i. e. unchangeable) The soul is said to be unperceivable, unimaginable and immutable. So there is no room for you to grieve for the soul. గనుక నీవు ఆత్మవిషయమై దుఃఖపడ నక్కఱ లేదు. (శ్లో. 25)

శ్లో. 11 మొదలు 25 శ్లోకములవఱకు ఆత్మ, శరీరములు భిన్నము లని చెప్పబడియున్నది. ఇంకొక పక్షము 26 వ శ్లోకమున చెప్పబడుచున్నది.

కల్పకోటికాలము దుఃఖించినను లాభములేదు. అందువలన నీవు శరీరమును అట్టిపెట్టుకొనజాలవు. చచ్చిపోయినవారు తిరిగిరారు. నీవు, ఎవరు నీ భార్యబిడ్డ లనుకొనుచున్నావో, వారి పూర్వజన్మ వృత్తాంతముగాని, నీ జన్మవృత్తాంతము గాని యెరుగవు. ఈ శరీర బాంధవ్యము ఈ మధ్య వచ్చి నది, మధ్య పోవునది. నీ దారపుత్త్రాదులు, బంధువులు, స్నేహితులు చలిపందిరిలో చేరినవారిమాదిరి. లేక రైళ్ళలో, బస్సులలో, ట్రాంకార్లలో ప్రయాణముచేయువారి మాదిరి. i. e. ఎచ్చటెచ్చటివారో తాత్కాలికముగ కొంతసేపు కలిసి ప్రయాణముచేసి, వారివారి గమ్యస్థానము రాగానే దిగిపోవు చున్నారు. కనుక ఈ బాంధవ్యము అశాశ్వతమైనదిగా నెరుం గుము. ఎవరిస్టేషను ముందు వచ్చునది మనకు తెలియదు. మన మందరము సంసారమను ట్రెయినులో ప్రయాణము చేయుచున్నాము. పిల్లలను వెంటబెట్టుకొని ప్రయాణముచేయు పెద్దలు, టిక్కెట్లు చూపించవలసినదని పిల్లలు అరడి చేసినను, వారలకోపపడెదరేగాని వారికివ్వరు. గమ్యస్థానము రాగానే రైలుబండిలోనుండి దిగుటకు బిడ్డలు ఇష్టపడకున్నను తల్లిదండ్రులు వారిని బలాత్కారముగా దించివేయు చున్నారు. మనమందరము సంసారమనెడి రైలులో ప్రయా ణముచేయు పిల్లలవంటివారము. మన టికెట్టు మనదగ్గర లేదు. భగవంతునిదగ్గఱ నున్నది. గమ్యస్థానము (నియమిత కాలము) రాగానే ఆయన మనలను ఈ రైలుబండినుండి దించివేసి తీసికొనిపోవుచున్నాడు. కనుక దుఃఖపడి ప్రయో

చక్రవర్తులు, బీదవారు, విద్యావంతులు, నిరక్షర కుక్షులు, పెద్దలు, పిన్నలు, సుందరులు, కురూపులు, అందఱు చనిపోవలసినవారలే. ప్రహ్లాదచరిత్రలో ప్రహ్లాదుడు తనతోడి దైత్యకుమారులతో నిట్లనియె.

"బాలకులార! రండు మనప్రాయపుబాలురు గొంద ఱుర్విపైఁ గూలుటకంటిరే................................"

చావు ఎపుడు వచ్చునది ముందు తెలియదు. ఆ రహస్యము ఎటువంటి గొప్ప వైద్యులకు గూడ తెలియదు. భగవంతునికి ఒక్కనికి మాత్రమే తెలియును.

Gray in his "Elegy" said—

"The pomp of learning, the boast of heraldry
All the wealth or all that fame can give,
Await alike the inevitable hour,
The paths of glory lead us but to the grave."

గ్రే అను ఒక సుప్రసిద్ధాంగ్లకవి పై చెప్పినట్లు వ్రాసియున్నాడు. అందలి భావ మేమనగా, విద్యాధిక్యము, శూరత్వము, ధనమువలనను, కీర్తివలన వచ్చు ఔన్నత్యము అన్నియు చివరకు స్మశానవాటికకు చేరియే తీరవలయును. అద్దానిని తప్పించుకొనుటకు ఎట్టివారికి వలనుపడదు.

జ్ఞానులు శరీరము నశించునని మరణము వచ్చినప్పుడు చలించరు. తమ ముఖ్యబంధువు లెవరైన గతించినను దుఃఖపడరు. నశించుట స్వభావముగా గలిగిన శరీరమును గుఱించి

దుఃఖపడుట ? అదియే విచిత్రము. శ్రీరామచంద్రమూర్తికి అద్వైతముపదేశించిన వసిష్టుడు సహితము పుత్రవియోగము వలన కడు దుఃఖించెను. ఆత్మజ్ఞానము బోధచేయువారుండుట కష్టము. చెప్పువారున్నను వినువారు దొరకుట దుర్లభము. వినినను ఇంటికిపోయి మననము నిదిధ్యానము చేసికొనువా రుండుట కష్టము. ఒక గురువు తన శిష్యుని రెండుచెవులు భగవంతుడేల ప్రసాదించియున్నాడని అడుగ, నొకచెవి వినుటకు, వినినవాటిని బయటకు వదలుటకు మరొకటి యిచ్చినాడని చెప్పినాడట. ఆరీతిగా మనము వినువిషయములు ఒక చెవితోవిని,రెండవచెవిలోనుండి వాటిని బయటికి వదలిపెట్టిన ప్రయోజనములేదు. గొప్ప గొప్ప పండితులు, జ్ఞానులు మున్నగు వారివలన విను విషయములనుగురించి వారువారు తమ యిండ్లకువెళ్ళి మననము చేసికొని, అందలి సారము గ్రహించి, తమ నడవడికలో అవసరమగు మార్పులుచేసికొని, పరమాత్మయొక్క పరిపూర్ణ కటాక్షమును జూరగొనవలయును. అనేక వేలమంది ప్రజలలో ఆత్మసంగతి తెలిసికొనవలయు నని యెవరో యొక్కరు ప్రయత్నించుచున్నారు. అప్రత్యక్షమైన విషయములు తెలిసికొను మహానుభావులు ఈ ప్రపంచమందు కొద్దిమంది గనుక, సర్వసామాన్యులకు నీ ప్రపంచమందు శరీరము నశించు ననగానే దుఃఖము కలుగుచున్నది. ఈ మాట చెప్పుటతోడనే అర్జునుడు పుణ్యాత్ముడగుటచే శ్రద్ధతో వినుచున్నాడని ప్రోత్సాహపఱచి నట్లయ్యెను

జనములేదు. తామస్ ఏకెంపిస్ అను నాతడు 'ఇమిటేషన్ ఆఫ్ క్రైస్టు' అను గ్రంథమందు "Keep fhyself as a pilgrim and guest upon the earth to whom belongeth nothing of worldly business" అని వ్రాసి యున్నాడు. ఈ భూమిపై నాది అనుకొన నగు వ్యాపార మెద్దియు లేదు. నీవు ఇచట ఒక యాత్రికునివలె, లేక అతిథి వలె సంచరించుము, అని అందలి భావము.

Creation is only projection. సముద్రపు కెరటాలనుస ముద్రము తనలోనికి లాగుకొనునట్లు,సాలెపురుగు తన శరీరములోనుండి యేర్పడిన నూలుపోగుతో గూటిని కట్టి, దానియందు తాను ప్రవేశించి, కొంతకాల ముండి, తిరిగి మరల తన యిష్టము వచ్చినపుడు తన లోపలికి లాగుకొను నట్లు, భగవంతుడు ప్రపంచమును తన స్వరూపములోనుండి బయటపెట్టి, దానియందు తాను అంతర్యామిగా నుండి, తన కిష్టము వచ్చినప్పుడు దానిని తనలోపలికి లాగుకొను చున్నాడు. మరియొకరు చెప్పినదియేమనగా:—Matter is indestructible. Nothtng is lost when a candle burns. పృథివి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము అను-ఈ పంచ భూతముల వలన ఏర్పడిన శరీరము నశించినవెంటనే, ఆయా భూతములు తమ చేరికను వీడి మూలరూపములతో పోయి చేరుచున్నవి. కాని అవి నశించుటలేదు. కనుక శరీరవిషయ మును గురించి మనము దుఃఖపడవలసిన పనిలేదు.

అర్జునా! ఈ ఆత్మసంగతి బహు ఆశ్చర్యము. (శ్లో 29) ఆత్మ నిత్యము, శరీర మనిత్యమైనపుడు మనము ఎందుకు

said "Let the lion of Vedanta roar. The foxes of timidity, conceit, vanity, fear etc., will run away to their holes.

వేదాంతమను సింహగర్జనము వినబడగానే కామక్రోధ లోభము లను గుంటనక్కలు తమ బొరియలకు పారిపోవునని వివేకానందస్వాములవారు చెప్పియున్నారు.

ఈ అధ్యాయము 11శ్లో. మొదలు 30 శ్లోకములవరకు జ్ఞానమార్గము లేక అధ్యాత్మప్రకరణ మని చెప్పెదరు. అంతఃకరణశుద్ధి యింద్రియ నిగ్రహ మనోనిగ్రహములు కలిగిన సనకసనందనాద్యుత్తమోత్తములకే కాని యిది సామాన్యులకు వలనుపడదు. అంతఃకరణశుద్ధి లేనివారికి కర్మయోగము శ్లో. 39 మొదలు చెప్పబడినది. శ్లో. 31-39 ఈ రెంటికి Connecting link అనగా లంకె అయియున్నవి. ఇంద్రియ నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనివారు నూటికి తొంబై తొమ్మిదిమంది. అట్టివారికి కర్మమార్గము విధంపబడినది. 1, 2 తరగతులలో ప్రయాణము చేయలేనివారికి 3వ తరగతి బండి యేర్పరచి యున్నారు. జ్ఞానమార్గము ఎట్టిదనగా కర్మానుష్ఠానము చేసినపిదప అంతఃకరణశుద్ధి బడసి తద్ద్వారా జ్ఞానము పొందనగును. 25 లేక 30 సంవత్సరములు కష్టపడి పనిచేసిన వారికే పింఛన్ (Pension) లభించును కర్మానుష్ఠానమువల్ల జ్ఞానము బడయనగును. కర్మయోగము (i. e. discharge your duty-this is the pivot on which the whole Gita moves) నీ విధ్యుక్తధర్మము నీవు నెఱవేర్చుము. ఇదియే గీతయందలి ముఖ్యవిషయము.

అంతట అర్జునుడు పరమాత్మను (శ్లో. 29) వఱకు చెప్పిన విషయములు, అనగా, శరీరమునకు ఆత్మకు నున్న భేదముల క్రోడీకరించ వలసినదని, కోరగా, వానిరెంటికినిగల భేదము 30 శ్లోకమందు చెప్పబడినది. అవి యేవనగా :—

దేహము.	ఆత్మ.
(1) జడము= తెలివిలేనిది	(1) చైతన్యము=తెలివికలది
(2) అశాశ్వతము	(2) శాశ్వతము.
(3) దుఃఖమయమైనది, లేక దుఃఖమునే కలిగించునది.	(3) ఆనందమయమైనది, లేక సుఖమునే కలిగించునది.
(4) పరమాశుద్ధమైనది.	(4) పరమశుద్ధమైనది.
(5) అజ్ఞానమయమైనది. ఈ లక్షణములు కలిగి అశాశ్వతమైన దానికి దుఃఖపడిన ప్రయోజనములేదు.	(5) జ్ఞానమయమైనది. ఈ లక్షణములు కలిగి శాశ్వతమైన దానికిదుఃఖపడ నవసరము లేదు.

The more you identify yourself with this mortal coil, the great will be your sorrow. The more you detach yourself from this body, the greater will be your happiness. ఈ శరీరము నీవు ఏకమనుకొనునంతవఱకు మానవుని దుఃఖమునకు మితిలేదు. నీవు శరీరమునకు భిన్నుడవని గ్రహించి,దానియందలి మమకారము చంపుకొనినకొలది ఆనంద మతిశయించుచున్నది. పరమార్థమైన శరీరమును నేను గాను; చైతన్యమయమై, శాశ్వతమై, జ్ఞానానంద మయమైన ఆత్మను 'నేను' అని తెలిసికొనుము. Swami Vivekananda

యేమనగా వేదములు శాస్త్రములు నా ఆజ్ఞను తెలుపు నవి. కనుక వాని నుల్లంఘించక స్త్రీ పురుషులు తమ తమ వర్ణాశ్రమ ధర్మముల నెరవేర్చవలయును. — అని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుని వ్యాజముగా నుంచుకొని మన కందఱికిని తెలిపియున్నాడు. కనుక ఓ అర్జునా! యుద్ధమందు సుఖదుఃఖము లను, లాభనష్టములను, మానావమానములను పాటించక యుద్ధము చేయుము. Do your duty without caring the consequences thereof. ఫలాఫలముల నాలోచింపక నీ విధ్యుక్తధర్మము నెఱవేర్పుము.

అంతట అర్జునుడు "అయితే యుద్ధము చేయు మను చున్నారే, జయము కలుగునా?" యని ప్రశ్నించిన, నెవరు చెప్పగలరు? కాని యెవ్విధముగానైనను లాభము కలుగునని పరమాత్మ చెప్పెను. జయ మొందిన రాజ్యలాభము, నిచట సుఖము కలుగును. ఓడి యుద్ధమందు చనిపోయిన పరలోక మున వీరస్వర్గము కలుగును. కనుక యుద్ధమే కర్తవ్యము అని పరమాత్మ సమాధాన మిచ్చియున్నాడు.

ఆ యుద్ధ మెట్లు చేయవలయునో చెప్పెదను వినుము. (శ్లో.39) ఎన్ని యుపన్యాసములు, ఇచ్చినను, విన్నను, జ్ఞానము కలుగుటలేదు. ఎన్ని టానిక్ సీసాలను త్రాగినను బలము కలుగుటలేదు. దీనికి కారణమెద్ది? మనయందలి అంతర్గత రోగమును పోగొట్టుకొనక పోవుటయే. దానికి ప్రప్రథమములో చికిత్స చేయవలయును. జ్ఞానము పొందకుండ అడ్డుపడునట్టి అంతర్గత రోగము — ప్రాచీనకర్మ. పరీక్ష తప్పిపోవలసిన గీత యున్నవారికి మేష్టరు ఎంతబాగ చెప్పినను, వారి బుఱ్ఱకు

అర్జునా ! నీవు పుటుకచే క్షత్రియుడవు. నీ ధర్మము యుద్ధము. అదినిర్వర్తించినస్వర్గద్వారము తెరువబడియుండును. ఇహలోకమందు పరలోకమందు సుఖముకలుగును. యుద్ధము చేయనిచో జనసామాన్యము నిన్ను పిరికిపందగా నెంచెదరు. నీబంధువులతో యుద్ధముచేయుట తగదని నీవుగౌరవబుద్ధితో మానుకొంటివనుకొనరు. ఇప్పుడునిన్ను చూచుటకు మొగము చెల్లనివారలును, నీవు యుద్ధముచేయకున్న నీ యెట్టయెదుట నిలిచి నిందావాక్యములు పల్కెదరు. నీకున్నబిరుదులన్నియు అర్జున, ఫల్గుణ, పార్థ, కిరీటి, శ్వేతవాహన అనునవి నేలగలి యును. ఇచట బ్రాహ్మణునకు క్షత్రియునకు ధర్మమందుగల భేదము గమనించవలయును. నిందించు వారల దండించుట క్షత్రియధర్మము బ్రాహ్మణులు తమ్ము దూషించువారల తమ మిత్రులుగా భావించవలయును. ఏలననగా, వారల దూషించినందువలన ప్రపంచమందువిరక్తి,పరమాత్మయందు భక్తి కుదురుట కవకాశ మేర్పడుచున్నది. బ్రాహ్మణులు సాత్త్వికగుణసంపన్నులు క్షత్రియులకు రజోగుణము ప్రధాన మగుటచేదూషించినవారిని రణరంగమున చెండాడవలయును. "ప్రాణం వాపి పరిత్యజ్య మానమేవారక్షతు" అని చెప్పబడి నది. అనగా క్షత్రియుడు ప్రాణము సహితము పోగొట్టుకొని యైనను మానము కాపాడుకొనవలయునని ధర్మశాస్త్రములు వక్కాణించుచున్నవి. క్షత్రియుడు యుద్ధములో వెన్నుచూపి పారిపోయిన నరకముగలుగును. యుద్ధమందు మడసినవీరస్వర్గ మబ్బును. కనుక ఓ అర్జునా ! నీవు యుద్ధముచేయకున్న నిహ పరముల రెంటికిం జెడినవాడ వయ్యెదవు. ఇందలి నీతి

ఆతనికిదొర యిచ్చియుండుటచే, ఆయనను దోసె తహాశ్శీలు దారని పిలుచుచుండిరి. అంతఃకరణశుద్ధి కలవారు మొదటి రకము. పరీక్షలు ప్యాసైనందువలన నుద్యోగముపొందువారు అంతఃకరణశుద్ధి లేక కర్మానుష్ఠానావలంబులై ప్రవర్తించి జ్ఞానమునుపొందువారు రెండవరకము. వారు అనుసరింపువలన చాకిరిజేయుటవలన నుద్యోగము సంపాదించునట్టివారు.

జ్ఞానము పొందవలసినట్టి వస్తువు-సాధ్యములు. దానిని పొందుటకై చేయవలసిన కర్మలు - సాధనములు. వానిని అనేక విధములుగ విభజింపనయ్యెడివి.

(i) మొదటి విభజన:—

(1) లౌకిక కర్మలు:—Worldly duties

(2) వైదిక కర్మలు:—Spiritual duties

మొదటివి మానవుని శరీరపోషణ నిమిత్తమును, మానవునిపై ఆధారపడియుండు దారా పుత్రాదులను,బంధు వర్గమందలి వారలనుపోషించుటకై నియమింపబడినపనులు. శరీరపోషణ చక్కగా నుండనిచో ఆత్మవిచారణ చేయుటకు సావకాశ ముండదు. రెండవది వైదికకర్మలు.ఆత్మో ద్ధారణకు హేతు భూతములైన జపతపములు మొదలైనవి. మానవుడు వీని రెంటిని ఆచరింపవలసి యున్నది.

పూర్వకాలమందు వారి వారి కులాచారముల ననుస రించి వారి వృత్తులు సక్రమముగ నెరవేర్చు చున్నంతవఱకు దేశము సుభిక్షముగా నుండెను. కావివారి జాతిమతభేదముల

నేమియు నెక్కదు. ఆప్రాచీనకర్మయొక్క వేగమును తగ్గించిన గాని జ్ఞానము కలుగదు. ప్రాచీనకర్మనుబట్టి యేర్పడిన అంతఃకరణము మగు అశుద్ధి పోగొట్టుకొనవలయును. దానినినశింపు చేయుటకు కర్మయే సాధనము. కర్మను కర్మతో రూపుమాపవలయును. పూర్వకాలమందుముల్లుగుచ్చుకొనినమఱియొక్క ముల్లుతో దానిని ఊడ బెరికి రెండుముళ్ళను చేర్చిఅవతల పారవేయుచుండిరి. (ఇప్పుడు సూదులతో తీయుచున్నారు.) అంతఃకరణమాలిన్య మున్నంత కాలము, మురికిగానున్న అద్దములో మురికి తుడిచివేయునంతవరకు మొగము ఎట్లు కానరాదో, అట్లే ఆ మాలిన్యము పోగొట్టునంతవఱకు జ్ఞానము కలుగదు. కనుక అరునా! అట్టికర్మయోగము చెప్పెదవినుము. అనగా, నిదివఱకు చెప్పినదానికంటె ఎక్కువ శ్రద్ధతో ముఖ్యమైన విషయము గనుక వినుమని పరమాత్మ చెప్పెను.

(శ్లో.40) అర్జునా! కర్మ చేయవలయును. ఎవరైన నుద్యోగము సంపాదించ వలయునన్న గొప్ప పరీక్షలైనా ప్యాసై యుండవలయును. లేదా పరీక్షలు ప్యాసుకాకున్నను అయ్యగారిని, అమ్మగారిని ఆశ్రయించి వారియింటిలోచాకిరి చేసి, వారిననుసరించవలయును. ఇది రెండవమార్గము. అడుగకుండ చాకిరిచేయు వారియందు అభిమానము కలిగి వారికి నేదోయొకపని యిచ్చుచున్నారు. దక్షిణదేశమందు డెబ్బది యేండ్ల వెనుక దోసెతహశ్శీలుదారనిఒకరుండెడివారు. తండ్రి చక్కగా దోసెలుచేసి దొరకు నిచ్చినందువలన కుమారుడెట్టి పరీక్షలు ప్యాసు కాకున్నను తహశ్శీలుదారు పని

చెప్పుచున్నవి. అవి యేవనగా—స్నానము, సంధ్య, జపము, దేవతార్చన మున్నగునవి. సంధ్యావందనముఒక పూటచేయని వారు రౌరవాదినరకములలో పడుదురని వ్రాయబడియున్నది. ఈకాలపు పిల్లలకు ఆ భయములేదు. ఉపనయనమైన మఱుసటి క్షణమందే సంధ్యకు స్వస్తి చెప్పినవారికి తగిన నరకము సృష్టించుటకు ఆ యమునకైనా సాధ్యపడదు. ఈ కాలపు పిల్లలు సంధ్యావందనమందలి అర్థము తెలియకుండా చేసి యేమి ప్రయోజన మని ప్రశ్నించెదరు. కాని అర్థమువిప్పి చెప్పినను "ఇంతేకదా! యిది మానసికముగా చేసిన చాలదా?" అను ప్రశ్న వేయుచున్నారు. సంధ్యావందనముమాత్రము మానసికముగా చాలదా అనువారలకు, మానసికము లగు అన్నము, ఆవకాయలతో కడుపు నిండునా? నిండదు. అవి మాత్రము ప్రత్యక్షముగా విస్తరియందుకానబడవలయును. It is wrong to think that we should live to eat; but we should eat to live. మనము తినుట బ్రతుకుటకొఱకు గాని, మనము బ్రతుకుట తిండికొఱకుగాదు. కనుక మానవులునిద్రాహారములయందే తమ కాలము వృథాగా వెళ్ళబుచ్చక ఆత్మోద్ధరణకు మార్గములగు పూజానమస్కారములు తదితర కర్మలను వారివారి మతాచారముల ప్రకారము చేసియే తీరవలయును. "పొట్ట" మహాపాపిష్ఠిది. దానికి మించిన శత్రువు వేరొకటిలేదు. అవ్వై అను ఒక ద్రావిడభక్తురాలు పొట్టను గుఱించి యిట్లు వ్రాసినది:—"వున్నోడు వాళ్వాదు అరిదరిదుగాన్" అనగా ఓ పొట్టా! "నిన్ను భరించుట చాల కష్టము

తప్పి, తక్కువజాతివారి పనులు తాము చేసిన (Dignity of labour) మిక్కిలిగౌరవము అను దురభిప్రాయముతో చరించుటయే ప్రస్తుతము మనల నందరిని బాధపెట్టు నిరుద్యోగ సమస్యకు మూలకారణము. మరియు, ఒకజాతి మనుష్యుడు వేరొక జాతి వృత్తిని స్వీకరించిన, ఆజాతివారి కుండు సహజనిపుణతతో తా నా పని నిర్వర్తించజాలడు. అగ్రజన్ముడైన వాడు సీమకు వెళ్ళి టానింగులో డిప్లొమా పొందివచ్చినను. మాదిగవాడు చెప్పులు కుట్టినట్లు కుట్టజాలడు. ఇప్పటికి వైశ్యులదగ్గఱ, కాపులదగ్గఱ ధనముండుటకు కారణము ఏమనగా, వారివారి కులాచారప్రకారము వ్యాపారము, వ్యవసాయములు చేసికొనుటవలననే. Dignity of labour అను దానికి సరియైన యర్థము ఏమనగా, వారివారి కులమతాచారములకు లోబడి స్వధర్మముల చక్కగ నిర్వర్తించుటయే.

(ii) రెండవ విభజన :— 1. కాయిక (Physical) 2. మానసిక (mental) 3. వాచిక (verbal) కర్మలు.

(iii) మూడవ విభజన:—1. నిత్యకర్మలు 2. నైమిత్తికకర్మలు.

(1) నిత్యకర్మలు. (i. e. Daily ceremonies): — ప్రతిరోజు ఈ శరీరము కాపాడుకొనుటకై చేయునవి. మానవునికి నేపాటుతప్పినా సాపాటుతప్పదు. సర్వసంగపరిత్యాగము భోజనము వినా జరుగును. అన్నము, నిద్ర శరీరపోషణకు అత్యావశ్యములు. అటులే ఆత్మసుఖముకొఱకై కొన్ని మతసంబంధమైనకర్మలు నిత్యముచేయవలయుననిఅన్నిమతములు

where it begins, నీగోతిని నీవు త్రవ్వుకొనుచున్నావు. వల యముఎచట ప్రారంభమగునో అచట చేరుచున్నది, ఒకరికీ చెరుపు చేయదలపకుము. అది నీమెడకే చుట్టుకొనును. "శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తగ్రంథకోటిభిః, పరోపకారః పుణ్యాయ, పాపాయ పరపీడనం" అని చెప్పబడినది. అనగా ఒకరినిబాగు చేసిన నీవు బాగుపడెదవు. ఒకరికిఅపకారముచేయ సమకట్టిన నీవు చెడెదవు. భాగవతములో దశమస్కంధములో శ్రీకృష్ణుని చంపుటకై వెళ్ళినవా రందఱు నశించిన పిమ్మట ఒకడు తాను మన్ను తిని కృష్ణుని జంపదలచిన వాడే మట్టిలో గలసె నని చెప్పబడియున్నది.

(2) కామ్య కర్మములు(Stereo-typed or earmarked Karmas) ప్రత్యేకఫలముల కోరి చేయుపనులు. e. g. సంతానకొఱకు పుత్రకామేష్టిచేయుట, వీనివలననితరులకెట్టిహాని లేదు. ఫలప్రాప్తికలుగుచున్నది. కానిఅట్టి ఫలమువలన దుఃఖము ఎక్కువ, సుఖము తక్కువగా కన్పట్టుచున్నది. దశరథుడు పుత్రకామేష్టియాగ మొనర్చి సంతానమును బడసెనేగాని, ఆయనజన్మ యావత్తు దుఃఖముతోనే గడచెను గదా? రామాయణమం దెచ్చట జూచినను రోదనమే. దానికి తగినట్లు అందలి కాండలేదు. దశరథునకు పుత్రకామేష్టి చేసినందు వలన దివ్యమైన కుమారులు కలిగిరేగాని, విశ్వామిత్రుడు బయలువెడలి వచ్చి తన యాగసంరక్షణార్థమై ఒక చెంప పాలు, ఒక చెంప నీరుగారు పసిబాలురైన శ్రీరామలక్ష్మణుల బహుపుమగికోర, ముని శాపమిచ్చునేమో యని వెరగొంది

నీకు ఒక పూట ఆహారము ఎక్కువ వేసినను, ఒక పూటతక్కువగా వేసినను, అసలే వేయకున్నను నీవు ఒప్పుకొనుటలేదు. తల్లి గర్భములో చేరినది మొదలు నీవు నన్ను ప్రతిరోజు ఏదో విధముగా పీడించుచున్నావు. నిన్ను భరించుట చాల కష్టముగా కనబడుచున్నది." నిత్యకర్మలు చేయుటవలన అంతఃకరణశుద్ధి తద్ద్వారా జ్ఞానమార్గము కలుగును. వాటిని చేయకున్న ప్రమాదము వాటిల్లును. కోర్టుకు అసెసర్లుగా పోయిన వారికి కొందరికి బత్తెఖర్చుల నిచ్చెదరు. కొందరి కివ్వరు. కాని సమ్మను తీసికొని పోకున్నవారల ప్రాసిక్యూషన్ చేయుటయో లేక జరిమానా విధించుటయో జరుగును. అటులే సంధ్య వగైరా నిత్యకర్మల చేయకపోయిన అరిష్టము వాటిల్లును. అట్టివారు ఉత్తరజన్మలో అధమయోనిలో జన్మించెదరు.

(2) నైమిత్తిక కర్మలు (Occasional ceremonies)— సంక్రాంతియందు కూష్మాండదానము, పితృశ్రాద్ధము, పర్వదినములయందు జేయు పితృతర్పణము మొదలైనవి.

(iv) నాల్గవవిభజన:— (1) నిషిద్ధకర్మలు, (2) కామ్యకర్మలు.

(1) నిషిద్ధకర్మలు (Prohibited acts) e. g. అసత్యమాడరాదు. పరస్త్రీగమనము చేయరాదు. పరద్రవ్యాపహరణము కూడదు. కల్లు, సారాయి త్రాగరాదు. అభిచారిక హోమములు(శాతపుడిలేక శూన్యముపెట్టుట) చేయరాదు. ఎందువలన ననగా — చెరపకురా చెడెదవు అని చెప్పబడినది. You will be digging your own grave. A circle ends

ఈ కర్మము చేయుటకు (1) ప్రవృత్తిమార్గము (2) నివృత్తిమార్గము అను రెండు మార్గము లున్నవి. ఈ రెంటియందలి తారతమ్యము గమనించ నయ్యెడిది.

(1) ప్రవృత్తిమార్గము:—ఫలమునుగోరి కర్మములు చేయుట. i. e. Karma done in orderto obtain mundane or celestial pleasures, (2) నివృత్తి మార్గము – ఫలాపేక్ష లేకుండా భగవదర్పణముగా కర్మముచేయుట పరమేశ్వరానుగ్రహము. తద్ద్వారా మోక్షముకోరి చేయునట్టికర్మ నివృత్తి మార్గ మనబడును. Do your duty for God's sake (According to Western philosophy, do your duty for duty's sake) వేదాంతమంతయు కర్మలను నివృత్తిమార్గమున చేయవలసినదని బోధించుచున్నది. నివృత్తిమార్గమునకు, నిష్కామయోగము, లేక అనాసక్తియోగమనెడి పేర్లుగలవు. ప్రవృత్తిమార్గమును సకామయోగ మనెదరు. ఈ రెంటికి గల భేదము శ్లో.40-47 యందు చెప్పబడినది. ఫలాపేక్షతో కర్మ చేయువాడు కొంచెము ఎక్కువచేసినను, కొంచెము తక్కువ చేసినను, కొన్నిరోజులు చేయకపోయినను, మడి, ఆచారము లలో తక్కువైనను కష్టము కలుగును. ఫలాపేక్ష లేకుండ కొంచెము కర్మచేసినను అట్టివాడు సంసారబంధమను మహా భయమునుండి విడిపింపబడి మోక్షము చెందును. ప్రవృత్తి మార్గము పదునైన కత్తులమీద నడచుటవంటిది. అనగా నియమములతో శరీరము కట్టుబాటులో నుంచుకొని యొక ఫల మును అపేక్షించి కర్మానుష్ఠానముచేసిన, ఆఫలముమాత్రము

కన్నీరు గార్చుచు ఇష్టములేక పిల్లల విశ్వామిత్రుని వెంట బంపుటయు, తరువాత వారికి వివాహమై కొంతకాలము సుఖముగానుండి శ్రీరామచంద్రుని పట్టాభిషేక మహోత్సవమునకై అంతయు ఆయత్తపరచి కైకేయి వరము కోరుటంజేసి, తన ప్రాణముతో సమానముగా జూచుచున్నట్టి శ్రీరామచంద్రుని అరణ్యమునకు బంపి, పుత్రవియోగమువలన దుఃఖసంతప్తుడై కాలధర్మ మొందెను.

రామావతారము ధర్మాచరణావతారము. కృష్ణావతారము ధర్మబోధావతారము. చెప్పువానికంటె, చేసిచూపువా డెక్కువ. అందువల్ల కృష్ణావతారముకంటె రామావతారము ఎక్కువ. అందువలననే రామకోటి వ్రాయబడుచున్నది. కాని కృష్ణకోటి వ్రాయువా రెవ్వరు గానబడరు. బిడ్డలులేనివారికిఒకటేయేడుపు. బిడ్డలున్నవారికి చచ్చునంతవఱకు పలురకముల ఏడ్పు. అట్లే ధనము, తదితర ఫలముల వాంఛించి కర్మచేయువారిగతి. కామ్య కర్మవలన నొకపాలు సుఖము, తొంబదితొమ్మిదిపాళ్ళు దుఃఖము కలుగుచున్నది. శంకరాచార్యుల వారిట్లు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. "అర్థమనర్థం భావయనిత్యం ! నాస్తితతస్సుఖలేశస్సత్యమ్

పుత్రాదపి ధనభాజాంభీతిః!సర్వత్రైషా విహితా రీతిః."

అనగా, ధనమువలన అనేకఅనర్థములు కలుగును. ధనముగలవారికి తమ స్వంత కుమారుల వలన గూడ కీడు వాటిల్లును.

చేయుట తటస్థించుచున్నది. ఏమియడుగ లేనటువంటిపసిపిల్లలకు ఆయావేళలు కనిపెట్టి తల్లి అన్నియు నిచ్చుచున్నది. అల్లరి చేసి వస్తువులు కావలయునని కోరుపిల్లలకు తల్లి విసుగుకొని యెప్పుడో యింత పడవేయుచున్నది. బ్రాహ్మణుని చేతిలో కానీపెట్టి, 'ధర్మార్థ కామమోక్షచతుర్విధ ఫలసిద్ధ్యర్థం' అని సంకల్పము చెప్పు మనుట హేయము. కర్మయావత్తుఫలము కోరకయే చేయవలయును. కర్మచేయునపుడు నీ వెట్టిఫలము కోరక రామార్పణము, కృష్ణార్పణము అను బుద్ధితోచేయు నెడల భగవంతుడు సంతోషించి నీవు కోరకయే, ఐహికాముష్మిక సుఖముల ఆయన నీకు ప్రసాదించును. అడిగినవారికి అడిగినవస్తువు మాత్రము నిచ్చుచున్నాడు.

మధుసూదన సరస్వతి ఒక దివ్యమైన యుదాహరణము నిచ్చియున్నాడు. మామిడిపండు కొఱకు ఆశపడి పాతిపెట్టిన టెంక, పల్లుతోము పుల్లలు, నీడ, తోరణములకు ఆకులు, నీవు కోరనటువంటి వాటినెన్నియో నీ వపేక్షించిన ఫలముతో పాటు ఇచ్చుచున్నది. అట్లే నివృత్తి కర్మానుష్ఠాన పరులకు వారు కోరు మోక్షమేగాక, వారు కోరనటువంటి సకలైహికాముష్మిక సుఖములు భగవదనుగ్రహమువలన కలుగును.

లౌకిక కర్మలు చేయువారు, లాము పైయధికారులపార పెట్టి, వారి కంటిలో దుమ్ముకొట్టినను, సర్వనియామకుడు, సర్వసాక్షి అయిన భగవంతుని కండ్లయందు దుమ్ముకొట్ట జాలరు. God-consciousness తో మీలౌకిక కర్మలను నెఱవేర్చని యెడల మీరు రాజద్రోహులు, దేశద్రోహులు అగు

కలుగుచున్నది. నియమములో నెట్టిలోప మున్నను, కోరికలు నెరవేరక పోవుటయేగాక చేయువారికికీడువాటిల్లును. నివృత్తి మార్గము ననుసరించువారి కర్మయందు ఎట్టి లోపమున్నను, భగవంతుడు వారలమన్నించి అనుగ్రహించును. ఉదాహరణ ములపైగాని యిందలి తారతమ్యముబోధపడదు. బిడ్డలకొఱకై (అనగా సంతాన మపేక్షించి) గాని, ధనముకొఱకై గాని, సుందరకాండ పారాయణ చేయువారు బహు జాగ్రత్తగా నియమముతో, ఆచారముతో, నిర్ణయకాలము సాంతమగు వఱకు చేసినగాని ఫలము కలుగదు. ఫలాపేక్ష లేకుండా మోక్షము కోరి సుందరకాండ పారాయణ చేయువారియం దెట్టి లోపములున్నను, భగవంతుడు వానిని మన్నించి వార లకు గొప్ప సుఖము—మోక్షము ప్రసాదించుచున్నాడు.

మరియొక దృష్టాంతము డబ్బుకోసమై పంకా లాగు వాడు, ఎక్కువ లాగినను మెల్లగా లాగినను, లాగకున్నను, అధికారియొక్క ఆగ్రహమునకు పాత్రుడగుచున్నాడు. అధి కారి లేచునంతవఱకు ఒకేమాదిరిగా, ఎంతవఱకు గాలి అవ సరమో అంతమాత్రము గాలివచ్చునట్లు వాడు లాగవల యును. డబ్బు ఆశలేకుండ పంకా లాగువాడు ఎట్లు లాగి నను, వానికి ఏ యిబ్బందియు లేదు. వారలను అధికారులు దండించజాలరు. ఏమి అడుగకుండ పంకా లాగుచున్నయెడల అధికారికి వారియం దభిమాన మేర్పడి, అతని తలపై నెంతయేని బరువు పెట్టినట్లుండి, వారికేదో సహాయము

పెట్టుచున్నది. ప్రేమపురస్సరముగా వండిపెట్టు ముసలమ్మ పచ్చడి మెతుకులు పెట్టినను బహు రుచ్యముగా చేసిపెట్టు చున్నది, గనుక కర్మానుష్ఠానము ఫలాపేక్ష లేకుండా చేయ వలయును.

కర్మలు చేయుటలో నొకజాతియు నొక వర్ణమువా రెక్కువమరియొక్కరుతక్కువఅనుకొనుట మిక్కిలిపొరపాటు. ఈ ప్రపంచము ఒక గడియారము వంటిది. గడియారములో పెద్దచక్రములు, చిన్న చక్రములు అన్ని సరిగానుండినగాని అవి పనిచేయవు. అందులో నే చక్ర మూడదీసినను అది ఆగిపోవుచున్నది. అట్లే యీ ప్రపంచము నడచుటకు అన్ని జాతులవారు ముఖ్యమే. There must be compartmental co-ordination between all the castes for the progress of humanity.అన్ని కులములవారు తమతమ పనులను కలసి మెలసి చేసికొనుచు మానవకోటి పురోభివృద్ధికితోడ్పడ వలయును. అధ్యాత్మసంబంధమైన బోధచేయుటకు బ్రాహ్మ ణులు, రాజ్యపోషణకొఱకు క్షత్రియులు,వ్యాపారము చేయు టకు వైశ్యులు, శరీరపాటవమువలన పైరుపంటలు పండించు టకు శూద్రులును అందరు అవసరమే. వీరిలో నెవరు లేకున్నను కష్టమే. గడియారమందలి పెద్ద చిన్న చక్రములలో నేది తీసి వేసినను, గడియారము నిలిచిపోవుచున్నది. మరియు గడియార మందలి ఆయాచక్రములు ఆయాస్థానములలో నుండవలసినదే కాని స్థానములు తప్పించిన గడియారము పనిచేయదు. అట్లే ప్రతిమనుజుడు కులము, మతము, జాతినిఅనుసరించి విధ్యుక్త

టయేగాక భగవంతునికి ద్రోహము చేసినవారలు నయ్యెదరు. ఈ ధర్మము ఉద్యోగస్థులు, ప్లీడర్లు, వర్తకులు – వేయేల, స్త్రీపురుషాదు లందరు గుర్తెరుగనగును. 'కృపణాః ఫలహేతవః' అని తెలిసికొని, తమయొక్క దృక్పథమును మార్చుకొని "మనము చేయునదెల్ల భగవంతుని కైంకర్యము, భగవంతుడు మెచ్చవలయును" అను అభిప్రాయము స్థిరముగా మనస్సులందు నిలిపి తమ పనుల నిర్వర్తించవలయును.

మరియు, స్త్రీపురుషు లందరు వారి వారి వర్ణాశ్రమ ధర్మములను ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో నెక్కువ తక్కువ యని పోట్లాడుకొనక చక్కగా నిర్వర్తించవలయును. భగవంతుడు సర్వజ్ఞుడగుటచే ఆయన యెవరికి ఏకర్మలనియమించినాడో అవి చేసియే తీరవలయును. భగవంతుడు ఇచ్చిన విద్య, ద్రవ్యము, శరీరబలము, అహంకార మమకారములు వదలి, ఫలాపేక్ష లేకుండ నితరులకొఱకై వినియోగించవలయును. నివృత్తికర్మ చేయువాడుదారస్వభావుడు. ప్రవృత్తికర్మచేయువాడు దీనుడు. వివేకానందస్వాములవారు చెప్పినట్లు (Your heart to God and your hands to work) తాము చేయు పని అంతయు భగవత్కైంకర్యమనుదృష్టితో కర్మచేయువారు తమ్ముతాము బాగుపరచుకొని యితరులను బాగుచేయుచున్నారు. ఫలము నపేక్షించి చేయువారు కేవలము కృపణులు. కేవలము డబ్బుకొఱకు ఆశించి చెప్పువిద్యగాని, భాగవత పురాణాది కాలక్షేపములుగాని రక్తిగట్టవు. డబ్బుకోసమై అన్నమువండి పెట్టుపూటకూళ్ళమ్మ పెక్కు కల్తీలు చేసి అపరిపక్వాన్నము

రెండును నశించి జీవునకు మోక్షముకలుగదు. శ్రుతివాక్యము ఏమనగా:—"విద్వాన్ - పుణ్యపాపే విధూయనిరంజనః పరమం సామ్య ముపైతి" అనగా నివృత్తి కర్మానుష్ఠానము చేయునట్టివాడు పాపపుణ్యముల రెంటిని పోగొట్టుకొని జ్ఞానముపొంది, జ్ఞానముద్వారా మోక్షమును పొందును. ఈ వేదాంతవిషయము కథాభాగములో గూడ గమనించవలయును. కృష్ణుడు ఏమని తెలియపరచుచున్నాడనగా — ఓ అర్జునా ! నీకు అపకారులైనట్టి కౌరవులపై ఎట్లు బాణము ప్రయోగించెదవో, అట్లే నీకుపకారముచేసిన భీష్మ ద్రోణాదులపైగూడ బాణప్రయోగము చేయవలయును. కౌరవులు పాపవృత్తులు భీష్మద్రోణాదులు పుణ్యవృత్తులు. గనుక జీవుడు పాపపుణ్యముల రెంటినివృత్తిమార్గమున కర్మానుష్ఠానముచేసి జయించి మోక్షము చెందనగును. ఒక కర్మయెక్కువ, ఒక కర్మ తక్కువ కాదు. ఈశావాస్యోపనిషత్తులో "నకర్మ లిప్యతే నరే'' అని చెప్పబడినది. అనగా కర్మము నీవుచేయు విధమునుబట్టి ఫలములు హెచ్చు తక్కువలుగా మారును. నివృత్తికర్మానుష్ఠానము చేసిన అంతఃకరణశుద్ధిజెంది జ్ఞానము బడసి తద్ద్వారా మోక్షము పొందనయ్యెడిని. ప్రవృత్తికర్మ ఒక బావివంటిది. నివృత్తికర్మఒక పెద్దచెఱువువంటిది. చెఱువు, బావియొక్క ఉపయోగమేగాక నింకా ఎక్కువ ప్రయోజనమును జేయును. భూములు సాగుచేయుటకు చెఱువు నీరు ఇచ్చుచున్నది. అట్లే నివృత్తికర్మలవల్ల మోక్షసామ్రాజ్యమే గాక మనము కోరకపోయినను ఐహికాముష్మిక సుఖములును

ధర్మము నెరవేర్చవలయును. ఒక జాతివారి పనులు మరొక జాతివారు చేయుట పనికిరాదు. ఏ జాతివారు ఆ జాతిపని చేయుటయే శ్రేయస్కరము, గౌరవప్రదము.

ఒక మానవుని ప్రతిష్ఠ లేక అప్రతిష్ఠ అతని కులము, జాతి, మతము మున్నగు సందర్భములపై ఆధారపడియుండ దనియు, తన "డ్యూటీ" తాను సక్రమముగా నెరవేర్చుట గౌరవమని యొక ఆంగ్లకవి ఇట్లు చెప్పియున్నాడు.

"Honour and insult from no condition arise act well your part, therein all the honour lies."

ఫలాపేక్ష ఉండకూడదు. కర్మలు మాత్రము చేసియే తీరవలయును. అందలి ఫలాఫలములు దైవాధీనములు, కర్మ చేయుట మనవంతు, ఫలమిచ్చుట భగవంతుని వంతు అని 47 శ్లోకమందలి ముఖ్యాభిప్రాయము. కర్మలవలన ఫలము గలుగునా? కలుగదా? పూర్వజన్మమందలి పరిస్థితులనుబట్టిఫలము కలుగును. ఫలముకలిగినపుడునీమహిమలేక ప్రయోజకత్వము వలననే కలిగినదని యనుకొనుట తప్పు. ఆయనయే ఫలముకలిగించునని నీవు చేయవలసిన కృషి మానుకొనుట వెఱ్ఱితనము.

ప్రవృత్తి నివృత్తి మార్గములకు గల మరియొక భేదము గమనించ నయ్యెడిని. జీవుడు ముక్తిపొందుటకు పాపము బంధమే. పుణ్యము బంధమే. మొదటిది యినుప సంకెలల వంటిది. రెండవది బంగారు సంకెలల మాదిరిది. పాపపుణ్యములు రెండు నశించినగాని, జీవుడు మోక్షము జెందడు. ఫలాపేక్ష లేకుండ నివృత్తికర్మ చేసినగాని, పాపపుణ్యములు

భయక్రోధము లుండవు. వాడెల్లప్పుడు ఆత్మనే మననము చేసి కొనుచుండును. శరీరమందు అభిమానమున్నంతవఱకు రాగ ద్వేష క్రోధములు గలుగుచున్నవి. ఆత్మజ్ఞానము కలవానికి, శరీరమం దభిమాన ముండదు. అందువలన వానిచే బాధింప బడడు. స్థితప్రజ్ఞుడు తన బుద్ధిస్థైర్యమువలన తన్ను సంబంధించి యున్న ప్రియములగు వానియం దంతటను స్నేహము వదలి ఉదాసీనుడయి (తగులులేనివాడై) శుభము వచ్చెనని యానం దింపడు, అశుభము వచ్చెనని దుఃఖపడడు. (శ్లో. 56)

(శ్లో. 57) బ్రహ్మజ్ఞాని అన్నిటికన్న ముఖ్యమైన ప్రియ మైనప్రాణము సహితము ఇతరుల కుపయోగపడునెడల ఇచ్చు టకు సంసిద్ధుడై యుండును. పాశ్చాత్యదేశములయందు రెండు సిద్ధాంతములు కానవచ్చెడిని.(1)Utilitarian School e.g. the end iustifies the means, తాము సాధింపదలచినది మంచిదైన,సాధనలో మంచిచెడ్డలు గమనించ పనిలేదనువారు. (2)Antuitional School, e.g., honesty for its own sake as an end in itself, ఒకపనియందలిమంచియే లక్ష్యముగా నుంచుకొని అద్దానికై దానిని నిర్వర్తించువారు. ఈ రెండవ రకములో చేరినవారిపేరు భూమిపైశాశ్వతముగా నిలుచును. స్వార్థత్యాగపరులై తమకు అన్నిటికన్న ప్రియమైన ప్రాణము సహితము పరోపకారార్థమై వినియోగించు మహామహుల పేరు పుడమిపై ఆచంద్రార్కస్థాయిగా నిలిచియుండును. e.g. శిబిచక్రవర్తి తన మాంసమును కోసియిచ్చుట, దధీచి ఇంద్రు నికి వజ్రాయుధము జేసికొనుటకై తన వెన్నెముక నిచ్చుట,

గలుగుచున్నవి. అన్ని ఫలములు గలుగజేయు నివృత్తికర్మ యుండగా స్వల్పఫలములనపేక్షించి ప్రవృత్తికర్మచేయువాడు మూఢుడు, లేక కృపణుడు. కనుక ఫలాపేక్షలేకుండ కర్మ చేయవలయును. అందులో నివృత్తికర్మయే శ్రేష్ఠము.

అట్లయినచో నివృత్తికర్మలననుష్ఠించి జ్ఞానముచెందిన వారెల్లప్పుడు సమాధిలో నుందురా? లేక జాగ్రదవస్థ చెంది ప్రపంచములో సంచారము చేయుదురా? అట్టివారు జాగ్రదవస్థలో నుండునపుడు ఏలక్షణములు గలిగియుందురు? అని అర్జునుడు ప్రశ్నించగా పరమాత్మ శ్లో. 55 మొదలు58 శ్లోకములయందు స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణముల చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మ యేమని తెలిపియున్నాడనగా, ఓ అర్జునా! బాహ్యప్రపంచమందలి వస్తువులలో ననగా, విషయవాంఛలలో తన మనస్సు తగులుకొన నియ్యక, యెల్లపుడు ఆత్మానందము అనుభవించువాడు స్థితప్రజ్ఞుడనబడును. స్థితప్రజ్ఞుడు అనగా నిశ్చలమైన బుద్ధికలవాడని యర్థము. ఎపుడుమనుజుడు విషయవాంఛల నెల్ల జయించి వాటిని తన మనస్సునందు చొరనియ్యక, మనస్సు తన ఆత్మయందు లేక పరమాత్మయందు నిలిపి బ్రహ్మానందము అనుభవించుచున్నాడో, అట్టి స్థిరావస్థయం దున్నవాడు స్థితప్రజ్ఞుడనబడును. (శ్లో. 55)

మరియు, స్థితప్రజ్ఞుడు సంతోషము వచ్చినపుడు పొంగడు, దుఃఖము వచ్చినపుడు చలింపడు. సుఖ దుఃఖముల రెంటిని నిర్వికారముగా తీసికొనును. వానికి రాగ

కొనుట మహాకష్టము. అవి మనస్సునుగూడ క్రుంగజేయును. ఒక అంతర్ముఖుడైన భక్తుడు భగవంతుని యుత్సవసమయములో నుద్బోధించుచు నిట్లు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. దృష్టి స్నేవితుమాగతోద్పలదృశాం వక్షోజయో ర్ధావతి
శ్రోత్రం నిర్జితకోకిలారవకలాలాపేషు విశ్రామ్యతి
చేత స్తత్సుకృతైకలభ్యసుర తారంభేషు సన్నహ్యతి
స్వీకృత్యాంజలిమేవ మాధవ! జగన్నాథ ప్రసీదాధునా.

అనగా భగవంతుడా! నా కండ్లు స్త్రీల అవయవవిశేషముల చూచుటకు పారిపోవుచున్నవి. చెవులు శృంగార రస ప్రధానమగు మాటలు మున్నగువానిని వినుటకు బాఱిపోవుచున్నవి మనస్సు స్త్రీలను ఆలింగనము చేయుట మొదలగు విషయముల స్మరించుచున్నది. నాచేతులు మాత్రము నాకు స్వాధీనముగా నుండుటచే నీవైపు త్రిప్పియున్నాను. అంతవఱకే నీవు అల్పసంతోషివై నన్ననుగ్రహించవలయును. మనమందర మీ రకములో చేరినవారము. బ్రహ్మజ్ఞాని యింద్రియముల తన గుప్పిట నుంచుకొనును. (శ్లో. 16)

ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనందువలన కలుగునష్టము పరమాత్మ 62-68 శ్లోకములలోజెప్పియున్నాడు. అవియేమనగా మన యింద్రియములను ప్రాపంచిక వస్తువులయందు లగ్నపరచినయెడల వాటియందు (సంగము) అభిమానము అంకురించు

రామకృష్ణ పరమహంసయొక్క చరిత్ర అనునవి కొన్ని తార్కాణములు.

పైచెప్పిన లక్షణములు కలుగవలయుననంటే అట్టివాడు తాబేలు ఒకనిముసములో కరచరణాద్యవయవములనుముడుచు కొనునట్లు ప్రపంచమంతటను వ్యాపించియుండుతనకరచరణా ద్యవయవము లుపసంహరించుకొనవలయును. ఇంద్రియ నిగ్రహము పూర్తిగా నుండవలయును. **He must have complete control over his sensory organs** (శ్లో. 58.)

ఈ యింద్రియ నిగ్రహమెట్లు కలుగును? అనగా ఇంద్రియములకు కావలసిన ఆహారము ఇయ్యకున్నచో నింద్రియ జయము కలుగును. i. e., ఆయా యింద్రియములకు కావలసిన విషయములతో వానికి కోరిక లేకుండ చేయుట కర్తవ్యము. (శ్లో. 59) మరియొక అర్థము ఏమనగా - అసలు ఆహారమే తగ్గించిన అన్ని యింద్రియములు లోనగును. మరియొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసినది యేమనగా:—వేదాంతముచదువుట వలనగాని, వార్ధక్యమువలనగాని, లోకానుభవమువలనగాని అన్ని విషయవాంఛలు కట్టిపెట్టవచ్చునుగాని, జిహ్వాచాపల్యమునుజయించుటకష్టము. అది బ్రహ్మసాక్షాత్కారంతో గాని నశింపదు. అన్నివిధముల నింద్రియముల జయించుటకు ప్రయత్నమును చేయవలయును. (శ్లో. 60) ఈయింద్రియములు మహా ప్రమాదకరములయినవి, వానిని అదుపుఆజ్ఞలలో నుంచు

నడపనిచో రథము దారితప్పి రథమును అధిష్ఠించియుండు ఆత్మను గోతిలో పడవేయును. బుద్ధినాశనమువల్ల జీవుడు నశించుచున్నాడు. అనగా అధోగతిపాలై పారమార్థికమునకు దూరస్థుడై "పునరపి జననమ్ పునరపి మరణమ్" అను వీనినే చెందుచున్నాడు.

ఇచ్చట ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు పరమాత్మ యేల 63 శ్లోకమందు 'ప్రణశ్యతి' అను పదము ఉపయోగించవలెను? ఆత్మ నాశనము లేనిదని 23, 24 శ్లోకములందు చెప్పబడియున్నదానికి విరుద్ధమా ? అని ప్రశ్నించుచున్నాడు. దీనికి సమాధానము ఏమనగా – ఆత్మ నాశనము లేనట్టిదనుమాట వాస్తవమే. పరమాత్మ 'ప్రణశ్యతి' అని చెప్పుటలో ఎట్టి శాపము లేదు. జీవులయొక్క పురోభివృద్ధి కోరి పరమాత్మ చెప్పిన విషయములు అనుష్ఠించనిచో మనము పరమాత్మ సాన్నిధ్యమునకు దూరస్థులమై అధోగతిపాలగుదుమని గట్టిగా తెలిపియున్నాడు.

రాగద్వేషములు లేకుండ అత్యావశ్యకమైన విషయ సుఖములను అనుభవించునపుడు బ్రహ్మభావన ఉన్నయెడల జీవుడు ప్రసాదము – మనోనైర్మల్యము (Tranquility or peace of mind) చెందుచున్నాడు. (శ్లో. 64) ఎపుడు మనోనైర్మల్యము ఏర్పడునో అప్పుడు అన్ని దుఃఖములు నశించుచున్నవి. మరియు బుద్ధినిలకడగా నుండును. (శ్లో. 65) మనస్సు నిలకడ లేనివారికి (i. e. when a man looses self control) బుద్ధి నశించుచున్నది. మంచిభావములుకూడనస్ఫురిం

చున్నది. (Crdinary attachment is the initial stage of desire and can be easily uprooted) అట్టిది మొలక లెత్తకముందే దానిని పెరికి పారవేయవలయును. లేనిచో విషయాపేక్ష వేళ్ళుపారి కామముగా మారి గొడ్డలితో నరికినను పోనట్టిస్థితిలో నుండును. 'Kamam' is deep-rooted desire; it is the fructified stage of attachment. అట్టి కామము వలన వావివరుసలు భోజ్యాభోజ్యములు అనువిచక్షణనశించి వానిని అనుభవించియేతీరవలయునని దురాశ కలుగుచున్నది. ఆ కామమువలన ఆదేవస్తువుకొఱకు అపేక్షించు పెరవారిపై క్రోధము జనించుచున్నది. Anger is the resultant when our desire are baffled. క్రోధమువలన తల్లితండ్రి గురువు అన్నదమ్ములు మొదలైనవారినిగూడా చంపవలెననితోచును. అట్టికోపముపై మన కేల కోపము రాకూడదని ఉపనిషత్తులో చెప్పబడి ది. "శ్లో. అపకారిణి కోపశ్చేత్ కోపే కోపః కథమ్ నయేత్" అనగా అపకారిపై కోపము వచ్చునెడల కోపము మహాపకారికదా. దానిమీద ఏల కోపము రాకూడదు? క్రోధమువల్ల భ్రాంతి యేర్పడుచున్నది. అనగా శాశ్వతమైనది అశాశ్వతముగాను, శుద్ధము అశుద్ధముగాను కనబడు చున్నది. అట్టి భ్రాంతివలన మతి తప్పి, మనము చదివినది, వినినది మఱచిపోవుచున్నాము. మఱపువలన బుద్ధినాశనమగు చున్నది. "బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి" అని కఠోపనిషత్తులో చెప్పబడినది. దాని అభిప్రాయము ఏమనగా మానవ శరీర మను రథమునకు బుద్ధి సారథివంటిది. సారథి సరిగా

కాని ఈ శ్లోకమును literalగాinterpret చేయరాదు. నిశా అను తరువాత వత్ (like)అను ప్రత్యయము కలిపి చదువు కొనిన శ్లోకార్థము విశదపడగలదు. అది యేమనగా:—
సాధారణమనుజునికి రాత్రివలెతోచునట్టివిషయములన్నియు బ్రహ్మజ్ఞానికి పగలువలె పొడకట్టును. e. g. అజ్ఞానికి ఆత్మ అనాత్మభేదము తెలియదు.(i. e. He does not know the difference between matter and spirit) అది జ్ఞానికి కరతలామలకము. సాధారణ మనుజునికి పగలువలె కన్పట్టు విషయములు జ్ఞానికి చీకటివలె నుండును. e g. ఉదర పోషణకై అబద్ధము లాడుట, తప్పు పత్రములు పుట్టించుట, వ్యభిచారము మున్నగునవి అజ్ఞానికి పగలువంటివి. We are wide awake in these worldly matters while a Brahmagnani sleeps over them. బ్రహ్మజ్ఞాని యీ విషయములలో మనస్సును చొరనియ్యడు. కనుక అతనికి చీకటివంటివి. బ్రహ్మజ్ఞాని ప్రతివస్తువులో ఆత్మచైతన్యము చూచుచుండును. మూఢుడు ప్రకృతిఅంశమును చూచు చుండును. The Brahmagnani always looks at the 'Noumenon' i. e. the underlying substratum of all Phenomena. The whole world is a Phenomenon and God or Brahma is the Noumenon. A true philosopher reads books in brooks and sermons in stones. బ్రహ్మజ్ఞానికి ప్రపంచమంతయు శివమయము లేక నారాయణ మయముగా కనబడుచున్నది. ఒక స్త్రీని అనేకులు పురుషులు

పవు. అవి స్ఫురింపక పోవుట వలన శాంతిలేదు. శాంతి అనగాCessation from all troubles.—శాంతిలేకపోయిన సౌఖ్యములేదు. "శాంతము లేక సౌఖ్యములేదు సారసదళ నయనా" అని త్యాగయ్య కృతిచెప్పియున్నాడు. (శ్లో. 66) ఎంత జ్ఞానియైనను బయటపోవుటయే స్వభావముగా కలిగిన ఇంద్రియములను మనస్సుచే నియమించి అరికట్టి, అంత ర్ముఖముగా చేయకపోయిన యెడల వానిజ్ఞానము నశించు చున్నది. గాలివలన తిప్పట్లు చెంది పడవ నీటిలో మునిగి పోయినట్లు ఇంద్రియనిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనట్టివాడు సంసారసముద్రములో మగ్నుడై పోవును. (శ్లో. 67) కాబట్టి అర్జునా! ఇంద్రియములను అన్ని విషయములనుండియుపసంహ రించవలయును. అట్టివాని తెలివియే నిలుకడయైనది (శ్లో. 68)

బ్రహ్మజ్ఞాని అన్ని యింద్రియములను తన స్వాధీనమం దుంచుకొనును. ఇంద్రియ నిగ్రహముగల యోగియొక్క నాలుకపైపంచదార పెట్టినను కరుగకుండనుండవలయును. ఈ మున్నగు బ్రహ్మజ్ఞానియొక్క లక్షణములను పరమాత్మ శ్లో. 55–68 లలో చెప్పినవాటి సారాంశము 69వ శ్లోకమందు చెప్పుచున్నాడు. ఏది పామరజనులకుపగలో, అది బ్రహ్మజ్ఞానికి రాత్రి. ఏది పామరజనులకు రాత్రియో, అది బ్రహ్మజ్ఞానికి పగలు. అనగా మనము పల్లుదోముకొనునప్పుడు ఆయన పరుపు విప్పునని, మనము నిద్రపోవునపుడుఆయన పండ్లుతోముకొనునని అర్థముకాదు. శ్లో. 69. "నిశా" అను పదముతో వత్ = వంటిది అను ప్రత్యయము కలుపుకొని అర్థము గ్రహించవలయును.

విషయవాంఛ కలవారికి మనశ్శాంతి యుండదు. బ్రహ్మజ్ఞాని విషయాపేక్ష వీడినవా డగుటచే వానికి మనశ్శాంతి కలుగు చున్నది. (శ్లో. 70)

బ్రహ్మజ్ఞాని అత్యావశ్యకమైన పదార్థముల ననుభ వించునపుడుకూడ, అహంకార మమకారములను వదలిపెట్టి వానియందు మనస్సు లీనపరచడు. కనుక మనస్సమాధానము జెందును. శాంతి యనగా మోక్షమని యర్థము చెప్పు చున్నారు. ఇచట శాంతియే రాబోవు మోక్షమునకు సూచన. (శ్లో. 71)

ఈ బ్రాహ్మీస్థితి (బ్రహ్మభావన చెందు స్థితి) జ్ఞానకర్మ యోగానుష్ఠానమువల్ల అంత్యకాలములో చెందినను పునర్జన్మ కలుగక మోక్షము పొందనగును. వార్ధక్యములో నైనను జ్ఞానకర్మానుష్ఠానము చేసినయెడల లోగడచేసినట్టి లోపముల పరమాత్మ మన్నించి మోక్షముప్రసాదించునపుడు, బ్రహ్మ చర్యాశ్రమము నుండియే జ్ఞానకర్మ యోగానుష్ఠానము జేయు వారుకూడ మోక్షము పొందుదు రను విషయము నేల సంశ యింపవలయును? ఈ అధ్యాయమందు ప్రతిపాదింపబడి జ్ఞాన మార్గముగాని, అందుకు సాధనమైన కర్మమార్గముగాని అంత్యకాలములో స్త్రీలుపురుషులు చేసిన నుపయోగకరమే! It is never too late to mend. Better late than never: మన తెలివిమాలినతనము తెలిసికొని సిగ్గుచెంది, పశ్చాత్తాప పడి, వేడికన్నీరుగార్చి, చివరికైనను మంచిమార్గమునుష్ఠింప వలయును. అట్టివారికి కూడ పరమాత్మ అభయప్రదానము.

చూచుచున్నా రనుకొనుము. వారిలో తండ్రి చూపునపుడు వాత్సల్యము, భర్తచూపులయందు కామము, కడుపున పుట్టిన పిల్లవాడు చూచునపుడు మాతృప్రేమ వెల్లివిరియుచున్నవి. త్యాగరాజు చెప్పినట్లు జ్ఞానికి చీమలలో దోమలలో అన్నిటిలో జగమంతయూ రామమయముగా గన్పించుచున్నది. రామకృష్ణ పరమహంస తాను కూర్చొనుటకై వేయబడిన చాపయందు కాళీదేవిని (ఆనందమయీ మాతను)గాంచెను. పిల్లియందు గూడా ఆ మహాతల్లి కానవచ్చెను. కబీరునకు కుక్కయందున శ్రీరాముడు కానవచ్చెను. రామకృష్ణుని వంచించుటకై అందమైన భోగము దానిని పంపగా, నామె రూపరేఖా సౌందర్యముల జూచి ఆ జగజ్జనని కాళీమాత తన్ననుగ్రహించుటకై ఆ రూపముతో వచ్చినదని ఆయన పాదాక్రాంతుడై ఆమెకు సాష్టాంగదండప్రణామ మాచరించిన తోడనే ఆ భోగము స్త్రీ సిగ్గుచెంది ఆమె స్వభావము అంతట నుండి మార్చుకొనినట్లు చెప్పబడియున్నది. కడుపున పుట్టిన బిడ్డ, తల్లి యెన్ని వేషములు వేసికొన్నను, తల్లిని గుర్తించుచున్నాడు. అట్లే జ్ఞాని సమస్తవస్తువులయందు శ్రీమన్నారాయణుని, లేక శివుని స్వరూపమును గాంచుచున్నాడు.

మఱియు బ్రహ్మజ్ఞాని సముద్రము మాదిరిగా గంభీరముగా నుండును. సముద్రములో నదులు వచ్చి పడినను పడకున్నను అది గంభీరముగానే యుండునుగదా! అట్లే బ్రహ్మజ్ఞాని కెట్టి సుఖదుఃఖములు వచ్చినను చలించడు.

జ్ఞానయోగమునకు మార్గము. కర్మానుష్ఠానము వలనజ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము జీవులు పొందగలరు. మఱియు ఈ అధ్యాయమును సాంఖ్యయోగమనుటకు మఱియొక కారణము కలదు. అది యేమన, ఈ అధ్యాయమందలి శ్లో. 11-30 లు జ్ఞానయోగమును గుఱించి చెప్పుచున్నవి. శ్లో. 31-54 వఱకు కర్మయోగమును గుఱించి చెప్పబడినది.. శ్లో. 55-72యందు జ్ఞానియొక్క లక్షణములు చెప్పబడినవి. కనుక నిందలి ముఖ్యాంశముజ్ఞానయోగము. అందువలనదీనికిసాంఖ్యయోగ మని పేరుకలిగినది.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్య
యోగోనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః.

72 వ శ్లోకమం దిచ్చుచున్నాడు. 9 వ అధ్యాయములో 29, 30 శ్లోకములు, 18 వ అధ్యాయములో 66 వ శ్లోకము (చరమశ్లోకము) ఈ యభిప్రాయమును బలపరచుచున్నవి. ఇచట ఖట్వాంగమహారాజుయొక్క వృత్తాంతము గమనించ నగును. ఆ మహారాజు దేవతలతరఫున యుద్ధముచేసి, రాక్షసుల జయించి, సంతోషముతో వారుచేయుచున్నమర్యాదల నందుకొనువేళ, బృహస్పతి ఆ మహారాజుకడకు జని, ఒక్క ముహూర్తకాలములోనాతనికి మరణమాసన్న మగుచున్నదని తెలుప, ఆ మహారాజు కొంతసేపువ్యవహారములతనకుమారు నకు నొప్పగించి మిగిలిన కొన్ని నిమిషములలో, గొప్పభక్తుల రావించి భగవన్నామస్మరణ చేయుచు, శరీరము చాలించి నందున మోక్షము పొందెను అని చెప్పబడియున్నది. కనుక అంత్యకాలములోనైన భగవన్నామస్మరణ జేసిన మోక్షము కలుగునప్పుడు బాల్యమునుండి చేయువారికి గలుగకుండునా? నిస్సంశయముగా మోక్షము లభించునని తెలియవలయును.

ఈ రెండవ అధ్యాయము సాంఖ్యయోగమనబడు చున్నది. సాంఖ్యమనగా బుద్ధి. సాంఖ్యయోగ మనగా బుద్ధితో గూడిన యోగము (i .e. the path of wisdom). The aim of life is moksham i.e. liberation from material bondage. This is the end and aim of all religions. Karma Yoga is the stepping stone to Gnana Yogam and the latter leads to Moksha. అన్ని మతములుజీవునకి మోక్షముకలుగు విధములు తెల్పుచున్నవి. కర్మయోగము

అందుకు శ్రీకృష్ణుడు ఈ విధముగా జవా బిచ్చెను. అర్జునా! నేను సృష్ట్యాదిలో రెండు రకముల మనుజుల సృష్టించినాను. (1) అంతఃకరణశుద్ధి కలవారు. (2) అంతః కరణశుద్ధి లేనివారు. మొదటిరకములో చేరినవారికి జ్ఞాన యోగము, రెండవరకమువారికి కర్మయోగము విధించినాను.

అర్జునుడు అంతటతనను అంతఃకరణశుద్ధిలేనివానినిగా ఎట్లు చెప్పగలవు? అని పరమాత్మను ప్రశ్నించగా, పరమాత్మ యేమని సెలవిచ్చినాడనగా - కర్మానుష్ఠానము చేయని వానికి జ్ఞానము అలవడదు. చిన్నక్లాసులో పరీక్ష ప్యాసైనగాని పెద్ద క్లాసులో కూర్చొన వీలు లేదు. అట్లే కర్మల నేనాడు చేయని వారికి, కర్మలు మధ్య వదలినవారికి జ్ఞానము కలుగదు. అసలు సర్వీస్ చేయనివారికి, కొన్నాళ్ళు చేసి మానుకొన్న వారికి పించన్ రాదు. కర్మ చాలకాలము చేయుచుండవలెను. మన శరీరముపై కురుపులేచిన, అది లోపలనుండి మానుపట్టి పైపక్కు దానిఅంతట అదియేఊడిపోవలయును. అట్లే Time conception దాటునంతవఱకు అనగా - కాలచక్రమున కలీ తుల మగువఱకు మానవులుకర్మచేయవలెను. అపుడుకర్మలు వానియంతట నవి వీడిపోవును. అంతియేగాని, వానిని మనంతట మనము వదలివేయరాదు. కనుక కర్మ చేసియేతీరవలయును: కర్మ సాధనము, జ్ఞానము సాధ్యము, కర్మ (Disciplinary measures)గోడకు పునాదివంటిది. పిల్లలు బాగుపడవలెననిన వారిని చిన్నతనమునుండి కట్టుదిటములో నుంచవలయును.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

3 వ అధ్యాయము

కర్మయోగము

రెండవ అధ్యాయమందు చెప్పిన సంగతులను అర్జునుడు విని యీ యధ్యాయ ప్రారంభములో శ్రీకృష్ణ పరమాత్మను ఒక ప్రశ్న అడుగుచున్నాడు. (శ్లో. 1, 2) కర్మ సాధన మనియు, జ్ఞానము సాధ్యమనియు, రెంటిలో జ్ఞానము శ్రేష్ఠ మని చెప్పి, నన్ను జ్ఞానమార్గము వదలి అధమమైన కర్మ యోగములో ఏల ప్రవేశపెట్టవలయును? కర్మలో అహింసాత్మకమైనట్టి కర్మలవదలి, హింసాత్మకమైనట్టి కర్మ-యుద్ధము నాకేల విధించవలయును? ఇందువలన నా మనస్సులో నిదివఱకున్నట్టి సందేహములు మఱింత యెక్కువైనవి. జ్ఞాన కర్మ యోగ సమ్మేళనవల్ల నేను ఏ తెరువు మంచిది అని నిశ్చయింపజాలకున్నాను. ఈ రెంటిలో నెయ్యది శ్రేయస్కరమో? తెలుపవలసినదని అర్జునుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మను కోరెను. శ్రేయస్కర మనగా, ఆరంభములో కష్టము, కాని అంత్యములో సుఖము కలిగించునది (వేపవుండ మాదిరి) e. g. జపము, తపము మున్నగునవి. ప్రియము-అనగా తాత్కాలిక సుఖ మిచ్చినను, ఉత్తరోత్తర కష్టముకలిగించునట్టిది. e. g. టాకీస్, కాఫీహోటళ్ళు మొదలగునవి.

యందు మనస్సు కుదురును. కాని రోడ్ల వెంబడి తిరిగిన అట్టి ప్రయోజనములు కలుగవు. (శ్లో. 5)

కర్మేంద్రియములను మాత్రము నియమించుకొని మనస్సుతో నెవడైతే ప్రాపంచిక విషయములు యోచన చేయుచుండునో, అట్టివాడు ప్రపంచమును మోసపుచ్చు కపటాచారి. (శ్లో. 6)

ఎవడైతే జ్ఞానేంద్రియములను మనస్సుతో నియమించుకొని, కర్మేంద్రియములతో నియమితకర్మలను చేయునో, అట్టివాడే శ్రేష్ఠుడు (శ్లో. 7). కనుక కర్మలు చేయవలయును. నీ యిష్టమువచ్చిన కర్మలను జేయరాదు. నీకు నీ జాతి వర్ణాశ్రమముల బట్టి నియమింపబడిన కర్మలను చేయుము. Do your duties prescribed by the Vedas in consonance with your caste, creed or sex. కర్మ చేయక వదలి పెట్టుటకంటె కర్మచేయుటయే శ్రేష్ఠమైనది. కర్మలన్నింటినివదలి పెట్టిన శరీరయాత్ర జరుగుట కష్టము. శరీరమున్నగానిసత్కర్మచేయవలనుపడదు.కనుక నేశరీరసంరక్షణకు అవసరమైనట్టి కర్మలనైనచేసితీరవలయును. "శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్" అని చెప్పబడినది. (శ్లో. 8)

మరియు యజ్ఞము నిమిత్తము అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థము కర్మలుచేయుము. Discharge all your duties for God's sake, and not for your ownself. Eat to worship God- ఈశ్వరార్పణముగా చేయనికర్మలు, అనగా స్వార్థము

లేకున్న వారికి చదువురాదు. మానవులు వారివారి వర్ణాశ్రమ ధర్మముల ననుసరించి స్నానము, సంధ్య, జపము మున్నగు కర్మలజేసి, తదుపరి తమ లౌకిక వ్యాపారములను చక్కబెట్టు కొనవలయును. ఆరంభములో జ్ఞానము కుదురదు. కనుక అర్జునా! కర్మానుష్ఠానము చేయవలయును. కర్మానుష్ఠానము ద్వారా జ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము జీవులు పొందగలరు.

అన్నికర్మలు వదలిపెట్టినవాడే జ్ఞానమునకు అర్హుడు. అనగా జ్ఞానమునకు అర్హత అన్ని కర్మలు వదలిపెట్టదగినస్థితి వచ్చునపుడు కలుగుచున్నది. మానవుడు ఒక నిముసమైనను ఏ పని చేయకుండ నుండజాలడు. It is impossible to keep quiet. The clock goes on ticking till the key is out. The pent-up energy must have its vent. It is not in our nature to keep quiet even for a trice. జీవుడు ప్రాచీనకర్మకు లోబడి అస్వాధీనుడై యేదో కర్మలు చేయుచున్నాడు. కనుక మనయందలి శక్తిని, నదికి ఆనకట్టవేసి కాల్వలు త్రవ్వి, వానిగుండ పొలములకు నీరుపంపి సాగుచేసి కొనునట్లు, సరియైన మార్గములలో ప్రవేశపెట్టవలయును. ఆనకట్ట లేకపోయినచో నదులలో నీరంతయు పోయి సాగరమందు కలసి క్షారోదకమై నిరుపయోగ మగుచున్నది. అట్లే మన యందలి శక్తి (energy) మంచి మార్గములో పెట్టకున్న వృథాగా పోవును. కాలు నిలకడ లేనివారు గుడికి ప్రదక్షిణములు చేసినయెడల కాళ్ళకు పరిశ్రమతోపాటు భగవంతుని

స్కారము" అని చెప్పెను. దేవతలకుసత్త్రాశనులనిపేరు. అనగా యజ్ఞ యాగాది క్రతువులలో వేల్చబడు హవ్యకవ్యాదులవల్ల తృప్తిచెందువారు. హవ్యము = దేవతలకు సమర్పించునది. మానవులకు దేవతలకు లంకె (Connecting link) కర్మలు అని గ్రహించవలయును. (శ్లో. 11.)

అట్లు యజ్ఞములవలన ఆరాధింపబడిన దేవతలు మనుష్యులకోర్కెలన్నిటినినెరవేర్చుచున్నారు. వారిఅనుగ్రహము వల్ల పొందినపదార్థములను వారికి విశ్వాసముతోసమర్పింపక ఆరగించువాడు వట్టిదొంగ. అంతయు భగవంతుని సొత్తు సొంతకాడైనట్టి భగవంతుని మఱచి మనకు హక్కులేనిదే మనదనుకొని అనుభవించుటయే దొంగతనము. (శ్లో. 12.) 'ఎవరైతే సకలదేవతలను, తనశరీరముగాకలిగినపరమాత్మకు నివేదన చేయకుండ భుజించెదరో వారు పాపపు టుండలు మ్రింగుచున్నారు' అని 13-వ శ్లోకమునందు చెప్పబడినది. ఇది చాలా ముఖ్యమైనశ్లోకము. "యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతః" అనుటలో యజ్ఞము అనగా నేమి? ఆశ్రమములలో నెల్ల గృహస్థాశ్రమము మంచిది. ఇతరాశ్రమవాసులు "తంగేటిజున్ను"వలె గృహస్థాశ్రమవాసులపై ఆధారపడియుండెదరు. మానవునికి అయిదు వస్తువులు లేనిదే సంసారము జరుగదు. "ఖండినీ, పేషిణీ, చుల్లీ, ఉదకుంభీచ, మార్జనీ, పంచసూనా, గృహస్థస్య తాభిస్స్వర్గం న విందతి" కత్తిపీట (తగురునదియు,) రుబ్బురోలు (నూరునదియు,) పొయ్యి, కుండ, చీపురుకట్ట యీ అయిదు లేనిదే యెటువంటి బీదవానికైనను సంసారము జరుగదు.

నిమిత్తముచేయు అన్నికర్మలు మానవుని యీ ప్రపంచములో బద్ధుని చేయుచున్నవి. కనుక ఫలాపేక్షను వదలిపెట్టి, ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో ఆయా కర్మల జేయుము. (శ్లో. 9) యజ్ఞము=యజ్ఞోవై విష్ణుఃఅని చెప్పబడినది. కనుక యజ్ఞార్థాత్ అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థ మని గ్రాహ్యము. మరియు, 'ముక్తసంగస్సమాచర, అనగా, నేను చేయుచున్నాను. అను అభిప్రాయము ఉండరాదు; భగవంతుడు నాచేత చేయించుచున్నా డనుకొనవలెను. మరియు ఫలాపేక్ష వదలి పెట్టవలయును. సమాచర= అనగా ఈశ్వరార్పణముగా జేయుకర్మలనుకూడ నీస్వార్థముకొఱకై చేయుకర్మలను ఎంత యుత్సాహముతో చేసెదవో, అట్టి యుత్సాహముతోనే వానిని నిర్వర్తించవలయును.

ప్రపంచమును సృష్టించునపుడు మనుష్యులతో పాటు యజ్ఞములనుసృష్టించి బ్రహ్మదేవుడు మానవులతోనిట్లనియె. 'మీరు మీ యజ్ఞముల నెరవేర్చిన యెడల మీకోర్కెలు నెరవేరును. 'కామధుక్' అన కామధేనువు ఏమాదిరిగా కోరినదెల్ల నిచ్చునో అట్లే ఆ యజ్ఞములు చేయుటవలన కోరినదెల్ల పొందనగును. యజ్ఞము అనగా విష్ణుప్రీత్యర్థమైచేయు కర్మలు అని అర్థము.' (శ్లో. 10) మరియు సృష్ట్యాదిలో దేవతలను, మనుష్యులను బుట్టించి మనుష్యులను పిలిచి బ్రహ్మవారితో "మీరు యజ్ఞములచేసి దేవతలను తృప్తిపరచుడు. అందువలన దేవతలు సంతసించి, సకాలములో ఎండ, వర్షము మొదలగునవి కలిగించెదరు. పాడిపంటలు చక్కగానుండును. ఇట్లు మీ కొండొరులకు సహాయము చేసికొనుచో అందఱికి శ్రేయ

చిలుక ముక్కుయందలి యెఱ్ఱనిరంగు, నెమలిపింఛ మందలి సౌష్ఠవము, గులాబిపూలలోని సువాసన, మామిడి పండ్ల యందలి తీపి—ఇవి యన్నియు ఆ పరాత్పరునివలనే కలిగినవి. "Who made the mangoes so very sweet? Is it the garden owner or the gardener? Neither of the two. It is God. Do not forget the existence of God in all these things." అన్ని వస్తువులు ముందు దైవమునకు నివేదనచేసితరువాత నీవు ఆరగించుము. అదియే దైవయజ్ఞము. టపాలో ఉత్తరమువేసిన చిరునామాదారుకు చేరుచున్నట్లు, నోటవేసికొనిన అన్నము రక్తముగా మన దేహమందలి యితరావయవములన్నిటికి బలము కలిగించునట్లు, మనము ఏ దేవతలకు నివేదన, లేక హోమముచేసినను, అవిఅన్నియు సర్వాంతర్యామి, అందరు దేవతలను తన శరీరముగాకలిగిన ఆ పరమాత్మకేచేరుచున్నవి. దైవభక్తి, దేవతార్చన,తులసి పూజ తగ్గిపోవుటవలననే భయంకరమైన రోగములు, అప మృత్యువు కలుగుచున్నవి.

(3) పితృయజ్ఞము :— తల్లిదండ్రులు జీవించియున్న, వారిని పార్వతీ పరమేశ్వరులు లేక లక్ష్మీనారాయణులవలె భావించి వారిని పూజించుట. తండ్రియొక్క ఋణము ఒకవేళ తీర్చినను తీర్చవచ్చును కాని, తల్లిఋణము తీర్పజాలము. తల్లికి నెక్కువ ప్రాముఖ్యము అన్నిదేశములలో నిల్చియున్నారు. తండ్రికొఱకు స్వార్థత్యాగముచేసినవారిలో శ్రీరామునికంటె భీష్మునకు ఎక్కువ. తల్లిదండ్రులు బ్రతికియున్నంత కాలము వారు చెప్పినమాటలు విని, అట్లు నడచి వారు కాలముచేసిన

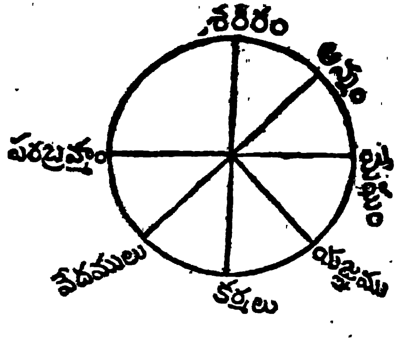
వీని నుపయోగించునపు డనేక సూక్ష్మజీవులు చచ్చును. వీటి అయిదింటివలన కలుగు దోషములకు పంచసూనదోషములని పేరు. వీటిని పోగొట్టుకొనినగాని జీవుడు తరించడు. అందుకై పంచమహాయజ్ఞములు ఏర్పరచబడినవి.

అవియేవనగా (1) బ్రహ్మయజ్ఞము—వేదపారాయణ (Scriptural study) లేక పురాణపఠనము.

(2) దైవయజ్ఞము:— (Divine worship) దేవతార్చన, వైశ్వదేవము మున్నగునవి. ఈశ్వరారాధనచేయుట. మరియొక పద్ధతి యేమనగా– ప్రపంచమందలిపనులను చూచి వీని యన్నిటికి నియామకుడైన పనివాడు భగవంతుడు బుద్ధిశాలి యని యూహించుట. దీనిని Ontological argument అనెదరు. Look at the shining stars in the firmament and the creeping creatures below. They all proclaim the existence of Divinity. The stars in the sky, and waters in the sea proclain Divine glory. "The Sun and the Moon in their passage are singing, The hand that made us is Divine."

ఆకాశమందలి నక్షత్రముల వంకను, భూమిపై ప్రాకు చిన్నజంతువులను చూడుము. అవి అన్నియు భగవంతుని మహిమను చాటుచున్నవి. సముద్రమందలి నీరు, ఆకాశమందలి నక్షత్రములును ఆయన కీర్తిని ఉద్ఘోషించుచున్నవి. సూర్యచంద్రాదులు తాముసంచరించుచు ఒకపాట పాడుచున్నారు. అదియేమన "మాసృష్టికర్త ఆ భగవానుడే".

యున్నాడు. **The highest ideal is eternal and entire self-abnegation, where there is no'I', but all is thou, and whether he is conscious or unconscious of it, Karma yoga leads man-to that end,' (Swami Vivekananda)** భగవంతునికి నివేదన చేయకుండ తాము భుజించువారు 'అఘం' అనగా "అమేధ్యము"ను భుజించినట్లని ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసియున్నాడు. మరియు వరాహ పురాణమునందు విష్ణువునకుగాని శివునకుగాని నివేదన చేయకుండ భుజించువారు ముందుజన్మలో పంది అయి పుట్టుదురని వ్రాసియున్నది. మన వీధులవెంటతిరుగు పందులుఅట్టివే అయి యుండును.

ఈ జగత్తు ఒక చక్రమువంటిది. దానిని చక్రముగా వర్ణించుటకు కారణము ఏమనగా - అయ్యది ప్రారంభించిన

పిదప వారి ఆత్మశాంతికొరకై పిండప్రదానములు మున్నగు నవి చక్కగా చేయవలయును.

(4) మనుష్యయజ్ఞము లేక నరయజ్ఞము:- మానవ సేవ, "Verily, verily, the human body is the living temple of God" మానవశరీరము భగవంతుని ఆలయము అని బైబిలులో చెప్పబడినది. మానవసేవయే మాధవసేవ.

(5) భూతయజ్ఞము:—జంతుసేవ (Service to the dumb creatures) e. g. నీళ్ళతొట్లు వేయించుట, పింజర పోలు, గోరక్షణశాలలు మున్నగునవి నిర్మించుట, పిండితో ముగ్గువేయుట, శునక సూకర నారాయణులకు అన్నము పెట్టుట, పుట్టలో పాలుపోయుట మున్నగునవి.

కర్మయోగ మందలి సారాంశ మంతయు, ఈ పదు మూడవశ్లోకమందిమిడియున్నది. Vivekananda said, Serve God, serve humanity, and serve the world at large. ఈ శ్లోకము ఈశ్వరసేవ, మానవసేవ, ప్రపంచసేవ చేయ వలసినదని చెప్పుచున్నది. Live for God, live for humanity and live for the world at large. Root out selfishness, lead a life as unselfish as possible. Unselfishness is Godly. స్వార్థపరిత్యాగము తో, పరోప కారార్థమై, నీ శరీరము నుపయోగించుము. అట్లు చేసిన యెడల, "నాది" యనుకొనదగినది యేది లేదనియు, సర్వ స్వము భగవంతుని సొత్తనియు నీ మనస్సులనాటుకొనిపోయి అహంకారము నశించునని వివేకానందస్వామి వ్రాసి

దోషములేదు. He has attained the summuon bonum of human happiness. అట్టివా డెవ్వరిని ఆశ్రయించడు. (శ్లో. 18) కాబట్టి అంత గొప్పస్థితికి రానివారు కర్మ చేయ వలయును. కనుక అర్జునా! నీవు ఎల్లప్పుడు ఫలాపేక్షలేకుండా కర్మ చేయుము. అట్లు చేయువారు మోక్షము చెందెదరు. (శ్లో. 19).

జ్ఞానులు రెండురకములవారు. 1. కొండగుహలలో లేక ఇదితరనిర్జనప్రదేశములలో నుండి తపస్సు చేసికొనుచు తమ ఆత్మోద్ధారణకై పాటుబడువారు. అట్టివారు కర్మ చేసినను చేయకున్నను ఇతరులకు బాధ లేదు. 2. సంఘములో నుండు జ్ఞానులు. వీరు జ్ఞానులైనను, కర్మనుచేయుట తమ ఆత్మోద్ధారణ కవసరములేకపోయినను, ఇతరులకు శ్రీఆదర్శప్రాయముగా కర్మలు చేయువారు. అందువలన కృష్ణపరమాత్మ అర్జునునకు తెలిపినది యేమనగా — జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మొదలగు రాజర్షులు తాము బ్రహ్మజ్ఞానము చెందినను కర్మ వదలి పెట్టలేదు. ఏలననగా, తమకంటె తక్కువ స్థితిలోనున్న వారిని క్రమముగా పైకి లేవనెత్తుటకై తమకు అవసరమైనను వారికి దారి చూపించుటకై కర్మలు చేయుచుండిరి. అట్టివారిలో నీవు శతాంశమైనను కావు. కనుక నీవు కూడ కర్మలు చేసియే తీర వలయును. ఋషులు మూడువిధములు— దేవఋషులు, బ్రహ్మ ఋషులు, రాజఋషులు. ఈసందర్భములో జనకమహారాజు ఎట్టి రాజఋషి యైనది ఒక వృత్తాంతమును బట్టి గమనించ

తావునకు తిరిగి వచ్చి చేరుచున్నది. The circle end where it begins. ఈ జగత్ చక్రమును బరమాత్మ శ్లో. 14-16 లందు వర్ణించియున్నాడు.

అన్నసారము వలన పిండోత్పత్తి యేర్పడుచున్నది. మేఘమువలన వర్షము కురిసి సస్యములు ఫలించి అన్నము కలుగుచున్నది. మేఘములు సూర్యునివలన (యజ్ఞము వలన) కలుగును. అన్ని యజ్ఞములకు అనేక కర్మలు అవసరము. కర్మల విధించినవి వేదములు. అయ్యవి వినాశములేనట్టి పరబ్రహ్మస్వరూపమునుండి వెలువడినవి. పరబ్రహ్మ సర్వాంతర్యామియగుటచే,అంతటను మనశరీరమందుగూడనున్నాడు. మనశరీరమును పుట్టించి,కాపాడిసంహరించువాడు పరమాత్మయగుటచే ఆయన మనకు నియమించిన కర్మానుష్ఠానము చేసి ఆయనను తృప్తిపరచవలెను.Carlyle said 'Work is worship.' ఇట్టి జగచ్చక్రముతో సంబంధింపబడిన జీవులమగు మనము విహితకర్మానుష్ఠానము చేసిననే బంధమునుండి విడిపింపబడుదుము. ఎవడు కర్మలను చేయడో వాడు వ్యర్థమైన ఆయువు కలిగినవాడు (పాపిష్ఠి). అట్టివాడుజీవించియుండుట నిష్ప్రయోజనము. వాడు కర్మభ్రష్టుడు. అట్టి కర్మభ్రష్టుడు ఇంద్రియారాముడు. కర్మలుచేయునట్టివాడుఆత్మారాముడు.

ఎవడైతే పరమాత్మయందే రమించుచు, పరమాత్మయందే సంతుష్టి చెందునో, అట్టివానికి కర్మవలన ప్రయోజనము లేదు (శ్లో. 17).అట్టివాడు కర్మలు చేయనందువలన

(శ్లో. 20) గొప్పవారు, పెద్దలు ఏపనిచేసిన నితరులు నా పని చేయుచున్నారు. కనుక పెద్దలు జాగరూకులై జీవయాత్ర గడుపవలెను. శ్లో. 21) మఱియు అర్జునా! నేను ముక్తిప్రదాతను. త్రిలోకములయందు నేను పొందవలసిన ప్రయోజనము లేదు. అయినను నేను కర్మచేయుచున్నాను. (శ్లో.22) నేను బద్ధకించి కర్మ చేయకున్నచో, పామరులందరు నన్ననుసరించి కర్మవదలిపెట్టెదరు. మానవులు చేయవలసినపని మొగబెట్టుట త్వరలో అలవాటు చేసికొనియెదరు. ఒకరినిచూచి మంచి చేయుదు రనుకొనుట దుర్లభము. People catch and imitate evil in others very easily but not so in the case of good qulaities. (శ్లో. 23) నేను కర్మచేయక పోయినయెడల జనులందరు కర్మవదలిపెట్టి కర్మ భ్రష్టు లగుదురు. అందువలన వర్ణసంకర మేర్పడిజనులు చెడిపోయెదరు. కనుక ప్రవృత్తికర్మ చేయువాడు ఎంతఉత్సాహముతో కర్మ చేయునో అట్టి ఉత్సాహముతోడనే ఫలాపేక్షలేకుండ లోక సంగ్రహార్థము కర్మచేయువారుకూడ కర్మచేయవలయును. ఈ నియమము అన్ని వ్యవహారములలో కూడ గమనించవలయును. (శ్లో.25) కనుకజ్ఞానికినికర్మకావలెను. అజ్ఞానికిని కర్మకావలయును. e.g. పరీక్షపాస్యయినను తిరిగి ఆ పుస్తకములు చూడనిదే అందలి విషయములు బోధపడవు. స్కూలు మేస్టర్లు తాము ఎంత చదువుకొన్న వారైనను, పిల్లలకు చెప్ప వలసిన పాఠములకు నోట్సువ్రాసి పెట్టుకొనియెదరు. అట్లే

వచ్చును. యాజ్ఞవల్క్యుడు-జనకుడు, కొందరు ముని శ్రేష్ఠులకును వేదాంతము నుపన్యసించుచు వారందరిలో జనకుడు మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో వినుచుండుట గాంచి, అతనివైపు అనేకసార్లుచూచిఉపన్యసించుచుండెను. ఇదిజనకునితోబాటు వినుచున్న మునులు చూచి కినిసి, ద్రవ్యాపేక్షతో రాజువైపు చూచుచున్నాడని యపోహపడిరి. ఈ సంగతి ఆ ఋషీశ్వరుడు గుర్తెరిగి వేదాంతోపన్యాసముమధ్య మునులు బస చేసి యున్నట్టి పూరిపందిళ్ళు తగులబడిపోవుచున్నవని కేక వేయించెను. అంతట మును లందఱు ఉపన్యాసమునువదలిపెట్టితమ కోచిపాతలు కాపాడుకొనుటకై పరుగెత్తిరి. జనకమహారాజు ధనాగారము యావత్తు నిజముగాయాజ్ఞవల్క్యుడుతగులబడు వట్లొనర్చినను, మంత్రు లందఱు వచ్చి రాజుతో మొరబెట్టు కొన్నను దానిని లెక్క సేయక తాను ఆత్మవిచారణలోనున్నా ననియు, ఆత్మకు ఎట్టి నాశనము లేదనియు, మిథిల కిదివఱ కెందరో అధిపతు లుండిరనియు, నికముందుండగలరనియు, మిథిలకు తనకు శరీరమాత్రమే సంబంధమే యగుటచే మిథిల మండిపోయినను, తన ఆత్మ మండుట లేదనియు మంత్రులతో చెప్పి నిర్వికారముగాకూర్చొనియెను.-ఈచిత్రమువలనజనకుం డెట్టి అంతర్ముఖుడైవర్తియాజ్ఞవల్క్యుడితరుల కెఱుకపఱచెను. ఇచట జనకునివిషయము ప్రస్తావించుటలో అర్జునుడుక్షత్రియుడగుటచే క్షత్రియుని ఉదాహరణముగా నిచ్చినచో మనసున నాటునని శ్రీకృష్ణుని అభిప్రాయ మని గమనించ నయ్యెడిని.

చేయుచున్నాననియు, తన స్వప్రయోజకత్వమువలన దానిని నిర్వర్తించుచున్నట్లు భ్రమపడుచున్నాడు. జ్ఞానికర్మయావత్తు భగవంతునివలన తనద్వారా నడిపింపబడుచున్నదని గ్రహించును. అనగాజ్ఞాని కర్త, కర్మ, క్రియ. ఈఅన్నిటియందును శ్రీ జనార్దనస్వరూపమునే గాంచుచున్నాడు. (శ్లో. 27).

జ్ఞానిగా నుండువాడు గుణములను కర్మలను విభజించి తెలిసికొని ప్రకృతి వికారములైన ఇంద్రియములు ప్రకృతి వికారములైన విషయములతో సంబంధపడుచున్నవియే గాని, చైతన్యస్వరూపి యగు తనకు (ఆత్మకు)ప్రాకృతిక విషయములతో సంబంధము లేదని తెలిసికొనును. (శ్లో. 28, మూఢుడు ప్రాపంచకవిషయములతో తనకు సంబంధ మున్నట్లు భ్రమించును. చక్కగా విచారించిన జ్ఞానికి ఏవిధమయిన వికారము లుండవు. ప్రాపంచికవిషయములచేజ్ఞానిపీడింపబడడు. (శ్లో. 29) సకలలౌకిక, వైదిక, నిత్య, నైమిత్తికాదికర్మలను ఆత్మచింతతో నాయందు సమర్పించి, అహంకార మమకారములులేకుండా ఫలాపేక్షను వదలిపెట్టిసంసారసంబంధమైనయెట్టిచింతయులేక భారమంతయు నాయందుంచి చేయవలయును. అట్టివారికిచింతలన్నియు రూపుమాపెదను. వారలు విగతజ్వరు లయ్యెదరు. జ్వరము అనగాcares and anxieties as regards family affairs = గృహసంబంధమైన తాపత్రయము, విగతజ్వర = Freedom from all such carss and anxieties: అట్టి తాపత్రయమునుండి విడిపింపబడుట యని అర్థము. (శ్లో. 30).

ప్లీడర్లు తమకేసులగుఱించి ముందుగా నోట్సువ్రాసిపెట్టుకొని యెదరు. వారట్లుచేయనిచో, వారికిఉన్నజ్ఞానముతగ్గిపోవును.

అవతారిక :— జ్ఞానికి, జ్ఞానము లేనివారికి, నుభయులకు కర్మానుష్ఠాన మవసరమైనచో అనుష్ఠించువిధమందు వీరలకేదైన భేదము గలదా? దీనికి సమాధానము చెప్పబడుచున్నది.

జ్ఞానిగా నుండువాడు కర్మాతీతుడైనను కర్మయందాసక్తిగల పామరజనులకు పెద్దవిషయములు చెప్పిచెడగొట్టరాదు. ఇతరులకొఱకు చేయుకర్మలను చక్కగా నిర్వర్తించి వారలకు మార్గదర్శి కావలయును. (శ్లో.26.) ఈ గుళ్ళ గోపురములచుట్టుతిరుగుట, పుణ్యానదులలో స్నానము చేయుట మున్నగునవి లాభములేదనియు, త్రివేణి, ఇడా, పింగళా, సుషుమ్నాయున్నవి, అందులో స్నానముచేయలవయుననియు కొందఱు చెప్పెదరు. అది సోమరిపోతు వాదము. ఇతరుల కుపదేశము చేయదలచువారు Constructive గా చెప్పవలయును. నెలకు పదిహేనురూప్యముల జీతము తెచ్చుకొని పొట్టపోషికొను గుమస్తాకు చక్కగా పనిచేసిన ప్రమోషన్ వచ్చునని చెప్పవలయునేగాని, చేసిన తహాశ్శీలుదారు పనిచేయవలయును, లేకపోతే మానివేయవలయును. అని చెప్పిన వాడుద్యోగము మానుకొన్నచో తినుటకు తిండి యుండదు.

అహంకారమునకు లోబడిన మూఢుడు ప్రాచీనకర్మబద్ధుడై ప్రకృతిమాయకు లోబడి కర్మయంతయు తానే

పడుచున్నను, వాటిని ఆచరించుటయే శ్రేయస్కరము. అట్లు ఆచరించక, యింకొక జాతి ఆశ్రమధర్మములననుసరించిననరక ప్రాప్తియే కలుగును. స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుచు చనిపోవుటయే శ్రేయస్కరమైనది.(శ్లో. 35) To die in one's own faith is far preferable to following other faiths, however good they may be. e. g. భర్తకు చారుఅన్నము వండిపెట్టినను ఫరవాలేదు కాని పరపురుషునికిపరమాన్నము వండిపెట్ట తగదు. మన దేవాలయములకు సంవత్సరమున కొక సారి వెళ్ళినను ఫరవాలేదు, కాని, వాటిని వదలిపెట్టి నిత్యము ఇతర దేవాలయములకు వెళ్ళిన నరకప్రాప్తి ఘటిల్లును.

ఈ విషయములు వినిన తరువాత, అర్జునుడు పరమాత్మను ఒక ప్రశ్న వేయుచున్నాడు. ఏ బలవత్తరమైనకారణము వలన ప్రేరేపింపబడి, మానవుడు తాను చేయదలచుకొన్న పని చేయక పోవుటయు, చేయదలచుకొనని పని చేయుటయు తటస్థించు చున్నది? (శ్లో. 36) ఈ ప్రశ్నకు సమాధానము శ్లో. 37-40 లం దివ్వబడినది ఆశ, కోపము, రెండుమానవునికి బలమైన శత్రువులు. అవి రజోగుణము వలన గలుగునవి. గొప్ప ఆహారమును గోరునవి. (Those desires are insa-tiable) ఎక్కువ పాపకార్యములు చేయునట్లు ప్రేరేపించు చున్నవి. కనుక జీవునికి సంసారములో కామక్రోధములు గొప్ప శత్రువులు. భారతమం దిట్లుచెప్పబడినది.

ఎవ్వరైతే నాఅభిప్రాయము ప్రకారము శ్రద్ధతో, ఓర్వలేమిలేక కర్మానుష్ఠానము చేయుచున్నారో అట్టివారు సకల పాపపుణ్యములనుండియు విడిపింపబడి మోక్షసామ్రాజ్యమును జెందెదరు. (శ్లో.31). ఎవడు ఓర్వలేమి కలిగి నాఅభిప్రాయ ప్రకారము కర్మానుష్ఠానముచేయడో, వాడు పరమమూఢుడు. అట్టివాడు సంసారబంధములో తగులుకొని యనేకవిధములుగా చెడిపోవునని యెరుగుము. Realise that the man who will not carry out my mandate will be entangled in the meshes of Samsara and will be lost for ever.

జీవులు వారివారి ప్రాచీనకర్మలకు లోబడిపనులుచేయుచున్నారు. అట్లుండ నిగ్రహామువలన నేమి ప్రయోజనము ? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానము 33 వ శ్లోకమం దివ్వబడినది. అది కర్మయొక్క వేగమును తగ్గించును.

మఱియు ఇంద్రియములకు విషయములందు రాగద్వేషము లేర్పడుచున్నవి. రాగద్వేషములు జీవునకు బలమైన శత్రువు లగుటంజేసి, వాటికి మనము వశము కాకూడదు. (శ్లో 34).

కనుక మన ప్రయత్నము మనము చేసి కర్మయొక్క కాఠిన్యము తగ్గించుమార్గము అనుసరించవలెను. వారివారి స్వధర్మములను అనుష్ఠించి, జాతిమతానుసారేణ విధింపబడిన ధర్మములు ఇతరులకు దోషయుక్తముగా కను

కామక్రోధములు అందఱికిగలవు. కాని కొందఱిలో నెక్కువ,మఱికొందఱియం దవి తక్కువగా నుండును. it is only a difference in degree. సంసారములోచిక్కుబడిన వారిని మూడురకములుగా విభజింప నయ్యెడిని. 1. ఉత్తములు (సాత్త్వికులు) 2. మధ్యమములు (రాజసులు)3. అధములు (తామసులు). కామక్రోధములు మూడురకములవారిని మూడువిధములుగా బంధించుచున్నవి. మొదటితరగతివారిని సాత్త్వికులను 'పొగ నిప్పును గప్పినట్లు' కామక్రోధములు బంధించుచున్నవి. వారువానివలన కలుగు చెరుపును వినినంత మాత్రమున (నిప్పును ఊదినట్లు) పోగొట్టుకొందురు. రెండవ తరగతివారికి రాజసులకు అద్దముమీద మురికి పడినట్లు మఱింత యెక్కువగా బాధించును. దానినిపోగొట్టుకొనుటకు ఎక్కువ శ్రమపడవలెను. అనేక జన్మలయందు శ్రవణము-మననము చేసినగాని రాజసులు కామక్రోధములపోగొట్టుకొన జాలరు. మూడవతరగతి—తామసులను జీవుడు గర్భములో నుండునపుడు మావిసంచి కప్పియుండునట్లు కామక్రోధములు పూర్తిగ వారల ఆవరించియుండును. పరమాత్మ ప్రత్యేక కటాక్షముప్రసరింపజేసినగాని తామసులుతరించరు(శ్లో.38).

జ్ఞానికి కామక్రోధములునిత్యశత్రువులు. స్థూలదృష్టిపై ఈ వాక్యమునకు అర్థము ఏమని స్ఫురించవచ్చుననగా నివి అజ్ఞానికి శత్రువులు కావని. కాని, అది గొప్ప పొరపాటు.

"శ్లో. న జాతుకామః కామానా ముపభోగేన శామ్యతి ।
హవిషా కృష్ణవర్త్మేవ భూయ ఏవాభివర్ధతే ॥"

నిప్పులో కట్టెలు నెయ్యి వేసినకొలది అగ్ని ప్రజ్వరిల్లునే కాని తగ్గదు. అట్లే ఆశకు కావలసిన పదార్థములు ఇచ్చుట వలన దానిని పోగొట్టజాలము. అది మఱింత వృద్ధి యగును.

కామక్రోధములు సంసారములో చిక్కుబడిన వారికి శత్రువులు. కామినీ కాంచనముల యందలి ఆసక్తియే ఆత్మ సుఖమునకు కారణభూతములైనపనులు జేయనివ్వదు.అయ్యది మన వర్ణాశ్రమ ధర్మముల ననుష్ఠించుటకు ప్రతిబంధక మగు చున్నది. కామమును రూపుమాపుటకు అనుభవించి తృప్తి పఱచలేము. మండు పుల్లలపై నెయ్యి పోసిన మంట మఱింత యెక్కువగును. మంట అర్పవలయుననిన దానిపై మట్టికొట్ట వలయును. అట్లే కామమును మొలకెత్తకముందే దానిని అణచి వేయవలయును. ప్రాపంచిక విషయములను భోగము వలన జయించజాలము. ఆశ పరమశత్రువు. ఆశ విఫలమైన మనకోర్కెలకు అడ్డుపడు వారిపై క్రోధము జనించుచున్నది. **Anger is the resultant of baffled desires.** క్రోధము వలన యుక్తాయుక్త విచక్షణ నశించిన మానవు డెట్టి పని యైనను చేయుచున్నాడు. మనకు కోపము ఎవరిపైనున్న వారల చూడము. వారలతో మాట్లాడము. అట్టిచో రౌరవనరకము నకు హేతుభూతమైన కోపముపై నీవు ఎందుకు కోపము తెచ్చుకొనకూడదు?

శివుడు మన్మథుని దగ్ధముచేసినవా డగుటచే, ఆయనను భజించుటవలన కామము సులభముగా నశించును. కనుక వారిద్దఱిలో నెవరిని భ జిం చి న ను కామము నశించును. మానవులు భగవంతుని భజించి ఆయన అనుగ్రహమునకు పాత్రులై, కామ క్రోధముల జయించి సంసారబంధములనుండి విడిపింపబడి మోక్షము చెందగలరు. (శ్లో. 43).

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మయోగో
నామ తృతీయోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

అవి జ్ఞానికి అజ్ఞానికి ఇద్దఱికిని పరమశత్రువులు. అయితే జ్ఞాని వానిని అట్టివానిగా గుర్తెఱిగి జాగ్రత్తతో ప్రవర్తించును. అజ్ఞాని మాయచే కప్పబడి అజ్ఞానాంధకారమున మునిగి అవి తనకు శత్రువులని తెలియకున్నాడు. అవి యెట్టివనగా నిప్పు మాదిరి నింపుటకు శక్యము గానట్టివి. తృప్తిపఱచుటకు సాధ్యము కానట్టినవి. (శ్లో.40) ఈ కామక్రోధములు ఇంద్రియ ములద్వారా లోపల ప్రవేశించి మనోబుద్ధులను పాడుచేసి జీవుని జ్ఞానమును నశింపజేయుచున్నవి. (శ్లో.40)

కనుక ఓ అర్జునా! ఆరంభములోనే నీవు ఇంద్రియముల జయించవలెను. అందువలన జ్ఞానవిజ్ఞానముల రూపుమాపు కామమును జయించనగును. జ్ఞానము=Theoretical know-ledge. విజ్ఞానము = Pratical knowledge. మరియొకరు వ్రాసినది యేమనగా:—జ్ఞానము = General knowledge, విజ్ఞానము = Detailed knowledge (శ్లో. 41). కనుక ఈ విషయములను నీవు చక్కగా తెలిసికొని పరమాత్మయందు మనస్సుంచి ధ్యానము చేయుటవలన నింపశక్యముగాని కామ క్రోధముల జయింపుము. ఆయన దయ లేనిదే వానిని జయింప వీలుపడదు. జీవుడు భగవదనుగ్రహము లేనిదే కేవలము తన కృషివలన కామక్రోధములజయింపజాలడు.)శ్లో.42) కావున భగవంతుని ఆరాధింపుము. కృష్ణునకు కుమారుడగు మన్మ థుడు (ప్రద్యుమ్నుడు) తండ్రి అదుపు ఆజ్ఞలను లోబడిన వాడగుటచే తండ్రియందు కావున తాను వెరగందియుండడు.

లేవు. "అవ్యయాత్మా". పరమాత్మ పాంచభౌతికశరీరములో ప్రవేశించి నప్పుడు అవతారమనిన్ని, దానిని చాలించినప్పుడు నిర్యాణమనిన్ని చెప్పవలయును. (3) పరమాత్మ మాయను జయించి దానిపై స్వారిచేయుచున్నాడు. జీవుడు మాయలో మునిగియున్నాడు. (4) పరమాత్మకు భూత, భవిష్యత్, వర్తమాన కాలములందు జరుగు యావద్విషయములును దెలియును. జీవునికి అట్టివి తెలియవు.

అయినచో సర్వాంతర్యామి అయిన భగవంతుడు అవతారము లేల యెత్తవలయును? దీనికి 7, 8వ శ్లోకములం సమాధానము. ఎప్పుడు ధర్మమునకు హానియును, అధర్మమునకు అభివృద్ధియును కలుగునో, తా నప్పు డవతరించి, దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ చేయుదునని సెలవిచ్చియున్నాడు. అట్టి అవతారములు తాల్చి పరమాత్మసాధారణ మనుజునివలె కష్టసుఖముల పాలు ఏలకావలయును? అవతారము లన్నియు మానవుని బోధకొఱకై పరమాత్ముడు చేసిన లీలలు. జ్ఞానసంపన్నులు జ్ఞానశూన్యుల నుద్ధరించవలయు ననినతా మెచ్చటనో కూర్చుని పత్రికాముఖంబున తెలిపిన సర్వసాధారణులకు జ్ఞానోదయము కలుగదు. తాముకూడ పై మెట్టు దిగి వారిలో కలసి మెలసి వారికి బోధ చేయవలయును. ఉ. ౧. పసిపిల్లవాడు మేడమెట్లు ఎక్కలేక పడి దుఃఖించునప్పుడు మేడపై నున్న తండ్రియెన్ని పనులున్నను కట్టిపెట్టి క్రిందికి దిగివచ్చి శిశువును ఆదరించి భుజముపై వేసికొని పైకి గొంపోవుట యెఱుఁగమా ?

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

4 వ అధ్యాయము

జ్ఞానయోగము

శ్లో. 1. అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణపరమాత్మను జ్ఞానయోగ కర్మయోగములను ఇదివఱలో నెవరికైన ఉపదేశించితిరా? యని ప్రశ్నించగా శ్రీకృష్ణుడు సృష్ట్యాదిలో సూర్యునకు, అతడు దానిని వైవశ్వతమనువునకు, మనువు ఇక్ష్వాకునకు ఉపదేశించె నని చెప్పెను.

శ్లో. 4 అందుపై అర్జునుడుపరమాత్మను, నీవుఇటీవల జనన మొందినవాటగుటచే సృష్ట్యాదిలో ఉపదేశించియుండుట యెట్లు? అనిప్రశ్నించెను. అందుకు శ్రీకృష్ణుడుతానిదివఱకు అనేక జన్మములు ఎత్తినట్లు చెప్పెను. (శ్లో. 5). పరమాత్మకు గూడ సాధారణ మనుజునికివలె జనన మరణము లున్నచో వారిద్దరికి గల భేదమేమి? అను సమస్యకు సమాధానము 6వ శ్లోకమం దివ్వబడినది. ఇద్దఱికి గల భేదములు : (1) జీవుడు అణుమాత్రుడు, i.e. atomic-that which canot be divi-ded into two even mentally. పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి. He is all-pervading and all-permeating (2) జీవునకు చావు పుట్టుకలున్నవి. పరమాత్మునకు అట్టివి

ముక్తికొఱకు భగవంతుని ఉపాసించుచున్నారు. ఆ యా కోరికలను ఈశ్వరుడు నెరవేర్చును అని చెప్పబడియున్నది. అనగా ఈశ్వరుడు తన్నుపాసించువారికిసకలఐహికాముష్మిక మోక్షసుఖములను వారివారి కోరికల ననుసరించి కలిగించు ననుట. భగవంతుడు కల్పవృక్షము, కామధేనువు,చింతామణి వంటివాడు. అడుగుటలో మిక్కిలి యుత్తమమైన మోక్షము నడుగుటయే మంచిది. ముక్తిప్రదాతయగు ఈశ్వరుని మోక్షము తప్ప ఇతర వరములనుకోరుటదౌర్భాగ్యలక్షణము.ఆయన గౌరవమును తక్కువపఱచుటయే. చక్రవర్తిని సమీపించి ఒక రూక అడిగినట్లుండును. మరియుముక్తినిచ్చువాడు వేరేఐహిక సుఖాదులను కలిగించువారు వేరని తలచరాదు. అన్నిటికిని ఆ పరాత్పరుడే కలిగించుచున్నాడు. 'శతే పంచాశత్' న్యాయము, అనగా నూరురూప్యములు పట్టునట్టి సంచిలో,90, 70,50 మున్నగు భాగములు ఇమిడియుండునట్లు, ముక్తిప్రదాతయగు భగవంతునియందు ఐహికసుఖాదుల నిచ్చుశక్తి యిమిడియున్నదని గ్రాహ్యము.

మఱియును ఈ శ్లోకమువలన భగవంతుని ఎవ్వారేరూపముండునట్లు భావించుచున్నారో, వారిని భగవంతుడు ఆ యా రూపములతోనే అనుగ్రహించినట్లు చెప్పబడుచున్నది. ఒక మన్ను అనేకములగు కుండలు, మూకుళ్ళు మున్నగు అనేక పాత్రలుగా పరిణమించునట్లు, ఒక్కబంగారునాగరము,ఒడ్డాణము, గొలుసు, గుండీలు, మున్నగు ఆభరణములుగా పరిణమించునట్లు సచ్చిదానందమూర్తియగు నిర్గుణపరబ్రహ్మమే

వివిధావతారముల తాత్పర్యమేమి? ఒకసారి మనుష్యునివలె, మరొకసారి చేపవలె, ఇంకొకసారి పంది, సింహము మొదలగు వేరువేరు రూపములు దాల్చుటలో సమస్త ప్రాణికోటి తన కుటుంబములోనివనియు, వారందరు తనకు సమానులనియు, అన్నిటిని సమదృష్టితో చూడవలయు ననియు పరమాత్మ మనకు తెలిపియున్నాడు.

అవతారము లన్నియు మనల నుద్ధరించుటకొరకై భగవంతుని లీలలని గమనించియుంటిమి. తన జన్మకర్మల రహస్యమును (6, 8 శ్లో.) చెప్పినట్లు యథార్థముగా నెవరు తెలిసికొనుచున్నారో; అట్టివారు పునర్జన్మలేక శాశ్వతమోక్షమందగలరు. (శ్లో. 10)అనేకులు అనురాగ భయ క్రోధము లను విడిచి పరమాత్మయందు మనస్సు లీనముచేసి మోక్షమును పొందియున్నారు. (శ్లో. 10)

శ్లో. యేయథామాం ప్రపద్యంతే తాంస్తథైవభజామ్యహమ్
మమవర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ! సర్వశః.

పరమాత్మ నయిన నన్ను భజించువారు ఏకోరికలతో భజించుచున్నారో వారికి ఆ యా కోరికలు నాచే నెరవేర్పబడును.

ఈ శ్లోకమునకు శంకరభాష్యమునందు, కొందరువిద్యకొఱకు, కొందరు ద్రవ్యముకొఱకు, కొందరువివాహముకొఱకు, కొందరు సంతానముకొరకు, కొందరారోగ్యము కొఱకు, కొందరు జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యముల కొఱకు, కొందరు

sity of devotion) ఫలము కలుగునేగాని ఒకమూర్తి యెక్కువ, ఒకమూర్తితక్కువ, ఒక భగవన్నామమెక్కువ, ఒక భగవన్నామము తక్కువ అని తలచరాదు. ఈశ్లోకాభిప్రాయమునే శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసవారి చరిత్రయందును వారి యుపదేశ వాక్యములందును విపులముగా చూడనగును. మతద్వేషము గలవారు కుక్కలకన్న హీను లనియు, మత సహనము గలిగి స్వమతధర్మముల ననుష్ఠించువారుసాంసారిక తాపత్రయములను బోగొట్టుకొని ఐహికాముష్మిక సుఖములను బొందుదురనుట గ్రాహ్యము.

శివకేశవులకు ఏట్టిభేదములు లేవనియు, వారిద్దఱుకూడ పరమాత్మస్వరూపమే యనుటకు ఒక చిన్న తార్కాణము. శివదీక్షాపరతంత్రుడగు నరహరియను ఒక విశ్వబ్రాహ్మణుని, పాండురంగనికి మొలత్రాడు తయారుచేయవలసినదనికోరగా, తాను శ్రీపాండురంగని దర్శనము చేయననియు,కొలతలుతీసు కొనివచ్చి యివ్వవలసినదనియు అతడు చెప్పెను. ఎన్నిసార్లు అట్లు కొలతలుతీసుకొని మొలత్రాడుచేసినను, అదివిగ్రహము మునకు సరిపోలేదు. అందుపై ఆబత్తుని కండ్లకు గట్టిగాగంత గట్టి కొలతలు దీసికొనుటకై పాండురంగనిఆలయమునకుతీసు కొనిపోయిరి అంతట విశ్వబ్రాహ్మణుడు కొలతలు తీసుకొను సమయములో శ్రీస్వామివారిమూర్తి,లింగము పానవట్టముగా అతని చేతికి తగిలెను.అతడంతట విస్మయమంది కండ్లకుగట్టిన గంతలువిప్పిచూడ పాండురంగని విగ్రహము యథారూపము గానే యుండెను. దానినిబట్టి అతడు తనపొరపాటు తెలిసి

సగుణావస్థయందు (మాయలో ప్రతిఫలించి) రామకృష్ణాద్యవతారములుగ కనబడుచున్నాడు. కనుక ఒక అవతారమునకును మఱియొక అవతారమునకును భేదము కల్పించరాదు. అదియే మాదిరి శివకేశవులకును భేదమును పాటించరాదు. పంచదార మిఠాయిలు వేఱు ఆకారములుగా కనబడినను అన్నియును ఒక టేమో స్తకు తీపిగానే యుండును. ఈ శ్లోకమున సకల మతస్థులకు భగవంతుడు ఒక్కడే యనియు, ఆయనకే ఆయా భాషలయందు వేరువేరు నామములు కల్పించబడిన వనియు సూచింప బడినది. దాహమును పోగొట్టు నీరు అరవమున "తన్ని" యనియు, ఆంగ్లేయభాషలో 'Water' అనియు, హిందీ భాషయందు 'పాని' యనియు, గ్రీకుభాషయందు 'Aqua' యనియు వేఱు వేఱు పేర్లతో వ్యవహరింపబడుచున్నది. అట్లే చరాచరాత్మక ప్రపంచకమును సృష్టించి, కాపాడి, సంహరించు పరమాత్మ బ్రహ్మయని, విష్ణువని, శివుడని, అల్లాఅని, God అని, వివిధమతస్థులచే వేఱువేఱునామములతో వ్యవహరింపబడును. కనుక ఈ శ్లోకాభిప్రాయము ననుసరించి ఒక మతస్థుడు మఱియొక మతస్థునితో అనవసరమైన వాదము నందు దిగకూడదు. వారి మత ప్రకారముగా అద్వితీయ మగు పరమాత్మను వారి వారి సాంప్రదాయానుసారము భజించి జన్మసాఫల్యము పొందుటకు ప్రయత్నించవలెను. దీనివలన సర్వమత సామరస్యము (మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, బౌద్ధమతములు లోనగు) అనగా **Harmony of religions** సూచింపబడుచున్నది. వారి వారి భక్తి తీవ్రతనుబట్టి (inten-

మాయయందలి సత్త్వరజస్తమో గుణములు మూడింటిలో రజోగుణముకన్న సత్త్వగుణము ప్రబలియుండునప్పుడు తమోగుణము హెచ్చుతక్కువగా లేకుండ పుట్టినట్టివారు బ్రాహ్మణజాతిలోను, రజోగుణము ఎక్కువగా నున్నప్పుడు క్షత్రియజాతిలోను, రజోగుణతమోగుణముల రెండింటిలో (సత్త్వగుణము హెచుతక్కువగా లేకుండుట) తమోగుణము కన్న రజోగుణము ఎక్కువగా నున్నప్పుడు పుట్టువారు వైశ్య జాతిలోను, రజోగుణముకన్న తమోగుణము ఎక్కువగానున్న ప్పుడు జనించువారుశూద్రజాతిలోను చేరుదురు. ఈ శ్లోకమున చెప్పబడిన బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడి నాల్గు జాతులు ముఖ్యమైనవి పేర్కొనబడెను. అనులోమ విలోమ వివాహములవలనఅనగా, గొప్పజాతి పురుషుడు తక్కువజాతి స్త్రీని వివాహమాడుట, తక్కువజాతి పురుషుడు గొప్పజాతి స్త్రీని వివాహమాడుట మున్నగు అసాంప్రదాయ, అశాస్త్రీయ, నిషిద్ధవివాహముల వలన పుట్టిన సంకరజాతివారు అనగా కుండకులు, గోళకులు మున్నగువారి విషయమై ధర్మ శాస్త్రములందు వివరముగ చెప్పబడియున్నది. పూర్వజన్మ యందలి పుణ్యవిశేషములచేతనే కొందఱు జీవులు ఉత్తమజాతి యందు పుట్టుచున్నారు. పాపవిశేషము వలననే అధమజాతుల యందుపుట్టుచున్నారు. "శ్వయోనింవా, సూకరయోనింవా, చండాలయోనింవా"అని ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు చెప్పబడి యున్నది. అనగా పాపమువల్లనే కుక్కలుగా, పందులుగా, చండాలురుగా పుట్టుచున్నారు.

కొని శివ కేశవులకు భేదములేదనియు, నెవరిని గొల్చినను ఒకటియే యనియు గుర్తెటిగెను.

శ్లో. కాంక్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్తఇహ దేవతాః
 క్షిప్రంహి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా. 12

జనసామాన్యము అప్రత్యక్షమైన మోక్షసుఖమును కోరదు. పుత్త్రపశ్వన్నాదులను కోరిదేవతాంతరములను భజించును. ఆ దేవతలు తమ్ము భజించువారి కోర్కెలుశీఘ్రకాలములోనే నెఱవేర్చుచున్నారు. దుఃఖసంబంధములేని శాశ్వతమైన ఆత్మసుఖమును జెందుటకు సకలదేవతలను శరీరముగా కలిగిన పరమాత్మనే భజింపవలయును. అట్టి మోక్షసుఖము నిదానముగ జెందనగును. అట్టి యీశ్వరభజనకు వారివారి స్వధర్మాచరణమే ముఖ్యమైన అంగము. ఆ ధర్మాచరణశ్రుతిస్మృతులయందు వారివారి జాతుల ననుసరించి చెప్పబడియున్నది. ఉత్తమమధ్యమాధమ జాతులయందు ఆ యాజీవులు పుట్టింపబడుటకు కారణము ఈక్రిందిశ్లోకమున తెలుపబడెను.

శ్లో. చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
 తస్య కర్తార మపి మాం విద్ధ్యకర్తార మవ్యయమ్. 13

వారివారి గుణకర్మల ననుసరించి ప్రజలుముఖ్యముగా నాలుగు జాతులయందు నాచే పుట్టింపబడుచున్నారు. నేనట్టి సృష్ట్యాదులకు కర్తగనున్నను వారివారి ప్రాచీన కర్మను కారణముగ నుంచుకొని చేయుటచేకర్తకానయియు తెలిసికొనవలెను.

ఇది చాల కఠినమైన శ్లోకము.

అద్వైతము:—అజ్ఞానమువలన స్థూలసూక్ష్మశరీరములు పనిచేయుచుండగా ఆత్మ చేయుచున్నట్లు తోచుచున్నది. మనము రైలులో లేక పడవలో ప్రయాణము చేయుచున్నపుడు, చెట్లు చేమలు మున్నగునవి పరుగిడుచున్నట్లు తోచును. వానికి చలనము లేదు. కదలుచున్నది రైలు, లేక పడవయే. దీనిని గుర్తెరుగుట కర్మలో అకర్మ. అకర్మలో కర్మయేమనగా, నేను పనిచేయుట లేదనుకొను మనోవ్యాపారమే కర్మ, స్థూలశరీరముతో పనిచేయక పోయినమాత్రమున అకర్మ కాదు. సర్వకర్మ సన్న్యాసము చేసి జ్ఞాననిష్ఠ గలిగినవారు జ్ఞానములో అన్నికర్మలు ఇమిడియున్నవి అని గుర్తెరుగుదురు.

విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము:—జీవునికి శుద్ధత, అశుద్ధత అని రెండు అవస్థలు.

జడ ప్రకృతిలో చేరి శుద్ధుడైన ఆత్మ అశుద్ధుడగుచున్నాడు. అందువలన కర్తృత్వాది వ్యాపారములు అతనికి అంటుచున్నవి. కర్మలో అకర్మ యనగా—నివృత్తి కర్మలో అకర్మ (జ్ఞానమిమిడియున్నదని) యెఱుగుట, అకర్మ (జ్ఞానము) లో కర్మయన జ్ఞానము కలిగినను కర్మ వదలక చేయుచుండ వలయు ననుట.

Madhwacharya's interpretation – most apt.

మధ్వాచార్యులవారి అభిప్రాయముబహుయుక్తముగానున్నది. జీవుడు తాను చేయు యావత్తు కర్మ తన స్వశక్తివల్ల కాదని,

ఉత్తమయోనిలో జన్మించినందుకు ప్రాచీన సుకృతమే కారణముగనున్నను, పుట్టుకవలననేజనులుతరించుదురని అనుకొనగూడదు. వారివారి జాతిధర్మములను, అహంకారము, మమకారము, ఫలాపేక్ష వదలిపెట్టి ఈశ్వరార్పణ బుద్ధిగా ననుష్ఠించుటయే తరుణోపాయము. జ్ఞానము, తద్ద్వారా ముక్తి సకలజాతులవారికి, సకలాశ్రమముల వారికి, స్త్రీలకుసహా సమానమే. అయితే ఆ జ్ఞానమును చెందుటకు సాధనములలో కర్మానుష్ఠానమున భేదము కనబడుచున్నది. ఒకజాతి ధర్మము మరియొక జాతికి పనికిరాదు.

"శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః"

అని వెనుకటి అధ్యాయమునందు చెప్పబడినది. కనుక వారి వారి జాతికి ఆశ్రమమునకు తగినట్టు వేదశాస్త్రములయందు విధింపబడిన కర్మనే సాధ్యమైనంత వఱకు బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో అనుష్ఠించి అంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానమునొంది ప్రకృతి బంధవినిర్ముక్తులై శాశ్వతమోక్షానందమును చెందుటకు ప్రయత్నింపవలె ననుట గ్రాహ్యము.

శ్లో. 18: A tough sloka. According to Adwaita all the activity pertains to the matter and not the spirit e. g., a man travelling in a boat or train thinks that objects which are still alongside are moving, while in realitiy they are still ana it is the boat or trian that is moving. That is all due to lack of proper prospective. (దృష్టిమాంద్యము)

But you must be content with what you get. He gives according to your capacity. (గోవిందరాజ స్వామి తల క్రింద మానికె యున్నది. Don't covet others property. అహంకారమును వదలి ఈశ్వరప్రసాదము స్వీకరింపుము. ఈశ్వరు డిచ్చినదానితో తృప్తిచెందుము. ఇతరుల సొత్తుకు అపేక్షింపకుము.

Everything you do is in Lord's service. అద్వైత: అంతయు బ్రహ్మము.

Vishista adwaita విశిష్టాద్వైత :— అంతయు బ్రహ్మ శరీరము. waita ద్వైత :— అంతయు భగవంతునిసొత్తు.

Let all the credit be to Him. The whole world is one yagnam. Realise divinity in the subject, object, and the thing offered. Then you realise Moksha.

నిత్యకర్మలు:— (1) అగ్నిహోత్రపూజ (This is for House-holders) ఇది గృహస్థులకు.

(2 మానసికముగా అగ్నిని ధ్యానముచేయుట (ఇది సన్న్యాసులకు.

(3) శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములద్వారా చేయు హోమములు, అవసరమైన పనులుచేయుట. అత్యావశ్యకమైన పనులు చేయనివాడు "పశు రేవ" పశుప్రాయుడు.

(4) ఇంద్రియనిగ్రహము. ఇది సన్న్యాసులకు.

(5) ప్రాణాయామము. రేచక పూరక కుంభములు.

దానికి కారణభూతుడు శ్రీ మహావిష్ణు వని తెలిసికొనుట, ఆ పనులకు తాను కర్త కానని విష్ణుమూర్తి జీవుని బొమ్మ మాదిరి నడుపుచున్నాడని గ్రహించుట. హృషీకేశ = Lord of the sensory organs. కాయిక, వాచిక, మానసిక వ్యాపారము లన్నిటిలో జీవుని స్వశక్తియేమాత్రము లేదనిన వాటికెల్ల కారణము విష్ణుప్రేరేపణ యని తెలియవలయును. అకర్మలో కర్మ—మనము నిద్రపోవు నప్పుడుకూడ మనల కాపాడువాడు పరమాత్ముడే. He is an indefatigable worker వైకుంఠనాధుడు. He is ever active and never tired. Realise that God is working even when you are asleep. This is Karma in akarma.

Sloka 22. Don't ask for any fruit or benefit. God will give it without your asking. The example given by Madhu Sudana Saraswati is planting a mango shell (మామిడిటెంక), which ripens into a full tree and gives several other benefits, like leaves, shade etc. besides the mango fruit. So according to him, if you pray for Moksha others will come of their way. నీవు ఎట్టి ఫలముల కోరకుము. మధుసూదన సరస్వతి యిచ్చిన మామిడికాయటెంక ఉదాహరణము ఇదివఱకు చెప్పబడినది. భగవంతుని నీవు మోక్షమునకై ప్రార్థించుము. ఇతర ఐహికాముష్మిక సుఖములన్నియు, వాటిఅంతటఅవి నీకు చేకూరును.

(3) ఆగామి:— ఈ జన్మలో చేయుదాని ఫలితము, ముందుజన్మలో వచ్చునది.

జ్ఞానము, భక్తి, వీనివలన సంచిత ఆగామి కర్మలునశించును. కాని ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవించి తీరవలయును. కాలికి చుట్టుకొన్న పాముకరవకమానదు. అందువల్లగొప్పవిరాగులకు భక్తులకు కూడా యేదో దీర్ఘరోగము (Chronic Disease) ఉండుట చూచుచున్నారము. కాని యోగులు సమాధియందున్నప్పుడు ఆ బాధను మఱియొక వస్తువునకు (Transfer) చెందచేసి భగవంతుని ధ్యానించెదరు. జ్ఞానము, భక్తియు కలవారికి ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవించుట కష్టమనిపించదు. కనుక నివృత్తికర్మానుష్ఠానమువల్ల కర్మలు నశించును.

జ్ఞానము ఎవరికి కలుగును ? ఎవరికి కలుగదు? శ్రద్ధ కలిగినవారికి జ్ఞానము కలుగును. శ్రద్ధయన గురువువాక్కులయందు, వేదాంతగ్రంథములయందు నమ్మక ముండుట. అట్టివారికి సంసార బంధమునుండి విడుదల కలుగును. మూఢునికి, సంశయము కలవానికి, నమ్మకము లేనివానికి, వీరి ముగ్గురికి జ్ఞానము కలుగదు. వీరి ముగ్గురిలో సందేహముకలవారికేలోకమందును సుఖములేదు. సంసారసాగరమునుండి బయటపడుటకు జ్ఞానమును మించిన మఱొక ఆయుధము లేదు.

కాబట్టి అజ్ఞానమువల్ల కలిగిన సందేహమును జ్ఞానమను కత్తిచే ఛేదించుము. ఆ కత్తి కర్మానుష్ఠానము వలన దొరకును. అర్జునా! లెమ్ము! నీ స్వధర్మమైనట్టి యుద్ధాచరణ

పూరకము=Inhaling, కుంభకము=Retention, రేచకము= Exhalation of carbonic & other gases.

(6) ద్రవ్యయజ్ఞము = Charity i. e. all sorts of Philanthropic acts done with the aid of money, learning, or bodily strength.

(7) తపోయజ్ఞము. చాంద్రాయణాది వ్రతములు చేయుట, యోగము, ఆసనములు వేయుట, లంబికా యోగము, హఠయోగము etc.

(8) స్వాధ్యాయము i.e.,study of the scriptures.

(9) జ్ఞానయోగము.

(10) ఆహారనియమము.etc. చాతుర్మాస్యదీక్ష. వ్రతములు వగయిరా అనుసరించుట. ఎవరికి వీలైన కర్మలను వారు ఈశ్వరార్పణబుద్ధిగా చేసిన జ్ఞానము కలుగును.

జ్ఞానము వలన లాభమేమి? నివృత్తికర్మానుష్ఠానము వల్ల జ్ఞానమనే అగ్నిని చెందినయెడల గత జన్మలో చేసిన పాపపుణ్యములు నశించును. పాపపుణ్యరూపములైన కర్మలు భస్మీభూతము లగును.

జీవుడు చేసిన కర్మలు మూడు రకములు :—

(1) సంచితము—పూర్వజన్మలోని కర్మఫలితము The karma which is stored up.

(2) ప్రారబ్ధము (i.e) That which has begun to bear its result or exercise its influence.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

5 వ అధ్యాయము

కర్మసన్న్యాసయోగము

శ్రీకృష్ణపరమాత్మ ఒకచోట కర్మానుష్ఠానముచేయ వలసినదని, మరొకచోట సన్న్యసించవలసినదని చెప్పియుండుటచే దీనికి సమన్వయ మెద్ది? వీటి రెంటిలో నేదిగొప్ప? అవి అర్జునునకు సందేహము కలిగిప్రశ్నించెను. సర్వకర్మసన్న్యాసము, అద్వైత సిద్ధాంతప్రకారము జ్ఞాననిష్ఠవలన కలుగును.

ద్వైత:— యత్యాశ్రమము మంచిదా? గృహస్థాశ్రమము మంచిదా? అని అర్జునుడు అడిగినాడని అభిప్రాయము. రెంటిలో గృహస్థాశ్రమము నిరపాయమైనది. Ramakrishna compares it to a fight within thet renches while Sanyasam is a tight with the enemy in the open filed. గృహస్థాశ్రమము కందకములోనుండి పగవారితో యుద్ధముచేయుటవంటి దనియు, యత్యాశ్రమము బహిరంగ ప్రదేశములో యుద్ధముచేయునటువంటి దనియు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస పోల్చియున్నాడు.

సన్న్యాసము రెండురకములు. అవి యేవన :—

1. బాహ్యసన్న్యాసము. Change in mere appearance only. పై వేషమును మాత్రము మార్చుట.

2. మానసిక సన్న్యాసము. కామ క్రోధాదులను పోగొట్టుకొనుట. అదియే యుత్తమ పక్షము. గృహస్థుడుగా

మనే ద్రవ్యమువల్ల జ్ఞాన మనే కత్తిని సంపాదించి సందేహాము నశింపజేయు మని పరమాత్మ సెలవిచ్చియున్నాడు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే జ్ఞానయోగో
నామ చతుర్థోధ్యాయః

సంపూర్ణః

గూడ ఉండవలయును. గృహస్థుడు భగవంతునియందు నమ్మకముతో నడుచుకొనిన ఆతని గృహమే తపోవనమై లేక దేవాలయమై విరాజిల్లును. అతడు కామక్రోధముల జయించి, భగవంతుని భజించినచో కష్టములనుండివిముక్తి పొందనగును. శ్రీమన్నారాయణుని పాదారవిందములు గట్టిగా పట్టుకొని వదలరాదు.

తత్త్వవేత్త లక్షణములు :—

శ్లో. 8 & 9:– **Whatever you do and wherever you are, you must know that He is the Lord of all sensory organs and without His will even a blade of grass does not move. It is He that ;is directing every movement of this body.**

భగవంతుని ఆజ్ఞ లేనిదే గడ్డిపోచగూడ కదలదు. నీవెచటనున్నను నేపని చేయుచున్నను ఆయనవలన నేజరుపబడుచున్నవనుట మరువకుము.

శ్లో. 11—కర్మయోగులు ఫలాపేక్ష వదలి మనస్సుతో ఇంద్రియములతో పనిచేసిన ఆత్మశుద్ధి పొందుచున్నారు.

శ్లో. 12:—ఇంద్రియనిగ్రహముకలిగినఫలాసక్తి లేక కర్మానుష్ఠానముచేయువారు యుక్తులు, అనగా యోగముతో కూడినవారగుచున్నారు. ఫలాపేక్ష పోగొట్టుకొనజాలనివాడు సంసారబంధములో కట్టుబడుచున్నాడు. ఆత్మ – పరమాత్మ విచారణ చేసినవాడు తొమ్మిది ద్వారములతో గూడుకొన్న యీ శరీరములో సుఖముగా నుండును.

నుండియు తామరాకుపై నీటిబొట్టువలె, అంటి అంటనట్లు సంసారము చేయవలయును. మానసిక సన్న్యాసము అందరికి ముఖ్యమే. కొన్ని జాతులవారికి బాహ్యసన్న్యాసము విధింప బడినది. i.e. జాతులలో బ్రాహ్మణులకు, ఆశ్రమవాసులలో యతులకు; స్త్రీలలో వితంతువులకు, దానిని విధించినారు. బ్రహ్మచారికి తాంబూలము,సన్న్యాసికి ధనము, దొంగతనము చేసినవానికి ఆశ్రయము ఇచ్చినవారు నరకము పాలగు చున్నారు అని గ్రంథములు చాటుచున్నవి.

గృహస్థునకును స్వార్థత్యాగ మవసరము. Read Bhaktiyoga of Aswini Kumar Dutt. Bahya Sanyasam imposes certain restrictions on the person and may later on convert him into a real bhakta (S. 3) Look upon all things alike.

అశ్వనీకుమారదత్తువలన రచయింపబడిన "భక్తియోగము" చదువనగును. బాహ్యసన్న్యాసము వలన శరీరము కొన్ని కట్టుబాట్లకు లోనై చివరకుభక్తి కుదురవచ్చును.

శ్లో. 4 & 5 :— Both asrams give Moksha provided you act properly. The element of self-denial or renunciation must exist in the Grihasta also. If a Grihasta has got faith, his house is a tapovanam or a temple of God. He must conquer Kama, Krodha, and worship God and then he can conquer all difficulties. Catch hold of God's feet.

ఈ రెండు ఆశ్రమములలోకూడా చక్కగా నడచుకొనిన మోక్షము కలుగును. స్వార్థత్యాగము గృహస్థునికి

లేదు. జీవునికి అజ్ఞాన మనే ఆవరణమును తీసివేసిన యెడల ఆత్మకు భక్తి కలుగును.

S 16. Gnanam is not anything which can be acquired from outside but it is to be manifested from within. It is always latent in the Atma, and "Karma anustanam" and Bhakti dispels the clouds of agnanam surrounding the Atma as a result of the Karma accumulation in the several previous births.

జ్ఞానము వెలుపలనుండి మనము సంపాదించగల వస్తువు కాదు. అది ఆత్మయం దిమిడియున్నది. భక్తివలనను కర్మాను ష్ఠానము వల్లను, పూర్వజన్మ కర్మలవలన కలిగిన అజ్ఞానాంధ కారము వీడిపోయిన పిదప అది వికసించును.

పాపకర్మ పోగొట్టుకొన వలయును. అర్జునుడు దానిని కొంత దారాపుత్రాదులకు పంచిపెట్టెద ననగా, దాని కెవరు చేసినకర్మ వారే అనుభవింప వలయునని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ చెప్పెను. ఉ. ౧. వాల్మీకి వృత్తాంతము. మన పాపపుణ్యములను దారాపుత్రాదులు అనుభవించరు. ధర్మశాస్త్రములు భర్త పుణ్యములో భార్యకు సగము అనియు, ఆమె పాప మంతయు భర్తకు చెందుననియు, పిల్లల పాపములన్నితండ్రికిచెందుననియు చెప్పుచున్నవి. దీనికి సమన్వయము ఏ మనగా - భార్యకు జ్ఞాన మార్గము గల్గుటకై వ్రతములకు, పూజా పునస్కారములకు అవకాశము ఏర్పరచుట భర్త విధ్యుక్తధర్మమై యున్నది. ఆమెను కేవలము భోగపదార్థముగా నెంచుట కడు హేయము. అట్టి సౌకర్యములు చేయని యెడల ఆమె పాపములకు భర్త

శ్లో. 13:—ఫలాపేక్ష వదలి పరమాత్మను ధ్యానము చేయువాడు ఈ శరీరములో సుఖముగా నుండును. ఈ శరీరము ఒక పట్టణముమాదిరి. దానికి తొమ్మిది ద్వారములు. అందు జీవుడు కాపురము. జీవుడు వేఱు. శరీరము వాని కవచమని అందలి తారతమ్యము తెలుసుకొనవలెను

The more you indentify with the body, the greater you will have to suffer. The greater the detachment, the greater will be the joy.

—Swami Vivekananda.

ఈ శరీరమే నీవని భ్రమపడునంతవఱకు, కష్టమధికమగు ననియు, ఈశరీరము వేఱు, నీవు వేఱనిగుర్తెఱిగి నిస్సంగుడవై చరించినకొలది ఆనందమతిశయించుననియువివేకానంద స్వామి వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. 14:—సుఖదుఃఖములు రెండు సమానముగ అనుభవించవలయును. సుఖము వచ్చినపుడునీమహిమవలననే యని అనుకొనరాదు. దుఃఖము వచ్చినపుడు భగవంతుని దూరరాదు. కష్టసుఖములు ప్రాచీనకర్మను అనుసరించి వచ్చును. కనుక దేవుని దూషించుట తప్పు. సుఖము జీవుని వలన, కష్టము భగవంతునివలన కలుగును అనుకొనువారు మూఢులు. పరమాత్మను భజించిన కర్మ అనుభవించుటలో కష్టము తప్పును గనుక భక్తి అవసరము.

శ్లో. 15:—పరమాత్మ వారివారి కర్మనుబట్టి కష్టసుఖముల నిచ్చుచున్నాడు. కాని ఆయనకు ఎట్టిపక్షపాతము

that this sloka refers only to Bhavadwaitam and not to Kriyaadwaitam. What Sree Krishna says is "సమదర్శిన" not "సమవర్తిన" In this work – a day world the principle of "అంతాబ్రహ్మము" cannot be pushed to the length of destroying Varnasrama-dharma, వ్యవహారపుపట్లగృహస్థులుఅందఱినిసమానముగా చూచుటకువీలు లేదు. e. g. A man cannot look upon or treat his wife, daughter, and daughter-in-law alike. ఒక మానవుడు భార్యను, కూతురిని, కోడలిని, ముగ్గురిని ఒకమాదిరి చూడజనునా?వీలు లేదు. కానియెవరికి హానిచేయకూడదు. All that Sankara said was that a chandala who has atmagnanam is equal to his Guru. You may do all social service consistent with Varnasrama-dharma.

ఈ శ్లోకము జాతిమత వివక్షత లేకుండ విందుల నారగించుటకును, వర్ణాంతర వివాహముల నొనరించుటకును, ప్రమాణమని కొందఱుదురభిప్రాయపడుచున్నారు. శ్రీశంకరాచార్యులవారు మున్నగు వ్యాఖ్యానకారులు ఈ శ్లోకము భావాద్వైతమును మాత్రము సూచించుచున్నది కానిక్రియాద్వైతమును సూచించుటలేదనియు శ్రీకృష్ణుడు "సమదర్శిన" (అనగా అందఱిని సమముగా చూడవలయును) అని చెప్పియున్నాడుగాని "సమవర్తిన" అందఱిపట్లసమానముగావర్తించవలసిన దని చెప్పియుండ లేదనియు, మనకు విశదపరచియున్నారు. "అంతాబ్రహ్మము" అను దానికి జాతిమత వివ

జవాబు చెప్పవలసి యుండును. బిడ్డలకు తల్లిదండ్రులు చిన్న
ప్పటినుంచి దైవభక్తి, పెద్దలయందు భక్తి, సత్ప్రవర్తన
అలవాటు చేయవలయును. లేనిచో వారు దుష్టులయినచో
ఆపాపమును తల్లిదండ్రులుకర్మలోపమువలనఅనుభవించెదరు.
అహంకార మమకారములు వదలి ఫలాపేక్షలేక కర్మచేయు
వాడు అంతఃకరణ శుద్ధివలన జ్ఞానము చెందును.

శ్లో. 18:—జ్ఞానము వచ్చినవాని లక్షణములు ఏవి?
ఇది చాలా కఠినమైన శ్లోకము. బ్రాహ్మణజన్మయుక్తి, వేద
పురాణములు చదివి వినయ సంపన్నత కలిగిన బ్రాహ్మణుని,
పరమ పవిత్రమైన పరోపకారమునకై సృష్టింపబడిన ఆవును,
చతుష్పాదజంతువులలో పెద్దదిఅయినఏనుగును(రాజసమైనది)
తామసమైనటువంటి కుక్కను, కుక్క మాంసము వండుకొని
తిను పరమ తామసియైన చండాలుని, ఈ యయిదుగురినిసమ
ముగా గమనించువాడు జ్ఞాని. వ్యాఖ్యానకారులు భావాద్వై
తమేకాని, క్రియాద్వైతము కాదని వ్రాసియున్నారు.అనగా
పరిపక్వమైన భక్తులకు, జ్ఞానులకు వీటి అన్నిటియందు భగ
వంతుడు కనపడు చుండునని అభిప్రాయము. కబీరు కుక్కలో
రాముని, త్యాగరాజు చీమలలో దోమలలో బ్రహ్మను, రామ
కృష్ణపరమహంస వేపలో ఆనందమయి మాతను జూచిరి.
ప్రతిమానవుడు తన వర్ణాశ్రమధర్మములకు విరుద్ధముగానడువ
కుండ అంతా సమానమే అని చూచుకొనవలయును.

Some wrongly construe this sloka as an authority for cosmopolitan dinners or intercaste marriages. Sankara and other commentators said

రెంటిని ఒకే మాదిరి స్వీకరించును. సుఖము వచ్చిన సుప్పొంగడు, దుఃఖము వచ్చిన క్రుంగడు.

శ్లో. 22. The mind or atma should not be influenced by pleasure or pain. These are all external. The person who realises this, realises Brahma and Atma sukham. The fruits that are obtained from the sensory organs consist of only one part pleasure and ninety nine parts pain.

The whole world if weighed in the balance will be found wanting. So a Gnani does not allow his mind to be swayed by worldly pleasures.

జ్ఞాని అహంకార మమకారములవదలి కష్టమువచ్చినను సుఖమువచ్చినను నిర్వికారముగా నుండును. ప్రపంచములో సుఖ మనుకొనునది బాహ్యేంద్రియములకు చెందినదే కాని, ఆత్మకు చెందినదికాదు. మరియు దానియందు సుఖము ఒక పాలు, కష్టము తొంబది తొమ్మిది పాళ్ళు.

శ్లో. 23. That person, who in this very life, conquers Kama, Krodha, and restrains himself from their evil effects is a true yogi. ఈ జన్మయందే కామ క్రోధాదుల అరికట్టినవాడు నిజమైన యోగి.

శ్లో. 24. The person who attains this state of mind attains moksha. అట్టి ఆత్మానుభవము కలవారికి మోక్షము కలుగును.

క్షత లేక వర్ణాశ్రమధర్మముల త్యజించి మెలగవచ్చుననిఅర్థము జేయుట కేవలము వితండవాదము. ఒక మానవుడుతనయింటి లోని వారి నందఱిని సమముగా చూచుటకు వీలులేదని పైన గమనించియున్నారము. శంకరాచార్యులవారు చెప్పినది యే మనగా ఆత్మజ్ఞానము గలిగిన చండాలుని గురువుతో సమాన ముగా చూడవచ్చును. అంతియేకాని మఱియొకటికాదు. కనుక స్త్రీ పురుషులెల్లరు వర్ణాశ్రమధర్మబద్ధులై మానవ సేవ చేసి లోక కళ్యాణమునకు తోడ్పడవలయును. మానవ సేవయే మాధవసేవ.

శ్లో. whoever looks upon all beings as equal realises Brahma, gets freedom from births and deaths.

ఈశ్వరసృష్టిలోని సమస్త జీవరాసులను సమదృష్టితో జూచువానికి బ్రహ్మసాక్షాత్కారము గలిగి జననమరణముల నుండి విడుదల కలుగును. "The sun shines even on the wicked" Seneca, సూర్యుడు తన రశ్మి అందరిమీద ప్రసరింప చేయుచున్నాడు.

శ్లో. 20. The person who concentrates his mind upon Him, gives up ahamakara, mamakara and takes both success and failure with equanimity, will never be elated by success or depressed by failure. అహంకార మమకారముల వదలి భగవంతునియందు చిత్తము నిలిపినవాడు సుఖదుఃఖముల

సమస్తదేవతలు పొందు హవ్యకవ్యఫలములు వారు నాకు చెందచేయవలెను. సర్వభూతములను కాపాడువాడను నేను ఈసంగతి గుర్తెఱిగి జ్ఞానము పొంది వర్ణాశ్రమ ధర్మము నెరవేర్చుము. శాంతిని బొందుము అని వాక్రుచ్చియున్నాడు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే కర్మసన్న్యాస
యోగోనామ పంచమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

శ్లో. 25. Rishis persons who do not commit any sin, persons who do not doubt, persons who conquer the sensory organs and look upon all the beings in the world pulsating with life as equal attain moksha. ఋషులు, పాపకార్యముల జేయనివారును, నిస్సంశయాత్ములును, జితేంద్రియులును, సమస్తకోటి జీవరాసుల సౌఖ్యమునం దాసక్తి గలవారును మోక్షము పొందెదరు.

శ్లో. 26 అట్టివారికి మోక్షసుఖ మిహాపరములందు కలుగుచున్నది. The realise moksha not even in the world to be but even now.

ఏ మనుజుడు ఫలాపేక్షవదలి కామక్రోధాదులుఅరికట్టి, మనస్సును పరమాత్మయందు లీనముచేసి శబ్దస్పర్శరూపముల యందు దానిని జొరనీయక, ప్రాణవాయువులను యోగాభ్యాసమువల్ల ముక్కులోపల (ఇదివరలో చెప్పబడిన కుంభక రేచక, పూరకములద్వారా) సంచరించునట్లుచేసిభగవంతుని ఆరాధించుచున్నాడో అట్టివాడు మోక్షము పొందగలడు. అట్టి మోక్షము ఈ దేహమునందును, దేహము విడిచిన పిదపనుకూడ పొందుచున్నాడు. (శ్లో. 27-28).

శ్లో. 29:—పరమాత్మ యెంత చెప్పినను అర్జునునకు మనస్సు నచ్చినట్లు కనబడ నందున, ఏమని సెలవిచ్చి యున్నాడు అనగా, అర్జునా నేను ఎట్టివాడనో నీవు ఎరుగవు. పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము నేను నియామకుడను.

యత్నించువారు. 2. ఆరూఢులు:— Those who have already gone up i. e. ఇదివరకే పైకి పోయినవారు. మొదటి తరగతివారు కర్మ చేయవలయును. రెండవతరగతి వారికి కర్మానుష్ఠానము అవసరములేదు.

శ్లో. 4:— యోగారూఢుడు ఎట్టి వాడనగా - ఇంద్రియార్థము లగు శబ్దాది విషయములందును, కర్మలయందును మనస్సు విడగొట్టి సర్వసంకల్ప సన్న్యాసియైనవాడు.

శ్లో. 5 :— One interpretation :— ఆత్మకు ఆత్మయేబంధువు.

Second interpretation :— జీవునకు పరమాత్మ బంధువు.

మొదటి ఆత్మ = జీవుడు. రెండవ ఆత్మ = పరమాత్మ:

నిన్ను నీవు సంసారములోనుండి లేవనెత్తుకోవలయును. నీకు నీవేబంధువు. నీకు నీవేశత్రువు. మనస్సును ఉపయోగించు మార్గమునుబట్టి అది నీకు బంధువు లేక శత్రువుఅగును. విషయ సంబంధముగల మనస్సు శత్రువు. నిర్విషయమైన మనస్సు మిత్రము. ఈఅభిప్రాయమే 6 వ శ్లోకమందు చెప్పబడినది. బయటివిషయములలో పోవు ఇంద్రియములతో నేకీభవించిన మనస్సు విరోధి. ఇంద్రియముల జయించిన మనస్సు మనకు మిత్రుడు. ఇంద్రియములను మనస్సును గుప్పిటనుంచుకొనవలయును. ఇంద్రియములు మనస్సునకు తాబేదారులు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

6 వ అధ్యాయము

ఆత్మసంయమయోగము

(ధ్యానయోగము)

శ్లో. 1:—ఎవడు ఫలాపేక్షకోరకుండా కర్మచేయునో వాడు సన్న్యాసి, యోగి అనిపించుకొనును. కర్మచేయుటవలన కర్మయోగియు, ఫలాపేక్ష వదలినందువల్ల సన్న్యాసియు అగును. అగ్నిహోత్రమువదలి నంతమాత్రమున సన్న్యాసి కాడు. కొందఱు వ్యాఖ్యానకారులు, అగ్ని అనగా భార్య అని చెప్పుదురు. (ఛాందోగ్యోపనిషత్తులో స్త్రీ అగ్నియని చెప్ప బడియున్నది.) గనుక వీరు చెప్పే ప్రకారము భార్యను వదలి నంత మాత్రమున సన్న్యాసి కాడు. వివాహము కాకపోయి నను స్త్రీ వాంఛ ఉన్నవాడు గృహస్థుడే.

శ్లో. 2:— దేనిని సన్న్యాస మని చెప్పెదరో అదే యోగము. పరమాత్మకు సంతోషము కలిగించునదియేకర్మ. అదియే మోక్షము కలిగించునది. 'ఎయ్యది పరమాత్మ విష యము తెలుపునో అదియే విద్య.'

శ్లో. 3:— మనుజులు రెండురకములు. 1ఆరురుక్షులు Those who aspire to go up, i. e. పైకి పోవలయునని

వలయును. ధ్యానయోగముతో కూడిన కర్మయోగమే ఉప యోగపడును. ధ్యానయోగము చేయునపుడుఒంటరిగానుండి. మనస్సు క్రమముగా భగవంతుని తట్టు త్రిప్పవలయును. ఇత రులవలన నేమి పుచ్చుకొనకూడదు.

శ్లో. 11-13. దీనికి పూర్వాంగములు:— 1. స్థలము శుద్ధిగా నుండవలయును. ఒక వ్యాఖ్యానకారుని ప్రకారము మంచి యిరుగు పొరుగు చూడవలయును.

2. స్థిరమగు ఆసనమున కూర్చొనవలయును. సరిగా కూర్చొనకపోయిన మనస్సునకు విక్షేపము కలుగును. ఏకాగ్రత ఉండదు. యోగగ్రంథములలో కొన్నిటిలో 64 వేలు, కొన్నిటిలో 96 వేల ఆసనము లని చెప్పియున్నారు. అందఱికి సులభసాధ్యమైనది పద్మాసనము. ప్రదేశము మిక్కిలి యెత్తుగా నుండకూడదు. పల్లముగా నుండకూడదు.

3. ఆసనమునకు "చేలాజిన కుశోత్తరము" **They must be taken in the reverse order.** వీనిని తల్ల క్రిందులుగా అర్థము చేసుకొనవలెను. ముందు పఱచవలసినది దర్భ. దానిపైన గృహస్థులయిన జింకచర్మమును సన్న్యాసు లయిన పులిచర్మమును వేసుకొనవలయును. దానిపైన అవసరమైనచో గుడ్డ పఱచుకొనవచ్చును. అట్లు ఆసీనుడై ప్రాణాపానవాయువులను నియమించుకొనవలయును. అందు వలన మనస్సు స్వాధీనమగును. ఈ ప్రకారముగా చేసి మన స్సును ఇహలోక సంబంధమైన విషయములనుండి త్రిప్పి భగ వంతునియందు నిలుపవలయును.

శ్లో. 7:— మనస్సును జయించి కర్మానుష్ఠానము చక్కగా జేయువలయునంటే శీతోష్ణములు, సుఖదుఃఖములను సమానముగా నెంచుకొనవలయును.

శ్లో. 9. జ్ఞాని తొమ్మిది రకముల మనుజులనుసమాన ముగా చూడవలయును. వా రెవరనగా:—

1. సుహృదులు, 2. మిత్రులు, 3. అరి - శత్రువులు, 4. ఉదాసీన,(neutral or inditferent people) 5. మధ్య స్థులు (peace-makers). **Even the Holy Bible says "Blessed are the peace-makers for theirs shall be the Kingdom of Heaven"**, 6. ద్వేషి, 7. బంధువులు, 8. సాధువులు - పరోపకారమైన పనులు చేయువారు, 9. పాపేషు - పాపకార్యములు చేయు వారు. వీ రందరియందు జ్ఞానిబ్రహ్మభావము చెందును. వీ రందరు నారాయణమూర్తి వేషము లని తెలియవలెను. ఈవిషయము గుర్తెటిగినవాడు అపకారికికూడా ప్రత్యుపకారము చేయడు. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము అట్టివారికి ఎక్కువగ నుండును. వైష్ణవ సిద్ధాంతప్రకారము ప్రపంచము యావత్తు పరమాత్మ శరీరము గనుక మనము ఎవరికి హాని చేసినను పరమాత్మకు హానిచేసినవార మగుదుము. (శ్లో. 8) మట్టిపెళ్ళ, రాయి, బంగారును సమముగాభావించవలయును. పరమాత్మస్వరూప మొక్కటియే ప్రయోజనము.

శ్లో. 10. కర్మానుష్ఠానము ఉపయోగించవలయువనిన పరమాత్మయందు మనస్సు లీనముచేసి, యేకాగ్రతతో చేయ

చేసినయెడల మనస్సుకు విక్షేపము కలుగక బ్రహ్మానందము కలుగును. మనస్సు స్వాధీనమై పరమాత్మయందే లగ్నమై యుండును. అట్టివారుసర్వకామములయందు అభిలాషతొలగి యోగయుక్తులగుచున్నారు (శ్లో. 18).

శ్లో. 19-22:—యోగసిద్ధికిలక్షణములు చెప్పబడినవి.

(1) మనస్సుపరమాత్మయొక్క పాదారవిందములలో లీనపరచుట.

(2) దేనికన్న ఎక్కువయిన ఆనందము లేదో అట్టిది.

(3) ఏ ఆనందము పరమ పరిశుద్ధమయిన బుద్ధితో గ్రహింపనగునో అయ్యది ఎటువంటిదుఃఖముకలిగినను మనస్సు చలించనట్టి స్థితి పొందుట. దుఃఖసంయోగ వియోగము. యోగము = Separationfrom the contact with misery. you must realise the difference between matter and spirit and that all this misery pretains to the matter alone and be indifferent to woe. That is true yoga. (శ్లో. 23). ఆత్మ నాత్మ వివేకము కలిగి ఈ ప్రాపంచిక దుఃఖ మంతయు శరీరమునకు జెందినదిగాని, ఆత్మకు చెందినది కాదని గ్రహించిదుఃఖము వాటిల్లిననునిర్వికారముగ నుండుట నిజమైన యోగము.

శ్లో. 54: చాల ముఖ్యమైన శ్లోకము. ఎప్పుడయితే ధ్యానయోగములో మనస్సు పెట్టవలెనని సంకల్పము కలుగునో అప్పుడు చేయవలసిన పథ్యము ఒకటి యున్నది. i. e.

శ్లో. 17. దీనికి కొన్నియుపాంగములు.

మనోనిగ్రహమునకు పథ్యములు:—

(ఎ) చెయ్యకూడనివి (Negative side) :—

1. ఎక్కువ తినరాదు. ఆహార నియమ ముండవలయును. కేవలము ఉపవాసము పనికిరాదు. Too much eating and too much fasting must be avoided.

2. Sleep is the balm of life. Too much sleep should be avoided ఎక్కువగా నిద్రపోరాదు. This is the negative side.

(2) Positive side. చెయ్యవలసినవి:— (1) మితమైనట్టి ఆహారము.

(2) విహారము.

(3) నిద్ర యుక్తము లేక మితముగా నుండవలెను. తిండిలో 1/2 solid, ¼ Liquid ¼ Emptyగానుంచవలయును. Another commentator says "you must be able to get up from food with the same ease as when you sit for food. There should not be that sense of heaviness. Six hours sleep (10 p m. to 4. a m.) is enough for a normally healthy person" కడుపున పట్టునంత వాటిలో (capacity) 1/2 పాలు గట్టిపదార్థములు ¼ పాలు ద్రవపదార్థము స్వీకరించి, శేషించిన ¼ పాలు ఖాళీగా నుంచవలయును. భోజనాత్పూర్వ మెంతచులకనగా ఒక మనిషి కూర్చొనునో భోజనానంతర మంత చులకనగా లేవ వలయును. సాధారణమైన ఆరోగ్యము గలవారికి రాత్రి 10 గం॥ నుండి 4 గం॥ వఱకు నిద్రచాలును. ఇట్లు

పరమాత్మయొక్క సేవ మనము చేయుచో ఆయన మనలను అన్నివిధముల కాపాడును.

శ్లో. 26-32. ఇట్లు సంకల్పజ కామములను పూర్తిగపరి హరించుకొని మెల్ల మెల్లగ మనసును విషయములనుండి త్రిప్పి ధైర్యముతో పరమాత్మయం దుంచవలెను. ఏయేవిషయము లందు మనస్సుప్రసరించునో యాయావిషయములన్నింటినుండి దానిని మరలించుటకు యత్నింపవలయును. ఇందువలన యోగి మనశ్శాంతినంది రజోగుణమును పోగొట్టుకొని పాపపుణ్యము లను దాటి గొప్ప యానందమునందును. అట్టి యుత్తమస్థితి నందుటకు ప్రప్రథమమున సకల ప్రాణులను తనయందు, తన స్వరూపము నన్నింటియందును చూచి సమత్వబుద్ధి నందవల యును. మరియు పరమాత్మయగు నన్ను అన్నింటియందును, అన్నివస్తువులనునాయందునుచూడవలయును. అట్టివాడుఅన్ని విధముల నాయందేయుండును. వాడు సకల వ్యాపారములను నా పరముగ జేయును. మఱియు నర్జునా! అట్టియోగి సకల ప్రాణులసుఖమే తనసుఖముగను, వారికష్టమే తనకష్టముగను భావించును. "A Sage is one who weeps with those that weep and laughs with those that laugh i.e. He identifies himself with the Universe" — Swami Vivekananda.

శ్లో. 33-34 ఈ శ్లోకములందు అర్జునుడు పై విష యములను విని యొక ప్రశ్న వేయుచున్నాడు. ఓ కృష్ణా! మనస్సుచంచలమైనది. దానిని స్వాధీనపరచుకొనుటకుగాలిని మూటగట్టుట మాదిరిదుస్సాధ్యమైనది. ఇద్దానికితరుణోపాయ-

సంకల్పమువలన కలుగు ఆశలను పూర్తిగావదలిపెట్టవలెను. కనులు, ముక్కు, చెవులు మొదలగు ఇంద్రియములను మనస్సుతో అరికట్టివేయవలయును.

ఈ శ్లోకముపై రామానుజాచార్యులవారి భాష్యము బహుచక్కగా నున్నది. కామము రెండువిధము లని వారు వ్రాసియున్నారు

Ramanuja's commentary is the best on this sloka.

Kama is of two kinds:—కామము రెండురకములు అవి యేవన:—

1. స్పర్శజ కామములు:—absolute necessities e.g. food thirst, clothing, house. కేవల మవసరమైనవి ఆహారము, నీరు, వస్త్రములు, ఇల్లు మున్నగునవి.

2. సంకల్పజకామములు:— i. e. special likings e. g. (ప్రత్యేక వాంఛలు) చుట్ట, బీడి, పొడుము, కాఫీ మొదలగునవి. luxuries. These contracted habits must be given up for performing Dhyanayoga ధ్యానయోగాభ్యాస మందు వీటిని పరిత్యజించవలయును.

శ్లో.25. పట్టుదలతో మనస్సును నిదానముగా విషయాపేక్షనుండి త్రిప్పి భగవంతునియందు నిలుపవలయును. "లాలయేత్ చిత్తంబాలకమ్" పిల్లవానిమాదిరి మనస్సును లాలించవలయును ప్రాపంచికవిషయములుదోష భూయిష్టము. లని గమనించిన పరమాత్మయందు మనస్సు లీనమగును.

యోగభ్రష్టుల గతియేమి!" అని ప్రశ్నించెను. (శ్లో 38.39). అందుకు పరమాత్మ యిట్లు సమాధాన మిచ్చుచున్నాడు: "నాయనా! అర్జునా! అట్టి యోగభ్రష్టులకు ఇహలోకము నందుగాని పరలోకమునందుగాని వినాశమువాటిల్లదు. సుభ కర్మలు చేయువా డెన్నడును దుర్గతి పొందడు. (శ్లో. 40). యోగసిద్ధిని పొందజాలక మరణించువారు యజ్ఞయాగాది క్రతువులం జేసిన వారికిం వలె పుణ్యలోకముల పొంది, అనేక సంవత్సరము లచట నివసించి, తదుపరి సదాచార సంపన్నులైన ధనికుల యిండ్లలో మర్త్యలోకమునందు జన్మించెదరు. అట్లు జన్మించి తమసర్వస్వముపరోపకారార్థమై వినియోగించి తరించెదరు. (శ్లో॥ 41). అథవా, అనగా ఒక వేళ అట్లు కాకున్నను బుదిశాలురైన యోగులయిండ్లయందు వారు జన్మించి, ధనధాన్యసంపదల గాంచకున్నను, భక్తి యోగాభ్యాసములకు అలవడి ముక్తిగాంచెదరు. (శ్లో. 42). ఈజన్మయందు సగముకంటె తక్కువ యోగము చేసినవారు మొదటితరగతి (ధనికుల యిండ్ల) యందును, యోగము సగముకంటె నెక్కువ యోగము చేసి భ్రష్టులైనవారు రెండవ తరగతి (బీదలయినట్టి యోగుల యిండ్ల) యందును జన్మించెదరని మధుసూదన సరస్వతిగారు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. 44:— అట్టివారు పూర్వజన్మ సువాసన వలన మంచిపనులు చేసెదరు.

శ్లో. 45:— జీవుడు తరించవలయు ననిన అనేక జన్మలు కావలయును.

మేమి? తెలుపవలసిన'దని కోరెను. మధుసూదనసరస్వతి తన వ్యాఖ్యానమం దొక ఉదాహరణ మిచ్చియున్నాడు. ఒకరోగి జాడ్యము నివారణకై అనేక ఔషధముల సేవించి ప్రాణము విసిగి ఒక బైరాగిదగ్గరకు వెళ్ళి తన రోగము నయమగుటకు ఏదైనామందుకలదాయనిప్రశ్నించ, హిమాలయపర్వతముపై గుహలలో నొక మూలిక కలదనియు, దానికి కాపలాయుండు భయంకర మృగములచంపి, ఆమూలిక గొనితెచ్చిన మూడు నిమిషములలో నయము చేయగలననియు చెప్పెను. అనగా చెప్పుటసులభమేగాని, అట్టిపనినిర్వహించుటదుస్తరమనిఅభిప్రాయము. ఈజీవు డనేక జన్మల ఎత్తి ఆయా జన్మలయందలి అనుభవమువలనకప్పబడియున్నాడు. అందుచేమనస్సుస్వాధీనమందుంచుకొనుమని చెప్పుట సులభమే కాని చేయుటకష్టము.

ఇట్లు అర్జునునిచేత ప్రశ్నింపబడి పరమాత్మ అందుకు శ్లో. 35–36 లో సమాధాన మిచ్చుచున్నాడు. అర్జునా! మనస్సు నిగ్రహించుట కష్టమే. అయ్యది చంచలమే యనుట నిస్సందేహము కాని వైరాగ్యము చేతను, అభ్యాసము చేతను మనస్సునిగ్రహించవచ్చును. అట్లుఅభ్యాసవైరాగ్యలము చేత మనస్సు నిగ్రహింపజాలనివారికియోగముఅలవడదు. అర్జునా! సుఖమైనను దుఃఖమైనను "తనయందు నిఖలభూతములందు నొకభంగి సమహితత్వంబున" బరగు వానికి 23వశ్లోకమందు చెప్పినట్లు యోగము అలవడుటయేగాక 'యోగులలో నెల్ల ఉత్తయు డనిపించుకొనును.' అంతట అర్జునుడు, "హే! ప్రభో! ధ్యానయోగము పూర్తియగుటకు మునుపే చనిపోవుపట్టి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

7 వ అధ్యాయము

విజ్ఞానయోగము

ధ్యానమునకు ముఖ్యకారణము ప్రేమ. ప్రేమయెప్పుడు కలుగుననగా ఒకవస్తువువలన నష్టముకన్న, ఎక్కువ లాభమున్నదని తెలిసినప్పుడు. పరమాత్మకుజీవునకున్నసంబంధము తెలిసినయెడల, కనుపడకపోయినను పరమాత్మను ధ్యానించెదము. ఆ భక్తిని గురించి రెండవ షట్కములో చెప్పబడినది. అందు మొదటి అధ్యాయము విజ్ఞానయోగము.

శ్లో॥ 1:— నాయం దెక్కువ ప్రేమ కలిగి మనస్సు ప్రవేశపెట్టినయెడల, నాసంగతి తెలిసికొనవచ్చును. భక్తివలన జ్ఞానము కలుగునని యర్థము. త్రిమతస్థులు భక్తిఅవసరమని చెప్పియున్నారు. భక్తివలన భుక్తి, జ్ఞానము, ముక్తి కలుగుచున్నవి.

శ్లో. 2:— అర్జునుడు ఏమి అడిగెను అనగా మిమ్ములను భజించి తెలిసికొనకపోతే యేమి?

జవాబు: నాసంగతి తెలిసికొనిన మానవజన్మ సఫలమగును, తరించును. నా విషయము తెలిసికొనిన వింకను తెలియబడవలసిన విషయము లుండవు.

శ్లో. 46:— తపస్సు చేయువానికన్న, భక్తియోగికన్న, జ్ఞానయోగికన్న, కర్మయోగికన్న, ధ్యానయోగము చేయువాడుత్తముడు. ఇది బహుసులభమైనది. ధ్యానయోగమునందు జాతిభేదము లేదు. ఎట్టి పరికరములు దీనికి అవసరము లేదు. అందువలన ధ్యానయోగిచాల ఉత్తమమైనవాడని శ్రీకృష్ణుడు సెలవిచ్చి యున్నాడు.

1-6 అధ్యాయములతో కర్మషట్కము సంపూర్ణము.

రెండవ షట్కము - భక్తి లేక యుపాసనషట్కము.

[7-12 అధ్యా]

మూడవ షట్కము - జ్ఞానషట్కము.

[13-18 అధ్యా]

రెండవ షట్కము భక్తిని గురించి చెప్పుటలో నేమి అభిప్రాయమనగా, కర్మకు, జ్ఞానమునకు రెంటికిభక్తి అవసరమని అభిప్రాయము. తలలేనిమనుష్యునిమాదిరి భక్తిలేనికర్మ, భక్తిలేనివిజ్ఞానమునిష్ప్రయోజనములు(దేహాళీదీపన్యాయము, కాకాక్షిన్యాయము, ఏకాక్షిన్యాయము), 6 వ అధ్యాయము ఆఖరుశ్లోకములో 7 వ అధ్యాయములోని విషయము theme సూచింపబడినది.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే ఆత్మసంయమ
యోగోనామ షష్ఠోధ్యాయః
సంపూర్ణః

లలో చేసినపుణ్యవిశేషముండినగాని భగవద్ధ్యానముకుదురదు.

శ్లో. 4, 5—నేను చరాచర ప్రకృతిని రెండువిధము లుగ సృష్టించి కాపాడుచున్నాను. రెండు ప్రకృతులు నా స్వాధీనములో నున్నవి. For every material object there are there causes: ప్రతి వస్తువునకు మూడు కారణములు కలవు. (ఏ)ఉపాదానకారణము:—Material cause e. g. Wood for a table. ఒక బల్ల తయారు చేయుటకు కఱ్ఱ కావలయును.

(బి) నిమిత్తకారణము:—a person to handle it. దానిని తయారుచేయు పనివాడుకూడ నుండవలయును.

(సి) ఈశ్వరానుగ్రహము:—i. e. Divine Grace ఇది అన్నిటికన్న ముఖ్యము.

రెండువిధములైన ప్రకృతు లేవనగా, 1. జడప్రకృతి 2. చేతన ప్రకృతి.

1. జడప్రకృతి:—ఎనిమిది రకములు. i. e. పంచ భూతములు (భూమి, ఉదకము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము) కొన్నిటిలో ఒక element యెక్కువగా నుండును. ఇదిగాక- అహంకారము, మనస్సు బుద్ధి మొత్తము ఎనిమిది. మొదటి ఐదు స్థూలశరీరమునకు, మిగత మూడు సూక్ష్మశరీరమునకు ముఖ్యములు.

"After knowing which, there will be nothing else which ought to be known" భక్తివలన సర్వజ్ఞత మేర్పడుచున్నది.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస జ్ఞానమును ఒక చెట్టుతో పోల్చియున్నాడు. చెట్టునకునీరు వేళ్ళదగ్గఱపోయుచున్నాము. చెట్టు పడగొట్టవలయు నన్న వేరుదగ్గఱ నరకవలయును. జ్ఞానమను చెట్టునకు బ్రహ్మజ్ఞానము వేరువంటిది. జ్ఞాని దానిని గట్టిగా పట్టుకొనవలయును. బ్రహ్మజ్ఞానము గలవారునిరక్షరకుక్షులైనను సర్వజ్ఞులు బ్రహ్మజ్ఞానము, జ్ఞానమున కంతటికి Power-station వంటిది. Brahma Gnanam is the Power-station forall knowledge. శ్రీరామకృష్ణపరమహంస గొప్పజ్ఞానియనుట నిస్సందేహము. ఆయనకు బెంగాలీయైనను సరిగా తెలియకుండెను.

శ్లో. 3:— అర్జునా! మార్గము సులభము, ఫలము అమోఘము అయినను దీనికొఱకై యెవరో యొకరే ప్రయత్నించుట యేలనగా దానికి కారణము కర్మఫలము.

బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు మూడు మెట్లు.

1. శ్రవణము:— పురాణ, భజనకాలక్షేపము.

2. మననము:— (Recapitulation)

3. నిధిధ్యాసనము:— సందేహములు పెద్దల నడిగి తెలిసికొనుట, అందుపై బ్రహ్మము నిత్యము, జగత్ మిథ్య అని తెలియును.(The 3rd stage is meditation అనేకజన్మ

intra-cosmic and extra cosmic. There is no object in the three lokas wherein paramatma is not to be found."

చరచరాత్మకమైన ప్రపంచములోని వస్తువు లన్నియు నాయందు 'హారములో దారము మాదిరిగా' గ్రుచ్చబడినవి. The words "సూత్రే మణిగణా ఇవ" ఈ పదములు ముఖ్యమైనవి. వానికి నాలుగు అర్థములు. 1. గ్రుచ్చబడినవి అసంఖ్యేయములు. దారము ఒకటి i.e. The creator is only one. వస్తుపరిచ్ఛేదము, దేశపరిచ్ఛేదము, కాలపరిచ్ఛేదము లేకుండ అంతట నొక్కడే పరమాత్మ అని ఒక విషయము గ్రహింపనగును.

2. రెండవ అభిప్రాయము : గ్రుచ్చబడినవి కొన్ని సాత్త్విక, కొన్ని రాజస, కొన్ని తామస వస్తువులు. అన్నిటికి అతీతుడు పరమాత్మ.

3. ఈ యుపమానములోని మూడవ అభిప్రాయము : పూసలు దగ్గరగా గ్రుచ్చియున్నప్పుడు ఆధారమైనతీగె యెట్టిది అని తెలిసికొనవలయు ననిన, శ్రమచేసి ఆవస్తువులను విడదీసి (Process of elimination) వలన స్థూల శరీరములోని వస్తువులను త్రోసివేసి పరమాత్మను గ్రహించవలెను.

4. I am the connecting link for all the things in the Universe. ప్రపంచమందలి వస్తువు లన్నిటికి సంధానకర్త పరమాత్మ.

శ్లో. 8,9.– Arjuna asked the Lord, how he should be worshipped అర్జునుడు 'పరమాత్మను భజించుట

(1) అహంకారము. ఒక మనుష్యుడునిద్రనుండిలేచి 'అబ్బా నేను ఎంత మంచినిద్ర పోయి లేచితిని' అను చున్నాడు. 'నేను' అనుటయే అహంకారముయొక్క మొదటి చిహ్నము, or the first manifestation of ego.

(2) మనస్సు—సంకల్ప వికల్పములతో కూడు కొన్నది. (of doubting nature is the mind)

(3) బుద్ధి is the determinative factor చింతించు నపుడు చిత్తము అని పేరు. అంతఃకరణ is the same but these are different factors.

2. చేతన ప్రకృతి:—జడప్రకృతినిప్రేరేపించి పనులు చేయించునట్టి Force (శక్తి)చేతనప్రకృతి = జీవతత్త్వము or spirit. Paramatma has control over both the Prakrities. God has matter and soul in his control and creates the Universe.

But where is God? Is he in the Universe ? Is he somewhere beyond the colour? No. He is every where in this Universe. భగవంతు డెచట నున్నాడు? ఈ ప్రపంచమందున్నాడా? లేక మబ్బుచాటున నున్నాడా? కాదు, ఆయన అంతట నున్నాడు. "ఇందుగల డందు లేడని సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుం డెందెందు వెదకి చూచిన, నందందే కలఁడు"అనిప్రహ్లాదుడు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 7. Like the spider in the web, paramatma is antaryami in the Universe which he has created. He is in it and outside it. He is

ప్రారంభదశ శ్లో. 8-11 లలో చెప్పబడినది. నీటి యందలి దాహము ఆర్చు శక్తి, సూర్యచంద్రాదులలోని వెలుతురు, భూనభోంతరాళములయందలి శబ్దము, యోధుల యందలి శౌర్యసాహసములు, సువాసన ద్రవ్యములోని పరిమళము, తియ్యని వస్తువులలోని మాధుర్యము, అగ్నియందలి తేజస్సు, విద్వాంసులయందలి పాండిత్యము, తెలివిగలవారి యందలి మేధాశక్తి – వీటి యన్నిటియందు భగవంతుడున్నాడని గ్రహింపుము. వేయేల? ప్రతివస్తువులోనుండెడి చైతన్యము భగవంతుడే యని చెప్పనగును. "పరమాత్మలేని వస్తువు, పరమాణువు లేదు వంశపావన వింటే" అని భాగవత మందు చెప్పబడినది. అయినను ప్రారంభదశలో నొక చెడువస్తువు చూపి అందు భగవంతు డున్నాడని తెలిపిన మనస్సు అంగీకరించదు. వానిని భజించుటకు అంగీకారము పొడమదు. భక్తి పరిపక్వమైనవారికి మంచి చెడుగులయందు భగవంతుడు కానవచ్చుచుండును. ఏసుక్రీస్తు కుక్క కళేబరమున భగవంతుని గాంచెనని చెప్పబడియున్నది. సూర్యుడు ప్రపంచమందలి వస్తుసముదాయ మంతటను, సత్పురుషులు దుర్మార్గులు అనెడి విచక్షణలేక ప్రసరించుట చూచుచున్నారముకదా! అట్లే మంచివస్తువులు, చెడు వస్తువులు అన్నిటియందు పరమాత్మ యున్నాడని గ్రహింపనగును. కాని మనలను మాయ ఆవరించి యుండుటచేత దీనిని తెలిసికొనజాలకున్నారము. అదిసాత్త్వక, రాజసిక, తామసిక మాయ యని మూడు విధములు.

యెట్లు?' అనిఅడిగెను. 'ప్రతివస్తువునకు గౌరవము కలిగించెడి ముఖ్యమైన భాగములలో పరమాత్మ యున్నట్లు ఆరంభమున భజించవలయును.' అని కృష్ణుడు జవాబు చెప్పియున్నాడు.

Initial stage—This is essence of slokas 8 to11. Believe that the quailty of quenching thrist in the water is God; the light in Sun and Moon is God, so also the sound emanating from the space element, the heroism of warriors, of fragrance in things, smelling sweet, in fire, in the minds of the learned and intelligent. *The life principle in all things, is God.* God exists in all other things also but the human mind in the initial stage cannot make any bad thing, the object of devotion. Christ realised Divinity in the carcass of a dog.

God exists in legitimate desire and love and in the physically strong and wealthy who use their strength or wealth to help others. ఈ యుపాసన సిద్ధి చెందగనే పరిపక్వమైన అన్నిటియందు పరమాత్మ నిర్లేపుడయి యున్నాడని అర్జునునకు తెలియునని కృష్ణుడు చెప్పియున్నాడు. The sun's rays shine on all objects pure and impure. Similarly Paramatma is everywhere in all objects good and bad. This is the final stage of Bhakti.

God is every where but he can't be seen as our eyes are covered with maya.

Every Jiva is covered by three gunas(Satvic, Rajasic and Tamasic, i. e maya, so he is not able to see.

బరచియున్నాడు. ఒక ఘోషాస్త్రీని ఆమె పెనిమిటి, కుమారుడు ఇద్దరు చూడవచ్చును. వీరిద్దరిలో కుమారుడే గొప్ప. ఏలనన అతడు తల్లిదగ్గరకు వెళ్ళవలయు ననినచో నెకాయకి అంతఃపురములోనికిపోవచ్చును. పెనిమిటి వెళ్ళవలయుననినచో ముందుగా కబురు పంపి అటుపైన లోనికి వెళ్ళవచ్చును. జ్ఞాని పెనిమిటివంటివాడు. భక్తుడు కుమారునివంటివాడు. జ్ఞానియందు కొంత అహంకారము గలదు. తన తెలివితేటలవలన ముక్తిపొందగల నని అత డనుకొనును. భక్తు డట్లుగాక శ్రీమన్నారాయణమూర్తి పాదారవిందములే తనకు ముక్తిదాయకము లనెడి దృఢవిశ్వాసముతో భగవంతుని ప్రార్థించుచుండును.

జ్ఞానమార్గము:— మానవునికి 'మర్కటకిశోరన్యాయము వంటిది. అనగా కోతిపిల్లతల్లికడుపు నెంతజాగ్రత్తగా పట్టుకొనునో అంతక్షేమముగ నుండునేకాని తల్లిపిల్లక్షేమము తనపై నున్నదని గ్రహించదు. అట్లే జ్ఞాని తన క్షేమమును తానే వెతుకుకొనవలయును. భగవంతుని పూచీ లేదు.

భక్తిమార్గము:— "మార్జాల కిశోరన్యాయము" వంటిది. పిల్లి తన కూనలను తాను నోటితో కరుచుకొనిపోయి కాపాడుచున్నది. అట్లే భగవంతు డను పిల్లి భక్తులను కూనలను కాపాడుచున్నాడు.

Suddha Maya is protecting bhaktas and gnanees. Asuddha maya is troubling the jivas. The palm is given to bhaktas for the gnani goes.

శ్లో. 14:— what is maya ? మాయ యనవెట్టిదన? అనగా అది నా క్రీడకు ఆస్పదమైనది. అదినాశక్తివిశేషము. దానిని దాటుటకు శక్యముకాదు. నీకు కనపడకపోవుటకు కారణము లేమనగా నీ నా సందున మాయ అను జవనిక (Screen) ఉన్నది.(Screen) జవనిక జీవులకు ప్రతిబంధకమే. గాని, పరమాత్మకు ప్రతిబంధకము కాదు. పరమాత్మకు మాయ లోబడియున్నది. త్రాచుపాములోని విషము పాముకు చెఱుపు చేయదు. బురదలోని పురుగుకు బురద చెరుపు చేయదు. మాయ పరమాత్మయందు లీనమైనది. పరమాత్మకే గాక పూర్తిగా భగవంతుని నమ్మి భజించువారికి, భాగవతోత్తములకు మాయ ప్రతిబంధకము కాదు.

Ramakrishna says that Maya does not obscure the vision of gnanis and bhaktas. He gives an example. A ghosha woman can be seen by two males viz.,her husband and son. The son is greater of the two, for the son can enter in at any time but the husband's privilege is limited as he must send previous intimation to enter the zenana. Gnani is similar to the husband and bhakta is similar to the son. Gnani has got an element of ahamkara and realise upon his intellectual conviction to attain mukti, while the bhakta has got implicit faith and goes on worshipping Him.

శ్రీరామకృష్ణపరమహంస జ్ఞానులకు భక్తులకు మాయ ప్రతిబంధకముకాదని కొన్నియుదాహరణములద్వారా తెలియ

కాపాడుకొనవలయునని బయలుదేరెను. ప్రవాహము అంత
కంత కెక్కువగుటచే, ముందర పిల్లలను,తదుపరిభార్యను పరి
త్యజించి తనప్రాణముదక్కిన జాలునని నారదు డెట్టకేలకు
బయల్పడి, తన ఆలుబిడ్డల గోల్పోయి, తానుబ్రతికియుండుట
నిష్ఫలమని దుఃఖించుచుండెను. శ్రీకృష్ణుడు నారదుని
భుజముపై చేయివేసి తట్టి, 'నారదా! మంచినీటికి వెళ్ళి
అరగంట సేపెందుకు ఆలస్యము చేసితి' వని యడిగెను.
నారదుడు విస్మయమంది "హే ప్రభో! నాకు కొన్ని సంవత్స
రములు గడచిన ట్లగుచున్నది" అని తనకు గలిగిన సుఖ
దుఃఖముల వివరించెను. అదియంతయు మాయ యిట్టి దని
దృష్టాంతపూర్వకముగా నారదునికి తెలియపరచుటకు తా
నొనర్చిన చిత్రమని తెలియజేసెను. దీనినిబట్టి మనము
గ్రహించవలసినది యేమనగా ఈజగమంతయు ఒకకలవంటిది.
ఈప్రపంచమందు లేనిది యున్నట్లు, ఉన్నది లేనట్లు
మాయాంధకారమువలన కన్పట్టుచున్నది. శంకరాచార్యుల
వారు వివేకచూడామణి యందు—"సన్నాప్యసన్నా ప్యుభ
యాత్మికానో" అనివ్రాసి యున్నారు. ఈప్రపంచ మున్నదా
లేదా అని చెప్పుటకు వలను పడదు. పసిబిడ్డల నుయ్యాలయం
దుంచి వారిని నిద్రపుచ్చుటకై పాడెడి జోలపాట
"చుచ్ ఉల్లుల్లాయి" ఈ ప్రపంచమంతయుమిథ్యయనియు ఈ
ప్రపంచమందు సుఖము లేదనియు దృఢపరచుచున్నది.

ఈ మాయను జయించుటయెట్లని, భగవంతుని పాదార
విందముల గట్టిగా పట్టుకొని ఆయనను భజింపుము. అంతకన్న

on wasting all his time in intellectual research which may not be finished in this lifetime. Bhakta attains moksha earliar in a more easier fashion.

మాయ రెండురకములు-శుద్ధమాయ, అశుద్ధమాయ అని. శుద్ధమాయ జ్ఞానులను, భక్తులను కాపాడుచున్నది. వారిద్దరిలో భక్తులకే అగ్రస్థాన మివ్వబడినది. జ్ఞాని తన కాలము యావత్తు పరిశోధనయందే వెళ్ళబుచ్చును. ఒక్కొకపుడు పరిశోధన ముగియకమున్నె ప్రాణముపోవుట తటస్థించ వచ్చును. భక్తివలన మోక్షము పొందుట అంతకన్న బహు సులభమైనట్టి మార్గము.

బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలు, నారదాది మునులుగూడ శ్రీవిష్ణుమూర్తియొక్క సంకల్పమాత్రమున నేర్పడినట్టి మాయను జయింపజాలకుండిరి. నారదుని వృత్తాంత మిచట గమనించనయ్యెడిని నారదుడు మాయ యెట్టిదని శ్రీకృష్ణుని ప్రశ్నించ ఆభక్తుని కృష్ణుడు కొండొకదూరము గొనిపోయి, త్రాగుటకు మంచినీరు తెమ్మని అతనిని పంపెను. శ్రీకృష్ణుని మాయవలన నెచటచూచినను జలమున్నను' నారదునికంటికెచటను మంచినీరు కానరాలేదు. అచట నొక చిన్నపిల్లను చూచి, ఆమెయందు మోహాపరవశుడై, నారదు డామెను వివాహమాడి సంతానమును బడసి అచట శ్రీకృష్ణుడు తనను మంచినీరు తెమ్మని పంపినది మరచి, హాయిగా కాలముగడుపుచుండెను. కొన్ని సంవత్సరములు గడచిన తరువాత పెద్దవరద వచ్చినందున భార్య పిల్లలను తీసుకొని, వారలనెతీరుగానైనను

Vivekananda says "Maya is statement of facts for which no reason can be assigned" మనము 'దీని కిది కారణము' అని చెప్పజాలని విషయము లెల్ల మాయ యని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 15. అర్జునా! మహాపాపులు నన్ను భజించరు. భజించనివారు పాపులు వారు నాలుగు రకములు.

(1) మూఢులు పరమ = అజ్ఞానులు.

(2) నరాధములు = పాపభీతి లేక జీవించువారు.

There are leopards, cheetas and serpents among men. మానవులలో పెద్దపులులు, చిరుతపులులు, పాములు వీనిని బోలినవారున్నారు.

(3) చదువుకొన్న పాపులు e. g. Ravana and Hiranayakasipa. రావణుడు, హిరణ్యకశిపుడు ఈ తరగతి వారు. వారి జ్ఞానమును మాయ దొంగిలించినది.

(4) రాక్షసస్వభావము కలవారు.

శ్లో. 16 భజించు పుణ్యాత్ములు నాలుగు రకములు.

1. ఆర్తులు: ఏదో దుఃఖమునకు లోబడి యున్నవారు. వారిలో పుణ్యాత్ములు.

2. జిజ్ఞాసువులు : పరమాత్మ యెట్టివాడో తెలిసికొన గోరువారు.

3. అర్థార్థి: ద్రవ్యము కోరువారు, వీరిలో పుణ్యాత్ములు.

4 జ్ఞానులు : వీరిలో పుణ్యాత్ములు.

వేఱుమార్గములేదు. భగవంతుని భజించుటకుజాతిమతభేదము లడ్డుతగలవు. రైలుబండిలో అన్నిజాతులవారు ఎట్లెక్కెదరో, అట్లే యెల్లరు జాతిమత వివక్షతలేకుండ భజనచేయవచ్చును.

The only way to conquer Maya is to catch hold of my feet and worship me. మామేవ - the అవ్యయమ్; ఏవ gives one meaning as it is read in conjunction with one word. మామేవ = నన్నే = me alone and not other deities, యే ఏవ = ఎవరైనను = any person irrespective of caste, creed or sex (Chap I. S. 33 & 34). A persons can worship Him as they can travel in the train. ప్రపద్యంతే ఏవ = whole hearted devotion (e. g. Ramadoss saying "అడుగుదాటి కదలనివ్వను".) You must sacrifice all ahamkara, vanity, kama krodha on the "బలిపీఠం" before you enter a temple "స్వరక్షణే స్వాన్వయం దోషం" అని వైష్ణవగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. తనమానవ ప్రాణధనములు కాపాడుకొనుటలో తనకు కొంత వఱకు శక్తి కలదని యేమనుష్యు డనుకొనునో, వానికి భగవంతుడు స్వాధీనము కాడు. యావత్తుకు ఆయన యే రక్షకుడనిగ్రహింప వలయును.

మాయ ఏవ = మాయలోనుంచియేవిముక్తిచెందును. ఇతరములుకూడ జయించనగును.

తరంతి ఏవ = దాటియేతీరును.

21 శ్లోకము మొదలు: Paramatma says it is undesirable to worship a cosmogony of Gods ప్రత్యేక దేవతారాధనలవలన కోరికలు నెఱవేఱవచ్చును. ఆ దేవత లందఱు పరమాత్మ స్వరూపులు; ఆయన అవయవ విశేషములు. పరమాత్మ యొక్క ఒక్కొక్క శక్తి ఒక దేవతగా ఆరాధింపబడుచున్నది. వారిద్వారా పరమాత్మ మనకు ఆ యా ఫలముల నిచ్చుచున్నాడు. పరమాత్మ వేఱు ఆ దేవత వేఱు అను అభిప్రాయముతో దేవతారాధన చేసిన లాభములేదు. ఆ దేవతలు పరిచ్ఛిన్నమైన శక్తికలవారు. కనుక కేవలము వారిని నమ్మిన లాభములేదు.

These deities are all office-holders or posts of the Almighty. ఆ దేవత లందఱు భగవంతుని తాబే దారులు.

ఏ దేవతను పూజచేసినను భగవంతుడే అని పూజ చేయవలయును. దేవతల ద్వారా పూజచేసిన ఫలము స్వల్పము. భగవంతునే ఆరాధించిన మోక్షసామ్రాజ్యము పొందనగును. దేవతాంతరారాధన పనికిరాదని శ్రీకృష్ణుడు తెలిపియున్నాడు. శివుని వైష్ణవులు పూజచేయవచ్చును. వైష్ణవులు శివుని శ్రీమన్నారాయణునియొక్క మరియొక రూప మని గ్రహించవలెను. (e. g. అప్పయ్యదీక్షితులుగారు కృష్ణదేవరాయనికి విష్ణువును శివునిగాను, శివుని విష్ణువును గాను మార్చి చూపుట.) అన్యదేవతలు పరమాత్ముని అంశము లని అభిన్నభావముతో పూజ చేయవలయును.

శ్లో. 26. అర్జునా! నాకు ఇదివఱకు జరిగినది, జరుగు

ఈనలుగురిలో జ్ఞాని మిక్కిలి శ్రేష్ఠుడు. మొదటి ముగ్గురికి భగవద్భజన కోరికలకు సాధనము. ఆకోరికలుకొనసాగిన పిదప వారి భక్తి నశించును. (After achieving their objects, they give up bhakti) వారు ఫలాపేక్షతో భగవంతుని భజించువారు. వారికి సాధనముకన్న సాధ్య మెక్కువ దేవుని కన్న కోరిక లెక్కువ. జ్ఞానికి సాధనము, సాధ్యము means and end రెండు నొకటియే Devotion for the sake of devotion. He worships God always without asking for any fruit. జ్ఞాని యెట్టి ఫలముల కోరక భగవంతుని యెల్లప్పుడు భజించుచుండును.

శ్లో. 17 ఈ నలుగురిలో జ్ఞాని యెక్కువగా నా ప్రేమను చూరగొనును. జ్ఞాని నాఆత్మకుసమానము. మొదటి ముగ్గురును నాశరీరమునకు సమానులని అర్థము అని టీకాకారులు వ్రాసియున్నారు.

శ్లో. 19 జ్ఞాని కావడ మనగా అర్థమేమి? అనేక జన్మ లెత్తి, కడపటి జన్మలో అది కలుగును. అంతాబ్రహ్మమయము అని యెరుగుట. He must be a male among males and female among females. He alone is a true gnani. సర్వము వాసుదేవ మయమని గ్రహించుట జ్ఞానము.

శ్లో.20. అర్జునుడు కృష్ణపరమాత్మను "ఏల అందఱు నిన్ను కొలువరు? అన్యదేవతల నేల కొలచెదరు? అని అడుగగా, ప్రారబ్ధకర్మ మని పరమాత్మ సెలవిచ్చెను.

శరీరసంబంధ మున్నంతవఱకు పై మూఁడుకష్టములకు లోను కావలసినదే.

శ్లో. 29, 30 ఎవడయితే శరీరప్రాప్తిలేకుండ చేయవలయునని నన్ను కోరునో, వాఁడు (1) బ్రహ్మ, (2) కర్మ, (3)అధిభూతము, (4)అధియజ్ఞము,(5)అధ్యాత్మము,(6)అధిదైవము, (7) ప్రయాణకాలములో నన్ను స్మరించుట — ఈ యేడు సంగతులు గుర్తెఱుంగవలెను. ఈ యేడుమాటల వివరము 8 వ అధ్యాయములో చెప్పబడినది. అందు 1, 2 శ్లోకములు ప్రశ్న, మిగత 26 శ్లోకములు జవాబు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే విజ్ఞాన
యోగోనామ సప్తమోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

చున్నది, ముందు జరుగనున్నది తెలియును. కాని జీవుడు ఎంత గొప్పవాడైనను నా సంగతిమాత్రము తెలిసికొనజాలడు.

శ్లో. 27-28 పుణ్యకర్మలను అనుష్ఠించి పాపమును పోగొట్టుకొనవలయును. అంతర్జ్వరము ఉన్నంతవఱకు టానిక్ (tonic) పట్టదు. పుణ్యకర్మానుష్ఠానమువల్ల పాపము నిర్వీర్యము చేసికొనినవాడు సుఖ దుఃఖములు, మానావమానములు, జయాపజయములు అను ద్వంద్వములలోనునిర్ద్వంద్వుడై, చలించని మనస్సుకలవాడై పరమాత్మను భజించును.

శ్లో. 19. ఏల జనసామాన్యము నన్ను ఇపుడు భజించుట లేదనగా, వారి అనర్థము వారికి తెలియుట లేదు. ముఖ్యమైన అనర్థములు రెండు — ముసలితనము, చావు. ఈ రెండు అనర్థములకును, రోగములకు లోనయిన లక్షణములు కలిగిన పాంచభౌతిక శరీరము లేకుండ చేయవలసినదని పరమాత్మను భజింపవలెను. రోగము, ముసలితనము, చావు, ఈ మూడు మానవశరీరమునకుఅనర్థకములు.

ఈ మూడు అనర్థములు లేని స్థితిని జీవుడు వెదుకవలయును. In order to attain this there must be harmony between word, thought and deed. (Buddhism emphasises on good conduct-సత్ప్రవర్తన). మోక్షము బడయవలయుననిన - తలచినది చెప్పుట, చెప్పిన ప్రకారము నడచు కొనుట, సత్ప్రవర్తన అవసరము. శరీర సంబంధము తొలించుకొనిన మనముబాగుపడుదుమని గ్రహించవలయును.

(2) అధ్యాత్మము:— బ్రహ్మవస్తువు స్థూల సూక్ష్మ శరీరములతో కలసినప్పుడు జీవుడు అధ్యాత్మము అని చెప్పబడును. subjective side.

(3) అధిభూతము:— కన్ను అధ్యాత్మము; అధిభూతము చూడబడు రూపము.

(4) అధిభూతమునకు, అధ్యాత్మమునకు రెంటికి చేరిక కలిగించు జీవాత్మ అధిదైవము అనబడును.

(5) అధియజ్ఞము:—జీవుడు చేయు కర్మలవలన ఆరాధింపబడు ఈశ్వరస్వరూపము.

(6)కర్మ:—ప్రపంచసృష్టికి, పోషణకు కారణభూతములైన పనులు కర్మ యని చెప్పబడును. వేదశాస్త్రపురాణములనమ్మినవారివారికర్మలను నియమముతో చేయవలయును.

(7) ప్రయాణకాలమందు స్మరణ చాలా ముఖ్యము. Very important i. e. అవసాన కాలము, ప్రయాణకాలము అనుట యెందుకనగా ప్రయాణ మగునప్పుడు మూటకట్టుకొని పోవుమాదిరి జీవుడు చచ్చి యీ శరీరమును వదలునప్పుడు తీసుకొనిపోవు మూట ఒకటి యున్నది. ధనముగాని, పశువులుగాని, భార్యగాని, బంధువులుగాని, యింత జాగ్రత్తగా కాపాడిన శరీరముకాని జీవుడు వదలిపోవునపుడు వెంట రావు. కాని కర్మ the sum total of all physical and mental acts జీవుని వెంట పోవుచున్నది. అదియే జీవుని వెంట పోవుమూట. ఆమూటకట్టుకొని పోవుటలో పాపములను వదలివేసి, పుణ్యము మూటగట్టుకొని పొమ్మని (Significance) గ్రాహ్యము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

8 వ అధ్యాయము

అక్షరపరబ్రహ్మయోగము

శ్లో. (1)బ్రహ్మము:—నాశనములేని వస్తువేదోఅది బ్రహ్మము. అద్వైత బ్రహ్మ అనాది. అనంతము. మాయ అనాదియే.గాని అంతము కలది. విశిష్టా - చిత్, అచిత్, ఈశ్వర, ప్రకృతి, జీవుడు, పరమాత్మ, అన్ని అనాది, అనంతములు.

ఆ కాలములోగాని, ఆయుస్సులోగాని,ఆనందములోగాని అన్నిటికన్న గొప్పది బ్రహ్మ అని ఆనందవల్లిలో చెప్ప బడియున్నది.

These are three separate distinct eternal entities. This is common to all three—Vishistadwaities, Dwaities and Saivites. Soul is greater than this dull dead matter. By gnanam there is the realisation that there is a Sarvagna who is the fountain source of all knowledge i. e. Paramatma or Brahma the highest bliss. ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతము లన్నిటియందుగూడ, ఆత్మ, పరమాత్మ, జడప్రకృతి మూడు ప్రత్యేకతత్త్వములు. జడప్రకృతికంటె ఆత్మగొప్పది. జ్ఞానమువలన పరమాత్మయొక్క సర్వజ్ఞత్వము, సర్వవ్యాపకత్వము, జ్ఞానమున కంతటికిని ఆయన యుత్పత్తి స్థాన మని తెలియుటవలన బ్రహ్మానందము కలుగుచున్నది.

మొదటినుంచి శ్రద్ధతో చదువవలెను. బాగా చదివినవారు కర్మవలన తప్పిపోవుటకలదు. అందువలనసర్వకాలసర్వావస్థల యందును భగవంతుని స్మరింపుము. నిద్ర చిన్న చావు. పగలు చేసిన పనులు రాత్రి కలలో వచ్చుట యింకొకనిదర్శనము. 'వార్ధకే మునివృత్తీనాం' వయస్సు అయిన పిమ్మటవ్యాపార వాంఛలను ప్రాపంచిక వాసనను తగ్గించుకొనవలయును. భగ వంతునియందు మనస్సు నిలుపవలయును.

Have religion at least as a hobby when you are young and in active service.(Swami Vivekananda).

What is hobby in youth will become the main thing in old age. నీవు మంచివయస్సునం దుండి తీవ్రముగా పనిచేయు రోజులలో 'మతము' నొక విలాసవస్తు వుగా నుంచుకొనుము. వార్ధక్యమున నయ్యదిప్రప్రధానముగా నీ కుపకరించును. అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

ఇప్పటినుండి భగవంతునియందు మనస్సునిలిపిన అవ సానకాలమందు భగవంతుడు జ్ఞాపకమువచ్చు ననునమ్మకము కలదా ? భీష్మునికి శాపకారణమువలన కృష్ణుడు ప్రక్క నున్నను అంత్యకాలములో భగవంతుడు జ్ఞాపకము రాలేదు. గొప్ప భక్తులకు, జ్ఞానులకు అవసానకాలమందు ఏదో కర్మవలన భగవంతుడు జ్ఞాపకము రాకపోయినను, వారిని వదలిపెట్టను - అని పరమాత్మ 'వరాహగీతలో' చెప్పి యున్నాడు. అట్టివారికి ఒక్క మెరుపుమాదిరి నా స్వరూ పము కనుపరచి వారిని నాయందు కరుణాకటాక్షమువల్ల కలుపుకొనెద నని పరమాత్మ అందులో చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 5-6 అంత్యకాలములో జీవుడు శరీరమును వదలి పెట్టునపుడు నన్ను స్మరించుచు ప్రాణము వదలిన మోక్షము కలుగును. "అంత్యే నారాయణ స్మృతిః" అనిచెప్పబడినది. అట్లు స్మరణము చేయుచు చనిపోయిన తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశ ముండదు.

శ్లో. 6. This contains an important psychological statement. ఈ శ్లోకములో నొక ముఖ్యవిషయము తెలుపబడినది. జీవుడు దేనిని స్మరించుచు శరీరముచాలించునో ఆరీతిగా పునర్జన్మము పొందుచున్నాడు. e. g. జడభరతుని వృత్తాంతము. జింకపిల్ల యందు సర్వసంగ పరిత్యాగి అయిన జడభరతునకు వ్యామోహము కలుగుట, చనిపోవు నపుడు జింకపిల్ల జ్ఞాపకము వచ్చినందున తిరిగి జింకగా పుట్టెను. మాదిగ భక్తుడైన రోహిదాసు పూర్వ జన్మలో గొప్ప బ్రాహ్మణ సన్న్యాసిగా నుండి చెప్పుల స్మరించుచు చనిపోయి నందున చండాలుడై రోహిదాసుగా జనించెను. ఒక మఠ మఠాధిపతి చీపురు కట్టను స్మరించుచు దేహము చాలించి నందున ఆయన చీపురు కట్టగాజనించెను. If you think of God in the last moments, you attain moksha భగవంతుని దలచుచు ప్రాణముల వదలిన మోక్షముప్రాప్తించును.

అవసానకాలములో భగవంతుడు జ్ఞాపకము రావలయు ననగా, ఇప్పటినుంచియే కర్మానుష్ఠానమును జేసిభగవంతుని ధ్యానము చేయవలయును. e. g. పరీక్ష ప్యాసు కావలసిన విద్యార్థి పరీక్షముందు కొద్దికాలము చదివిన లాభము లేదు.

పోవుట మనస్సునకు స్వభావము. విషయములందలి దోష ములను పరమాత్మయందలి గుణగణములను గమనించి వైరాగ్యము, భక్తికుదుర్చుకొనవలయును. ఎప్పుడు పరమాత్మ యందు భక్తి కుదురునో, అప్పుడు ప్రాపంచికవిషయములందు విరక్తి కుదురునని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తుమహారాజుమరణము సమీపించుచున్నదని దుఃఖపడుచుండగా చెప్పియున్నాడు. పరమాత్మయందు భక్తి, ప్రపంచమునందు విరక్తి – ఇదియే వేదాంతగ్రంథముల సారాంశము.

శ్లో. 9 సర్వజ్ఞుడైనట్టి నన్ను భజించి నా సాన్నిధ్యము చేరవలయును. భజించుటయెట్లు? ఆరాధించుమూర్తి సర్వజ్ఞుడు అని అనుకొనవలయును. (i. e.) you must realise that He is an omniscient being. ఆయన అణువులో అణువుగా నున్నాడు. He is smaller than the smallest and bigger than the biggest. వారివారికి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి ఫలముల నిచ్చువాడని తెలియవలయును. ఆయన రూపము ఊహించుటకు వీలులేదు. సూర్యునివంటి కాంతి కలవాడు. అందరి మాయ పోగొట్టువాడు. అనగా మాయా ధీశుడు. ఇట్టి గుణములు కలవాడని భగవంతుని పూజించ వలయును. సూర్యుడుప్రాకృతిక అంధకారమును పోగొట్టు నట్లు పరమాత్మ అజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టును. "నీపాద ములే గతి" యను వారికి ఆయన స్వాధీనపడును. అన్ని వశించినను పరమాత్మ వశించడు.

Read Mukundamala of Kulasekhara Alwar—Garland of prayer slokas. కులశేఖరాళ్వార్ విరచిత ముకుందమాల మిక్కిలి పఠనీయము.

శ్లో. కృష్ణ! త్వదీయపదపంకజపంజరాంత
మద్యైవ మే విశతు మానసరాజహంసః
ప్రాణప్రయాణసమయే కఫవాతపిత్తైః
కంఠావరోధనవిధౌ స్మరణం కుతస్తే ?

ఓ కృష్ణా! నామనస్సనియెడి రాజహంసము నీ పాద పద్మములనియెడి పంజరమున నిప్పుడే ప్రవేశించునుగాక! అనగా నా మనస్సు నీ పాదపద్మములయందు ఇప్పటినుండియే నిలచియుండునట్లు చేయుము. "అవసానకాలమందు కఫవాత పిత్తంబులు అడ్డుపడి నిన్ను స్మరించుటకు వీలు గలుగదు."
(ముకుందమాల)

ముసలితనములో భగవంతుని పూజింపవచ్చును: ఇప్పుడేమితొందర అనుకొనుట ఇల్లుఅంటుకొన్నపిమ్మట బావి త్రవ్వించుటకై ప్రయత్నించు మాదిరిగా నుండును. "గృహ దాహానంతరం కూపఖననమివ" శరీర ఇంద్రియపాటవమున్న పుడే భగవన్నామస్మరణ చేయవలయును. అట్టికాలము వృథ బుచ్చి పెద్దతనములో చేయవచ్చుననుకొనుటవట్టివెఱ్ఱితనము. కావున మనోబుద్ధి వ్యాపారములు ఆయనయందుంచిన పర మాత్మని సన్నిధానము చేరవచ్చును.

శ్లో. 8. నన్ను స్మరించుటకు అలవాటు చేసికొనుము.
Practice makes a man perfect, ఇతరవిషయములయందు

చున్నది. నక్షత్రములు వెలువడిన పిదప దానిగర్వము తగ్గు చున్నది. అవికూడా ప్రపంచమునకు వెలుతురు తమవలననే కలుగుచున్నవనుకొనును. అటుపై చంద్రుడు వచ్చి అట్లే గర్వ పడును కాని, సూర్యోదయమైన వెంటనే చంద్రుని కాంతి యంతయు మఱుగుపడును. మనకంటె గొప్పవా రెందఱో కలరు. ఇదివఱకుండిరి. ముందుండగలరు. అని గ్రహింప వయ్యెడిని. 'నా అంత గొప్పవాడు ఈ ప్రపంచములో లే'డని విఱ్ఱవీగుట "బావిలోనికప్ప" సామెత యగుచున్నది. ఇద్దానిని తెలిసికొని మానవులు తమయందలి అహంకార మమకార ముల మొదలంట పెరికివేయవలయును.

శ్లో. 23_24. అర్జునుడు 'ఎవరు ఎప్పుడు శరీరము చాలింతు' రని ప్రశ్నించెను. దానికి పరమాత్మ యిచ్చిన జవాబు ఏమనగా – అహంకార మమకారముల వదలిపెట్టిన భక్తుల వ్యుత్క్రమణగతికి మూడు పేర్లు. (వారలు మాతృ గర్భ ప్రవేశము లేనట్టివారు) 1. అర్చిరాదిమార్గము లేక శుక్లగతి లేక దేవయానము.

"అగ్ని ... ఉత్తరాయణం" కొందరు దేవతలు (గొప్ప వారు) ఆహ్వానముచేసి కొంతకాల ముంచుకొని తరువాత పైకి పంపెదరు. అట్టి దేవతలు గొప్పవారు. అగ్ని, జ్యోతిస్సు, అహస్సు, శుక్లపక్షమునకు అభిమానదేవత, ఉత్తరాయ ణమునకు అభిమానదేవత. ఈపాదము దేవతలను సూచించు నని కొందఱు టీకాకారుల అభిప్రాయము.

కొందఱు కొన్నిమాటలు దేవతలను, కొన్ని

శ్లో. 15. బ్రహ్మను (పరమాత్మను)ఆరాధించినవారికి పునర్జన్మలేదు. ఆయన దగ్గర చేరినవారికి మరల సంసారములో జారనివ్వడు. అందువల్ల ఆయనకు 'అచ్యుతుడు' అని పేరు వచ్చినది. ఇతర దేవతలందరు కాలమునకు లోబడినవారు. పరమాత్మ కాలాతీతుడు.

శ్లో. 17. అనేక వేల యుగములు బ్రహ్మదేవున కొక యుగము. అనేక వేల యుగము లొక రాత్రి. కాలము అనంత మని పరమాత్మ తెలిపియున్నాడు. Time is infinite. అది అంతము లేనిది. Space is also infinite. ఇది గమనించిన యెడల పెద్దలని విఱ్ఱవీగువారుకూడ వేడలో పుట్టు చెదపురుగులు కన్న స్వల్పమని తెలియుదురు.

Ramakrishna gives the example of a glow worm (మెరుగుడు పురుగు) after dusk thinking it is cause of all light. When the stars, rise its pride is gone. The stars think they are giving light; then comes the Moon who in her turn feels prouder still of lighting and bathing the world in beauty. But with the sun-rise all her brilliance wanes into insignificance. Remember that, that there are greater beings, there have been in the past, and there will be in the future. Thinking that you are the greatest personality is on the same footing as the frog in the well. If you realise this, you give up the ego or ahamkara.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస యీసందర్భమందు మెరుగుడు పురుగు నుదాహరణముగా నిచ్చియున్నాడు. అది రాత్రియందుతనకాంతియే వెలుతురునకుకారణమని మరియు

వారెవరనగా పొగకు, రాత్రికి, కృష్ణపక్షమునకు దక్షిణాయనమున కభిమానదేవతలు ఆహ్వానించెదరు. వారు చంద్రమండలములోను, అందులోనుంచి మేఘమండలము లోను ప్రవేశించి వర్షముగా క్రిందపడి పైరుపంటలు అయి వాటిని తినిన స్త్రీపురుషుల శరీరమందు శుక్లశోణితముగా నేర్పడి జనన మంది, చచ్చి, తిరిగిఅదేమాదిరిగాజనన మొందు చున్నారు. ఇక్కడ నాలుగుమాటలలో మూడు కాలమును, ఒకటి దేవతను సూచించుచున్నవి.

రజోగుణములు, తమోగుణములు ప్రబలియుండునప్పుడిట్టివారు దేహము చాలించెదరని ఒక వ్యాఖ్యానము.

The above statements are all general and have got exceptions. It does not necessarily follow that the persons who die in the periods mentioned above are bhaktas or otherwise.

ఇందలి అంతరార్థ మేమనగా, భక్తులు జ్ఞానులుబ్రతికి యుండి ఉపకారముచేయుదురు. వారు శరీరము చాలించునప్పుడు ఇతరులకు ఎట్టిశ్రమ కలుగకూడదని కాలములో దేహము చాలించెదరు. ఎవనియొక్క క్షేమము వినగానే ఆనందముకలుగునో, ఎవనికి కష్టము కలిగినదని విని యితరులు దుఃఖపడెదరో, అట్టివాడు గొప్పవాడు. కనుక అట్టి బ్రతుకు బ్రతుకుము.

శుక్లగతి = white path మరలమాతృగర్భప్రవేశము లేదు. కృష్ణగతి= dark path. పునర్జన్మ ఉన్నది. The man who is anxious to pass through the first path should always follow Varnasrama dharma and

కాలములను తెలుపు నని, యెక్కువ మాటలు కాలము తెలుపునని చెప్పియున్నారు. గొప్ప భక్తులు, జ్ఞానులు, పగలు శుక్లపక్షములోను, లేదా ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలములో శరీరము చాలించుదురని, అగ్నిదేవతవలన, జ్యోతిస్సుకు అభిమాన దేవతవలన సత్కరింపబడుదురని కొందఱు వ్యాఖ్యానకారులు వ్రాసియున్నారు. అందువలనశంకరులవారు నిర్యాణకాలము తెలుపుచున్నానని మొదటి పాదములో చెప్పినట్లు సమర్థించినారు. "క్షీరనీరన్యాయము" వర్తించు చున్నది. కనుక ఎక్కువ పదములు కాలమును సూచించు టచే కాలము తెలుపుచున్నానని పరమాత్మ సెలవిచ్చియున్నా డని వీరి అభిప్రాయము.

దేవత లున్నారా యను వారి సందేహము నివారింప బడును. అగ్ని, జ్యోతిస్సు వగైరా అన్నియు సత్వగుణమును సూచించుచున్నవి. సాత్వికవృత్తి ప్రబలియుండునపుడు గొప్ప భక్తుడు లేక జ్ఞానిశరీరము చాలించుననిమూడవవ్యాఖ్యానము.

[భీష్ముడు రామునికన్న పితృవాక్యాపరిపాలనాసక్తుడగు టచే, ఆయనకు స్వచ్ఛందమరణము తండ్రివలన వరముగా నీయ్యబడినది. అందువలన ఆయన ఉత్తరాయణ పుణ్యకాల ములో శరతల్పగతుడై శరీరము వదలెను.]

శ్లో. 25. ఫలాపేక్షతో కర్మానుష్ఠానము చేసినవారికి 1. ధూమమార్గములేక 2. కృష్ణగతి లేక 3. పితృయానము కలుగుచున్నది. వీరు తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము చెంద వలసినవారు. వీరిని తక్కువ దేవతలు ఆహ్వానించెదరు.

సత్ప్రవర్తన శేషించిన పాతికపాలు "భక్తి" వలన పూర్తి చేయవలయును. ఎవనికైతే శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ యందు భక్తిలేదో, వానికి ఎంత సంపదయున్నను, ఎన్ని మంచిగుణములున్నను, అవియన్నియు అజాగళస్తనముల మాదిరి (మేక మెడలోని చళ్ళు) నిష్ప్రయోజనము లని మరియొక శ్లోకమందు చెప్పబడి యున్నది. భక్తి అనే టికెట్టుపొంది కర్మానుష్ఠానము చేసినయెడల ప్రతి మానవుడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందగలడు. Bhakti is the connecting link between man and God.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అక్షరపర బ్రహ్మ
యోగోనామ అష్టమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

worship God with bhakti. శుక్లగతి పొందవలయుననిన వర్ణాశ్రమ ధర్మము ననుసరించి భగవంతుని భక్తితో భజించవలయును.

you may learn the Vedas, perform several yagnams, perfom tapas, but these are all worthless without bhakti just as all things are tasteless without salt.

శ్లో. 28. భగవంతునియందు భక్తిలేకున్న యజ్ఞయాగాది క్రతువులవలనగాని, వేదాధ్యయనమువలనగాని, లేక తపస్సు వలనగాని లాభములేదు. ఉప్పు రుచులకెల్లముఖ్యము అట్లే అన్నిటికి భక్తి ప్రధానము. ఉత్తర గీతలో నచ్చిన యుపమానము:—గాడిదమీద చందనముకట్టి వేసిన దాని వాసన అది గ్రహించజాలదు. — వేదశాస్త్ర పరాయణులై మంచి వాగ్ధాటి కలిగిన వారికి గూడ భక్తి లేనిదే ముక్తిలేదు. అట్టివారు ప్రపంచమును తమవాఙ్మయమువలనరంజింపచేయవచ్చునేగాని, భగవంతుని మెప్పించజాలరు. భక్తిలేని వేదాధ్యయనము, తపస్సు, యజ్ఞము, దానము అన్నియు బూడిదలో హోమము చేసినట్లు వ్యర్థ. అవి రాణించవు. భక్తివలన వాటిఅన్నిటికన్న, అనేకరెట్లు ఫలితముచెందవచ్చును. మానవ జన్మ ఉత్తమ మైనట్టిది. మంచిగుణము లున్నను వానికిభగవద్భక్తి లేనియెడల వాడు తరింపడు. ఆ గుణములన్నియు శవాలంకారములు వోలె నిష్ప్రయోజనములు. Character is three-fourths religion. The remainder must be made up by Bhakti. మతమునందు ముప్పాతిక పాలు

నే నిదివరకు చెప్పినది, చెప్పదలచుకొన్నది జ్ఞానము = (Theory) that which is acquired by reading books గ్రంథావలోకనము వలన తెలియుచున్నది. విజ్ఞానము= practical knowledge. అనుభవమువలన తెలియుచున్నది. According to others the first is general and latter detailed knowledge.

Why should this be known? To attain moksha and be rid of the greatest asubham viz. పరిశుద్ధమైన ఆత్మ అశుద్ధమైన పాంచభౌతిక శరీరములో ప్రవేశించుటయే గొప్ప అశుభము. ఆత్మ శరీరములో ప్రవేశించకుండా చేసుకొనుటకు జ్ఞానవిజ్ఞానములు అవసరములు.

శ్లో. 2. వేదాంతవిద్య రాజవిద్య. రాజు మనుజులలో శ్రేష్ఠుడు. అట్లే అన్ని విద్యలలో నీ విద్య శ్రేష్ఠమైనది. రాజగుహ్యం=రహస్యములలోరహస్యమైనది. పవిత్రము=అందరిని పరిశుద్ధులచేయును. ప్రత్యక్షావగమము=ఆత్మపరమాత్మలను ప్రత్యక్షముగునట్లు చేసుకొనవచ్చును. It is not an ideal which can never be realised.

సుసుఖం etc. నాశనములేనిగొప్పసుఖమునుకలిగించునది. వేదాంతవిద్య నేర్చుకొని దానియందుచెప్పినప్రకారము అనుష్ఠానము చేయవలయును.

శ్లో. 3. ఇట్టి పరమపవిత్రమైన విద్యలో నెవ్వరికైతే శ్రద్ధలేదో, అర్జునా! అట్టివాడు ధర్మానుష్ఠానము చెయ్యడు. మోక్షము చెందడు. మాటిమాటికి అతడుజననమరణములు పొందుచున్నాడు. వానికి కష్టమే గాని సుఖము లేదు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

9 వ అధ్యాయము

రాజవిద్య లేక రాజగుహ్య యోగము

ఇందలి 34 శ్లోకములు ముఖ్యమైనవి. అర్జునుడు ఎట్టి ప్రశ్నలు వేయకయే పరమాత్మ కృపాకటాక్షపరిపూర్ణుడై చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 1. అర్జునా! అన్నిటిలోను రహస్యమైన విషయములు నీకు చెప్పబోవుచున్నాను. ఇదివరకు చెప్పియున్నాను. కారణ మేమనగా నీకు ఓర్వలేని తనము లేదు. ఏ స్త్రీ గాని, పురుషుడుగాని, యితరుల సిరిసంపదల చూచి ఓర్వజాలరో, అట్టివారు వేదాంతోపదేశము పొందుట కనర్హులు అని తెలియవలయును. గాంధారి ఓర్వలేనితనము వలన కడుపు పొడుచు కొనుటచే నూర్గురు దుర్మార్గులు జనించిరి. 'అసూయైకా గుణాన్‌హంతి' తొమ్మిదివందల తొంబది తొమ్మిది మంచిగుణములను గూడ ఒక దుర్గుణము 'అసూయ' చెడగొట్టు చున్నది. కడివెడు మంచిపాలను - ఒక విషపుచుక్క చెడగొట్టుట యెరుగమా ? 18 వ అధ్యాయములో ఈశ్వర శుశ్రూష, గురుశుశ్రూష చేయనివారికి, ఓర్పులేని వారికి గీతోపదేశము చేయకూడదని పరమాత్మ సెలవిచ్చి యున్నాడు.

గిని బాధించవు. అట్లే పరమాత్మ ఆ యుద్యోగివంటివాడు. ఆత్మ శిక్ష అనుభవించుచున్నట్టి ఖైదీ వంటిది. పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి, దేవుడు మనయం దున్నాడు. ఆయన యందు మనమున్నాము.

పరమాత్మయందు నే నిమిడియున్నా నని, ఆయన సకల వ్యాపారములు గమనించుచున్నాడనెడి బ్రహ్మభావన కలవారికి జీవయాత్ర సుఖముగా జరుగును. God - consciousness makes a man righteous in all his word and deeds. దేవుడు మనయం దున్నాడు. మనము దేవుని యం దున్నామని తెలిసికొనినవాడు బ్రహ్మభావన చెందు చున్నాడు. అట్టివాని ప్రవర్తనలో నెట్టి తప్పులు నుండవు. ఈసంగతి వెయ్యిలో 999 మంది యెరుగరు. కనుక నాయందు అందరుండిన్నీ, లేనివా రగుచున్నారు. He is all seeing and all-pervading. Remember you must answer for your acts in a higher tribunal. You may escape punishment in this world but you cannot throw dust in His eyes, and escape punishment. The paradox in the sloka is apparent but not real.

Divinity manifests itself where contradictions meet or divinity is the meeting place of contradictions. This paradox in the Gita gives the correct Brahmabhavana. విరుద్ధ ధర్మము లెచట కేంద్రీకరించు చున్నవో అచ్చట బ్రహ్మస్వరూపము కలదని గుర్తెఱుగుము. e. g. The mango tree where Ekambarnath was

అట్టి అనర్థపరంపరకు మనము లోనుగాకుండ వేదాంత విద్య నేర్చుకొనవలయును.

"క. భవములకు మందు, చిత్త శ్రవణానందము, ముముక్షు
జనపదము, హరిస్తవము పశుఘ్నుడుదక్క-ను, చెవు
లకుఁ దనివయ్యె ననెడు చెనటియుఁ గలడే"

అని భాగవతమందు చెప్పబడినది.

శ్లో. 4. ఈ చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచ మంతటను నే నున్నాను. నేనును ఒక్క-వస్తువులోగూడ లేను. అన్ని వస్తువులలో నేనున్నానుగాని తామరాకు నీటిలో నున్నట్లు ఆ వస్తువులయొక్క- గుణదోషములతో నాకుసంబంధము లేకుండ నుండుటనుబట్టి నేను వాటియందు లేనని అభిప్రాయము. ఆయా వస్తువుల గుణదోషములు నన్నంటవు. మనముచేయు కాయిక, మానసిక, వాచిక కర్మలు జీవునికి అంటునే కాని పరమాత్మకు అంటవు.

The rigours of jail life have to be borne by the convict who is serving the sentence, and a non-official or official visitor who goes into the cell and stays there for sometimes does not suffer from them at all. Here Paramatma is in the position of a visitor and the Atma is the convict undergoing the sentence. The visitor cannot be said to have been imprisoned. All-containing, all-comprising, all-pervading, all-permeating universal form is Viswarupa.

కారాగృహవాసములోని కష్టములు ఖైదీ అనుభవించవలసినదేగాని, దాని తనిఖీకొఱకు లోపలికి వెళ్ళిన యుద్యో

శ్లో. 8. Why are persons not born equal? Is God partial? This doubt is cleared up in sloka 8. మానవులందరు సమానముగా నేల జనించరు? భగవంతునికి పక్షపాత మేదైన కలదా? అను ప్రశ్నకు ఈ శ్లోకమందు సమాధాన మివ్వబడినది. వారివారి పూర్వకర్మనుబట్టి వారి వారిని సృజించి సంహరించుచున్నాను అని చెప్పియున్నాడు. పరమాత్మ నిష్పక్షపాతి. వారి వారి కర్మానుసారము ఉత్తమ మధ్యమాధమస్థితిగతులయందు ఆ యా జీవులను పుట్టించు చున్నాడు. సంహరించుచున్నాడు, You reap what you have sown. వైషమ్యము, నైర్ఘృణ్యము మొదలగు దోష ములు ఆయనయందు లేవు.

శ్లో. 11. మూఢులు నన్ను జారుడుచోరుడనినిందించు చున్నారు. నా పరతత్త్వ మెరిగిన జ్ఞానులు అవి యన్నియు లీల లని గ్రహించుచున్నారు. "A prophet is not honoured in his own country and in his own time". రామావతారము శ్రీమన్నారాయణు డని రాముని జీవితకా లములో సప్తమహర్షులకు మాత్రమే తెలియును. కృష్ణుడు జీవించి యుండగా పరమాత్మ అవతారమని కొలదిజనులకే తెలిసియుండెను. దైవప్రకృతిగలవారు. i.e. మంచిగుణములు గలవారు నా నిజరూపము తెలిసికొని నన్ను భజించు చున్నారు. రాక్షసప్రకృతి గలవారు నన్ను భజించరు.

శ్లో. 14 భజనమార్గము ఏది? ఎల్లప్పుడునన్ను ఆర్ద్ర

born in Conjeevaram yields different types of fruits in different branches. కంచిలో ఏకామ్రనాథు డుద్భవించిన మామిడిచెట్టు - వేరు వేరు కొమ్మలయందు వేరు వేరు ఫలముల నిచ్చినట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. 6. ఆకాశము=Space అన్నిటిలోనున్నది. మంచి వస్తువులలో నున్నది. చెడ్డవానిలో నున్నది. కాని దోష ములు దాని కంటవు. ఆకాశమును భగవంతునితో పోల్చె దరు: ఏలయన నిర్లేపత్వము, సూక్ష్మత్వము, సర్వవ్యాప కత్వము, రెంటికి గలవు.

శ్లో. 7. మాయ ప్రకృతిని నా స్వాధీనమందు లేక అధ్యక్షత క్రింద నుంచుకొని చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచము యావత్తు నేను సృష్టించుచున్నాను. పరమాత్మయొక్క చేరిక వలన dull-dead-matter జడప్రకృతిలో నుండి చిత్రవిచిత్ర మైన వస్తువులు ఏర్పడుచున్నవి. This is the ontological argument i. e. you infer the existence of the workman after looking at the work. When you look at the sun, moon and all the beautiful things in nature, you realise that there must be a superior being who has created all this.

పనినిచూచి పనివాడొకడుగలడని గుర్తింపగవచ్చును. సూర్యుని, చంద్రుని, సృష్టియందలి చిత్రముల జూచిన, వీని నన్నిటిని సృష్టించిన గొప్పవ్యక్తి యుండియే తీరవలయునని మనకు తోడగట్టును.

(శ్లో. 10. సూయతే=brings forth)

మరియు అచ్యుతునికథ యెచట జరుగునో, అచట యమున, గంగ, సరస్వతి అను పుణ్యనదు లుండును.

"యత్రాచ్యుతోదారకథాప్రసంగః తత్రైవ గంగా యమునా సరస్వతీ" అని చెప్పబడినది.

యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః — నియమనులతో గూడ మంచిరోజులు, ఆహారనియమముల కన్నిటికిలోబడవలయును.

నమస్యంతశ్చ మాం భక్త్యా = ఎక్కడ భగవంతుని చూచిన అక్కడ భక్తితో సాష్టాంగపడి నమస్కారముచేయ వలెను. దండవత్ప్రణామం = కఱ్ఱ పడవేసిన నే మాదిరి పడిపోవునో అట్లు సాష్టాంగపడవలయును.

నిత్యయుక్తా ఉపాసతే — అట్టివానికి నాకు చేరిక సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నుండును. e. g. the mariner's compass always points to N & S in whatever direction it may be moved. A true bhakta always sees God wherever he is and whatever he is doing like. (తైలధార) everywhere and at all times, నావికుల దగ్గర నుండెడి 'కంపాస్' ఏ వైపు త్రిప్పినను ఉత్తర దక్షిణముల జూపుచుండును. అట్లే నిజమైన భక్తుడు తానెచట నేపని చేయుచున్నను భగవంతుని జూచుచుండును.

శ్లో. 15. some people worship one shape and another a different shape. The essential thing is my worship. కొంద రొకమూర్తిని, మరికొంద రింకొక మూర్తిని సేవించెదరు. నన్ను పూజించుట ప్రధానము.

హృదయులై స్మరించుటయే. "Religion must penetrate into the arteries and veins of your system. Your heart must melt when you pray. One commentator says సతతం means not only always but refers to musical accompaniments too like తంత్రి = తాంబూర. one commentator quotes:

"నాహం వసామి వైకుంఠే న మానిహృదయే రవా
మద్భక్తా యత్ర గాయంతి తత్ర తిష్ఠామి నారద!"

I will be firmly seated wherever people sing my songs with bhakit. None should sit opposite the pandit who is discoursing on Ramayana with bhakti for that is reserved for Hanuman. మతధర్మములు నీ రక్తనాళములలో ప్రవేశించవలయును. భగవంతుని భజించునప్పుడు నీ మనస్సు కరిగి పోవలయును. 'సతతం' అనగా 'నెల్లప్పుడు' అనెడి అర్థమేగాక తంత్రి మున్నగు సంగీత వాద్యములతో భగవంతుని స్తోత్రము చేయుట అని యొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసియున్నాడు. మరియొకరు పై చెప్పిన శ్లోకమును నిచట ప్రస్తాపించు చున్నారు. అందలి అభిప్రాయమేమన-భగవద్భక్తు లెచట ఆయనను గుఱించి పాటలపాడుచుండెదరో అచటనే తా నుండెదననియు, వైకుంఠము, మునుల హృదయములు తన వాసస్థలములు కావనియు శ్రీమన్నారాయణుడు నారదున కెఱింగించెను. రామాయణకాలక్షేపము జరుగుచున్నపుడు భక్తితో చెప్పువారికి నెదురుగ నెవరు కూర్చొనరాదనియు, ఆ ప్రదేశము శ్రీరామభక్తుడగు ఆంజనేయమూర్తికి వదలి పెట్టవలయుననియు చెప్పుదురు.

పరమాత్మ చూచుచున్నాడు. కాయిక వాచిక మానసికకర్మ లన్నింటిని ఆయన చూచుచున్నాడు. ఈశ్వరుడు – witness

నివాసశ్శరణం = అన్నిటికి వాసస్థానము నేను; అందరు నా శరణు చొరవలయును.

సుహృత్ = అందరి క్షేమము కోరు ఆప్తుడను. మనచే నొనర్చబడిన అపకారము మరచి, మన క్షేమము కోరువారికి సుహృదులు అని పేరు (See Chap. VI Sloka 9).

ప్రభవః } తజ్జ = ఎవనియందు పుట్టబడునో
ప్రళయః } తన్న = ఎవరివలన కాపాడబడునో
స్థానం } తల్ల = ఎవరియందు లీనమగునో అన్నియు పరమాత్మలో పుట్టి, అన్నియు ఆయనయందు లీలమగుచున్నవి.

నిధానం బీజమవ్యయం——అన్నిటికిని Store-house.

I am the seed for the future creation అవ్యయం = I am the eternal seed for all future creation, సనాతనం (See Ch. VII) I am the endless and eternal seed. Without these qualifications, if God is a simple seed, he will be no more after the seed sprouts out. So He is an eternal never-decaying seed. He has no beginning nor end (i. e. సనాతనం) The objects created by the juggler may vanish but the juggler is there.

ఈ సృష్టి కంతటికి విత్తనము నేనే. సాధారణమగు విత్తనము మొలక పుట్టిన పిదప నశించును. కాని పరమాత్మ యనెడి విత్తనము, సనాతనము, శాశ్వతము, నాశరహితము.

శ్లో. 16. Believe that the fire, the yagnam, the priests are all forms of God. అగ్ని, యజ్ఞము, యజ్ఞముల చేయించెడివారు భగవత్స్వరూపములు.

People do not worship because they do not understand the relationship between me and them, and the advantages that follow from my worship నాకు వారికి గల సంబంధము, నన్ను భజించుటవలన కలిగెడి ప్రయోజనము జనులు తెలిసికొనజాలక నన్ను పూజించుట లేదు.

శ్లో. 17. ఈ లోకమునకు నేను తండ్రివంటి వాడను. I am universal father. నేను ప్రపంచమునకు తల్లిని. అన్నింటిని భరించి వారివారి ప్రాచీన కర్మలప్రకారము ఫలమును కలిగించువాడను. నేను త్రాతను. మానవజన్మ మెత్తిన వారందరి వలన తెలిసికొనబడవలసిన వాడను. (i. e. వేద్యం) పవిత్రం = నా స్వరూపము పరమపరిశుద్ధ మయినది. ప్రణవం, ఓమ్‌కారం = వేదములన్నిటి స్వరూపము.

శ్లో. 18. నేనుఅందరికిన్ని గతి. I am the final goal "నివాసవృత్తిస్సాధూనామ్ ఆపన్నానాం పరాయణః" భక్తార్తిభంజనః శ్రీమాన్ కృష్ణఏవ గతిర్మమ" అని చెప్ప బడినది. అందరికీ భర్త అనగా అందరిని కాపాడువాడు. మనల అందరిని ఆయన భరించుచున్నాడు. He is the sustainer of the whole Universe. అందరికీ ప్రభువు = Lord of the Universe.

సాక్షి = మనుష్యమాత్రులు చూడని పనులన్నిటిని

Even the deities are anxious to be born as human beings. When that is so we should not waste our time being born in this world. We may not be born as human beings again.

దేవతలుకూడ మానవజన్మ మెత్తవలయునని కోరుచున్నారుగనుక మానవజన్మ మెత్తినట్టివారము కాలము వృథ చేయరాదు. మానవజన్మ దుర్లభము. ప్రాణములు క్షణభంగురములు. తిరిగి మానవజన్మ కలుగునని నమ్మకము ఎవరు చెప్పగలరు ?

స్వర్గమునకు వెళ్ళినవారికి పతనభయమున్నది. "క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి."

For instance, can a man who has been sentenced to death and counting his days in the cell enjoy the fruits given by the Superintendent of the Jail ? A man cannot enjoy the pleasure of Swarga for he is sure to be reborn again as a human being. So do not pray or worship for merely pleasures. Worship Me. ఉరిశిక్ష విధింపబడి రోజులు లెక్కపెట్టుకొనుచున్న ఖైదీ, జైలుఅధికారి యిచ్చెడి ఫలముల ఆనందముతో అనుభవించగలడా ? స్వర్గసుఖములు శాశ్వతముగా నుండవు. పుణ్యము నశించిన వెంటనే పునర్జన్మ మెత్తవలయును. గనుక నిష్కామముగ నన్ను కొలువుము. నన్ను భజించుచో వాక్కువలన వర్ణించుటకును, మనస్సువలన నూహించుటకును వీలులేనిశాశ్వతమైన ఆనందము చెందవచ్చును.

గారడీవాడు చూపెడి వస్తువులు మారుచున్న వేగాని గారడీ వాడు మారుటలేదు.

శ్లో. 19. ప్రపంచమును తపింపజేసెడి యెండ నావలన కలుగుచున్నది. ఎండలేకుండ చేయునది నేను. వర్షము కలిగించునదినేను. వర్షము లేకుండ చేయునదినేను. అందరికి మోక్షమిచ్చునదినేను. వారివారినిసంసారములో కట్టిపెట్టునది నేను. మనుష్యులు పుట్టుట నావలన. చచ్చుట నావలన. జడపదార్థములు జీవాత్మలు నాస్వరూపములే. చేతనాచేతనతత్త్వములు అన్నియు నావలన నియమింపబడుచున్నవి. ఇంకొక అర్థము:— ఇదివఱ కుండినవి, ఇప్పుడున్నవి, ముందుండ బోవునవి అన్ని వస్తువులు నావలన నియమింపబడుచున్నవి.

శ్లో.20. అర్జునా! నన్ను భజించుటకు బదులుగా స్వర్గమునకుపోవలెనని యజ్ఞయాగాది క్రతువులను కామ్యకర్మలను చేయుచున్నారు స్వర్గములో శాశ్వతమైన సుఖము లేదు. వారు తిరిగి మానవజన్మయెత్తి ఫలాపేక్ష లేకుండ కర్మానుష్ఠానము చేసి మోక్షము చెందవలయును. పుణ్యము చేసినవారికి వారి ఫలితము అనుభవించుటకై స్వర్గము = Better world ఒకటి ఉన్నది.అట్లే పాపులకునరక మేర్పరచబడినది. ఈలోకమున్న దనుకొనిన ఆ లోకములు కూడ నున్నవి. యజ్ఞయాగాదులు చేసినవారుస్వర్గమునకు పోయి అచ్చట Sensual pleasures multiplied thousand times అనుభవించి పునర్జన్మ మెత్తుచున్నారు. అట్టివారు రంగూన్‌కు నేటాల్‌కు పోయినట్లు— "సురైరపి వాంఛితం మనుజదేహ మతిదుర్లభమ్."

ద్వాజుడు రాజుకు ఆయన పరివారమునకు అరణ్యములో తపస్సుచేసికొనుచు భగవత్ స్మరణవలన అన్నిపదార్థములను బడసి విందొసగుట, శల్యావశిష్ఠుడైన బుద్ధునికి ప్రాణముపోవునను సమయములో నొక మాలపిల్ల దివ్యమైన క్షీరాన్నము తెచ్చి యిచ్చినది. Eeven the Bible speaks of manna dropping from Heaven. A missionary in London used to maintain an orpahange by the efficacy of prayer.

పూర్వము లండన్ నగరమందు అనాధ శరణాలయము స్థాపించిన యొక మిషినరీ అర్ధరాత్రి వేళ లేచి భగవంతుని ప్రార్థించుటవలన శరణాలయమునకు గావలసిన సామగ్రి నంతటిని బడయుచుండెనని చెప్పబడి యున్నది మరియు, సుమారు అరువదిసంవత్సరములక్రితముకంచియందునిరుపేద యగు బ్రాహ్మణభక్తు డొక డుండెను. ఆయన తెల్లవారి లేచి స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములనిర్వర్తించుకొని, శ్రీవరదరాజస్వామి దేవాలమునకు వెళ్ళి ఆయనను సేవించి వచ్చుసరికి, అప్రయత్నముగా ఆ పూటకు కావలసిన పదార్థములనుఎవరో ఒకరు తెచ్చిపెట్టుచుండెడివారు.ఆయనయు, ఆయనభార్యయు నిరుగు పొరుగువారల పిలిచి విందొనర్చి తనకు లభించిన పదార్థములను పగలు భుజించి రాత్రి పస్తు పండుకొనుచుండెడి వారు. కాని ఒకరోజున ఆయనకు తినుబండములనెవరు తెచ్చియివ్వనందున కినిసి గీతయందలి "అనన్యాశ్చింతయంతో మాం..." అను 22 వ శ్లోక మసత్యమని యొక బొగ్గుతో దానిపై పెద్దగీతపెట్టి, నిత్యము గుడికి వెళ్ళునటు

శ్లో. 22. Very important and oft-quoted Sloka ఇది చాలా ముఖ్యమైన శ్లోకము.

ఎవడైతే consequences ఫలాఫలితములు ఆలోచింపకుండ, ఏమి కోరకుండ, నా శరీరము పరమాత్మసొత్తు అని నాతో ఏకీభావముచెంది నన్ను భజించుచున్నాడో, వానికి యోగక్షేమములు నేను కలిగించుచున్నాను. e. g. చంటిపిల్ల తల్లిని నేమి అడుగకున్నను, ఆ యా సమయములు కనిపెట్టి తల్లియే యిచ్చుచున్నది. "వహామ్యహం" అనుటలో మోసికొనివచ్చి యిచ్చుచున్నాను అని అర్థము.

1. యోగము— లేనివి సంపాదించుట acquisition of learning and wealth.

2. క్షేమము— preservation. కలిగినది కాపాడుట కలిగించునది నేను; కలిగినదానిని కాపాడువాడను నేను. నన్ను త్రికరణశుద్ధిగా నెవరు భజించుచున్నారో వారి యోగక్షేమములు విచారించునది నేను. e. g. భక్తకుచేలునికి క్రొత్త ద్వారకను తలమీద మోసికొనివచ్చి సృజించినాడు. అనన్యభక్తి=whole-hearted and unflinching devotion ఆ భక్తులను కాపాడువా డెవడు? వానినికూడ నేను కాపాడుచున్నాను. వానిని కష్టపెట్టి వాని నోట్లో మెతుకులు వేయుచున్నాను. భక్తులను నీడలోనుంచి కాపాడుచున్నాను అని పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మయందు మనకు భక్తి యున్నయెడల అరణ్యములో కూర్చొన్నను మన కేమి కొదువ లేదు. e. g. శబర

Ramakrishna said "We are neither Saivites nor Vaishnavites but wifeites and mammonites"

Vivekananda said 'Till then' i.e. till we conquer ahamkara and mamakara we don't realise Divinity.

నీ యందలి అహంకార మమకారములద్యజించిభగవంతుని పాదారవిందముల నమ్ముము. నీ యోగక్షేమముల ఆయన విచారించును. బైబిలులో ఈశ్లోకమందలి అభిప్రాయమునకు సరిపోవునట్లు, మోక్షమునకై నీవు ప్రయత్నించుము. మిగతా విషయములన్నియు (నీ కిష్టమున్నను లేకున్నను)నీకు సమకూరును అని చెప్పబడినది. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస మనము శైవులముగాము, వైష్ణవులము గాము. వనితలకు ద్రవ్యమునకు దాసుల మని తెలిపియున్నాడు. వివేకానంద స్వామి అహంకార మమకారముల రూపుమాపినగాని భగవదనుగ్రహము కలుగదని చెప్పియున్నాడు.

"నమ్మి చెడినవారులేరు, నమ్మక చెడిపోవుదురు" అని చెప్పియున్నది.

Money must come for a good cause.
(Vivekananda)

Bhakti has wonderful effects. Serve God and He will be in your service In Chapter XII it is said "అత ఊర్ధ్వం న సంశయః" Worship me wholeheartedly and what is to happen lateron is entirely my look-out.

But persons who worship other Gods, worship me through them. That path is indirect(పెడదారి) భక్తి యొక్క మహిమ అత్యద్భుతము. భక్తితో హృదయ

వెళ్ళి శ్రీస్వామివారిని దర్శనముచేయగా, నిదివఱలో స్వామి వారి ముఖమునందు కానబడని యొక నల్లగీత కానవచ్చెను. ఇంతలో భగవంతుడు వరదరాజు సావుకారనుపేరుపెట్టుకొని, కావలసినసామగ్రి తెచ్చి ఆయనభార్యకు అప్పచెప్పి వెళ్ళగా ఆమె వంట జేయించుచు, ఇరుగుపొరుగువారల భోజనమునకు బిలిచి తన భర్తరాకకై యెదురు చూచుచుండెను. ఆ భక్తు డింటికి వచ్చుచు తన యింటిలోనుండి పొగవచ్చుటయు వంట ప్రయత్నముజరుగుటకువిస్మయమందుచు నింటికివచ్చిభార్యను పదార్థము లెచ్చటివి? యని ప్రశ్నించెను. ఆమె వరదరాజు సావుకారు అను నాతడు, ఆమె భర్త నెరిగినవాడ నని చెప్పి యిచ్చిపోయినాడని చెప్పెను. అంతట నా బ్రాహ్మణుడు తా నెరిగిన వారిలోగాని, ఆ పట్టణమందుగాని, అట్టి పేరుగలవా రెవ్వరును లేకుండుటచే, ఇదియంతయు భగవంతునిలీల యని గ్రహించి తాను బొగ్గుతో భగవద్గీతలో పెట్టిన గీతను తుడిచి వేసెను. ఈ శ్లోకముపై గీత తుడిచినంతనే శ్రీస్వామిముఖ ముపై పుట్టినట్టియు, అర్చకు లెంత ప్రయత్నించినను పోవట్టియు, నల్లనిగీతమాయమైపోయెను. కనుక భగవంతుని నమ్మినవారెన్నటికిని చెడరని గ్రహించ నయ్యెడిని.

Therefore conquer ahamkara, mamakara, and catch hold of His Lotus feet. "First seek ye the Kingdom of Heaven and everything shall be added unto you" – Holy Bible. This is parallel to this sloka in Gita. This significance of the word "added" will give them whether you want them or not.

నన ఆయనకు మనస్సు అర్పించిన జాలును. స్వల్పదేవతల కేదయిన పండుగాని కాయగాని యివ్వవలయును. ఆయనను అర్చించిన అద్వైత సిద్ధాంతప్రకారము తనలో కలుపుకొను చున్నాడు. విశిష్టాద్వైత ప్రకారము తన మాదిరి చేయు చున్నాడు. ద్వైతుల ప్రకారము తన సాన్నిధ్యము నిచ్చు చున్నాడు. అల్పఫలములకై పరమార్థముల నాశ్రయించుట కేవలము అవివేకమని కులశేఖర ఆళ్వార్ ఈ శ్లోకములో చెప్పియున్నాడు.

పరమాత్మకు మనము అర్పించు వస్తువులలో భక్తి రసము ప్రధానము. కుచేలోపాఖ్యానములోని యీ భావ మును తెలుపు శ్లోకము పోతన చక్కగా తెనిగించియున్నాడు.

“దళమైన పుష్పమైనను, ఫలమైననుసలిలమైనపాయని భక్తిన్ కొలిచిన జను లర్పించిన, నెలమిన్ రుచిరాన్నముగనె యేను భుజింతున్.”

ఈశ్లోకము అశక్తులైన వారిని గురించి చెప్పబడినది. ధనికులు ఈ శ్లోకమును బట్టి తాము విరివిగా చేయనగు అర్పణలు మానరాదు. భక్తితో అర్పించునది స్వల్ప మైనను భగవంతుడు సంతోషించుననుటకు వైష్ణవవ్యాఖ్యాన కారులు అనేకోదాహరణముల నిచ్చియున్నారు. పాండవ పత్నికి సూర్యుని కటాక్షమువల్ల ప్రసాదింపబడిన అక్షయ పాత్రవలన పాండవులు అరణ్యములో నుండి సంతర్పణలు చేయుచుండగా దుర్వాసుడు కౌరవప్రేరితుడై సూర్యాస్త

పూర్వకముగ భగవంతునిగొలిచిన,ఆయన నీకొలఁవులోనుండి అటుపై జరుగవలసిన వన్నియు ఆయన చూచుకొనును. అట్టి వానిని వదలి చిన్న దేవతల భజించుట పెడదారి. వారివారి విశ్వాసమును బట్టి వారి వారికి ఫలము కలుగుచున్నది. చిన్న దేవతలు స్వల్ప ఫలములు కలిగింతురు. కాని ఆ మార్గము శాస్త్రవిరుద్ధము. అందు కష్టము ఎక్కువ. ఫలము తక్కువ. నన్ను i. e. పరమాత్మనుభజించిన మోక్షము చెందవచ్చును.

పరమాత్మను తృప్తిపరచుట యెట్లు? నేనెంత గొప్ప వాడనో అంత సులభసాధ్యుడ నని స్వామి చెప్పెను.

శ్లో. 26. భక్తితో ఒక ఆకుగాని,ఒకపండుగాని,ఉద్ధరిణెడు నీళ్ళుగాని, ఎవరు అర్పించుచున్నారో వారికి అన్ని కష్టములను పోగొట్టిసుఖము కలిగించుచున్నాను. కులశేఖర ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లువ్రాసియున్నారు.

శ్లో. నాథేనః పురుషోత్తమే త్రిజగతా మేకాధిపే చేతసా
సేవ్యే స్వస్య పదస్య దాతరి సురే నారాయణే తిష్ఠతి
యంకఞ్చిత్ పురుషాధమం కతిపయగ్రామేశ మల్పార్థదం
సేవాయైమృగయామ హేనరమహో!మూఢావరాకావయం

ఈ శ్లోకమందలి భావము ఏమనగా మన మందరము మూఢులము. ప్రపంచముయొక్క ప్రభువును ఆశ్రయించకుండ పేరులేని వారిని ఆశ్రయించుచున్నాము. పురుషోత్తమునిఆశ్రయించకుండపురుషాధములనాశ్రయించియున్నాము. సర్వలోక ప్రభువును ఆశ్రయించకుండ ఒక్కయూరి పెద్దను ఆశ్రయించుచున్నాము. పురుషోత్తమునినెట్లు ఆశ్రయించవలె

ఒక ద్రావిడభక్తుడు ఏమని వ్రాసినాడనిన, మగవారు గుడికి వెళ్ళిన స్తోత్రమందు, పూజయందు, కాలమును గడపెదరనియు, స్త్రీలు గుడికివెళ్ళినయెడల మూడులోకములు తమ పెనిమిటికి లోబడవలయు ననియు, భర్త తమకు లోబడవలయుననియు ప్రార్థించెదరట.

(3) శివగీత:—అగస్త్యుడు రామునికి శివప్రతిష్ఠ చేయవలసినదని చెప్పుచు పరమశివునికి ఒక మారేడుదళ మిచ్చిన జాలునని చెప్పియున్నాడు.

"బుద్ధం కించిత్ సమాధాయ క్షుల్లకం జలమేవ వా" ఒక మారేడు దళముగాని, ఒక పువ్వుగాని, ఒక ఉద్ధరిణె నీళ్ళుగాని పరమశివునికి అర్పించిన చాలును.

పుష్పము :— ఉదాహరణము — (1) గజేంద్రుని వృత్తాంతము. తొండముతో తామరపుష్పముతీసిభగవంతునికి చూపినంతనే భగవంతుడు (ఆదిమూలము) సాక్షాత్కరించి రక్షించుట. "భక్తి లేని పూజ పత్రిచేటు".

ఫలము :— ఉదాహరణము. (1) "శబరీదత్తఫలాశన రామ" ఎంగిలి పండు ఇచ్చిన శబరిభక్తికి మెచ్చి మోక్ష మిచ్చెను.

తోయము:—రంతిదేవమహారాజుయొక్క దృష్టాంతము. తనకు దొరికిన ఫలముల నిచ్చివేసి 24 రోజులు లేక 48 రోజులు ఉపవాసము ఉండి, యేమి నివేదనకు దొరకక, నీళ్ళు నివేదనచేసి, ఆనీళ్ళునోటిలో పోసికొని నాలుక తడుపుకొన బోవుచుండగా, ఒక ముదుసలి వచ్చి దాహము కోర

మయమైన పిదప వెళ్ళి భోజనము పెట్టవలసినదని అడుగగా, ఆమె శ్రీకృష్ణపరమాత్మను ప్రార్థించుట.

భక్తి మూడురకములు :-

(1) ఉచ్చభక్తి (అధమము) i.e బిగ్గరగానుచ్చరించుట

(2) ఉపాంశు = పెదవులుకదలించుచుండుట.

(3) మానసికరి అన్నిటికన్న గొప్పది. ఇది ఉపాంశు కన్న వేయిరెట్లు గొప్పది.

(1) పాండవుల భక్తికన్న ద్రౌపదిభక్తి యెక్కువైనది. ఆమెసర్వకాలసర్వావస్థలయందు మానసికముగా కృష్ణజపము చేయుచుండెడిది. ఆమె యందలి అవ్యాజప్రేమవలననే కృష్ణుడు పాండవుల రక్షించెను. "త్వత్పాణిగ్రహణ పరిపాటీ ఫల మిదం" అని ఈశ్వరునకు పార్వతిని చేపట్టినందున త్రైలోక్యాధిపత్యము కలిగినట్లు చెప్పబడినది. ద్రౌపది ప్రార్థించిన తోడనే పరమాత్మ సాక్షాత్కరించి, ద్రౌపది యిచ్చిన గిన్నెకు అంటుకొనిన అవిసెఆకును ఆరగించి తృప్తిపడి త్రేపిన వెంటనే, స్నానమునకు వెళ్ళిన దుర్వాసునికి అతని శిష్యులకు కడుపునిండి, విందుకురమ్మని భీముడు పిలిచినను అవసరము లేదని పారిపోయిరని చెప్పబడినది.

(2) శ్రీకృష్ణతులాభారము:—16,107గురు భార్యలు తమసొత్తంతయు పెట్టిన సరితూగని పరమాత్మ, వాటినన్నిటిని తీసివేసి రుక్మిణి ఒక తులసీదళము పెట్టినంత మాత్రముననే సరితూగుట.

మానసిక పూజను గుఱించి యీశ్లోకముచెప్పబడినది.
శంకరులవారు వ్రాసిన శ్లోకము:—

"ఆత్మాత్వం,గిరిజా మతిః,పరిజనాః ప్రాణాః,శరీరంగృహం,
పూజా తే విషయోపభోగరచనా, నిద్రా సమాధిస్థితిః
సంచారః పదయోః ప్రదక్షిణవిధిః,స్తోత్రాణి సర్వాగిరో,
యద్యత్ కర్మకరోమితత్తదఖిలం శంభో! తవారాధనమ్"

పరమశివా! నీకు ఆరాధన యేమనగా నా ఆత్మయే నీవు. నా బుద్ధియే పార్వతి. సహచరులు ప్రాణవాయువులు. నా శరీరమే నీయిల్లు. ప్రాపంచిక విషయములను నేనుఅనుభవించుటయే నీ పూజ. నిద్రయే సమాధిస్థితి. కాళ్ళతో నడచుటయే నీ ప్రదక్షిణము. నేను మాటలాడు మాటలన్నియు నీ స్తోత్రమే. నేను చేయు సకల కాయిక వాచిక మానసిక కర్మలన్నియు నీ ఆరాధనయే.

శివానందలహరిలో నిట్లు చెప్పబడినది:—

"గభీరే కాసారే విశిత విజనే ఘోరవిపినే
విశాలే శైలేచ భ్రమతి కుసుమార్థం జడమతిః
సమర్ప్యైకం చేత స్సరసిజ ముమానాథ! భవతే,
సుఖే నావస్థాతుం జన ఇహ న జానాతి కి మహో!"

శంకరాచార్యుల వారు చెప్పినదిఏమనగా:—

ఓ ఉమానాథా! జడమతిగల జనము మిక్కిలి లోతయినకొలనియందును, నిర్జనమైభయమునుగొల్పుచున్న అరణ్యమందును, విశాలమగు పర్వతమందును, పూవులనిమిత్తము పరిభ్రమించు చున్నది. కాని నీకై మనఃపద్మము నొకదాని నర్పించి సుఖముగానుండుట తెలియకున్నది. హా రా! ఇదేమి!

ఆయన కియ్యగా, ఆ ముదుసలి, శంఖచక్రసమన్వితుడైన విష్ణువె సాక్షాత్కరించి విమానముపై రంతిదేవుని కూర్చుండ బెట్టి మోక్షమునకు తీసికొని వెళ్ళెను.

"తత్ కురుష్వ మదర్పణం' అనగా నీవు దేవునికి ఆకు గాని, పండుగాని, నీళ్ళుగాని యిచ్చుటకు వీలుపడకున్న, నీవు నీశరీర సంరక్షణకై చేయు ప్రతిపనినాకొఱకై చేయుచున్నట్టు అనుకొని చేసిన జాలును. శివగీతలో కూడ నైవేద్యము పెట్ట కున్నను, గుడికి వెళ్ళి మూడు ప్రదక్షిణములు చేసినజాలునని చెప్పబడినది. అదియు చేయలేకున్న నీవుకూర్చున్న తావునుండి మనస్సు (thought current) భగవంతునియందు ప్రవేశ పెట్టుము.

"Naked thou art born, naked thou shalt return. Every thing is God's property. Dedicate what is His own to Him. When brothers quarrel and divide property, Mother Earth and God will be laughing at them. Mother Earth will be laughing because they are foolish beings who divide Her. God will be laughing as they are dividing his property. God will be laughing when the doctor promises cure and exalts the efficacy of his medicine, Dedicate everything to His lotus feet and then enjoy. నీవు పుట్టినప్పుడు నీవెంట నేమియు తీసుకొని రాలేదు. పోవునపుడు తీసుకొని పోజాలవు. సర్వస్వము భగవంతుని సొత్తు. ఆయన సొత్తు ఆయనకే అర్పించుము. ఆయనకు నివేదన చేసి అటుపై నీవు అనుభవింపుము.

శ్లో. 32-34:— పాపముచేసి తక్కువజాతిలో పుట్టినట్టి వారున్ను, పుణ్యముచేసి యెక్కువజాతిలోఁబుట్టినవారును నన్ను భజించి మోక్షము పొందవచ్చును.

మీ మనస్సు నాయందుంచండి. పరమాత్మఅను వృక్షమందు మీ మనస్సు అను తీగెను నిలపండి. సకల వైదిక కర్మలు నాకు సమర్పించండి. ఇట్లుచేసిన నాలుగు వేదములచే ప్రతిపాదింపబడిన నా సాన్నిధ్యము చేరి మోక్షమును జెందగలరు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదే రాజవిద్యా
రాజగుహ్యయోగో నామ నవమోధ్యాయః

స ం పూ ర్ణః

The fool goes to the deep lake, to the untenanted and frightful forest and to the bigmountain for the sake of flowers. It is a matter for wonder that man though he has mental powers cannot see that he can obtain endless bliss by worshipping thee with the lotus of his heart.

మనస్సు వాడని పువ్వు, కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యము లను పురుగుల నేరి పారవేసి, భక్తిఅను నీటిలో దానిని తడిపి,మనస్సు అను పుష్పమును భగవంతుని పాదారవిందములయందు సమర్పించిన, ఆయనదయకుమనము పాత్రులమగుదుము.

అందరు నాకు సమానులు. భక్తియున్నవారు జాతి మతవివక్షత లేకుండ నా దయకు పాత్రులగు చున్నారు.

Those that are whole, need no doctors.

ప్రాయశ్చిత్తాదులవలనపాపములుపోవు నన్నుభజించిన వారిని పాపములనుండి విడిపించుచున్నాను The same idea is conveyed in the charama slokam (Ch, 18, S, 66) ప్రాయశ్చి త్తాదులు చేసికొని తరువాత భగవంతుని ఆరాధించెద మనుకొనుట తప్పు. మహాపాపులు,వర్ణాశ్రమధర్మములు తప్పి చరించిన వారుకూడ నాఅనుగ్రహమువలన చెడుగుణములు పోగొట్టుకొని మంచిగుణములు శీఘ్రములో చెందెదరు. నేను అనుగ్రహించక పూర్వము వారికి మంచిగుణములు కలిగించుచున్నాను. e. g. భూతదయ, పశ్చాత్తాపము, శాస్త్రముల యందలి నమ్మకము, విధేయత మున్నగునవి.

కాగితముపై సరస్వతీదేవి త్రికాలములయందు నీ మహిమ వ్రాయుచున్నను అంతు తెలియకున్నది.

శ్లో.3:—నాసంగతి తెలిసికొనువాడు పాపపుణ్యముల నుండి విడిపింపబడిన మోక్షము చెందును. నాకు జనన మరణ ములు లేవని, మూడులోకములకు అధిపతి నని తెలియనగును.

శ్లో. 4-5:— ఎవరికి ఏ గుణములు కలుగవలయునో అవి యన్నియు నావలన కలుగుచున్నవి. వారి వారి ప్రాచీన కర్మను అనుసరించి వారివారికి బుద్ధి, జ్ఞానము మొదలగునవి కలుగుచున్నవి.

శ్లో.6:—మనువులుగాని, సప్త మహాఋషులు గాని నావలననే సృష్టింపబడుచున్నారు.

శ్లో.7:— ఈసంగతు లన్నియు చెప్పినమీదట అర్జు నుడు కృష్ణుని స్తోత్రముచేయ మొదలిడెను.

శ్లో. 8:— భక్తులు, జ్ఞానులు మీ విషయమును గుఱించి చెప్పియున్నారు. వారు చెప్పిన దెల్ల యథార్థమని నేను నమ్మియున్నాను.

శ్లో.9:—భక్తులయొక్క లక్షణము చెప్పెద వినుము. వారిచిత్తము నాయందుంచెదరు. వారి ప్రాణముల నాయం దుంచెదరు. "తద్దినం దుర్దినం మన్యే" నన్ను తలచని దినము వారలకు దుర్దినమై తోచెడిని. భక్తులు నా నామస్వరూప ములు కనపడనిచో దుఃఖపడుచున్నారు. భక్తులు కలసియుండి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

10వ అధ్యాయము

విభూతి యోగము

శ్లో. 1:—ఆధ్యాత్మికమైన నాయొక్క గొప్పమాటలు వినుము. నీకు వేదాంత విషయములందు ఆసక్తి ఉన్నది. నీ హితము కోరి నేను చెప్పుచున్నాను. హితము అనగా వేప యుండమాదిరితినునప్పుడు చేదుగానున్నను, ఆచరించునపుడు కష్టము కలిగించినను, ఉత్తరోత్తరము ఆత్మ సంబంధమైన సుఖము కలిగించున దని అర్థము.

శ్లో. 2:—దేవతలకుగాని ఋషులకుగాని నా సంగతి తెలియదు. వారందరికి సృష్టికర్తను నేను. తండ్రుల సంగతి బిడ్డలకు తెలియదు. కాబట్టి నావలననే నా విషయము తెలిసి కొనవలయును. ఇతరులద్వారాసాధ్యముకాదు. పుష్పదంతుడు వ్రాసిన మహిమ్నస్తోత్రములో పరమ శివునిగూర్చి యిట్లు వ్రాయబడినది.

శ్లో. అసితగిరిసమంస్యాత్ కజ్జలం, సింధుపాత్రం। సురతరువర శాఖాలేఖినీపత్త్రముర్వీ। లిఖతియది గృహీత్వాశారదా సర్వకాలం।తదపి తవ గుణానామీశ! పారం న యాతి.

అర్థము:—కాటుక కొండ అనెడి సిరాను సముద్రమను పాత్రలోపోసి, కల్పతరువుకొమ్మలను కలముతో భూమి అను

పరమాత్ముని భజించుట e. g. కాశీ, రామేశ్వరము, ఏకాదశి, శివరాత్రి, శ్రీరామనవమి ఇది సర్వసాధారణులకు.

కొన్నివస్తువులు భగవంతుని మహిమను తెలుపుచున్నవి. విభూతిరూపములు అనగా highest manifestations of Divinity వాటిని పూజించుట ఖండోపాసన. All objects are equal, but some have intrinsic merit The Sun shines on a mirror as well as a stone and water, but the former reflects very well, the water reflects a little, and the stone does not reflect at all. కొన్ని వస్తువులు భగవంతుని మహిమ బయట పెట్టుట, వాటి వాటి పూర్వజన్మవిశేషము. వాటినిపూజించుట ఖండోపాసన. వానివలన అఖండోపాసన క్రమేపియేర్పడును.

విభూతిరూపములు:—1. ద్వాదశాదిత్యులలో విష్ణువు నా విభూతిరూపము.

(Significance of caste-marks.)
Caste-marks are all symbols to fix devotion on God with aversion to worldly things. మనము పెట్టుకొను బొట్లు ప్రపంచమందు విరక్తి, పరమాత్మయందు భక్తికుదుర్చు చిహ్నములు:

విభూతి = (1) Purity of Lord Siva (శివుడు శుద్ధ సత్వము).

(2) The final end of the human body is ashes. (అందఱు చివరకు పిడికెడు బూడిద కావలసినదే.)

బోధపరచు కొనుచున్నారు. (Exchange of ideas) Rama Krishna Paramahamsa said that Bhakti is an intoxicant that gathers groups round it.

శ్లో. 17.-భగవదుపాసనచేయుట యెట్లు? అని అర్జునుడు అడిగినాడు. Reply of Sree Krishna is contained in slokas 19 onwards. ఆ ప్రశ్నకు 19 శ్లో. మొదలు జవాబు ఇవ్వబడినది.

హా న్త: the epithet హా న్త: Ha! alas! God was overjoyed when Arjuna asked him to indicate the mode of worship. He was pleased because none asked him in the previous avataras and Arjuna was the first person to ask him about it even in this avatara. అర్జును డీరీతిగా ప్రశ్నించగా శ్రీకృష్ణుడుఆనందపరవశుడాయెను. ఏలనన ఈప్రశ్ననుమునుపటి అవతారములలో గాని, ఈ అవతారములో నింతకు ముందుగాని యెవరు ఆయనను అడిగి యుండలేదు.

ఉపాసన రెండువిధములు:— (1) అఖండోపాసన:- సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నే వ్యాపారముచేయు చున్నను భగవంతుని ఆరాధించుట. ఇది "తైలధారావత్ అవిచ్ఛిన్నం" అని వ్రాసినారు. తైలధారమాదిరి అవిచ్ఛిన్నమైనది. The mind should be like the mariner's compass. కట్టకడపటి జన్మ యెవరికో వారికే అఖండోపాసన కుదురును. (2) ఖండోపాసన:-కొన్నికొన్ని దేశములయందు, కొన్నిసమయములందు కొన్ని వస్తువులయందు

యజ్ఞములు కాని, దండయాత్రలు కాని మార్గశిరములో ప్రారంభించు అలవాటని యింకొక వ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసినాడు.

8. ఋతువులలో వసంతఋతువు - అన్ని యింద్రియములకు సంతోషము కలుగజేయు ఋతువు.

9. అక్షములలో 'అ' కారము, ఏభాషలోనైన 'అ' మొదటి అక్షరము.

10. సమాసములలో ద్వంద్వసమాసము విభూతిరూపము e. g. రెండుపదముల అర్థముగూడ ముఖ్యము. పార్వతీ పరమేశ్వరులు, లక్ష్మీనారాయణులు.

11. ఛందస్సులలో గాయత్రి.

12. ఆయుధములలో వజ్రాయుధము.

13. పర్వతములలో హిమవత్పర్వతము.

14. నదులలో గంగానది.

15. యాదవులలో వాసుదేవుడు.

16. పాండవులలో మధ్యముడైన అర్జునుడను నేను. e. g. నాశక్తి నీయందుంచియున్నాడు.

17. కవులలో శుక్రుడు (Author of Sukra Niti)

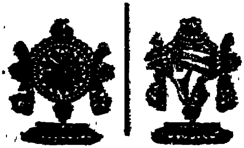
18. జూదము — మోసపుచ్చువిద్యలలో శ్రేష్ఠమైనది. దీనికి దూరముగానుండి నమస్కారము చేయవలయును.

19. కీర్తి, శ్రీ, మేధ, వాక్కు, ధృతి, క్షమలకు (ఉభయకులోత్తారిణి సతి) తెలివిగల బుద్ధిమంతురాలయిన స్త్రీ నా విభూతిరూపము. ధృతి — Perseverence. క్షమ =Patience or forgiveness & tolerance.

నామములు=1వ నామము ఆత్మ. 2వ నామము పరమాత్మ. అడ్డగీతConnecting link జ్ఞానము. పరమాత్మలోని ఒక అంశము అని తెలిసికొనుట. దీనినిసూచించునది క్రిందిపదము వడగళెవారికి ఈ పాదము ఉండదు. అదియే వడగళులకు తెంగళులకు గల భేదము.

మధ్వలబొట్టు=శంక చక్రములు భగవంతుని చిహ్నములు. భోజనాత్పూర్వము బొగ్గు పెట్టుకొనుట గుర్తు ఏమనగా నీ ప్రపంచ ధోరణిలో పడి భగవంతుని మరువవద్దు అనిసూచన.

కార్తికమాసములో సూర్యుడు విష్ణువు అనివ్యాఖ్యానకారుడు వ్రాసియున్నాడు.

2. వెలుతురు కలిగించు వస్తువులలో సూర్యుడు.

3. నక్షత్రములలో చంద్రుడు.

4. వృక్షములలో అశ్వత్థవృక్షము. (కొన్నిబయంకరమైన రోగములను ఆకర్షించుశక్తి ఆ వృక్షమునకున్నది.)

5. మహాఋషులలో నారదుడు (గొప్పభక్తుడు).

6. మునీశ్వరులలో వేదవ్యాసుడు (వేదములను విభజించిన వాడుకనుక వేదవ్యాసుడుత్రిమూర్తులయవతారము.)

7. మాసములలో మార్గశిరమాసము ధనుర్మాసము. మార్గశిర శు ౧౧ గీతోపదేశము చేసిన రోజని చెప్పెదరు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

11 వ అధ్యాయము

విశ్వరూప సందర్శన యోగము

శ్లో. 1. హే మహాప్రభో! నాయందు కరుణతో మహా రహస్యమైన సంగతులు చెప్పి నాకు ఆత్మజ్ఞానము కలిగించి నావు. నాకున్న భ్రాంతి పోయినది. కాని ఒక్క సందేహము కలదని అర్జునుడు చెప్పెను.

శ్లో. 2. మీరు ఎందుకు అవతరించునది, మీ రూప ములు ఎట్టివి అన్ని వివరముగా విన్నాను. మీమాహాత్మ్య మును తెలిసికొన్నాను.

శ్లో. 3. కాని మీయందు అన్ని వస్తువులు నిమిడియున్న యెడల మీ సంపూర్ణరూపము చూడవలయునని నాకుకుతూ హలముగానున్నది. కనుక చూపవలసిన దని విధేయతతో అర్జునుడు అడిగెను.

శ్లో. 4 సర్వాత్మ అన్ని వస్తువులయందున్న రూపము నాకు చూచు భాగ్యమున్నదని మీ దివ్యచిత్తమునకు తోచి నచో ఈ దీనుని అనుగ్రహించు డని అర్జునుడుకోరెను.

అంతట పరమాత్మ అర్జునుని చూచి కొన్ని మాటలు చెప్పుచున్నాడు. అర్జునా! విశ్వరూపములో కొన్ని కొన్ని వస్తువులు గమనించవలయును. అని కొన్ని విషయములు

పండితులలోను, యోధాగ్రేసరులలోను, భుజబలము కలిగిన వారిలోను పరమాత్మ యున్నాడు. ఖండోపాసన వలన క్రమక్రమముగా అఖండోపాసన కలుగుచున్నది.

From the ants creeping on the earth to the stars in the firmament, you can see Divinity. When you look at the several beautiful things in Nature the worst of atheists will be. convinced that there is a Superior Being who is responsible for this Creation.

కొందరియందు పాండిత్యము గాను, కొందరియందు బలముగాను, కొందరియందుఐశ్వర్యముగాను, కొందరియందు అధికారముగాను నేనున్నాను. వారికి నమస్కరింపుము. సృజింపబడిన వస్తువులు, భూమి, ఆకాశము, పూలు, కాయలు, పండ్లు అన్ని నా సృష్టిలోనివే. వానిని చూచి నే నెంత వాడనో గుర్తెఱుగుము.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విభూతి యోగో నామ దశమోధ్యాయః

సంపూర్ణః

రామానుజాచార్యులవారు వీధిని పోవుచుండగా, గొడుగుపట్టుకొని సౌందర్యవతి యగు భార్యను తీసికొనిపోవు చున్న శూద్రుడైన యొక వస్తాదును జూచి,భార్యకన్న కోటి రెట్లు సౌందర్యమైన వస్తువు చూపెద నని చెప్పి ఆ వస్తాదుకు జ్ఞాననేత్రము ఇచ్చి శ్రీరంగనాథుని – ఆదిశేషుని చూపెను. సంజయునికి జ్ఞాననేత్ర ముండుటచే విశ్వరూపము చూచి ఆయనధృతరాష్ట్రునికివర్ణించిచెప్పెను.ఎక్కడచూచినకాళ్ళు పొట్టలు, ఆది లేదు, అంతము లేదు. ఎక్కడ చూచిన దివ్య మైన వస్త్రములు, హారములు, వాసనద్రవ్యములు, బహు ఆశ్చర్యమైన రూపము.

విష్ణువునకు శివునికి భేదము లేవన:—

"అలంకార ప్రియో విష్ణుః అభిషేక ప్రియ శ్శివః
నమస్కార ప్రియో భానుః బ్రాహ్మణో భోజన ప్రియః"

విష్ణువు అలంకారప్రియుడు. శివుడుఅభిషేక ప్రియుడు అని చెప్పబడినది.

కొన్ని చేతులలో భయంకరమైనఆయుధములు పైకెత్తి పట్టుకొనియున్నాడు. The former is the mild aspect, and the latter the terrible aspect, ready to punish the wicked. కోటిసూర్యుల తేజస్సునకు సమానముగా నున్నది ఆయనకాంతి. ఏకకాలములో అనేక కోటిసూర్యులు ప్రకాశించిన నెంతకాంతియో అంతకాంతి కనబడెను. ఈ

తెలిపి అర్జునుని మనస్సు విశ్వరూప సందర్శనమున కాయత్త పరచెను.

శ్లో. 5. నేను చూపబోవు రూపములో అనేకము లగు రంగులుగల చిత్రములయిన వస్తువులను చూచెదవు.

శ్లో. 6. అందులో ముఖ్యముగా (1) ఏకాదశరుద్రులు (2) ద్వాదశాదిత్యులు, (3) అశ్వినీదేవతలు. ఇదివఱకు చూడనివన్ని నీవు చూడనగును. మూడుకాలములయందు జరుగు సంగతులు, ఇంకను ఏమి చూడదలచెదవో అన్ని అందులో చూడుము. జయము కలుగును- యుద్ధము చెయ్య వలసినదని స్పష్టముగా చెప్పుట, ఇదివఱలో ఫలాపేక్ష లేకుండ కర్మ చేయవలసిన దని చెప్పినవిషయమునకు విరుద్ధమగుటచే పరమాత్మ భావగంభీరముగా ముందు అర్జునునకు జయము లేక అపజయముకలుగునా అనువిషయము విశ్వరూపములో చూడనగు నని చెప్పినట్లు ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు ఇందును గుఱించి వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. 8 మాంస నిర్మితమైన పుసికండతో నా విశ్వ రూపము చూడజాలవు. ప్రపంచము యావత్తుచూచుట కుప యోగపడు ఈకండ్లకు, తమ్ముతాము చూచుకొనుటకు అద్దము కావలసియున్నది. అందువలన శ్రీకృష్ణుడుఅర్జునునిస్పృశించి దివ్యమైన జ్ఞాననేత్రము నిచ్చివిశ్వరూపముచూడశక్తినిచ్చెను. పామరులకుగూడ జ్ఞాననేత్రము గలదు. కాని అదిసద్గురువుల అనుగ్రహమువలన, భగవదాశీర్వచనము వలన తెరువబడు చున్నది.

పితృ దేవతలు, గంధర్వులు మీ రూ ప ము లే. మీ భయంకరమైన నోళ్ళలో సైన్యములు దూరుచున్నవి. ద్రోణుఁడు మొదలగు వీరులు మీ కోరలలో నొక్కబడి, వారి రక్తమును మీ కళకు అయిన నాలుకతో ప్రళయ కాలాగ్నితో సమానమైన మీ నోటిలోనికి పీల్చబడు చున్నారు. హే మహాప్రభో ! ద్రోణాదివీరులు సైన్యముతో మీనోట నెల్లు ప్రవేశించుచున్నారనగా, నదులన్నియుపోయి సాగరములో ప్రవేశించి నామరూపములు పోగొట్టుకొను మాదిరి, పురుగులు దీపముపై వ్రాలి ప్రాణమును పోగొట్టు కొను మాదిరిని మీనోటిలోనికి పోవుచున్నారు అని అనేక విధములు స్తోత్రము చేసి,తదుపరిఆవిశ్వరూపమును శ్రీకృష్ణుడు చూపగలిగెనా అను అనుమానముగలిగి, నీచస్వరముతో, విధేయతతో రెండు ప్రశ్నలు అడిగెను. (1) మీపేరేమి ? (2) మీరు ఈ రూపమెందుకు తాల్చినారు ? అని అడిగెను. అంత పరమాత్మ ఉచ్చస్వరముతో "నేను కాలుడను, సర్వ చ్ఛేదకుడను, అందరిని నాశనము చేయుటకువచ్చినాను. కాని నిన్ను నీసోదరులను తప్ప ఇతరు లందరిని రూపుమాపెదను" అని చెప్పెను. ఇంకొక వ్యాఖ్యానకారుడు, అర్జునునికి తన సహాయము భగవంతునికి గావలసినదని కొంత అహంకార మున్నట్లును, దానిని నశింపుచేయవలయు నని భగవంతుడు అర్జునునకు నీవు యుద్ధము చేసినను చేయకున్నను వీరిలో ఒక్కరు జీవించియుండరనియువారిసంహారముతనచేనిదివఱకే చేయబడెననియువారుజీవచ్ఛవములనియుపరమాత్మచెప్పెనని

యుపమానము సరిగలేదని, పరమాత్మ తేజస్సు అంతకన్న చాలయెక్కువ అని యొక వ్యాఖ్యానకారుడు చెప్పియున్నాడు. ఈ విశ్వరూపము చూచి అర్జునుడు గద్గద స్వరముతో ఆనందపారవశ్యము చెందినవాడై, పడి పడి నమస్కారము చేసి లేచి నిలువంబడి రెండుచేతులు జోడించుకొని కొన్ని శ్లోకములద్వారా పరమాత్మను స్తుతించెను. 15 వ శ్లో. మొదలు ఇరువది శ్లోకములు ప్రార్థనశ్లోకములుగ నుపయోగించవచ్చును. ఇయ్యవి calendar slokas అని మధ్వ శ్రీ పండిత లక్ష్మణాచార్యులు గారు చెప్పిరి.

నీ యొక్క కాంతిపుంజ మైనట్టి అన్ని వస్తువులను చూచుచున్నాను. అందులో చతుర్ముఖబ్రహ్మ, శివుడు, సంహారకర్తకనబడుచున్నారు. (Vishnu is the container, Siva and Brahma are contained therein) వైష్ణవ సిద్ధాంతము నాలాయర ప్రబంధములో విష్ణువు బ్రహ్మను సృజించినాడని, ఆయన శివుని సృజించినాడని చెప్పియున్నది. శైవ సిద్ధాంతములో శివుడు బ్రహ్మను, బ్రహ్మ విష్ణువును సృజించెను అని చెప్పబడినది. సప్తఋషులు మీరూపములో నున్నారు. (ఋషులు అనగా జ్ఞానముయొక్క ఆవలిఒడ్డును చూచినవారు). లోకకంటకములయిన పాములు కానవచ్చుచున్నవి. అనగా సాత్త్విక, రాజస, తామస వస్తువులన్నియు కానవచ్చుచున్నవి. అర్జునుడు పరమాత్మ అనుగ్రహము పొందినవాడగుటచే పాములను చూచిభయపడలేదు. పతంజలి యోగసూత్రము "తత్సన్నిధౌ వైరత్యాగః" అని యున్నది.

పాళ్ళు అది అంతయు భగవదనుగ్రహము వలన కలిగినదని తెలియవలయును. "I am only an instrument in His hands. Let all the credit be to Him" గృహస్థుడు విపరీత వేదాంతమునకు లోబడి అదృష్టముండినవచ్చును, ఆయువుండిన బిడ్డలు బ్రదుకుదురు, అని అశ్రద్ధ చేయక, భగవంతుడు తనను సముద్దారుగా నియమించి కొంత సొత్తును, భార్యబిడ్డలనొప్పచెప్పినాడనియు, వాటిని జాగ్రతతో కాపాడవలయు ననియు, లేనియెడల భగవంతుడు విధించిన పని (duty) చెయ్యక తప్పిపోయినవాడ నగుదుననియు, "ఈ సంసారము యావత్తు నేను ఈదుచున్నాను. నాప్రయోజకత్వము" అని అనుకొనుట గొప్ప పొరపాటు అనియు గ్రహించవలయును. గట్టుప్రభువు కుచేలోపాఖ్యానములో "తేరుక్రింది ప్రతిమవోలె" చిన్న బొమ్మపై రథము యావత్తు ఆధారపడి యున్నట్టు కవపడుచున్నదని చెప్పియున్నాడు. కనుక మానవుడు 'నేను నిమిత్తమాత్రముగానే యున్నాను. కాపాడువాడు పరమాత్మయే' అని గుర్తెతిగి సంసారసముద్రమును ఈదవలయును.

There are two stories in English e. g. a rat holding the rope before the camel imagining that it is leading the camel, and a crow sitting on an elephant thinking it is riding on the elephant.

శ్లో. 36. ఇది చాల ముఖ్యమైన శ్లోకము. ఋషులు మీ రూపమును స్తోత్రము చేయుచున్నారు. సిద్ధులు నమస్కారము చేయుచున్నారు. రాక్షసులు చూచి భయపడి పారిపోవుచున్నారు.

వ్రాసియున్నాడు. అయినను అర్జునా! లెమ్ము! నీవు యుద్ధము చేయుము. ఏలయన, కీర్తినీకు రావలయును. చచ్చినపామును కఱ్ఱతో కొట్టినట్లు, (కాక తాలీయన్యాయముగ) నీసాయము నాకు అవసరములేదు. "Perfection needs no addition. You are imperfect and you must get the glory". అందుమీద అర్జునుడు 'ఈకీర్తి నాకేల' అనెను. అందుకు 'కీర్తియేకాదు' 'రాజ్యము అనుభవింపు' మనెను. అప్పుడు అర్జునునకు ఒక సందేహము కలిగెను. ఏమనిన, భాగము కృష్ణుడు కావలయు నను నేమో అని. ఆ సంశయము తీర్చుటకై కృష్ణుడు రాజ్యము మొత్తము తీసికొనుమని చెప్పెను.

నిమిత్తమాత్రంభవసవ్యసాచిన్ :— వీటిని బంగారు అక్షరములతో వ్రాసి పెట్టుకొనవలయును. భీష్మ, ద్రోణాదుల సంహార మిదివఱకే జరిగినది. వారితలలు నా కోరలలో పరీతిగా నొక్కబడియున్నవో నీవు చూచియున్నావు. కనుక నీవు యుద్ధముచేయుట నీకు కీర్తి రాగలందులకు యుద్ధము చేయుమనుచున్నాను. ఏల యింత వాత్సల్యమనగా అర్జునుడు తన భక్తుడగుటయే కారణము.

ఈ వాక్యములలో గృహస్థులు గమనించ వలసిన విషయ మొకటియున్నది. అందరి సుఖమునకు పరమాత్మ కారకుడు. కాని Keen sense of duty తో ఎవరి పనులు వారు చేసితీరవలయును. ఫలమువచ్చినపుడు నూటికి నూరు

మని అర్జునుడు కోరెను. ఉపలక్షణముగా మరి రెండు మార్గము లున్నవి.

4. వాత్సల్యభావము - పరమాత్మ బిడ్డయని యెంచి బాలకృష్ణుని బొమ్మ పెట్టుకొని, నందగోపయశోదలు పోషించి నట్లు సేవించుట.

5. సేవకభావము:— స్వామి భృత్యభావము e. g. Hanuman is the symbol of service. హనుమంతుడు సేవవలన ముక్తి సంపాదించుట. మొదటి మూడుమార్గములు 41 వ శ్లోకమునందు తెలుపబడినవి.

కాని మహాప్రభో! నీ రూపమును జూచి భరింప లేకున్నాను. కనుక విశ్వరూప ముపసంహరించి నాలుగుభుజ ములతో శంఖచక్రగదాపద్మములతో నాకు చిన్నరూపము చూపించుమని కోరెను.

(శంఖం) Sankham indicates that he is the Lord of space. ఆకాశము నాకు లోబడి యున్నది. ఆకాశము నుండి అన్ని పుట్టుచున్నవి.

(చక్రం) (Chakram) I am the Lord of time మనము అందరము కాలచక్రమునకు లోబడియున్నాము.

(గద : (Gada) I destroy the wicked, నేను దుష్ట సంహారకుడను.

(పద్మం) (Padmam) : Lotus is the emblem of peace and happiness, నేను సుఖము కలుగజేయు చున్నాను.

మధుసూదన సరస్వతి యీశ్లోకములో బీజాక్షరములు ఇమిడియున్నవని తన వ్యాఖ్యానములో వ్రాసియున్నాడు, అందువలన దీనిని పారాయణముచేసినభూతప్రేతపిశాచములు పారిపోవునని మంత్రశాస్త్రములో దీనిని జేర్చుకొన్నారు.

అంతట అర్జునుడు, "నీమహిమ నెరుగక నేను చేసినట్టి తప్పులు మన్నించవలయును. నీకుఅన్నిప్రక్కల నమస్కారములు" అని వేనవేలు నమస్కారములు చేసెను. (శ్లో. 39) తాను చేసిన పరిహాసముల మన్నించవలయునని కోరెను. తండ్రి, కుమారునితప్పులు ఏరీతిగామన్నించునో, అట్లేమన్నించవలసినదని అర్జునుడు as a matter of right కోరెను. జగత్తునకు అంతకు పితను అని పరమాత్మ 9 వ అధ్యాయములో చెప్పి యున్నాడు. (1) పితృ పుత్రభావముతో (Jesus refers to God as Father) ఈశ్వరోపాసన చేయవలయునని చెప్పియున్నాడు. (2) V. 29. శ్లో. ముందు స్నేహితుడని మీరు చెప్పియున్నారుగనుక, నన్ను స్నేహితుని మాదిరిగా మన్నించుమని కోరెను. ఇది సఖ్యభావము. (3) పరమాత్మ యొక్కడే పురుషుఁడు. జీవులందరు అస్వతంత్రులు, స్త్రీలకు సమానము గనుక వైష్ణవసిద్ధాంతప్రకారము కొందరు స్త్రీల మాదిరి దుస్తులు వేసికొని పరమాత్మను భజించెదరు. రామకృష్ణపరమహంస అట్లుచేసెను. ఇదినాయికానాయకభావము, గోపికలకు Lust కాదు. Craving of the spirit to realise Paramatma, భార్యతప్పులు భర్తమన్నించునట్లు మన్నించు

అర్జునుడు, భగవంతుడు భక్తిని గుఱించి చెప్పుచున్నాడు. కర్మవిషయమైనమఱచిపోయినాడనుకొనెనుగాని, భగవంతుడు మఱువలేదు. ఎటులన (1) కడపటిశ్లోకములో "భక్తి" అనగా కర్మ చేసి నాకుసమర్పింపవలయును. (Karma is the Pivot on which the whole Gita turns) కర్మ యేదైనను చేయవద్దు నాయందు ప్రేమయుంచి ఫలాపేక్ష వదలిపెట్టి ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో అహంకార మమకారములు వదలివేయుము అని తెలిపియున్నాడు.

(2) Secondly in the dictionary of a bhakta hatred must not find place, మృగములనుగాని, మనుష్యులనుగాని యెవరినీ భక్తుడు ద్వేషించగూడదు. Love me and love my dog. ఏ ప్రాణిని ద్వేషించగూడదనుట రెండవ అంగము. ఈ రెండు అంగములతో భక్తిగలిగి, భగవంతుని పూజించిన శాశ్వత సుఖమునిచ్చు మోక్షము కలుగును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విశ్వరూప
సందర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

కనుక నాలుగుభుజములతో దర్శనము ఇమ్మని కోరెను. నాలుగు భుజములకు అర్థ మేమి అని వ్యాఖ్యాన కారులు ప్రశ్నించియున్నారు. కృష్ణునికి పుట్టుకలో నాలుగు భుజము లుండెననియు, వెంటనే రెండు భుజములు దాచె ననియు కంస సంహారమునకు పూర్వము రెండు భుజములతో నుండి, తదుపరి నాలుగు భుజములతో అగుపడు చుండెనని కొందరు, మరి కొందరు భక్తులకు నాలుగుభుజములతోడను, అభక్తులకు రెండు భుజములతోడను కానవచ్చుచుండె ననియు, కొందరు ఆయనలో మార్పు లేదనియు, ధర్మార్థ కామ మోక్షము లనెడి నాలుగు పురుషార్థములు ఇవ్వ సమర్థుండగుటంజేసి నాలుగు భుజములు కలవనియు, ఇంకొకరు నాలుగుచేతులు భుజములు అనుటలో అన్నిటిని విరివిగా ఇచ్చువాడనియు, కొందరు నాల్గువేదములు నాల్గు భుజములనియు చెప్పియున్నారు.

అర్జునుడు కోరగనే పరమాత్మ నాలుగు భుజములతో దర్శన మిచ్చెను. శ్లో. 52_53 "అర్జునా! యెన్ని దానములు చేసినను, యజ్ఞము చేసినను, తపస్సు చేసినను, వేదాధ్యయ నము చేసినను ఈ విశ్వరూపము కానరాదు. భక్తియుండుట వలన నీకు చూపితిని. అనాదిగా దేవతలుకోరుచున్నను వారికి చూపియుండలేదు. ఎన్ని ప్రశ్నలు అడిగినను నీభక్తికి మెచ్చి సమాధానము నిచ్చియున్నాను. నీవుకొంచెము భక్తియున్నను ఈవిశ్వరూపము చూడగలితివి. కనుక నీవు ఎక్కువగా నన్ను భజించి సకల దుఃఖములను పోగొట్టుకొను"మని చెప్పెను.

వేలు నామములతో పిలువబడు చున్నాడు. They are all like the convex and concave sides of the same mirror.

శ్లో. (2) సగుణబ్రహ్మమైన నన్ను ఎవడుపాసన చేయునో వాడే శ్రేష్ఠుడు. నిర్గుణోపాసన బహు కష్టము. అసాధ్యము అని (5వ శ్లో) చెప్పబడినది. సగుణునైన నన్ను ఉపాసనచేయువాడు సిద్ధిచెందును. అద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము కూడ ఉపాసన సగుణమైన దానికే వర్తించును ఉపాసనకు ఉపాసింపబడు నామరూపములతోకూడిన వస్తువు, ఉపాసన చేయువాడు, ఉపాసనచేయు సాధనము మూడు నుండ వలయును. సగుణోపాసనవలన నిర్గుణపరబ్రహ్మప్రాప్తిజీవుడు పొందుచున్నాడు. ప్రాప్యవస్తువు నిర్గుణపరబ్రహ్మ. సాధనము సగుణోపాసన. దీనివలనజీవుడు పరబ్రహ్మముతో ఐక్యమగు చున్నాడు.'నిర్గుణోపాసన' is a misnomer like a square circle—నిత్యము అద్వైతులు "ఆదిత్యం అంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం" అని పంచాయతన పూజ చేయుచు న్నారు. శ్రీ శంకరాచార్యులవారికి లక్ష్మీనరసింహమూర్తి అభిమాన దేవత. ఆయనను గూర్చి అనేక స్తోత్రములు చెప్పి యున్నారు. మనోరాజ్యము నశించినగాని నిర్గుణ పరబ్రహ్మ మును పొందజాలము. కనుక విగ్రహారాధన, ద్వైత విశిష్టా ద్వైతులమాదిరి అద్వైతులు కూడ ఒప్పుకొనుచున్నారు. జీవుడు బ్రహ్మ ఏకమనుట అతీతమైన అవస్థ. విగ్రహముల రూపము మనుష్యుడు చేసినను ఆ కర్త్రి, లోహముపరమాత్మ వలవ సృష్టింపబడినవేగదా! క్రైస్తవులు క్రాసును, మహమ్మ

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

12 వ అధ్యాయము

భక్తియోగము

వెనుకటి అధ్యాయము కడపటి శ్లోకములో కృష్ణుడు 'మత్' అను First personal pronoun లు నాలుగుసార్లు ఉపయోగించినాడు. అది ఈ అధ్యాయమునకు మూల సూత్రము.

శ్లో. 1. అద్వైతవ్యాఖ్యానము :— సగుణోపాసన చేయువాడా, నిర్గుణోపాసన చేయువాడా గొప్పవాడు ? వీరు చెప్పునది యేమనిన - పరబ్రహ్మమునకు నిర్గుణసగుణావస్థలు రెండు. మొదటిదానికి నామరూపములు లేవు. ఎట్టి వ్యాపారము లేదు. చుట్టుకొని పండుకొనిన పాముమాదిరిగా సృష్టిస్థితిసంహారము అంతయు అంతర్గతముగానున్నది. ఈ నిర్గుణపరబ్రహ్మము మాయలో ప్రతిబింబించి సగుణ మగుచున్నాడు. చుట్టుకొన్న పామునుకర్రతో కొట్టినట్లు (రజోగుణముతో గూడి సృష్టించినపుడు) బ్రహ్మ, (సాత్త్వికగుణముతో గూడి) కాపాడునపుడు విష్ణువు, (తామసగుణముతో గూడి సంహరించునప్పుడు మహేశ్వరుడని పేరు. పరబ్రహ్మము ఒక్కటియే కాని, సృష్టి స్థితి సంహారములు చేయునపుడు వేఱు

నందునశుద్ధజీవునిజ్ఞానానందములుమరుగుపడినవి. ఈయిద్దరిలో నెవరు ఎక్కువ అని అర్జునుడు అడిగినాడనియు, దానికి పరమాత్మ యేమిచెప్పినా డనగా:— నారాయణుడనగు నన్ను ఉపాసనచేయువాడే శ్రేష్ఠుడు. శుద్ధజీవుని ఉపాసనచేయుటకు ఇంద్రియనిగ్రహ మనోనిగ్రహములు ఎంతో ఎక్కువగా నుండవలెను. నారాయణునిఉపాసనచేయునెడలకొన్నిలోపములున్నను ఆయన అనుగ్రహించుటయేకాక, ఐశ్వర్య కైవల్య భగవల్లాభములు కలుగుచున్నవి. శుద్ధఆత్మనుపాసన చేసినందువలన ఆత్మసంబంధమైన జ్ఞానము ఆనందమే కలుగుచున్నది. ఫలము స్వల్పము; కష్ట మధికము.

ద్వైతసిద్ధాంత ప్రకారము :— (1) నారాయణుని ఉపాసన చేయువా డొకడు, (2) జగన్మాత ప్రకృతికిఅభిమాన దేవతను, లక్ష్మిని, ఉపాసన చేయువాడొకడని, వీరిలోనెవరు గొప్ప ? అను ప్రశ్నకు, న న్నుపాసనచేయువారు గొప్పవారనియు, లక్ష్మిని ఉపాసనచేయుటకు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహమెక్కువ కావలయుననియు, ఆమె పరమాత్మ సాన్నిధ్యము చేర్చగలదేగాని, స్వతంత్రించి ఆమె యెట్టి ఫలము నివ్వజాల దనియు,తిరిగి నారాయణోపాసన చేసికైవల్యముపొందవలయుననియు పరమాత్మ చెప్పియున్నాడని వీరివ్యాఖ్యానము. స్త్రీ దేవతలను, బాలత్రిపురసుందరీదేవతల నుపాసనచేయుట పదునైన కత్తులమీద నడిచినట్లు. ఏ మాత్రము మనోనిగ్రహము, ఇంద్రియనిగ్రహము లేకున్నను ఆదేవత లుపాసకుల తలలు అణచుచున్నవి. ఆడపిల్లలకు చదువు సంగీతము

దీయులు వీర్లను చిహ్నములు symbols గా పెట్టుకొని యున్నారు. విగ్రహారాధనవలన ఎట్టి తప్పులేదు. రాజుపటమును పూజించిన రాజును పూజించినట్లే.

Vivekananda said speaking about his Guru, Ramakrishna that he was a great idol worshipper He worrishipped Kali. Saguna Brahma is like the priest officiating at a marriage with Paramatma as the bridegroom and Jeevatma as the bride. He brings about the marriage or alliance between the two. విగ్రహారాధనచేయుమతాంతరులు గూడ "Oh! Father in heaven! Hallowed be Thy Hole Name" అని చెప్పుచున్నారు. Even the relationship of fatherhood is saguna worship. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గొప్ప విగ్రహారాధకుడని ఆయన శిష్యుడగు వివేకానంద స్వామి చెప్పియున్నాడు. ఆయన నిత్యము కాళీమాతను పూజించుచుండెడివాడు. పరమాత్మయనెడి పెండ్లి కుమారునకు, జీవాత్మ యనెడి పెండ్లికుమార్తెకు (వీరిరువురికి) ముడి పెట్టు పురోహితుడు సగుణ బ్రహ్మ యని పోల్చవచ్చును. క్రైస్తవులు సహితము, భగవంతుని 'తండ్రి' యనిసంబోధించుచున్నారు. అదిగూడ సగుణోపాసనయే యని తెలియనగును.

విశిష్టాద్వైత వ్యాఖ్యానము :— (1) నారాయణుని ఉపాసన చేయువాడొకడు. (2) శుద్ధజీవుని ఉపాసనచేయువాడొకడు. వారు చెప్పుప్రకారము జీవునకు శుద్ధాశుద్ధములను రెండు అవస్థలున్నవి. ప్రకృతిసంబంధమువలన అశుద్ధుడయి

పాసన నారాయణోపాసన చేయువారికి కొన్ని లోపము లున్నను ప్రమాదములేదు.

This chapter mentions the positive qualities of a bhakata, while the last sloka in the previous chapter emphasizes the negative aspect.

భక్తుని లక్షణములు.

(1) భూతదయ : సకలప్రాణికోటిని సమముగా జూచి వారిని కష్టములనుండి తొలగించు మార్గము చూడవలెను. (2) సుఖదుఃఖములను సమముగా చూడవలయును. ఇట్లు చేయువారిని "భవజలధి మగాధం దుస్తరం నిస్తరేయం"అని చెప్పినట్లు ఈ సంసార సాగరమునుండి భగవంతుడు ఒడ్డుకు చేర్చుచున్నాడు.

కులశేఖర ఆళ్వార్‌వారు ముకుందమాలలో నిట్లు చెప్పి యున్నారు.

శ్లో. భవజలధి మగాధం దుస్తరం నిస్తరేయం
కథ మహ మితి చేతో మా స్మగాః కాతరత్వమ్ ।
సరసిజదృశి దేవే తావకీ భక్తి రేకా
నరకభిది నిషణ్ణా తారయిష్య త్యవశ్యమ్.

అనగా, "ఓ మనస్సా ! నేను ఎట్లీ సంసారసముద్ర మును దాటుదునా యని మనంబున భయంబు నొందకుము. ఏమన, దానికొక్క చక్కని త్రోవగలదు. నీవావిష్ణువునందు విశ్చలమైన భక్తిని కలిగి యున్నచో ఆ విష్ణుభక్తియే నిన్ను సంసార సముద్రమును దాటింపగలదు. సంసారసముద్రమును

చెప్పువారు, వంటవారు, గాజులు తొడుగువారు ఒడలు తమ దగ్గర పెట్టుకొని తమతమ పనులు చేయవలసి యున్నదను విషయము లోకవిదితమే. పురుషుడు స్త్రీరూపమును పూజించుట కష్టము. Sex idea కలుగకముందు స్త్రీ = మాత యని అభిప్రాయము ఏర్పడినచో పెద్దయైన తరువాత స్త్రీ ఉపాసన కష్ట మనిపించదు. కనుక నారాయణోపాసన మంచిది. దీనిని బట్టి యేమి తెలిసికొనవలయుననిన-పురుషులు పురుష రూపమైన నారాయణుని, స్త్రీలు స్త్రీరూపమైన లక్ష్మిని పూజింపవలయును. This is based upon human psychology. ఆడువాండ్రు దేవతార్చన యెందుకు చెయ్య కూడ దన్నారనగా – సాలగ్రామములలోను శంఖములలోను ఉన్న vibrations రజోదోషము కలవారగుటచే వారు భరింప జాలరు. The reason for the exclusion of the females from touching the devatarchan is scientific అనసూయ శివలింగమును పూజించెనుగద, మనము చేయరాదా ? అని కొందరు స్త్రీలు ప్రశ్నించెదరు. ఆమె యినుప గుగ్గిళ్ళను వండిన మహాపతివ్రత. అంతశక్తిగలవారు ఈకాలమందు స్త్రీ లున్నచో శివపూజ చేయవచ్చును. రామకృష్ణ పరమహంస ఈశ్వరాంశసంభూతు డగుటచే కాళిని పూజించి ముక్తిపొందెను. లక్ష్మి ఉపాసనచేసి నా సాన్నిధ్యము చేరుట బహుకష్టము. కనుక నన్నే ఉపాసన చెయ్యవలసినదని పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు.

నిర్గుణపరబ్రహ్మమును, లక్ష్మిని,ఉపాసన చేయుటకు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహము పూర్తిగా ఉండవలయును.సగుణో

లను ఎవరు పోషించెదరని దిగులుపడ నవసరములేదు. పరమాత్మయే వారిని కాపాడగలడు.

మనస్సును నిలుపుట కష్టము. అయ్యది కల్లు త్రాగి నిప్పులు త్రొక్కిన కోతిమాదిరి చెదరిపోవుచున్నది. దానిని అభ్యాసమువల్ల త్రొక్కిపట్టవలసిన దని ౬వ అధ్యాయములో చెప్పియున్నాడు. "అభ్యాసము కూసువిద్య'' గనుక నిత్యము అన్ని పనులతోపాటు మనసును నిలుపుటకు ప్రతి రోజు ప్రయత్నము చేయవలయును.

మనస్సు నిలుపుటకు వీలులేకపోతే "మత్కర్మపరమో భవ" నా సంబంధమైన పనులు చేయవలయును

ఇందుకు విశిష్టాద్వైత వ్యాఖ్యానము బహు బాగుగా నున్నది.

మత్కర్మలు:—రామానుజాచార్యులవారు వ్రాసినది ఏమనగా-ఆలయనిర్మాణోద్యానకరణ ప్రదీపారోపణ మార్జ నాభ్యుక్షణోపలేపన పుష్పాహరణ పూజాప్రవర్తన నామసంకీ ర్తన ప్రదక్షిణ స్తుతి నమస్కారాదులు. అనగా గుళ్ళు కట్టించుట, దీపములు వెలిగించుట, చెరువులు త్రవ్వించుట, పూలహారములు గ్రుచ్చుట మొదలగు భగవత్సంబంధ మగు కైంకర్యముల చేయుట దీని అర్థమని చెప్పియున్నారు.

ఇదియును చేతకాక పోయిన ట్లయితే నీ శరీరపోషణకొఱకు నీవాచరించు కర్మను రామార్పణము,కృష్ణార్పణము అని నాకు సమర్పించవలయును. ఈరీతిగా పరమాత్మ భక్తి సాధన సోపానములను వివరముగా తెలిపియున్నాడు.

తరింపవలెనన్న విష్ణుభక్తికంటె వేఱుపాయములేదు" మఱియు,

శ్లో. తృష్ణాతోయే మదనపవనోద్ధూత మోహోర్మిజాలే
దారావర్తే తనయ సహజగ్రాహసంఘాకులే చ
సంసారాఖ్యే మహతి జలధౌ మజ్జతాం న స్త్రీధామన్
పాదాంభోజే వరద భవతో భక్తినావం ప్రయచ్ఛ.

అనగా, "ఓకృష్ణా! సంసార సముద్రమును దాటుట మిగుల కష్టము. ఆ సముద్రము ఆశ యను నీటితో నిండినది. కామ మనెడు గాలిచే మోహ మను తరంగపంక్తు లెగురగొట్ట బడుచుండును. భార్యలు సుతులు, అన్నదమ్ములు, పుత్త్రులు, గొప్పకూరిరములైన నీటిజంతువులు. దీనినిదాటుట మహాకష్టము. నీ పాదంబులందు భక్తి గలిగి యుండుటయే దీనిని సులభముగా దాటుటకు నావ యగును! ఇతరసాధనములచే దాట వీలుగాదు. అందుకై నీ పదభక్తి నిశ్చలత్వము నొసంగుము."

సంసారసముద్రములో భార్యలు అను సుళ్ళు, కొడుకులు అనునట్టి మొసళ్ళున్నవి. రామనామనౌకయే యీ సముద్రమును దాటుటకు మార్గము. భక్తితో భజించిన వారికి చేయూతనిచ్చి పరమాత్మ వారిని ఒడ్డుకు జేర్చును. మయ్యేవ= నాయందే, నీ మనస్సును ఉంచవలయును. "Be devoted unto my Lotus feet." బుద్ధి నాయందే యుంచవలయును. బుద్ధి is the determinative faculty.

త్రికరణశుద్ధిగా నన్ను భజించుము. పైవిషయములు నేను చూచుకొందును. భగవంతుని భజించుచున్న, భార్యపిల్ల

Bhakti has got magnetic influence and attracts all beings. What is the psychology of fear ? The more you identify yourself with the mortal coil, the greater the fear; the greater the detachment, the lesser the fear.

భక్తుని సన్నిధినిగుఱించి "తత్సన్నిధానే వైరత్యాగః" జంతువులు కూడ వాని సన్నిధిలో వైరము పోగొట్టుకొను చున్నవి అని చెప్పబడినది.

శ్లో.20. ఈభక్తిని యథోక్తముగా చేయవలయును. గ్రంథములకన్న నీ బుద్ధిని ప్రమాణముగా కలిగియుండుట పొరపాటు. నమ్మిన గ్రంథములను పూర్తిగానమ్మిన వాటిలో చెప్పిన మాదిరి యథోక్తముగా చేయవలయును. వేదశాస్త్రములలో చెప్పిన ప్రకారము వారివారి జాతిధర్మములననుసరించి భక్తితో పరమాత్మను భజించిన అటువంటివాడునాయొక్క అనుగ్రహామునకు పాత్రుడగుచున్నాడు.

భక్తిని గుఱించి వ్యాఖ్యానకారులు చెప్పిన అభిప్రాయములు:—

మనస్సుయొక్క లక్షణములు. 1. Thinking. (ఆలోచించుట) 2. feeling (తెలిసికొనుట) and 3 Willing. (సంకల్పించుట) మనస్సుయొక్క భావమునకు ప్రేమయనిపేరు. అది తీగెమాదిరి ఏదోయొక వస్తువుపై ప్రసరించుచున్నది. ఆప్రేమ భావమునకు స్త్రీ అధిష్ఠానమైనచో దానికి కామము లేక అనురాగము అని పేరు. ఆ తీగెను బిడ్డలను వ్యక్తులపై నిలిపిన పుత్రవాత్సల్యము, దేశమందుంచిన దేశభక్తి, సద్గురువులయం

భక్తుని లక్షణములు: —

(1) సుఖదుఃఖములు సమముగా అనుభవించుట. దేవాలయమునకు పోయినపుడు చక్కెరపొంగలి యిచ్చినను కట్టె పొంగలి యిచ్చినను భగవంతుని ప్రసాద మని స్వీకరించుట. **You must believe that everything is a blessing in disguise.**

(2) భక్తుడు ఇల్లువాకిలి లేకుండ నుండును. ఈ ఇల్లు వాకిళ్ళను భక్తుడు నమ్మడు. నిజమైనభక్తునకుపరమాత్మయే యిల్లు.

(3) స్థిరమతి : **Stability of purpose** = పట్టుదల **Another Commentator says** స్థిరమైన వస్తువగు పరమాత్మతో సంబంధించిన మనస్సు కలవాడు.

(4) శత్రువులు మిత్రులు అందరిని పరబ్రహ్మ స్వరూపముగా చూచువాడు.

(5) ఎవరిని ద్వేషించడు. మనుష్యులు, పురుగులు, పక్షులు, క్రిమికీటకాదులు—వేనిని ద్వేషించడు. ఇంకొకరు ఏమి వ్రాసినారన, తనకన్న గొప్పవారిని చూచి ద్వేషించకుండుట, సమానస్థితిలో నున్న వారితో మైత్రి కలిగి యుండుట, తక్కువ స్థితిలో నున్నవారియందు కరుణ కలిగి యుండుట—ఇవి భక్తుల లక్షణములు.

శ్లో. 15. ఎవరిని చూచి యితరులు ఎవ్వరును భయపడరో, ఎవరికి ఏ వస్తువును చూచినను భయము కలుగదో అటి వాడు నిజమైన భక్తుడు.

సేయగదే" అని సుదాముడు (మాలాకారుడు) శ్రీకృష్ణుడు తన యింటికి వచ్చినప్పుడు ప్రార్థించి చెప్పెను.

భక్తి మూడు రకములు:—

1. అధమ భక్తి: ఇహలోక స్వర్గలోక సుఖమును కోరి భజించుట.

2. మధ్యమభక్తి: మోక్షముకావలయునని భజించుట.

3. ఉత్తమమైన భక్తి: మోక్షముకూడ కోరకుండ ఊరక భజించుట. Devotion for the sake of devotion.

కులశేఖర ఆళ్వారు ముకుందమాలలో ఇటుల చెప్పియున్నాడు:—

"నాస్థా ధర్మే న వసునిచయే, నైవ కామోపభోగే
యద్యద్భవ్యం భవతు భగవన్ పూర్వకర్మానురూపమ్.
ఏత త్ప్రార్థ్యం మమ బహుమతం జన్మజన్మాంత రేపి
త్వత్పాదాంభోరుహయుగగతా నిశ్చలా భక్తి రస్తు".

రంగనాథా! ధర్మార్థకామమోక్షములు అనబరగు చతుర్విధ పురుషార్థములు నిన్ను నేను అడుగదలచుకొనలేదు. వెనుకటి జన్మములయందు జేసిన కర్మను అనుసరించి ఫలము కలుగును. నీవు నాకు ఎన్ని జన్మములు ఎట్టి జన్మములు కలిగించినప్పటికిని నీ పాదములు మాత్రము మరచిపోకుండు నట్లు భక్తిభావము అనుగ్రహింపవలయును.

దుంచిన గురుభక్తి, ధనమం దుంచిన ధనాశ యని యీవిధముగా వేరువేరు పేర్లతో పిలువబడుచున్నది.

ఈ వస్తువులలో దేనిని ప్రేమించినను కష్టసంబంధము లేనట్టి ఆనందము నివ్వజాలవు. అవి తొంబదితొమ్మిది పాళ్ళు కష్టము, ఒక పాలు సుఖము కలిగించుచున్నవి. మనస్సును పరమాత్మయందు నిలిపిన ఆధ్యాత్మిక, అధిభౌతిక, అధిదైవిక దుఃఖరహిత ఆనందము కలుగుచున్నది. అట్లు నిలుపుటయే భక్తియని చెప్పబడును. శంకరాచార్యులవారు శివానంద లహరిలో ఇట్లు చెప్పియున్నారు.

శ్లో. అంకోలం నిజబీజసంతతి, రయస్కాంతోపలంసూచికా,
సాధ్వీనైజవిభుం,లతా క్షితిరుహం, సింధుస్సరిద్వల్లభమ్,
ప్రాప్నోతీహ యథాతథాపశుపతేః పాదారవిందద్వయం
చేతోవృత్తిరుపేత్యతిష్ఠతి, సదా సా భక్తి రిత్యుచ్యతే.

ఊడుగుచెట్టుగింజలుపోయి చెట్టు కంటుకొనునట్లును, అయస్కాంతము (సూదంటురాయి) లోహమును లాగునట్లును, పతివ్రత భర్త ననుసరించునట్లును, నదులుపోయి సముద్రములో పడునట్లును భక్తునియొక్క మనస్సు పరమాత్మ యందు లీనమగుచున్నది. మనస్సుపరమశివునియందు లీనమగుటయే భక్తి.

"నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడినెయ్యమును నితాంతాపారభూతదయయును, తాపసమందార! నాకు దయ

నారదుడు నరకములోని పాపులను జూచి యిట్లు చెప్పెను. "నారాయణో నామ నరో నరాణాం, ప్రసిద్ధచోరః కథితః పృథివ్యాం; అనేక జన్మార్జిత పాపసంచయం హరత్యశేషం స్మృతిమాత్ర ఏవ".

శివుని గురించి కూడ "తస్కరాణాం పతయే" అని చెప్పబడినది. నారాయణ మంత్రము బహు సులభమైనది. నారాయణ అను పేరు మూడుసార్లు చెప్పినంతమాత్రముననే పాపులందరు నరకమునుండి విడుదలకాబడి మోక్షము చెందిరి.

నారాయణ నామస్మరణనుగూర్చి కులశేఖర ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లు చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. హేమర్త్యాః!పరమంహితంశృణుతవోవక్ష్యామిసంక్షేపతః
సంసారార్ణవ మాపదూర్మిబహుళం సమ్యక్ప్రవిశ్యస్థితాః
నానాఽజ్ఞానమపాస్య చేతసి "నమోనారాయణాయేత్యముం
మంత్రంసప్రణవం ప్రణామసహితంప్రావర్తయధ్వంముహుః.

అనగా "ఓ జనులారా! సంసారము మహాసముద్రము. అందనేకరూపంబులుగ సంభవించు పాపంబులు కష్టములు సముద్రముమీద వచ్చు తరంగములవంటివి. దానినుండి తప్పించుకొనుటకు ఒక్కటే యుపాయము కలదు. అదే మందురా, అనేక రీతులుగానున్న అజ్ఞానమును పోగొట్టి

భక్తి నవవిధములు :—

1. శ్రవణము: 13వ అధ్యాయములో శ్రవణమువలన తరించెదరని చెప్పబడినది.

2. కీర్తనము.

3. విష్ణుస్మరణము.

4. పాదసేవనము.

5. అర్చనము.

6. వందనము.

7. దాస్యము.

8. సఖ్యము.

9. ఆత్మనివేదనము.

ఒక్కొక్క యుగములోనీ జనులు ఒక్కొక్కమాదిరి భక్తివలనతరించినారు. 1. కృతయుగములోధ్యానమువలనను, 2. త్రేతాయుగములో యజ్ఞము, కర్మయోగము వలనను, 3. ద్వాపరయుగములోపరిచర్యవలననుతరించిరి. 4. కలియుగములో హరికీర్తనవలన జీవులు తరించెదరు. కలియుగములో ఒక సుగుణ మున్నదని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు చెప్పెను. ఏమన-కృష్ణుని స్మరించినందువలన సర్వసుఖములుకలుగును.

శ్లో॥ కలే ర్దోషనిధే రాజన్! అస్తి హ్యేకో మహాన్ గుణః
కీర్తనాదేవ కృష్ణస్య ముక్తబంధః పరం వ్రజేత్''

అని శ్రీశుకుడు పరీక్షిత్తునకు చెప్పెను. (భాగవతము)

భక్తాత్యంతహితౌషధం
భవభయప్రధ్వంసనైకౌషధం
శ్రేయః ప్రాప్తికరౌషధం
పిబ మనః ! శ్రీకృష్ణదివ్యౌషధం"

అనగా, "ఓచిత్తమా! శ్రీకృష్ణమంత్రంబు జపించితి వేని అది యజ్ఞానమును పారద్రోలును. మునుల హృదయంబులను వేఱొక దానిమీదకు బోకుండ వారించి భగవంతుని యందే లీనమొనర్చును. రాక్షసరాజు లనెడి రోగముల పారద్రోలును. మూడులోకంబులను సంజీవని యను నోషధిమాదిరి బ్రతికించును. భక్తుల కమృతము నొసంగును. సంసారములోని భయంబులను జెల్లాచెదరు గావించును. ఇహ పరలోకంబుల యందు సుఖము గలిగించును. ఇంతియేగాక అనేక శుభంబు లిచ్చి విష్ణుసన్నిధానమును గూడ లభింపజేయును."

బిడ్డకు భగవత్సంబంధమైనపేర్లు పెట్టినోటినిండపేరుపెట్టి పిలువవలయును. ఇది సాంకేతికము. భగవంతునిపేరు పరిహాసములోకాని, క్షోభములోకాని,(to fill up gap), హేళనలోకాని వైకుంఠనాథుని నామస్మరణ చేసినమోక్షముకలుగును. క్రిందబడ్డప్పుడుగాని, కష్టముకలిగినప్పుడుగాని జ్వరములోగాని భగవత్ స్మరణచేయుటవలన జీవుడు తరించవచ్చును.

భక్తిలేనివాడు స్మరణవలన ఎట్లు తరించును? ఎట్లన, ఔషధము మహిమ దెలిసి పుచ్చుకొన్నను, తెలియక పుచ్చు

'నమో నారాయణాయ' యను మంత్రమును పలుమారులు జపించిన సంసారసాగరమునుండి తరింపగలరు. శ్రీకృష్ణుని తలంచిన వారికాపద లుండవు." మరియు

శ్లో. శత్రుచ్ఛేదైకమంత్రం
సకల ముపనిషద్వాక్య సంపూజ్యమంత్రం
సంసారోత్తారమంత్రం
సముపచిత తమ స్సంఘనిర్యాణమంత్రం
సర్వైశ్వర్యైక మంత్రం
వ్యసనభుజగసందష్ట సంత్రాణమంత్రం
జిహ్వే! శ్రీకృష్ణమంత్రం
జప జప సతతం జన్మసాఫల్య మంత్రమ్'

అనగా "ఓ శ్రీకృష్ణా! నీమంత్రమును ప్రతిదినమును జపించిన లోపలి శత్రువు లగు కామ క్రోధ లోభాదులు నశించును. బహిశ్శత్రువులు నశింతురు. సంసారబంధము త్రుంప వీలగును. అజ్ఞానంబు నశించి యైశ్వర్య మభివృద్ధి పొందును. దుర్వ్యసనములు నాశనమగును. జన్మ సార్థక మగును. ఆ మంత్రము సకల వేదాంత సారములయందు విశదముగ జెప్పబడును." మరియు—

"శ్లో. వ్యామోహా ప్రశమౌషధం
మునిమనోవృత్తిప్రవృత్త్యౌషధం
దైత్యేంద్రార్తికరౌషధం
త్రిభువనే సంజీవనై కౌషధం

103 వ ఉపనిషత్తులో

హరే రామ హరే రామ రామ రామ హరే హరే
హరే కృష్ణ హరే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హరే హరే.

అను 16 నామములు జపించినమోక్షము కలుగు
నని చెప్పియున్నది.

అష్టాదశ రహస్యములలో ముముక్షుపదిలో చెప్పిన
విషయములు :—

వాచకం—పేరు, వాచ్యం=పేరుకలిగిన వస్తువు.

Though He turns a deaf ear to our prayers and He is at a distance, His name will be near to us to protect us as it protected Droupadi.

భక్తి, ఐశ్వర్య కైవల్య భగవల్లాభములను మూడిం టిని ఇచ్చును. భగవన్నామము కన్నతల్లిమాదిరి భక్తుని కాపాడును. భగవన్నామము అశుద్ధిని పోగొట్టును. God's name is the magnet and it attracts God. భవరోగ మునకు లోబడిన వారికి భగవన్నామము రుచించదు.

Jayadeva a great Bengali Bhakta used to worship God till He, in the picture before him, nodded his head. Tyagaraja is an Avatar of Narada so also in the case of Purandaradoss, Balakrishna used to appear before Purandaradoss. (Note his song "నీన్నాకో")

కొన్నను దానిపని అది చేసితీరును. నిప్పు మహిమ తెలిసిన వారిని, తెలియనివారినికూడ ముట్టుకొనిన కాల్చుచున్నది. భగవంతుని నామము దాని మహిమ తెలియక స్మరణ చేసినను దానిఫలితము అది తప్పక యిచ్చును.

చెంచుగురువు తన శిష్యులకు చెప్పినమాటలు:—

"వనేచరామో, వసుచాహరామో, నదీం తరామో న భయం స్మరామః". అనగా అడవిలో తిరుగవలయును, సొత్తు హరించవలయును, నది దాటవలెను, భయము అనుకొనగూడదు. అనుఅర్థముతో చెప్పిన శ్లోకములో రామనామము నాలుగుసార్లు చెప్పబడుటచే వారందరికి మోక్షము కలిగెను.

గుహుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము ఏమనగా—పూర్వజన్మలో ఋషికుమారుడై యుండి రామనామము యొక్క సంపూర్ణమగు విలువ తెలియక తండ్రిశాపమువలన తక్కువ జాతిలో పుట్టెను.

బ్రహ్మహత్య చేసిన రాజును మూడుసార్లు రామనామోచ్చారణ చేయవలసినదని ఒకరనిరి. అత డట్లే చేసి పవిత్రుడాయెను.

రామకర్ణామృతములో శంకరాచార్యులవారు ఇట్లు వ్రాసియున్నారు:-

"రాశబ్దోచ్చారణా దేవ ముఖా న్నిర్యాంతి పాతకాః
పునః ప్రవేశభీత్యా చ మకారస్తు కవాటవత్."

అనగా "రా" కలుషంబెల్ల బయలం బడద్రోయును.
"మ" కవాటమై నిరోధించునని అందలి భావము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

13 వ అధ్యాయము

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగము

శ్లో.1. హేప్రభో! వెనుకటి అధ్యాయములో ఆరు మాట లుపయోగించినారు. ప్రకృతి, పురుషుడు, జ్ఞానము, జ్ఞేయము, క్షేత్రము క్షేత్రజ్ఞుడు; వీటివివర మేమి? అని అర్జునుడు అడిగెను. ప్రకృతి_క్షేత్రము రెండును ఒకటి: పురుషుడు_క్షేత్రజ్ఞడు రెండును ఒకటి. జ్ఞానము, జ్ఞేయము, వేరు_మొత్తము ఆరింటిని నాలుగుగా తగ్గించి పరమాత్మ జవాబు ఇచ్చెను. ఈశ్లోకము కొన్నిపుస్తకములలో లేదు. దీనితో కలిపినగీతలో మొత్తము 701 శ్లోకములు.

శ్లో. 2. ఈ శరీరము క్షేత్రము అని చెప్పబడును.

స్థూలశరీరము=పంచభూతములతో కూడిన పైకవచము. outer coat ఇది నశించును.

సూక్ష్మశరీరము = (inner) లోపల 19 తత్త్వములతో కూడినది. ఇది జీవత్వము నశించినగాని నశించదు. కర్మలు నశించినజీవుడు మోక్షముచెందును. ఈరెండుశరీరములకు క్షేత్ర మనిపేరు .ఎందువల్లననగా, శరీరసంరక్షణకొరకు భూములు ఎట్లు అవసరమో, అట్లే జీవుని సంరక్షణకు పాంచభౌతిక

Vivekananda saw Rama by repeating Rama's name according to the directions of Ramakrishna Paramahamsa. God's name has intrinsic value. It will make a man a great bhakta in the long run though he may not know its efficacy in the begining.

జయదేవుడను గొప్ప బెంగాలీ భక్తుడు తన యెదుట పటములోనున్న భగవంతుడు తలయూచునంతవఱకు ఆయనను భజించెడివాడట! త్యాగరాజు నారదుని అవతారమని చెప్పెదరు. పురందరదాసు భగవంతుని స్తోత్రము చేయుచుండ, బాలకృష్ణు డాయనయెదుట కనబడుచుండెనట! పురందరదాసు కీర్తన 'నిన్యాకో' పఠనీయము. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస చెప్పిన తీరున వివేకానందస్వామి రామనామము పలుమారు జపించి శ్రీరాముని దర్శనమును బడసెను. భగవన్నామ మమోఘమైనది. మొదట దాని విలువ తెలియకున్నను క్రమేపి స్మరించువారిని నిజమైన భక్తులను జేయును.

(Siva:—The worship of Siva will purge a person of all sins of omission and commission.)
శివుని పూజించిన అన్ని పాపములు పరిహార మగును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే భక్తి
యోగోనామ ద్వాదశోధ్యాయః

సంపూర్ణః

తియ్యనిపండు తినినప్పుడు మొగము వికసింపజేసికొనుచు వేసారి, యేకారణమువలననో తలపైకెత్తి, పైకొమ్మపైనున్న ఆనందమయమైనట్టి పక్షి దగ్గరకు మెల్లమెల్లగాచేరి ఐక్యమగు చున్నది. క్రిందికొమ్మమీది పక్షి జీవుడు, పైకొమ్మమీది పక్షి పరమాత్మ, అని Analogy.

జ్ఞానమనగా ఆత్మానాత్మవివేకము. The discrimination between God, Soul and Matter. ఇదితెలిసికొనుటయే, నిజమైన జ్ఞాన మని కృష్ణుడుచెప్పెను సాధారణవిద్య అహంకార మమకారములను వృద్ధిపరచి, రామకృష్ణపరమహంస చెప్పినట్లు పాశములవలె జీవుని సంసారములో కట్టి వేయుచున్నది. ఆత్మోద్ధరణకు హేతుభూతమైన ఆత్మ పరమాత్మ విచక్షణ నిజమైన జ్ఞానము.

శ్లో. 4. ఆక్షేత్రము, ఏయే వికారములతో, తత్త్వములతో కూడుకొనియున్నదో వివరముగా చెప్పెదను,వినవలసినది అని కృష్ణుడు అనెను.

శ్లో.౫. అర్జునుడు ఇదివఱకు చెప్పినదానికి ఇక చెప్ప బోవుదానికి ఏమైన ప్రమాణము గలదా? అని ప్రశ్నించెను. అప్రత్యక్షమైన వేదాంతవిషయమును గురించి చెప్పునప్పుడు ఎంత బ్రహ్మాండనాయకు డైనను ప్రమాణముచూపవలసిన దని అనుగవలయును. ఋషీశ్వరులు దీనిని వేదములలో చెప్పియున్నారు. వాటిని i. e. బ్రహ్మ సూత్రములను ఉపనిషత్తులనుప్రమాణముగా పెట్టుకొని నేనుచెప్పుచున్నాను.

శరీరము భూమివంటిది. శరీరమును ఆహారనియమాదులవలన కట్టుబాటులోనుంచినగానిపరమాత్మయందలిజ్ఞానానందముల తెలిసికొనజాలము. క్షతము= గాయము. ఆత్మకు గాయము తగులకుండ కాపాడు కవచము శరీరము. అందువలన క్షేత్రము అని పేరు. బ్రహ్మాండమగు క్షేత్రములో యజమానుడు పరమాత్మ యని గుర్తెఱుంగవలయును.

ఈ క్షేత్రమను శరీరమును ఎవరు తెలిసికొనుచున్నారో వానిని క్షేత్రజ్ఞడనెదరు. క్షేత్రజ్ఞుడు= పురుషుడు. క్షేత్రములో నేమేమి జరుగునది తెలిసికొనువాడు క్షేత్రజ్ఞుడు.

శ్లో. 3. అన్ని క్షేత్రములయందుండి వాని సంగతి తెలిసికొనువాడను నేననిగుర్తెఱుంగుము. ఒక్కొక్క శరీరములో నిద్దఱు క్షేత్రజ్ఞులు. అముఖ్యుడుజీవుడు. ముఖ్యుడు పరమాత్మ. పరమాత్మకు మన శరీరమందలి సంగతులే కాకుండ, ఆత్మయందలి సంగతులుకూడ తెలియుచున్నవి. మన శరీరములు ఆత్మలు అన్నియుఆయనకు క్షేత్రములు. కనుక వైష్ణవసిద్ధాంతప్రకారముశ్రీమన్నారాయణుడుసర్వశరీరియనిచెప్పబడియెను. శేషి, శేషము అనగా మనశరీరము, సొత్తు, దానికి యావత్తు పరమాత్మ యజమాని. అందువల్ల శరీర శరీరి భావము, శేష శేషి భావము అనబడును. మాండూక్యోపనిషత్తులో ఒక ఉదాహరణ మివ్వబడినది. ఒక చెట్టునకు రెండుకొమ్మలు. క్రిందకొమ్మమీద పక్షి, కొమ్మకొమ్మకు, రెమ్మరెమ్మకు పరిభ్రమించుచు,పుల్లనివంధుతినినప్పుడు మొగము చిట్లించుచు[illegible]

వెయ్యి శ్లోకములలో మొదటిశ్లోకములోని మొదటిఅక్షరము దీసి పఠించిన గాయత్రి 24 అక్షరములు ఏర్పడుచున్నవి. గాయత్రి 24 అక్షరములు 24 తత్త్వములపైన ఆత్మఉన్నదని సూచించుచున్నవి. కొండమీద దేవాలయములకు మెట్లు 24గాని, వాటి multiple గాని ఉంటున్నవి. ఈ 24 గును subdivide చేసిన 96 తత్త్వములు వచ్చుచున్నవి.

శ్లో. 8-12 (Calendar slokas) వీనిని కాలెండర్ శ్లోకములనిచెప్పవగును. 3 శ్లో. రెండవపాదములో చెప్పబడిన క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ జ్ఞానము ఈ శ్లోకములో వివరింపబడినది.

సత్ప్రవర్తన–Character is three-fourths religion. (16వఅధ్యాయము దీనినిగురించి ప్రత్యేకముగా చెప్పబడినది.)

(i) అమానిత్వం :- మానము అనగా విద్యనుబట్టి, ద్రవ్యమునుబట్టి, సంతానమునుబట్టి, అధికారమునుబట్టి, జాతిని బట్టి యుండు పొగరుబోతుతనము, This is false prestige. ఒకరికన్న తా మెక్కువ అనుకొనుట మానము i. e. You ought not to have conceit and vanity. ఆ మానము లేకుండ ఉండవలెను. అదే అమానిత్వత మనబడును.

(ii) దంభము—పొగరుబోతుతనమును బయటచూపించుట. ఇది నడకలో, చూపులో, మాటలలో కనబడును. జ్ఞానికి దంభము ఉండరాదు.

(iii) అహింసః — ఎవ్వరికి నే విధమైన హింస, కాయికముగాగాని, వాచికముగాగాని, మానసికముగాగాని, చేయు-

నా స్వకపోల కల్పితము కాదని శ్రీకృష్ణుడు తెలిపెను. పరమాత్మ యొక్క విధేయత మిక్కిలి గమనించవలసిన విషయము.

శ్లో. 6,7. క్షేత్రములోనితత్త్వములువర్ణించబడినవి.

పంచభూతములు:—పృథివి, జలము (అపః) తేజస్సు వాయువు, ఆకాశము, ఇయ్యవి స్థూలశరీరము.

సూక్ష్మశరీరము:— అహంకారము, బుద్ధి= నిశ్చయాత్మిక i. e. Determinative faculty. అవ్యక్తం = మూలప్రకృతి e. g. కుండలు, పెంకులు, అన్నిటికిని మట్టిమూలకారణము—i. e. primordial matter.

11 ఇంద్రియములు:—5జ్ఞానేంద్రియములు—కన్ను ముక్కు, చెవి, నాలుక, చర్మము, 5కర్మేంద్రియములు— వాక్, పాణి (చెయ్యి) పాద, పాయు, ఉపస్థలు. వీటినన్నిటిని నియమించు (Surppervisor or Overseer) సూపర్‌వైజర్ లేక ఓవర్సీర్ మనస్సు. అందువలన దానిని జ్ఞానకర్మేంద్రియముల రెంటిలో చేర్చికొనవచ్చును. ఈ యింద్రియముల వలన గ్రహింపబడు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు మొత్తము 24 ముఖ్యమైనవి.

అనురాగము, ద్వేషము, ధైర్యము, తెలివి, అంతఃకరణ ధర్మములు- ఇవి చిన్నతత్త్వములు. 24తత్త్వములలో 5తత్త్వములు స్థూలశరీరములోను, 19 తత్త్వములు సూక్ష్మశరీరములోను నున్నవి. వీటియన్నిటిపైనఉన్నది ఆత్మ. గాయత్రిలో 24 అక్షరములు, రామాయణములో 24,000 శ్లోకములు. ప్రతి

మహాపురుషుడు డెదిరి వారలపల్లెత్తుమాటలన లేడు. నీళ్ళమీద గీటుమాదిరి అపకారమును మరచిపోవలయును. స్వల్పోప కారము అయినను శిలాశాసనముమాదిరి జ్ఞాపకముంచు కొనవలయును.

ఎంతటి అథమస్థితిలోనున్నను వానితో మంచిగా మాటలాడవలయును. శ్రీరామచంద్రమూర్తి పరమాధము లతో గూడ కలిసి మాట్లాడు చుండెడివాడు. Simplicity is the real characteristic of greatness.

(v) ఆర్జవము:—Frankness, Harmony between thought, word, and deed- తలచినది చెప్పుట, చెప్పి నట్లు చేయుట (నిష్కపటము). ఇదియే మహాత్ములలక్షణము. బుద్ధుడు ఆర్జవమును గుఱించి యెక్కువగా చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. మనస్యేకం వచస్యేకం కర్మణ్యేకం మహాత్మనాం
మనస్యన్యత్ వచస్యన్యత్ కర్మణ్యత్ దురాత్మనామ్.

(vi) ఆచార్యోపాసన:— గురువును గుఱించి

శ్లో. గుశబ్ద స్త్వంధకారస్స్యాత్ రుశబ్దస్తన్నిరోధకః,
అంధకార నిరోధిత్వాత్ గురు రిత్యభిధీయతే.

గు=అజ్ఞానమును, రు=పోగొట్టువాడు. అహంకార మమకారములను పోగొట్టుకొని కామినీ కాంచనములపై ఆశ వదలి వేదశాస్త్రములన్ని చదివి మార్గదర్శకుడగువాడు సద్గురువు. "గురవో బహవస్సంతి శిష్యవిత్తాపహారకాః। ఏక ఏవ గురుస్సాక్షాత్ శిష్యహృత్తాపహారకః" శిష్యుల సొత్తప హరించు గురువు లనేకులు గలరు. కాని నిజమైన సద్గురువు

రాదు. 'అహింసా పరమోధర్మః,' అని చెప్పబడినది. ఇదియే నారాయణునికి మిక్కిలి సంతోషము కలిగించునది.

(iv) క్షాంతి:—Forgiveness and toleration. అపకారము మరచిపోయి, అపకార మొనర్చినవారికి నుపకారము చేయుట.

క్షాంతినిగుఱించి శ్లోకము:- Humility is a sign of greatness.

శ్లో. తృణాదపి సునీచేన తరో రివ సహిష్ణునా
అమానినా మానదేన కీర్తనీయ స్సదా హరిః

తృణాదపి సునీచేన — తాను ఎంత గొప్పవాడైనను గడ్డిపోచకన్న నీచు డనుకొనవలయును. (Emerson said "Humility shall be exalted") పరమవిధేయతతో చరించువారిని పరమాత్మ అనుగ్రహించుననుటకు పెద్దలు గడ్డిపోచను ఉదాహరణముగా నిచ్చినారు. మన కాలి క్రింద త్రొక్కబడి సలాము చేయుమాదిరివంగి గరిక పైకిలేచుచున్నది. గరికతో శునము వినాయకుని పూజచేయుచున్నాము.

'తరోరివ సహిష్ణునా' కొమ్మను ఛేదించుటకు, వేరును ఛేదించుటకు వచ్చినవాని పైన వృక్షము ఆగ్రహపడక వానికి కూడ పండ్లు, గాలి, నీడ యిచ్చుచున్నది. అట్లే మనము మహాపకారము చేయువారికికూడ అది అంతయు మరచిపోయి వారికి నుపకారము చేయవలయును. Jesus did not utter one word against his enemies when he was about to die on the Cross. ఏసుక్రీస్తును కొరత వేయువప్పుడుకూ

పదార్థములుభుజించినావు. నేను జిహ్వాచాపల్యమునకు లోబడి యుంటిని. ఇక మీదట నీవు అన్నివస్తువులు తినవలయును. నాకు లోబడవలయును. ఇంతటినుంచి ఈ ముసలిది నాకు గురువైనది'' అని జిహ్వాచాపల్యమును జయించి అప్పటినుండి భాగ్యవంతులయిండ్లకు వెళ్ళుటమాని, బీదలయిండ్లకే వెళ్ళుచు చివరకు ఆ బీదరాలగు ముసలిని తన గురువుగా నెంచెను.

(ix) ఆత్మవినిగ్రహః– Control over the sensory organs. According to one commentator, it means control over the mind. ఇంద్రియములను స్వాధీనమందుంచుకొనుట. మరియొక వ్యాఖ్యానకారుడు మనస్సునుగుప్పిట యందుంచుకొనుట అని వ్రాసియున్నాడు.

(x) ఇంద్రియములవల్ల గ్రహింపబడు వస్తువులయందు ఆశ తగ్గించవలయును. ఇంద్రియ సుఖములన్నియుతాత్కాలికములు. వాటిని ఎక్కువగా అనుభవించిన కొలది దుఃఖమే గాని సుఖములేదు. పాములు, జింకలు, ఏనుగులు, ఒక ఇంద్రియమునకు లోబడి చెడిపోవుచున్నవి. మనుష్యునకు తెలివి యెక్కువఅనుపేరే కానివాడు పంచేంద్రియములకు బానిసయై ఎక్కువదుఃఖ మనుభవించుచున్నాడు. ఇంద్రియజన్యసుఖము పైకి రమణీయముగా కనపడుచున్నదిగాని అయ్యది అంతరంగమున దుఃఖపూరితము. అందువలన జ్ఞానము పొందుటకు ప్రాపంచిక సుఖములయందలి భ్రాంతి త్యజించవలెను.

(xi) అనహంకారముః— అహంకారము=ఒకరికన్న తాను ఎక్కువఅనుకొనుట తప్పు. అహంకారమునకు మించిన

శిష్యుని తాపము పోగొట్టువాడు. గురువుయొక్క శరీరము కాపాడుజవాబుదారి శిష్యునియం దున్నది. శిష్యునిఆత్మసంరక్షణ గురువు చేతిలో నున్నది. ఇదియే ఆచార్యోపాసన అని చెప్పబడును.

(vii) శౌచము = శుద్ధి. Cleanliness is next to Godliness. You must keep your house, clothes, and all your belongings clean. కామ క్రోధలోభ మోహ మద మాత్సర్యముల బోగొట్టుకొని అంతశ్శుద్ధియేర్పరచుకొనవలయును, నీయిల్లు, వాకిలి, దుస్తులు, మున్నగునవి పరిశుభ్రముగా నుంచుకొనవలయును.

(viii) స్థైర్యము-పట్టుదల (Steadfastness of purpose).

ఏదైన ఒక గ్రంథ పారాయణము ప్రారంభించి విఘ్నములువచ్చినను స్థైర్యముతో కొనసాగించవలయును.

శివాజీ గురువు సమర్థరామదాసుగారు ఒక గ్రామము వెళ్ళగాఒకబీదరాలుపిలిచిభిక్షచేయవలయుననుకొనిధైర్యము చాలక భయపడుచుండెను. ఆయన అతర్ముఖుడగుటచే ఆమె అభిప్రాయము గ్రహించి ఒకరోజు తనంతట తానే ఆమె యింటికివెళ్ళి భిక్ష పెట్టుమనిఅడిగి, ఆమెఅరువుకుపోకుండవాకిలికి అడ్డునిలుచుండి ఎవరింటికిపోయి అరువు తేగూడదని చెప్పి, చేదైన ఆనపకాయకూర ఆమెచేసివడ్డించగాదానినిఆరగించి, విస్తరి వదలిన ఆబీదరాలు దుఃఖపడునని యెంచి, నాలుకను సంబోధించి "ఓ నాలుకా! యిదివరకు అనేకరుచ్యములయిన

పదినెలలు పడిఉండినది. అప్పుడు జీవుని దుస్థితి చెప్పవీలు లేదు. కడుపులో అమేధ్యములోనుండు పురుగులలో ఒక పురుగుగా పడియుండినాడు. సప్తమమాసములో కదలిక కలుగుచున్నది. అపుడు జీవునికి మంచిజ్ఞానము కలిగియున్నది. అతడు ఏమనుకొనుచున్నాడనగా గర్భోపనిషత్తులో ఇట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధిక్కామక్రోధసంకటమ్
　　సంసారశృంఖలం ధిక్ ధిగాచార్య జ్ఞాన మాప్నుయామ్॥.

అనగా, అజ్ఞానమును తగులబెట్టవలయును. కామక్రోధముల పరిహరించుకొనవలయును. సద్గురువును ఆశ్రయించి సంసారమను సంకెలలను నాశపరుపవలయునని జీవుడు గర్భములోనున్నప్పుడు అనుకొనుచున్నాడు. కాని భూమిమీద పడగానే మాయావరణమునకు లోబడి యీసంగతి మరచిపోయి అందరితోపాటు కామక్రోధాదులకు లోబడుచున్నాడు. కడుపులోనుండి బయటపడుట ఒక కష్టము, ప్రసూతివాయువువలన ప్రేరేపింపబడి యోనిద్వారమునుండి బయటపడుట పెద్దజీవమునకు చిన్న జీవమునకు రెంటికి ప్రమాదకరమైన విషయము. పుట్టినవెంటనే బిడ్డను చూచినయెడల పరమాసహ్యము. ఇది జ్ఞాపకపరచుకొన్న ఈ శరీరముమీద వైరాగ్యము ఏర్పడుచున్నది.

మృత్యుః—— చావుసంగతి జ్ఞాపకముంచుకొనుము. "జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః" ఎటువంటి వాడైనను, పాంచభౌతిక శరీరము వదలవలయును. పాలు పెరుగు పోసి పెంచినట్టి యీ శరీరము కట్టకడపట ఇల్లు, వాకిళ్ళు, వదలి

శత్రువు జీవునికి మరియొకటి లేదు. "నేను కాబట్టి తపస్సు, దానము, సంధ్య వగయిరా చేయుచున్నాను. ఒకరికన్న ఎక్కువలనుకొనుటతప్పు. A man must always remember that he is only a tool of God and give all the credit to Him. ద్రావిడములో తాయుమానవరు అను భక్తుడు "అన్నియు నీయొక్క సొత్తు. అందరు నీయొక్క దాసానుదాసులు. అందరుచేయు సర్వవ్యాపారములు నీవలననే జరుగుచున్నవి" అని వేదసారముమూడువాక్యములలో ముచ్చటగా చెప్పెను. రామకృష్ణుని గురువగు తోతాపురి యనుఅవధూత అంతర్ముఖుడు. ఎచటను కొన్ని నిముసములయిన నుండనివాడు. 11 మాసములురామకృష్ణునిదగ్గర నుండితాను 45 సం॥లో నేర్చుకొన్న విద్య అతనికినేర్పి, రామకృష్ణుని స్నేహితునిగా భావించుచుండెను. ఒకరోజు ఆయనముందుండు అగ్నిగుండమందెవరో చుట్టముట్టించుటకు రాగాఆయనకు అతనిపై ఆగ్రహము వచ్చెను. అందుపై రామకృష్ణుడు 'అతడు కూడ బ్రహ్మస్వరూపుడుకాడా?' అనిప్రశ్నించ, తోతాపురిశిష్యుని, అంతటినుండి గురువుగా భావించెను. "నాహంనాహం తుహాతుహా"="Not I, Not I, but Thou, Thou" ఆరెండుమాటలే తోతాపురి తన శిష్యుడగు రామకృష్ణపరమహంసకు చేసిన ఉపదేశము.

(xii) "జన్మమృత్యు... దర్శనమ్" latterpart of sloka 9 is very important. జన్మసంగతి జ్ఞాపక ముంచుకొమ్ము. ఈ శరీరము ఎట్లు కలిగినది? మాత్రకోశములో

పోయి బుద్ధుని కాళ్ళమీదపడవేసి బ్రతికించుమని కోరగా ఆయన వేదాంతమును బోధించెను. ప్రతియింట నేదో దుఃఖమున్నది(There is a skeleton in very cupboard.) అని చెప్పెను. అది ఆమెకు నచ్చలేదు. అంతట బుద్ధుడు ఆమెను నువ్వులు తీసుకొనిపోయి సుఖముగానున్నవారి చేతుల కిచ్చి దానిని తిరిగి వారి చేతులలోనుండి తీసుకొని పిల్ల వానికి వాసన చూపించిన బ్రతుకగలడని చెప్పెను. ఆమెకు ఏయింట చూచినను ఏదోయొక దుఃఖమే కానవచ్చినందున ఆమె తిరిగి బుద్ధునిదగ్గరకు రాగా బుద్ధుడు 'పుట్టుక కష్టపడుట కొఱకే' అనిచెప్పెను. బిడ్డలుభూమిమీదపడుటతోడనేఏడ్చుచున్నారు. "Babies when they are sent forth into this world cry that they have come into the world of fools," said an English theologian. A little introspection will reveal that happiness in the world is only. ·0001 and sorrow is ·9999. Every human being has some sorrow. If you remember this and know that there is suffering in every home you attain knowledge.

(xiii) అసక్తి రనభిష్వఙ్గః = Too much attach - ment should be avoided towards house, family and children. భార్య బిడ్డలయందు, ఇల్లు వాకిళ్ళయందు ఎక్కువగా మమకారము కలిగియుండరాదు.

(xiv) వివిక్తదేశసేవిత్వము:—ఒంటరిగా ఒకప్రదేశములో కూర్చొని భగవంతుని ఆరాధించుట. శంకరుల వారు నదియొడ్డున, దేవాలయ సమీపమున, పర్వతగుహల

కట్టెలలోచేరి పిడికెడు బూడిద కావలసియున్నది. "For dust thou art and unto dust shalt thou return" — Bible. చచ్చేసమయములో జీవుడు పడు కష్టము వర్ణనాతీతము. ఏ వస్తువునందు అభిమానము కలదో దానిని కలిపి సీరు గొంతులో పోసినగాని ప్రాణముపోదు. పెండ్లికిమించినసుఖము లేదు. చావునకుమించిన కష్టములేదు. అందువలన అవసానకాల మందు బిడ్డలు దగ్గర కూర్చొని ఒక్కచీమగాని, దోమగాని మరణబాధ పడువారి శరీరముపై వ్రాలకుండా విసనకఱ్ఱతో విసురుచుండవలయును. మృత్యువు తప్పదని జ్ఞాపకమున్న నీ శరీరముపై వైరాగ్యము ఏర్పడుచున్నది.

ముసలితనము = జరా - ముసలితనములో స్వాధీనము తప్పి శరీరము బహు కష్టపడుచున్నది. ఇది జ్ఞాపకముంచుకొన వలెను.

వ్యాధి:— నీ శరీరములోని అశుద్ధపదార్థములువ్యాధి కాలమందు బయల్పడును. వాటిని మరువవద్దు. పైకి మిసమిస లాడు ఈశరీరములోనుండియే దుర్గంధభూయిష్ఠమగు చీము, నెత్తురు వెలువడుచున్నది.

దుఃఖదోషానుదర్శనమ్:— ఆయాకుటుంబములలోని దుఃఖములను గమనించవలెను. ఈ సందర్భములో బౌద్ధావ తారములోని ఒక చిన్న కథ చెప్పనగును. బుద్ధుని దర్శించు టకు అనేక లక్షల ప్రజలు వచ్చిరి. ఆయనసంచారముచేయుచు ఒక గ్రామములో అడుగుపెట్టిన రోజున ఒక బీదరాలికి ఏకపుత్రవియోగము కలుగగా ఆ శవమును ఆమె తీసుకొని

(Do not waste precious time.) కాలము వ్యర్థపుచ్చక భగవంతుని భజింపుము. భాగవతము ద్వితీయస్కంధమందిట్లు చెప్పబడినది.

సీ. వాసుదేవశ్లోకవార్త లాలించుచుఁ
గాల మే పుణ్యుండు గడుపుచుండుఁ?
నతని యాయువుదక్క నన్యులయాయువు
నుదయాస్తమయముల నుగ్రకరుఁడు
వంచించికొనిపోవు వాఁడది యెఱుఁగక
జీవింతుఁ జెక్కేండ్లు సిద్ధ మనుచు
నంగనాపుత్త్రగేహారామవిత్తాది
సంసారహేతుక సంగసుఖముఁ

తే. దగిలి వర్తింపఁ గాలంబుతఱి యెఱింగి
దండధరకింకరులు వచ్చి తాడనములు
సేసికొనిపోవఁ బుణ్యంబు సేయనైతిఁ
బాపరతి నైతి నని బిట్టు పలువరించు.

మరియు

సీ. విష్ణుకీర్తనముల విననికర్ణంబులు
కొండల బిలములు కువలయేశ !
చక్రిపద్యంబులఁ జదువని జిహ్వాలు
గప్పలజిహ్వాలు కౌరవేంద్ర !
శ్రీమనోనాథు వీక్షింపని కన్నులు
నేకిపింఛాక్షులు కీర్తిదయిత !

పర్వతశిఖరముల సమీపమున కూర్చొనిన ఆధ్యాత్మిక వాతా వరణమువలన ఏకాగ్రత యేర్పడునని చెప్పియున్నారు. ఇది సందర్భపడనిచో రామానుజులవారు ఇంటిలో దేవతా గృహమును నిర్మించుకొనుమని చెప్పియున్నారు. అచటికి పిల్లలనుగాని భార్యనుగాని రానివ్వగూడదు. అచట కూర్చొని కిటికీలోనుండచూచిRead the book of Nature. Then you will be able to turn your mind towards God. ఉపనిషత్తులన్నియు అరణ్యములో వ్రాసియుండుటచే వానికి అరణ్యకములని పేరు. Alexander in his soliloquy said "Oh! solitude, Where are the charms that sages have seen in thy face."

(x v) అరతి ర్జనసంసది = Aversion to the company of worldly-minded. i.e. keep good company. మంచివారితో సహవాసము చేయవలయును. ప్రాపంచిక విష యములయందు మగ్నులై యుండువారికి దూరముగ నుండుట శ్రేయస్కరము.

(xvi) అధ్యాత్మజ్ఞాన నిత్యత్వము= Study, realise and always remember the relation between Atma and Paramatma. అధ్యాత్మజ్ఞాన మెల్లప్పుడు కలిగియుండ వలయును. తాయిమానవరు మనము చేయు పను లన్నియు రెండు అని చెప్పియున్నాడు—తినుట, నిద్ర. ఈ రెంటితో మానవులు తమ జన్మను వృథాగా వెళ్ళపుచ్చక పై చెప్పిన సాధనానుష్ఠానముచేసి జ్ఞానమును బడయవలయును. లేనివారు చదువుకొన్న మూఢులు!

జ్ఞేయము: — శ్లో. 13. ఉత్తమోత్తమమైనమానవజన్మ మెత్తిన తరువాత ఆత్మ తరించుటకు ముఖ్యముగా నెరుగబడ వలసినది 'పరమాత్మవిషయము.' తతిమ్మావిద్యలుపొట్టకూటి కొఱకే. 'Socrates said, Know thyself.' 'నేను' అనునది తెలుసుకొనుటయే వేదాంతవిద్య, 'Man liveth not by bread alone, but by word of God'

శ్లో. దుర్లభోమానుషోదేహః ప్రాణినాం క్షణభంగురః ।
తత్రాపి దుర్లభం మన్యే వైకుంఠ ప్రియదర్శనమ్ ॥

కనుక మనవలన తెలిసికొనబడవలసినవిఆత్మనుగురించితెలుపు శాస్త్రములు. నచికేతుడు యమునిదగ్గరకువెళ్ళి ఆత్మ విచారణ చెప్పవలసినదని అడుగగా, ఆయన 2 అధ్యాయములో చెప్పిన "నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి" అను శ్లోకములోని అభిప్రాయమే కఠోపనిషత్తులో చెప్పియున్నాడు. అదియే కొన్ని మార్పులతో గీతలో చెప్పబడినది.

రామానుజాచార్యులవారి భాష్యప్రకారముజ్ఞేయము శుద్ధజీవుడు. జడప్రకృతి సంబంధము లేనట్టి శుద్ధజీవుడుఎట్టివాడని తెలియుట జ్ఞానము.

ఆత్మసంగతి పరమాత్మ సంగతి తెలుసుకొనుటవలన మోక్షము కలుగుచున్నది.

దాని లక్షణములు:— (1) అనాది, ఎనుబదినాలుగు లక్షలయోనివర్గములకు మూలప్రకృతి(primordial matter) ఒకటియే. పరమాత్మ, జీవుడు, ప్రకృతి – విశిష్టాద్వైతద్వైత సిద్ధాంతముల ప్రకారము అనాదులు.

కమలాక్షుఁ బూజకుఁ గాని హస్తంబులు
శవముహస్తంబులు సత్యవచన!

ఆ. హరిపద తులసీదళామోదరతి లేని
ముక్కు పందిముక్కు మునిచరిత్ర!
గరుడగమను భజనగతి లేని పదములు
పాదపముల పాదపటల మనఘ!

సీ. నారాయణుని దివ్యనామాక్షరములపైఁ
గరఁగని మనములు కఠినశిలలు
మురవైరి కథలకు ముదితాశ్రురోమాంచ
ఖచితమై యుండని మేను మొద్దు
చక్రికి మ్రొక్కని జడుని యౌదల నున్న
కనకకిరీటంబు కట్టెమోపు
మాధవార్పితముగా మనని మానవుసిరి
వనదుర్గచంద్రికా వైభవంబు

ఆ. కైటభారిభజన కలిగియుండనివాఁడు
గాలిలోన నుండి కదలు శవము
కమలనాభుపదము గననివారి బ్రతుకు
పసిడికాయలోని ప్రాణిబ్రతుకు.

మఱియు ప్రథమస్కంధమందు ఇట్లు చెప్పబడినది.

తే. చేతులారంగ శివునిఁ బూజింపఁడేని
నోరు నొవ్వంగ హరికీర్తి నుడువఁడేని
దయయు సత్యంబు లోనుగాఁ దలపఁడేని
కలుగనేటికి ? తల్లుల కడుపుచేటు.

మానవుడు తన దనుకొనగలది,యొక్క రాయి అయినను లే దనియు ఆతని వెండ్రుకలు సహితము లెక్కకట్టబడి యున్న వనియు బైబులులో చెప్పబడినది.

పరమాత్మవాదము—"జీవుడా! నీవు నావాడవు" జీవునివాదన—"నేను నావాడను" ఈరెంటికిఅనాదినుండియూ వాదముజరుగుచున్నదనియు,శ్రీరంగనాథునికి తడిబట్ట అడ్డు కట్టి కర్పూరహారతి ఇచ్చుచున్నప్పుడుఆయన వాదనసరియైన దని ప్రమాణపూర్తిగా భగవంతుడు తనకు తెలిపినట్లు స్ఫురిం చినదని భట్టరను వైష్ణవభక్తుడు చెప్పియున్నాడు.

(4) ఆ తేజస్సు సకలవస్తువులయందుండి వాటిని ప్రకా శింపజేయుచున్నది. ఇంద్రియములు ప్రకాశింప చేయువాడు ఆయన యైనను ఆయనను తెలుసుకొనుటకుఇంద్రియములుప యోగపడకున్నవి. మనము విను ఉపన్యాసములు పురాణ ములు పరమాత్మను చేరుటకుదారి చూపించుటయేగాని, పర మాత్మ యిట్టివాడని వర్ణించుటకు ఎట్టివారికిని సాధ్యపడదు. పురాణప్రవచనమును చెప్పువారు,మతబోధకులుఅందరు sign boards వంటివారు. వాటిని అనుష్ఠించి సాధనముల ప్రకా రమునడుచుకొనిన యెడల కల్పకోటి కాలమైనను నిష్ప్రయో జనము.పరమాత్మ యిట్టివాడని చెప్పుటకు మనస్సునకు,వాక్కు నకు మించిపోయిన విషయము. వాక్కుస్థానమును పరమాత్మ ప్రేరేపించుటవలన మనము మాట్లాడుచున్నాము. కాని బ్రహ్మవస్తువును వాగింద్రియముతో వర్ణించవీలు లేదు.అందు

(2) ఇది సత్ అని చెప్పుటకు వీలులేదు. అసత్ అని చెప్పుటకు వీలులేదు. ప్రత్యక్షముగా కనబడు దానిని లేక శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధముల ద్వారా గ్రహించ గలుగు దానిని కాని సత్ అని చెప్పుము. ఆత్మ అనువస్తువు "బుద్ధి గ్రాహ్య మతీంద్రియం" i. e. ఇంద్రియములకు గోచరము కానిది. అంతమాత్రమున లేదనగలమా? ఉన్నది యుండుట వలననే పంచేంద్రియములు పనిచేయుచున్నవి. జ్ఞేయమువిచిత్ర మైన తత్వము. ప్రాపంచిక విషయముల మాదిరి ఉన్నదని గాని లేదనిగాని అనుటకు వీలులేదు.

ఇంకొకరు, సత్ = జీవాత్మ, అసత్ = జడప్రకృతి అని వ్రాసియున్నారు.

(3) ఆ జ్ఞేయవస్తువునకు ఎక్కడచూచిన చేతులే, కండ్లే, కాళ్ళే. అనగా పరబ్రహ్మ మెట్టివా డనగా ఆయనకు ప్రతి ప్రదేశములో అన్నియింద్రియముల వ్యాపారములు జరుగుచున్నవి. పాములకు చక్షుశ్శ్రవములని పేరు. కండ్లు, చెవులు రెండు ఒకటియే. భగవంతునిచే సృష్టింపబడిన ఒక పాములకే అట్లున్నచో పరమాత్మకు అన్ని యింద్రియముల వ్యాపారములు ప్రతిప్రదేశములోజరుగుట యేమి ఆశ్చర్యము. (He is all eyes and all ears) మన కళ్ళన్ని ఆయనకళ్ళే మనకాళ్ళన్ని ఆయనకాళ్ళే. మనవి అనుకొనునవి అన్నియు పరమాత్మవి. మనము పరమాత్మ సొత్తు అనుకొనుటబ్రహ్మ భావన. God-consciousness పోగూడదు.

Bible—"The son of man has not a stone which he can call his own. Verily, thy hairs are numbered."

(7) 'దూరస్థం చాన్తికే చ తత్' పరమాత్మ చాలా దూరములో నున్నాడు. చాలా దగ్గరలో నున్నాడు'Divinity manifests where contradictions meet, ఇంద్రియ నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము కలిగినవారికి శుద్ధజీవుడుగాని, పరమాత్మకాని దగ్గరలోనున్నాడు వారికి బ్రహ్మవస్తువు ఈశరీరములోనే కానవచ్చుచున్నది. అట్టి యింద్రియ, నిగ్రహము, మనోనిగ్రహము లేనివారికి పరమాత్మ చాలా దూరములో నున్నాడు. డబ్బులేనివారలు, శరీరములో ఆరోగ్యము లేని వారలు, ఈ శరీరములోనే కాశీ, రామేశ్వరములు ఇంద్రియ మనోనిగ్రహమువలన చూడవచ్చును. అట్టి నిగ్రహము లేని యెడల మనము కాశీ రామేశ్వరములకు వెళ్ళినను ప్రయోజనములేదు. ఉన్నతావులలోనే నీయందలి కుళ్ళు పోగొట్టుకొనుము. పెట్టెలోని చిమటను దులిపి పారవేయకుండా యే దేశమునకు ఆ పెట్టెనుతీసికొనిపోయినను అచట ఆపెట్టె తెరవగానే చిమట కానవచ్చుచున్నది.

శ్లో. "అంతస్థ మాత్మాన మజం న దృష్ట్వా
భ్రమంతి మూఢా గిరిగహ్వరేషు"

అని చెప్పబడినది. అద్దమును బాగుచేసికొనక యెన్నిసార్లు అద్దములో చూచినను మొగము కానరాదు. నీయందు పరమాత్మ ఉన్నాడని తెలుసుకొనకుండ, డబ్బు ఖర్చు పెట్టి శ్రమపడికొండలు,గుహలు తిరిగిన ప్రయోజనములేదు. కస్తూరి మృగము తనలో నుండి వచ్చు సువాసనయెచటనుండి వచ్చుచున్నదో తెలియక, దానిని తెలిసికొనుటకై పుట్టపుట్టకు గుట్ట

వలన బ్రహ్మవస్తు వాక్కుటిమాత్ర ముచ్ఛిష్టము కాలేదని రామకృష్ణపరమహంస సెలవిచ్చి యున్నాడు.

(5) పరమాత్మసర్వాంతర్యామి. చరాచరరూపకమైన ఎనుబదినాల్గులక్షల యోనివర్గములలో చేరిన అండజ = గ్రుడ్లలో నుండి వచ్చునట్టి పాములు, పక్షులు మొదలగు వానియందును, స్వేదజ = చెమటలోనుంచి వచ్చునట్టిదోమలు, పేనులు మున్నగు వానియందును, ఉద్భిజ్జ = భూమిని పెళ్ళగించుకొని వచ్చునట్టి వృక్షములు పర్వతములందును, జరాయుజ = తల్లి గర్భమున సంచిలో కొంతకాల ముండి వెలువడునట్టి మనుష్యులు, మృగములు మున్నగువాని యందును పరమాత్మ అన్నిటిలోపల, బయట, మధ్యలో నున్నాడు. ద్రావిడములో ఒక రిద్లు వ్రాసియున్నారు. "పరమశివా! నీకు అన్నిశక్తులున్నవని వేదములు పురాణములు చెప్పుచున్నవి. కాని నీకు ఒక శక్తి లేదు. నీవు (ఒక ప్రదేశము చూపి) ఇచట లేకుండాపో — అనిన పోజాలవు"అని సొగసుగా పరమాత్మ సర్వాంతర్యామి అని తెలిపియున్నారు. మనము అజ్ఞానమను అంధకారములో మునిగియున్నాము. కనుక మనకు ఈవిషయము గోచరించదు. ప్రహ్లాదునకు, త్యాగరాజునకు, కబీరునకు, రామదాసునకు, తదితర భక్తాగ్రేసరులకు అంతట పరమాత్మ గోచర మగుచుండెను.

(6) ఆ పరమాత్మ మనకంటికి గోచరింపని బహుసూక్ష్మమైన వస్తువు. He is subtler than the sublest. Therefore you cannot conceive Him.

(11) జ్ఞానగమ్యం = By wisdom you can attain Brahmabhavam. జ్ఞానమువలనబ్రహ్మభావనబడయునగును.

(12) హృది సర్వస్యాధిష్ఠితం = ఆయన అందరి హృదయమందున్నాడు. హృదయములో నున్నట్లు ధ్యానము చేయవలయును. He is every where. The heart is His head-quarters. హృదయము సరిగానున్న గానిశరీరమందలి అవయవములు పనిచేయవు. అందువలనఅదిHead-quarters గా నియమింపబడినది.

మరియొక అభిప్రాయము:—You must have a kind heart. జీవకారుణ్యము, భూతదయ, పశ్చాత్తాపము నున్నచో, మానవునకు పరమాత్మ సాక్షాత్కారము కలుగు చున్నది. Divinity manifests itself in people who have a good and pure heart.

శ్లో. 23.24. ఇట్టిపరమాత్మను 'జీవుడు పోయి చేర వలయు' ననిన నేది మార్గము ? మార్గము లనేకములున్నవి.

(1) ధ్యానయోగము–రాజయోగము. This is for those who can exercise good concentration and meditation. ఇది యేకాగ్రత గలిగి ధ్యానముచేయు శక్తిగల వారలకేగాని సర్వసాధారణుల కుపయోగించదు. సాధారణ మానవులకు నిద్ర తెప్పించు వస్తువులు:—(1) స్వభార్య. (2) పుస్తకము. (3) జపము. నిద్రపోగొట్టు వస్తువులు:— (1) పరస్త్రీ, (2) ద్యూతము, (3) చౌర్యము.

గుట్టకు తిరుగుచున్నదని రామకృష్ణపరమహంసచక్కనిఉదాహరణము ఇచ్చియున్నారు. శంకరాచార్యులవారు 'స్వకంఠాభరణం యథా' అని మెడలో వస్తువు మరచిపోయి యిల్లిల్లు తిరిగి వెతకుచున్నసామెత చెప్పియున్నారు.అట్లేగొల్లపిల్లవాడు మేకను మెడపైవేసుకొనిమఱచి,పోయినదనియేడ్చుచున్నాడు. కనుక పరమాత్మ మనయందున్నాడని తెలుసుకొని అనుష్ఠానము వలన మనోనిగ్రహము సంపాదించినచో బ్రహ్మభావన మనము ఎచట నున్నామో అచటనే పొందనగును.

(8) బ్రహ్మవస్తువు వెలుతురు కలిగించుచున్నది. దాని వెలుతురు, వెలుతురును కలిగించు ప్రాకృతిక వస్తువు కన్న ఎక్కువ అయినది. సూర్యుని తేజస్సు బ్రహ్మ తేజస్సులో కోటిలో నొకభాగము లేదు. ఆతేజస్సు యావత్తుపరమాత్మ వలన కలిగినదే యని 15వ అధ్యాయములోచెప్పియున్నాడు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, దీపమువలన కలుగు వెలుతురు ప్రకృతి సంబంధమైన చీకటిని పోగొట్టి ప్రపంచమందలి వస్తువులను చూచుటకు అవకాశ మిచ్చుచున్నవి. పరమాత్మ తేజస్సు ఎటువంటిది అనగా, ఉత్తచీకటినిపోగొట్టునదిగాక అజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టి జ్ఞానమును కలుగ చేయుచున్నది. తేజఃపుంజములైన సూర్యచంద్రాదులకు అట్టి శక్తిలేదు.

(9) తమసః పర ముచ్యతే – ప్రకృతికి అతీతమైనది.

(10) జ్ఞానం జ్ఞేయం – **Fountain–source of all knowledge.** జ్ఞానమునకు ఉత్పత్తిస్థానము.

సేవు సమీపముననున్న అష్టగీతను పట్టుకొని పోయినచో కేంద్రస్థానము జేరగలవు.
అన్ని మతములు అన్ని యోగములు సమరసపరచునది గీత.
Vevekananda said "It is the universal scripture."

శ్లో. 27. ఏది యేది పుట్టుచున్నదో జడపదార్థముగా కనబడుచున్నను ప్రతిదానిలో చైతన్య మున్నది. జడవస్తు వేది లేదని బోసు కనిపెట్టియున్న విషయము ఈశ్లోకమందున్నది. చెట్లయందు, పర్వతముల యందు అన్నిటియందు (Vitality) చైతన్యము ఉన్నది. ఉత్తమజన్మ మెత్తి కాలము వృధాపరచినవారు అధోగతిపాలై తక్కువజన్మలనెత్తుదురు. చైతన్యము లేని జడపదార్థము లేదు. అన్ని వస్తువులను నేను చైతన్య యుతములుగా చేయుచున్నాను.

శ్లో. 35. శరీరము, ఆత్మ, పరమాత్మ వీని సంబంధము తెలుసుకొనువారు ఐహిక సుఖములు అనుభవించి కడపట మోక్షము చెందుదురు. భూతప్రకృతి మోక్షంచ=ప్రకృతిలో నుంచి విడుదల, రాబోవు అధ్యాయముయొక్క సూచన.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ
విభాగయోగోనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

(2) రాజయోగము :— for persons of psychic temperament (ఇది మనోనిగ్రహము కలవారలకు.)

(3) జ్ఞానయోగము:— for intellectual people. (ఇది బుద్ధివికాసము కలవారలకు.)

(4) కర్మమార్గము:— for persons with physical strength (ఉపవాసములు, సూర్యనమస్కారములు, యజ్ఞయాగములు చేయుట – సమర్థత కలిగిన బలశాలురకు.)

(5) భక్తిమార్గము:—for persons of emotional temperament, this is the easiest course.

"ధ్యేయో నారాయణ స్సదా". ఇది మిక్కిలి సులభ మార్గము.

(6) శ్రవణము:— వినుట, గోపికాగీతలలో:—

"తవకథామృతం తప్తజీవనం,కవిభిరీడితమ్కల్మషాపహం
శ్రవణమంగళం శ్రీమదాతతం,భువిగృణంతి యేభూరిదాజనాః"

మధ్వాచార్యులుగారు భాగవతాది గ్రంథములు సతతము పఠనముచేయుటవలన జన్మ తరించునని వ్రాసిరి. శుక మహార్షి వంటివానికిగాని భాగవతార్థము తెలియదు.

రాధ is the embodiment of ఆరాధన, ఆమెయందు భగవద్భక్తి మూర్తిభవించినది.

Whatever may be your position on the circumference, catch hold of the nearest radious and proceed and ultimately you reach the centre of the cirele. అనగా, నీవు చక్రముపై నెచట నున్నను,

మధ్వ:— మనుష్యుల యిష్టప్రకారము ఎంత ప్రయత్నముచేసినను సంతానముకలుగదు పరమాత్మ అనుగ్రహము కావలెను. శ్రీ మధ్వాచార్యులవారు చెప్పునది యేమనగా ఎచట సంతానము కలిగినను లక్ష్మీనారాయణ సంభోగము వలన నని తెలియవలయును. వారి అనుగ్రహము లేనిదే సంతానము కలుగదు.

ప్రతినిమిషము ప్రకృతి పురుష సంయోగము కలుగు చున్నదని తెలుపుటకు గుళ్ళలో నిమిషనిమిషమునకు దేవునికి పెండ్లిండ్లు చేయుచున్నారు. ఈసంయోగమువలన కలిగెడు సంతానముయొక్క భావివృద్ధికి తల్లిదండ్రులలో ఒకరు అనుకూలము, ఒకరు ప్రతికూలము. తండ్రి తనసంతానమును విద్యకొఱకు, ద్రవ్యార్జనకొఱకు, ఎక్కడపట్టినఅక్కడకు పంపుచున్నాడు. తల్లిబిడ్డలను విడనాడక వారిపురోభివృద్ధికి ప్రతిబంధకము కలిగించును. అట్లే జీవుల అభివృద్ధికి తండ్రియగు పరమాత్మ అనుకూలుడే కాని, తల్లియగు ప్రకృతి ప్రతికూలమై ఆత్మ పరమాత్మ విచారణ తెలిసికొననియ్యక, జ్ఞానముకలుగకుండ జీవులను సంసారముతో కట్టిపెట్టుచున్నది.అ. ౭. త్రాటితో దూడను గుంజకు కట్టినట్టు ప్రకృతి(మాయ) ముప్పిరి త్రాడు వంటిది.

అది త్రిగుణాత్మిక మాయ:— సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము, (గుణము అను శబ్దమునకు త్రాడు అనియు అర్థముకలదు.) జీవుడు పరమాత్మను చేరిసుఖపడుట అతనికి జన్మహక్కు. కాని యీ మూడు త్రాళ్ళు జీవుని పైకి

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

14 వ అధ్యాయము

గుణత్రయవిభాగయోగము

శ్లో. ప్రకృతి యేవిధముగా జీవుని కట్టివేయు చున్నదియు ఈ అధ్యాయములో చెప్పబడియున్నది. మునీశ్వరులు కూడ దేనిని తెలుసుకొని మోక్షము చెందిరో అట్టి దానిని నీకు చెప్పుచున్నాను. శ్రద్ధతో వినుము.

శ్లో. 2. జ్ఞానము పొందిన వారికి మోక్షముకలుగును. వారు నాదగ్గరకు వచ్చి చేరుచున్నారు: వారుజననమరణము లకు సృష్టిసంహారములకు అతీతు లగుచున్నారు.

శ్లో. 3. ప్రపంచములో ప్రతివస్తువుయొక్క ఉత్పత్తికి స్త్రీ పురుషుల అంశములు రెండుండ వలయును. అటులే యీ ప్రపంచమునకు తల్లిదండ్రు లుండవలయును.

నేను తండ్రిని, మాయ లేక ప్రకృతి తల్లివంటిది. పురుషుడైన నేను స్త్రీతత్త్వమైన ప్రకృతిలో గర్భాధానము చేసి by injecting divine energy సర్వభూతములను పుట్టించుచున్నాను i. e., అండజ, స్వేదజ, ఉద్భిజ్జ, జరాయుజములగు 84 లక్షల యోనివర్గములు ప్రకృతిలో నుండి పరమాత్మ తేజస్సువల్ల బయట పడుచున్నవి. **Union between matter and spirit.**

చెయ్యడు. తామసుడు, తినుటకు తిండి, కట్టుటకు బట్ట యున్న తృప్తిపడి శరీరమే శాశ్వతమని యెంచి పాపపుణ్యముల విచారించడు. ఎప్పుడు చూచిన తమోగుణము ప్రధానముగా కలవారియందు నిద్ర, ప్రమాదము, (ఒకపని చేయుటకు పోయి మరొకటి చేయుట) సంశయజ్ఞానము (ఎంతచెప్పినను, నమ్మక సందేహపడుచుండుట) విరుద్ధజ్ఞానము, (తలక్రిందులుగా అర్థము చేసికొనుట) మున్నగు లక్షణములు కన్పట్టును. సత్త్వగుణము ఉద్రేకముగా నున్నప్పుడు శరీరము చాలించువాడు ఉత్తమమైన జన్మ పొందుచున్నాడు రజోగుణము ఉద్రేకముగా ఉన్నప్పుడు చనిపోయినయెడల మధ్యమయోనిలో ప్రవేశించి (మానవజన్మమెత్తి ఆ సంబంధమైన పనులు చేయును. తమోగుణము ప్రధానముగా నున్నప్పుడు శరీరము చాలించిన యెడల మూఢయోనిలో పుట్టి కుక్క, పంది, చెట్లు, చేమలుగా పుట్టును.

In the first case there is promotion, in the second case there is neither promotion nor depromotion, and in the last depromotion. మొదటి తరగతి వారికి ప్రమోషన్ యియ్యబడుచున్నది. రెండవ తరగతి వారికి ప్రమోషన్‌గాని డిప్రమోషన్‌గాని లేదు. మూడవతరగతి వారికి డిప్రమోషన్ కలుగుచున్నది.

భాగవతము ఏకాదశస్కంధములో పరమాత్మ ఈగుణముల విషయమై యెక్కువగా చెప్పియున్నాడు.

జీవుడు త్రిగుణాతీతుడైనగాని మోక్షము లభించదు. సత్త్వగుణము is only a sign-board to reach Paramatma.

పోనియ్యకుండా కట్టిపెట్టుచున్నవి. సత్త్వగుణము [తెల్లనిది] రజో గుణము, [ఎర్రనిది], తమోగుణము, [నల్లనిది], ఏ గుణము ప్రబలముగా నుండునో అది వ్యవహారచేయును. కాని అందరికి ఈమూడుగుణములు కలవు.

[1] సత్త్వగుణము ఏరీతిగా బంధించుచున్నది? అన్ని యింద్రియములు చక్కగానుండి ప్రాపంచికవస్తువులనుఅనుభవించుటవలన, అనేక గ్రంథములు చదివి జ్ఞానముపొందుట వలన సుఖము చెందించి జీవునికట్టివేయుచున్నది. అట్టిసుఖము జ్ఞానము జీవుని బంధించునవి. ఏలయన, మనము చనిపోయిన తరువాత ఈసుఖము కలదో లేదో యని యిదేబాగుగానున్న దని మనస్సునకు తోచునట్లు చేసి సంసారమందలి బంధము గట్టి పరచుచున్నది. ప్రపంచమందు మోహ మెక్కువై పర మాత్మ సాన్నిధ్యము దూరమగుచున్నది.

[2] రజోగుణము. 'రాగాత్మకం విద్ధి' ఉన్నదానితో తృప్తిపడనియ్యదు [శంకరులవారు వ్రాసిన ద్వాదశమంజరికా స్తోత్రము లేక మోహముద్గరము చదివిన మోహముపోవును] వయస్సు ముదిరిన కొద్ది స్త్రీలయందు, ధనమందు వాంఛ తగ్గించుకోవలయును. "వార్ధకే మునివృత్తీనాం"అనిరఘువంశములో చెప్పబడినది. రజోగుణముపేరాశను కలిగించుచున్నది. Greed and lust are the manifestations ofRajogunam

[3] తమోగుణము—'అజ్ఞానజం విద్ధి'—ఆత్మవిచారణ పరమాత్మ విచారణ యేమాత్రము మనస్సున జొర

వలయును. You must worship His lotus feet with unflinching and whole-hearted devotion. భక్తి లేకుండ ఎంత కర్మానుష్ఠానము చేసినను లాభము లేదు. (శ్లో. 26) నేను శాశ్వతమయిన ధర్మస్వరూపిని, గనుక నా అనుగ్రహము పొందవలెనని వారివారి ధర్మములు నెరవేర్చ వలయును. Heaven helps those who help themselves. ప్రకృతిని గుప్పిటనుంచుకొని నన్ను వారి వారి వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నెరవేర్చుచు భజించిన ధర్మస్వరూపియైనట్టి నా సాన్నిధ్యముచేరి మోక్షసామ్రాజ్యమును పొం ద గ ల రు. (శ్లో. 27)

రామకృష్ణ పరమహంసగారిచ్చిన ఉదాహరణము :- ఒకడు మూట పట్టుకొని పోవుచుండగా ముగ్గురు దొంగలు ఎదురై వాని మూట కాజేయ వలయునని తీర్మానించుకొనిరి. కాని, ఒకడు ఆ బాటసారినిచంపి నూతిలో వేయవలయునని, మరొకడు ప్రాణము తీయకుండ కాళ్ళు చేతులుకట్టివేయవలయు నని, మూడవ వాడు మూటతీసికొని పొలిమేరవఱకు తీసు కొనిపోయి వదలి తప్పించుకొనుట మంచిది అని అనుకొనిరి. జీవుడు జ్ఞానము-ఆనందము అను మూటతీసికొని, సంసారము అను అరణ్యములో తిరుగుచున్నాడు. సత్త్వరజ స్తమోగుణ ములు పై ముగ్గురు దొంగలవంటివి. చంపుతా మనుకొను దొంగ = తమోగుణము. వీనిని స్వరూపనాశనము చేయు చున్నది. బంధించుదాము, ప్రాణము తీయవద్దు, ఎవరైన వచ్చి వదలిపెట్టి పోనిమ్ము అనుకొను దొంగ = రజో

Unless you rise even obove it you can't, attain Mukti. సత్త్వగుణము పరమాత్మకు మార్గము చూపునేగాని మోక్ష మివ్వజాలదు. త్రిగుణాతీతునికి మోక్షము కలుగును; త్రిగుణాతీతుఁడగుట అనగా నేమని అర్జునుడు అడుగగా కొన్ని లక్షణములు సంపాదించవలయునని పరమాత్మ చెప్పెను. అవి యేవనగా:-

త్రిగుణాతీతుని లక్షణములు —

(1) ఉదాసీనుఁడు — He is perfectly indifferent to all the worldly things. He never takes sides. అందరియందు బ్రహ్మస్వరూపము గ్రహించిమనస్సునెమ్మదిగా నుంచుకొని, ప్రతివస్తువునందు మంచియే గమనించును. e. g. బోగముదానియందు మాతృభావము (దాని పిల్లలకు అది తల్లి అను అంశమే) గమనించుచున్నాడు. రామకృష్ణ పరమహంస యిచ్చిన ఉదాహరణము, i. e. అశుద్ధ జీవులకు చెఱుపే కాన వచ్చును. ఈగ శరీరమంతయు వదలిపెట్టి అశుద్ధమైన నెత్తురు, చీము గల కురుపు అంతర్భాగమం దుండగా దానిని నాకుటకు అచట ప్రవేశించుచున్నది. "యద్భావంతద్భవతి" యోగ్యుడు జల్లెడమాదిరి ఉండవలయును. మంచిని గ్రహించి, రాయి రప్పను పైపైన వదలివేయవలెను.

(2) సుఖదుఃఖములను సమానముగా భావించును.

(3) సమలోష్టాశ్మకాంచనః—బంగారును, మట్టిపెళ్ళను, రాయిని ఒకమాదిరిగా చూచుచున్నాడు. ఈమూడు గుణము లతో గూడినట్టి మాయను దాటుటకు పరమాత్మను భజించు

ఉ. అచ్చపుః జీకటింబడి గృహవ్రతులై విషయప్రవిష్టులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరలఁ జర్వితచర్వణు లైనవారికిం
జెచ్చెరఁ బుట్టునే పరులు చెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైన నే
మిచ్చిననైనఁ గానలకు నేగిననైన హరిప్రబోధముల్.

అని పహ్లాదుడు తండ్రితో చెప్పియున్నాడు.

(భాగవతము, సప్తమస్కంధము)

పరమాత్మ ప్రత్యేకానుగ్రహము వచ్చి speical clemenncy చూపినగాని తామసులు ఈ సంసారబంధము నుండి విడుదల కాజాలరు.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే గుణత్రయ
విభాగయోగోనామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

గుణము. ఇట్టిజీవుడు తరించుటకు కొన్ని అవకాశములు కలవు. సత్త్వగుణము = పొలిమేరవఱకు వెళ్ళి వారికి ఊరు చూపి తప్పుకొను దొంగ. ఉన్నసొత్తు కొట్టుకొని పోయినను ఉత్తరోత్తర పరమాత్మను చెందుటకు దారి చూపుచున్నది.

రెండవ ఉదాహరణము...మూడుబొమ్మలు.

1. ఒకటి పంచదారతోగాని లేకఉప్పుతోగాని చేయబడ్డ బొమ్మ.
2. ఒకటి గుడ్డతో చేయబడిన బొమ్మ.
3. ఒకటి రాతితో చేయబడ్డ బొమ్మ.

మూడుకలసిసముద్రస్నానమునకు బయలుదేరిపోవుచు తూకము వేసుకొనెను. పంచదార బొమ్మ 5 శేర్లు, గుడ్డ బొమ్మ 10 శేర్లు, రాతిబొమ్మ 50 శేర్లు ఉండెను. మూడు మునిగెను. రెండు బయటికివచ్చెను. మూడవ బొమ్మకానరా లేదు. ఎంత వెదికనను కానరాదుఅది. పంచదారలేక ఉప్పు బొమ్మకరిగిపోయినది. సాత్వికుడు మునిగిన తరువాత పరమాత్మతో ఐక్యమగుచున్నాడు. He loses his individuality and becomes assimilated with Divinity. స్నానము చేసిన తరువాత గుడ్డబొమ్మ తడివల్ల బరువు ఎక్కువ అయినది. రాజసుడు బట్టనీరుపీల్చినట్టు మంచి సహవాసము, శ్రవణము మున్నగు వాటివలన జ్ఞానమును బడసి దినదినాభివృద్ధి పొందుచున్నాడు. మూడవ బొమ్మ తామసుడు. రాతితో చేయబడి ఒక్కచుక్క నీటిని పీల్చలేదు. తామసులైనవారు "అచ్చపు చీకటింబడి" తరించుట అసంభవము.

ఈ అధ్యాయములో సంసారమును ఒక వృక్షముగా పరమాత్మ వర్ణించుచున్నాడు. పాశ్చాత్యులు కూడ ఈ ఉపమానమును ప్రయోగించినారు. Bible refers to it as "Fig tree." Greecian mythological works లో కూడా "Igdrassyl" అని ప్రపంచమును చెట్టుగా వర్ణించినారు.

శ్లో. 1. ఈ జగత్తు ఒక వృక్షము వంటిది. ఒకచిన్న విత్తనమునుండి పెద్దచెట్టువచ్చినట్లు ఒకమూలపురుషునినుండి సంసారము వృద్ధిపొందుచున్నది. ఈ జగత్ వృక్షము విచిత్రమైనది. దీనికి వేరు మీదను- శాఖలు క్రిందను నున్నవి. మామూలుగానుండు చెట్లు అధోమూలములు, ఊర్ధ్వశాఖలు కలిగినవి. అందరికి సౌఖ్యము కలుగజేయును. తలక్రిందులుగా నున్న చెట్టు రాకపోకలకు. బండ్లకు బాటసారులకు ప్రతిపంధకము. అట్లే యీ సంసారమను చెట్టు పరమాత్మయను గమ్యస్థానము చేరనివ్వక అడ్డుతగులు నట్టిది.

చెరువు కట్టమీద నున్న వృక్షము నీటియందు ప్రతిబింబించు నపుడు తలక్రిందులుగా కనబడుచున్నది. కనుక అద్వైత వ్యాఖ్యానము ప్రకారము అదిఅట్లుకనబడుచున్నదే కాని దానికి నిశ్చయమైన existence లేదు ఇది మిథ్య. అశాశ్వత మైనది. ప్రపంచము ఉన్నట్లు కనబడుచున్నదే కాని, యిది ఉత్తిది. 'బ్రహ్మసత్యం, జగన్మిథ్య' అని ఈ శ్లోకము తెలుపుచున్నది. అని అద్వైతవ్యాఖ్యానకారుల అభిప్రాయము.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

15 వ అధ్యాయము

పురుషోత్తమ ప్రాప్తి యోగము

ఇది అన్ని అధ్యాయములలో గొప్పది. ఏలయనగా

1. శిష్యుడు ఏమియు అడుగకుండా గురువు తనంతట తానే అపార ప్రేమతో ఆద్యంతమును చెప్పియున్నాడు. 7, 9, 15, 16, అధ్యాయములు అట్టివి.

2. వీనిలో 15వ అధ్యాయము ముఖ్యమెట్లనః—ఇందు శ్లోకముల సంఖ్య తక్కువ. ఇది భావగర్భితమైనది. 12 వ అధ్యాయములో కూడ 20 శ్లోకములే. కాని ఆరంభములో అర్జునుని ప్రశ్నయున్నది:

3. ఈ అధ్యాయములో కొన్ని బీజాక్షరము లిమిడి యున్నవి.

4. ఈ అధ్యాయము కావ్యసరళిగా ఉపమానోపమేయములతో పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. Poetry in Philosophy గనుక గీతలోని తక్కిన 17 అధ్యాయముల కంటె ఈ అధ్యాయము గొప్పది. తమాషాగా దీనిని కూటి అధ్యాయము అని పిలిచెదరు. ఏలయనగా, విస్తరి ముందు కూర్చొని వడ్డన చేయు లోపల సులభముగా దీనిని పఠింప వచ్చును.

"ప్రాహు రవ్యయమ్"— నాశనరహితమైనదిఅనిప్రపంచమునుగురించి చెప్పినాడు. ఇదియెట్లనగాప్రవాహరూపేణ-నీళ్ళు కాలువలో పారుమాదిరిగా క్రొత్తనీరు వచ్చి ప్రాతనీరు పోవుచున్నను, నది లేక కాలువ శాశ్వత మని యెంచబడు చున్నది. అట్లే వ్యక్తులు పోవుచున్నను స్థలము మారిపోవు చున్నను ప్రపంచమునకు నాశనము లేదు.

వృక్షమునకు ఆకులవలన గౌరవము ఏర్పడుచున్నది. అట్లే ఈ జగమను వృక్షమునకు వేదములు ఆకులు. అనగా వేదములు చదివి సంసారములో కష్టములులేకుండ చేసికొన వలయును. ఇంకొకరు చెప్పునది యేమన:- శాస్త్రములు చదివినవాడు ఇహపరసుఖముల పొందును. చెప్పులు తొడుగు కొన్నవాడు హాయిగా రాళ్ళురప్పలు తగులకుండ గమ్య స్థానమునకు నడచిపోవుచున్నట్లు, వేదములు, శాస్త్రములు చదివి కర్మానుష్ఠానము చేయువాడు పరమాత్మసాన్నిధ్యము సులభముగా చేరగలడు.

"యస్తం వేద స వేదవిత్" ప్రపంచము అశాశ్వత మని, పరమాత్మ శాశ్వతమని తెలియవలెను. ఈసంగతి తెలి యనివాడు వేదశాస్త్రపురాణాదులు చదివినను నిష్ప్రయో జనము చందనపుకట్టెను మోసికొనిపోవు గాడిదకు దాని వాసన యేమి తెలియును?

శ్లో. 2. ఈ చెట్టునకు కొన్ని కొమ్మలు పైకి ఉన్నవి. జ్యోతిష్టోమము మున్నగు యాగాదులు చేసిన గొప్ప సుఖము

మధుసూదన సరస్వతిగారు వ్రాసినది యేమనగా, గాలి వలన త్రోయబడిన చెట్టు నదికట్టక్రింద నడచువారికి తల క్రిందుగా కానవచ్చును. ఇది విపరీత స్థితి.

మరియొకరు వ్రాసినది – ఈ జగత్తునకు మూలస్థాన మైన పరబ్రహ్మపైన నున్నాడు. పరమాత్మవలనసృష్టింపబడిన వస్తువులు అన్ని క్రిందనున్నవి. పరమాత్మ ఇంద్రియములకు అతీతుడు. సులభముగా కానరాడు. సృష్టిలోనివస్తువులన్నియు సులభముగా అందరికి గోచరమగుచున్నవి.

భగవంతుని సంగతిని గురించిమాట్లాడునపుడుమనకు దృష్టి పైకిపోయి చెయ్యి పైకి చూపుచున్నాము. ప్రపంచము సంగతి మాట్లాడునపుడు క్రిందికి చూపుచున్నాము.

పరమాత్మ మూలము – ఏకము. దానినుండి పుట్టిన శాఖోపశాఖలు అనేకములు.

ఈ వృక్షము అశ్వత్థము= రావిచెట్టు అని చెప్పినాడు. దానిపుల్లలు హోమములో ఉపయోగపడునేకాని ఆ చెట్టు నిష్ప్రయోజన మైనది. అట్లే యీ సంసార వృక్షము పైకి గొప్పగా కానవచ్చినను నిరుపయోగమైనది. ఇంకొక అర్థము ఏమనగా, అశ్వత్థము= రేపు లేక మరియొక క్షణములోనుండ నిది అని వ్యుత్పత్త్యర్థము. ప్రపంచము అశాశ్వత మైనది. "ప్రాణినాం క్షణభంగురః" నీ శరీరము, దారా పుత్రాదులు బంధువులు, ధనధాన్యములు, వస్తువాహనము లన్నియు అశాశ్వతములని గుర్తెరుంగుము.

clouds. He is everywhere in this creation, inside and outside every object.

"కర్మానుబన్ధిని మనుష్యలోకే"— జగద్వృత్తి మన సంసారము. 'చిత్తమేవ హి సంసారం, తత్ప్రయత్నేన శోధయేత్' దారపుత్రాదులు ఈసంసారములో ప్రతిబంధకములు కారు. మనస్సే ప్రతిబంధకమగుచున్నది. భార్య బిడ్డలు లేని బ్రహ్మచారి, తనకు వివాహముకాలేదని దిగులుపడుచు, సంసారవృక్షములో బంధింపబడిన వాడగుచున్నాడు. అంటి అంటకుండ, చింతకాయగుల్లమాదిరి detach అయి యుండు వాడు సంసారవృక్షమునుండిదూరస్థుడగుచున్నాడు. ఆస్ట్రేలియా దేశములో ఘోరమైన అరణ్యములలోకొన్ని చెట్లున్నవని, అవి మనుష్యుని ఆకర్షించిరక్తముపీల్చిమాంసకండరములభుజించి, ఎముకల వదలి వేయుచున్నవని చెప్పెదరు. అట్లేయీసంసారము మనలను పీల్చి పిప్పి చేయుచున్నది. సంసార మనగాశరీరముతో జీవుడు సంబంధపడియుండుటయే.

When you realise that all the world is a stage and we are all actors thereon, and discharge your duties with a sense of detachment, these fetters do not bind you at all. The jiva has come into this human body on account of the Karma in the previous birth.

మొట్టమొదట కర్మయెట్లు వచ్చినది? జీవత్వ మెట్లు వచ్చినది? అని కొందరు ప్రశ్నించుచున్నారు. There is a logical fallacy in this question. Time has no beginning, so also Karma has no beginning ఆ ప్రశ్న పొరపాటు. కాలమునకుఆదియెట్లులేదో అదేరీతిగాకర్మకుఆదిలేదు.

పొందవచ్చును. దేవతలై పుట్టవచ్చును. కాని, "క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి" అనగా ఆ పుణ్యము అయి పోయిన వెంటనే తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము చెందవలసినదే. పైలోకములు కొమ్మలవంటివి. అవి శాశ్వతమైన సుఖ మివ్వవు గనుక పరమాత్మనే భజింపుము. తిరిగి మాతృగర్భ ప్రవేశము కలుగదు.

"గుణ...ప్రవాళాః"... ఈ చెట్టునకు నీరు సత్త్వరజ స్తమోగుణములు. ఇవి సంసారమును అభివృద్ధిపరచునవి. వీటిని దాటినగాని మోక్షమురాదు. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములు ఈ చెట్టునకు చిగుళ్ళవంటివి నిషేధింపబడిన వస్తువులు అలవాటుపడిన, వాటిని మానుట కష్టము. e. g. పరస్త్రీ గమనము, జూదము, త్రాగుడు. అగ్నిహోత్రము నకు కావలసిన పదార్థములు – నెయ్యి, పెట్రోలు ఇచ్చిన చల్లారదు. కాని జ్వాల యెక్కువగుచున్నది. మట్టిపోసిన చల్లారుచున్నది. అటులే మనస్సునకు చెడ్డకోరికగలిగినప్పుడు దానిపై మట్టిపోసి అణగగొట్టవలయును. మొక్కగా నుండ గానే చెడుకోరికలను త్రుంచివేయనిచో అవి ముదిరిపోవును. ఇంద్రియములను విషయములతో కలియనీయకుండ వేరు చేయవలయును.

"అథశ్చ మూలాని"—మూలము క్రిందనున్నది. పర బ్రహ్మము తనవలన సృష్టింపబడినవస్తువులన్నిటిలోనున్నాడు.

He is intracosmic as well as extracosmic. Do not think that He is somewhere beyond the

ప్రవేశించుచున్నారు. జైలు శాశ్వతమే. అటులే సంసార వృక్షము అనాదిగా అనంతముగా నుండును. శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగా రిచ్చిన ఉదాహరణము - గాలిపటము వదలి పెట్టుట అనాదిగా అనంతముగా నున్నది. కొన్ని పటములు చినిగిపోవుచున్నవి. కొన్ని మాంజావల్ల కోయబడు చున్నవి. కొన్ని తిరిగి చేరుచున్నవి. పిల్లల ఆటలు మొదటినుంచి ఉన్నవే. అటులే మాయ అను సూత్రముతో పరమాత్మ ఈ జీవులను గాలిపటముల మాదిరి ఆడించుచున్నాడు. కొందరు గమ్యస్థానము చేరుచున్నారు. కొందరు తప్పించు కొని పోవుచున్నారు. కొందరు బంధములోనే యుండెదరు.

జగత్తను వృక్షమునకు ఆధార మేమి? దానికి అదే ఆధారము. ఫలానిది అని చెప్పుటకు వీలులేదు. మాయ పర మాత్మలో నిమిడియున్నది. విషము ఒక విధముగా పాములో నున్నది. మరియొక విధముగా పాములో లేదు. ఏలయనగా; అది పామునకు చెరుపు చెయ్యదు.

అశ్వత్థము:— అశాశ్వతమైనది, దుఃఖభూయిష్టము.

సువిరూఢమూలము:— సంసారవృక్షము వేళ్ళు,మిక్కిలి పాతుకొని పోయినవి. దానిని పెకలించుటకు కష్టము. అనేక జన్మలు ఎత్తినందున విషయవాసనలు దళసరిగానున్నవి. e.g. చిన్నపిల్లలు డబ్బు పట్టుకొని వదలరు. జీవులుసప్తసాగరముల కన్న ఎక్కుడు తల్లిపాలను పూర్వజన్మలలో త్రాగి తిరిగి యీ జన్మలో త్రాగుచున్నారు.

అనాది వస్తువులు ఆరు:— వేదము,కర్మ,పరమాత్మ, జీవుడు, మాయ, కాలము. వీనికి మొదలు అనునది లేదు. Kant said, "Space and time are apriori forms of the mind."

బీజాంకురన్యాయము—చెట్టుముందా? విత్తుముందా? అని ఇతరులు ప్రయత్నము చేసినను జవాబు ఇవ్వ వలను పడదు. శంకరాచార్యులవారు భవరోగ మెట్లు వచ్చినదని కనుగొనుటకు ఎంత శ్రమపడినను ప్రయోజనము లేదని, జ్ఞాన, భక్తిమార్గమువలన దానిని పోగొట్టుకొనుమని సెల విచ్చిరి. రోగమునకు, అగ్నికి మూలకారణములు వెదకుచు నీఆయుర్దాయము వృథాగా వెళ్ళపుచ్చక కర్మానుష్ఠానముచేసి భగవత్సాన్నిధ్యము చేరుము. బ్రహ్మసాక్షాత్కారముఎప్పుడు కలుగునో, అప్పుడే అన్నిసందేహములు నశించును.

శ్లో ౩. నానావిధములైన కర్మలు చేయుటకు మానవ జన్మ మిక్కిలి ఉపయోగకరమైనది. కర్మశరీరము మానవ శరీరము. పశుపక్ష్యాదులు ప్రాచీన కర్మను అనుభవించు చున్నవి. దేవతలు కూడ పూర్వకర్మను అనుభవించు చున్నారు. వారు క్రొత్తగా చేయునది యేమియును లేదు గనుక దేవతలు కూడమానవజన్మ కాంక్షించెదరు. The man is the architect of his own fortune. కర్మానుష్ఠానము వలన లోకడ కర్మకాఠిన్యమును తగ్గించుకొని ఉత్తమగతిని పొంద వచ్చును. జగత్తను వృక్షమునకు ఆది లేదు. అంతము లేదు. జైలులోనుండి కొందరు విడుదల అగుచున్నారు. కొందరు

ఐశ్వర్యవంతుల మనుకొనుచున్నను డెప్పుడు రాజు కైకొనునో యను భయము కలదు. అభిమానవంతుల మనుకొనునప్పుడు దైన్యమెప్పు డవలంబింపవలయునో యనుభయముకలదు. బలవంతుడనుగదా యనుకొనునప్పు డెప్పుడు శత్రువులోడింతురో యను భయము కలదు చక్కదనముగల దనుకొనునప్పుడు ముసలితనమువచ్చునుగదాయనుభయముగలదు. శాస్త్రజ్ఞుడను కొనునప్పుడు ప్రతివాదులవలనభయముగలదు. సద్గుణములుగలవాడనుగదా యనుకొనునప్పుడు దుర్మార్గులవలన భయము గలదు. శరీరమునుజూచుకొనునప్పుడెప్పుడుమరణమువచ్చునో యనుభయము గలదు. అరసిచూచిన సర్వవస్తువులునుభయాన్వితములే. వైరాగ్య మొక్కటియే నిర్భయమైనది."

మధ్వాచార్యులుగారి వ్యాఖ్యానము:—అ ఇతిబ్రహ్మాః అ ఇతి విష్ణుః—విష్ణుమూర్తిభజన, భగవద్భక్తివలన సంసారమను వృక్షమును ఛేదించవచ్చును అని వ్రాసినారు. శుక మహర్షి పరీక్షిత్తుమహారాజునకు పరమాత్మయందు భక్తి, ప్రపంచమందు విరక్తి, ఇదియే అన్ని మతగ్రంథముల సారాంశము అని తెలిపియున్నాడు.

శ్లో.4. ఏలోకమును, స్థితిని జెందినపిమ్మట మరలఈ సంసారములో పడమో అదియే వైకుంఠము. దానిని వెదుకవలయును. పరమాత్మ అన్నిటికిని ఆధారభూతుడు. ఆయన శరణాగతి జొరవలయును. తమకే శాశ్వతసుఖము లేనివారయిన దేవతాంతరుల భజించి యేమియు లాభములేదు.

కాని ఆ వృక్షమును ఛేదించి గమ్యస్థానము చేరుటఅవసరము. Religion = i.e. Re = back Ligo = to bind. లక్ష్మీనారాయణులు మన తల్లిదండ్రులు. భక్తులు మన బంధువులు కనుక వారిని భజించి యిచటనుండి బయటపడి నామో అచటికి పోయి చేరవలెను.

దీనిని ఛేదించుటకు కావలసిన శస్త్రము ఏది? వైరాగ్యము. ఆశను జయించువారి కీ భయములేదు. ఆశకు దాసుడైనవాడు మూడులోకములకు దాసుడు. ఆశ యెవరికి వశమగుచున్నదో అట్టివారు మూడు లోకములను జయించినవారగుదురు. త్యాగ మున్నగాని మోక్షమును జెందుటకు వీలులేదు.

"కౌపీనవంతః ఖలు భాగ్యవంతః"అని శంకరులవారు వ్రాసియున్నారు. వైరాగ్యమును గురించి భర్తృహరిసుభాషితమం దిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. భోగే రోగభయం, కులే చ్యుతిభయం, విత్తే నృపాలాద్భయం । మానే దైన్యభయం, బలే రిపుభయం, రూపే జరాయా భయమ్ । శాస్త్రే వాదభయం, గుణే ఖలభయం, కాయే కృతాన్తా ద్భయం, సర్వం వస్తు భయాన్వితం, భువి నృణాం వైరాగ్యమే వాభయమ్.

అనగా "సంపూర్ణ భోగము లనుభవించుచో, రోగము లెక్కుడవచ్చునో యను భయము కలదు. పేరుప్రతిష్ఠలుగల సత్కులమందుఁ బుట్టితి మనుకొనునపుడే చేయరాని పనులు చేయుటవలన నెప్పుడ ప్రతిష్ఠ వాటిల్లునోయను భయముకలదు.

నైన నన్ను జీవులు ఏల భజించుట లేదన, నావలన ప్రపంచ మున కుండు లాభములు గుర్తెరుగక పోవుటయే కారణము.

శ్లో. 7. ఈలాభములనుపరమాత్మవివరించుచున్నాడు. సకలమైన జీవులు నా అంశసంభూతులు. అనగా నా శరీర ములో నుండి వెలువడినవారు. ఒక వ్యాఖ్యాన కారుడు వ్రాసినది యేమనగా, అంగాంగీభావము:—మనము ఉత్తర్వు చేసిన పనులను మనఅంగములు చేయవలసియున్నవి. అటులే అందరు జీవాత్మలకు పరమాత్మ నియామకుడు. He is the propellor. భగవంతుడు మనయందుప్రాణప్రతిష్ఠచేసిఆయన రూపము మనలో ప్రవేశ పెట్టినాడు. పరమాత్మ అనాది. అటులే జీవుడుకూడ అనాదియే. జీవుడు ఈ శరీరములో నుండి పంచేంద్రియములద్వారా మనస్సుతో చేరి, వస్తువులను అనుభవించు చున్నాడు.

శ్లో. 8. మనము చేయుపనులయొక్క (Impressions) అన్నియు మన సూక్ష్మ శరీరముపై పడుచున్నవి. పుష్పముల మీదనుండివచ్చుగాలివాని సూక్ష్మభాగములను మన నాసికా రంధ్రములలో చేర్చుచున్నవి. అటులే యీ జీవుడు ఈ శరీ రము వదిలి మరియొక శరీరములో ప్రవేశించునపుడు పూర్వ జన్మకర్మవాసనతో అనగా – కాయిక, మానసిక, వాచిక, కర్మలలోని సూక్ష్మభావముతో పోయి చేరుచున్నాడు. ఆ సూక్ష్మశరీరము, జీవత్వము నశించుటయే మోక్షము.

సుఖదుఃఖములను అనుభవించునది మనస్సే. గౌరవా గౌరవములు రాజునకేగాని, రాజప్రతినిధికి గావు. మనో

శ్లో. 5. పరమాత్మ శరణాగతి జొచ్చుటకు కొన్ని ముఖ్యలక్షణము లుండవలయును. అవి యేవనగా—

(1) 'నిర్మానమోహా జితసంగదోషాః' నేనుజాతిలోను నుద్యోగములోను ఎక్కువ యను నహంకార ముండరాదు. Pride goeth before a fall. Humility is a sign of greatness. మనకన్న గొప్పవారెందరో కలరని గుర్తెఱుగ వలయును. పెద్దలసహవాసము వలనను, గ్రంథపఠనము వలనను, ప్రాపంచిక విషయములయందు ఆసక్తి తగ్గించుకొన వలయును.

(2) సుఖదుఃఖములు, లాభనష్టములు అను రెంటిలో నేది వచ్చినను సమబుద్ధితో స్వీకరించవలయును.

ద్వైతసిద్ధాంతప్రకారము వైకుంఠమునుగాని కైలాస మునుగాని చేరిననేగాని శాశ్వతసుఖము లేదు. వారికది ప్రత్యేక లోకము. అద్వైతులకు అదియొక దశ. అద్వైత సిద్ధాంత ప్రకార మీ శరీరములోనే యాపదవిని ఇంద్రియనిగ్రహ మనోనిగ్రహముల వలనను, జ్ఞానము వలనను పొందదగును. According to them Moksha is not a thing to be achieved from outside but to be manifested from within.

శ్లో. 6. ఆ వైకుంఠ మెట్టిది? అనగా ఆ లోకము తెలిసి కొనుటకు సూర్యచంద్రులకాంతి యుపయోగపడదు. చాలదు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని జడప్రకృతిలోని వస్తువులు చూచుటకుపయోగపడుదురు. వైకుంఠమును చూచుటకుజ్ఞాన మను వెల్తురు కావలయును. ఇట్టిగొప్పలోకమునకు ప్రభువు

సూర్యచంద్రాదులు పరమాత్మవలన నియమింపబడిన ఉద్యోగస్థులు, Office holders, అని వాటినిచూచి మనముజ్ఞాపకముంచుకొనవలయును. సూర్యుడు చంద్రుడు అనాదినుండి ఒక పాట పాడుచున్నారని చెప్పబడినది. viz. మనుష్యులను పుట్టించినవాడు ఒకపరమాత్మ యున్నాడు. (పశుర్వేత్తి శిశుర్వేత్తి వేత్తిగానరసం ఫణిః) The hand that made us is Divine. సూర్యునికి అర్ఘ్యమిచ్చుట, స్త్రీలు చంద్రుని పూజించుట ఏల ననగా వారు పరమాత్మ చిహ్నము లనియే. ఇవియే యింత కాంతిగా నున్నప్పుడు పరమాత్మతేజస్సు ఎంత దేదీప్యమానముగా నుండునో గుర్తెఱుగుము.

శ్లో. 13. నా తేజస్సును భూమియందు ప్రవేశపెట్టుచున్నాను. అందువల్ల ఈభూమియెన్నియోవస్తువుల భరించుచున్నది. అందువలన వైష్ణవసిద్ధాంతములో పరమాత్మ భార్యలు (శక్తివిశేషములు) శ్రీదేవి (లక్ష్మి), భూదేవి (భూమి), నీళాదేవి అనిచెప్పియున్నాడు. ఆదిశేషునిపై భూమి నిలిచియున్నదని చెప్పుచున్నారు. భూమిపైనుండు నానా విధములైనవృక్షములు, కాయలు, పండ్లు వీటి అన్నిటియందు నేను ప్రవేశించుచున్నాను. పరాత్పరుడు ఆయా వస్తువులకు ఆయాశక్తులు ఇచ్చియున్నాడు.

Browne, in his Religo Medicii says, that doctors in general do not realise this. There is no good of saying that everything is Nature; you must realise that there is an intelligent force propelling all things from behind in this world. "Perhaps, a fool sayeth in his heart of hearts, that there is no God."

రాజ్యమునకు వచ్చినగాని ఆ సుఖదుఃఖములు పొడగట్టవు. e.g. దుఃఖ విషయము జరిగిన వెంటనే మనకు దుఃఖము రాదు. అటులే సుఖ విషయము మనకు తెలిసిన తరువాత కాని, ఆయా భావములు ఏర్పడవు. జీవుడు రాజు మనస్సు మంత్రి. ఈ శరీరము ప్రవేశించునప్పుడుగాని, శరీరములో నుండునపుడు గాని, శరీరము విడుచునపుడుగాని, యీ సుఖ దుఃఖములు శరీరమునకు అంటవు. జీవుడు శరీరముద్వారా సుఖదుఃఖముల ననుభవించు చున్నాడు. ఇంద్రియములు మనస్సుద్వారా వానిని గ్రహించుచున్నవని కర్మానుష్ఠానము చేసిన మహానుభావులు మాత్రము గ్రహించుచున్నారు Read Carlyle's lecture "Now and then,"

ఈ మనస్సు కొన్ని నియమములకు లోబడునట్లు చేసి కొనినగాని, ఆత్మజ్ఞానము బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. జీవునికి పరమాత్మకు గల సంబంధము పంచదార కొండకు పంచదార ముక్కకు ఎట్టి సంబంధము కలదో అట్టిది

శ్లో. 12. పరమాత్మ జీవుల సృజించి వారి క్షేమమునిమిత్తము పితృపుత్రిభావముతో అనేక విషయములు ఏర్పాటుచేయున్నాడు. ప్రజలసౌకర్యార్థము ఆయన వెలుతురు కలిగించుచున్నాడు. i.e. పగలు సూర్యునిద్వారా, రాత్రి చంద్రుడు, నక్షత్రములద్వారా కలిగించుచున్నాడు. వాటి అన్నిటికి నిధి పరమాత్మ. (He is the fountain source of all light and effulgence.) వాటి తేజస్సు వాటికి స్వతస్సిద్ధము కాదు. పరమాత్మతన తేజస్సులో కొంతవాటియందు నిలిపియున్నాడు.

త్పూర్వము నారాయణస్మరణ చేయవలయునని పెద్దలు చెప్పి యున్నారు. భక్ష్య = అపూపములు. (విరిచి తినునవి), భోజ్య = ఉండలుగా చేసికొని తినునవి (అన్నము, కూర, పప్పు), చోష్య = జుర్రబడునవి (చారు, పులుసు, క్షీరాన్నము) (liquids), లేహ్యపదార్థములు = నంచుకొనునవి. (పచ్చళ్ళు, ఊరగాయలు మొదలగునవి.)

మరియొక వ్యాఖ్యానము:— మీరు తినుపదార్థములను నాలుగువిధములుగా జీర్ణమగునట్లు చేయుచున్నాను. రామకృష్ణపరమహంస యొక యుదాహరణము నిచ్చి యున్నాడు. ఇల్లు కట్టుకొనుటకు ఒక మేస్త్రీ, కూలివాడు ఇద్దరు కావలయును. అటులే యీ శరీరములో పరమాత్మ ఇంజనీరు (divine architect or world engineer.) జీవుడు ఒక కూలి అటులే శరీరమునకు ఏవస్తువు కావలెనో, ఆయా సమయములందు జీవునికి ఆ యా అపేక్షలను, ఆకలి, దప్పి మొదలగునవి పరమాత్మ అను ఇంజనీరు కలిగించుచున్నాడు. జీవుడు తన శరీరము అను ఇల్లును తన యిష్టప్రకారము కట్టుకొనవీలులేదు. దాని నియామకుడు పరమాత్మ. పదార్థములను నాలుగు విధములుగా జీర్ణమగునటుల చేయుచున్నాడు. రక్తముగా, మాంసముగా, పుసిళ్ళుగా, మలముగా, మూత్రముగా, శుక్రముగా, మేదస్సుగా ఇట్లు అనేక విధములుగా మార్చుచున్నాడు. భోజనము చేయునపుడు నన్ను స్మరింపుడు.

శ్లో. 15. ప్రతివారి హృదయములో నే నుండి కొన్ని పనులు చేయుచున్నాను. ఎవని కెప్పుడే శాస్త్రములయందు

Why is it that mangoes are so very sweet? Is it due to the owner of the garden or gardener? Neither of the two, but it is due to God, said Swami Vivekananda.

వైద్యులు సాధారణముగ ఈవిషయము గ్రహింపజాలకున్నారని బ్రౌను, "రెలిజియో మెడిసీ" అను గ్రంథమందు వ్రాసియున్నాడు. ప్రతిది 'నేచర్' అని చెప్పిన ప్రయోజనమేమియు లేదు. ఈ ప్రపంచమం దన్ని పదార్థములలో దివ్య చైతన్య మొకటి కలదనియు, అయ్యదియే ఆయా పదార్థములకు ఆయాగుణముల నిచ్చుచున్నదనియు మనము గ్రహింపవలయును. తన హృదయాంతరాళమున భగవంతుడే లేడు అనుకొనువాడు మూఢుడు. మామిడిపండ్లయందలి మాధుర్యమునకు తోటమాలియా, లేక తోటయజమానియా కారకులు? వీ రిరువురు కాదు. దానికి ఆ సృష్టికర్త (పరాత్పరుడు) కారకుడని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

శ్లో. 14. నేను ప్రతివానియొక్క కడుపులో జఠరాగ్ని స్వరూపముగానున్నాను. సముద్రములో బడబానల స్వరూపముగా నుండి యెన్నినదులు వచ్చిపడినను పీల్చినిర్వికారముగా జేయుచున్నాను. జఠరాగ్నిగానుండి భక్ష్య భోజ్య చోష్య లేహ్యములను నాలుగువిధములైనపదార్థములను జీర్ణింపజేయుచున్నాను. బయటనుండు అగ్నిలో అరటిపండు కాలజాలదు. జఠరాగ్నిలో అరటిపండుదహనమగుచున్నది. కనుక బయటనుండు అగ్నికంటెజఠరాగ్ని పెద్దది. పరమాత్మ అనుగ్రహము లేనిదే ఒక్కమెతుకు జీర్ణముకాదు. అందువలననే భోజనా

వేదైరేవ—వేదములవలననే పరమాత్మను తెలిసికొన వచ్చును. ఇతర శాస్త్రములవలన కాదు. అవి శరీర సుఖ సంబంధమైన విషయములను తెలుపుచున్నవి. వేదములు శాఖాచంద్ర న్యాయమువలె పరమాత్మను తెలుపుచున్నవి. ముసలి వారికి విదియ తదియ రోజులలో చంద్రుడు కానరాడు. బాలురకు కానవచ్చుచున్నాడు. బాలుడు ముసలివానికిచూపుటకై ఒక యిల్లు, దిశను, ఒక గుర్తుచూపి అచట చంద్రునిచూపించుచున్నాడు. అనేక వస్తువులనుచూపి, చివరకు ఒక కొమ్మను చూపి, ఆ చంద్రుడు (from the gross to the subtle) పై కొమ్మకు సూటిగా నున్నాడని తెలుపుచున్నాడు. పరమాత్మ వేదప్రతిపాద్యుడు. ఊరేగింపులో విగ్రహముముందు వేద ఘోష జరుగుచున్నది. అవియే పరమాత్మను చూపించు sign boards=దారిచూపు పలకలు.

అహమేవ—సకల వేదములవలన నన్నే తెలుసుకొన నచ్చును. ఏ దేవతనుస్తోత్రముచేసినను అదిపరమాత్మకుచెందు చున్నది. నారాయణుడు సర్వశరీరి యగుటచేతను, అన్ని దేవతలు ఆయన శరీరములో చేరినవారగుటచే ఆయనకు పూజాపురస్కారములన్నియు చేరుచున్నవి.

'వేద్య' అను పదముతో ఏవ కలిపిన వేద్య ఏవ— వేదములు చదివిన 'వేద ఏవ' నన్ను తెలుసుకొనియే తీర వచ్చును. Knowing is becoming. మన మనస్సు పర మాత్మమాదిరి అయిననేగాని పరమాత్మ విషయము గ్రహింప జాలము.

పాండిత్యము ఉంచవలెనో, ఎవనికే విషయమున అజ్ఞానము కలిగించవలెనో, ఎవనికే సమయమందు ఏవిషయము జ్ఞాపకముండునట్లు చేయవలయునో, అదియంతయు నా చేతిలో ఉన్నది. "It is folly to be wise where ignorance is bliss." అందువలన మంచి విషయములలో జ్ఞానముండుట మంచిదే. కాని చెడు విషయములనుండి తాను బాగుపరచదలచుకొన్న వారికి భగవంతుడు అజ్ఞానము కలుగజేయుచున్నాడు. ఇది వారివారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి భగవంతుడు కలిగించుచున్నాడు. చదివిన విషయమును జ్ఞాపకముండుట పరమాత్మ అనుగ్రహము వలననే. అనుగ్రహము లేనియెడల జ్ఞాపకముండవు. మరపుకూడ ఆయనవలననే కలుగుచున్నది. మరపుండుట కొన్ని సందర్భములలో అత్యవసరము, క్షేమము. మనకు విషయములన్నియు జ్ఞాపకమున్న ప్రవాహామునకు అరికట్ట వీలులేదు. కనుక కొన్ని విషయములందు మరపు మనకు తెప్పించుచున్నాడు ముఖ్యులగు బంధువులు చనిపోయినప్పుడు బంధువియోగము, ద్రవ్యనష్టమువలన కలుగుదుఃఖము, మరపునకు వచ్చునట్లు చేయుటవలననే ప్రపంచములో జీవయాత్ర నడచుచున్నది. Forgetfulness of certain events is the solace of life.

శ్లో. 15. 2వ భాగము:—కనుక నావిషయమై తెలిసికొనవలయుననిన వేదములు చదువవలెను.

మూడవ పాదములో "ఏవ" అను పదముఒక్కొక్క మాటతో కలిపి చదివిన, ఒక్కొక్క అర్థము వచ్చుచున్నది.

they refer it to the gardener, who knows its true nature, he will say that it is the same but changing its hue from time to time. So also the different schools of philosophy refer to different view points of the same Divinity. Persons who go to a river to fetch water, carry vessels of different sizes and bring as much water as the vessels can hold. You should study all these systems, complement and supplement one another to attain true knowledge of Divinity. He alone knows the true meaning of Gita i. e. Paramatma.

శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస యిచ్చిన యుదాహరణమేమన, పూర్వకాలమున హిందూస్థానమున నలుగురు గ్రుడ్డివాండ్రు ఏనుగును చూచుటకు వెళ్ళిరి. వారిలో నొక్కొకరొక భాగమును తడవిచూచి ఒకరు ఏనుగ గుంజమాదిరిగా నున్నదనియు, రెండవవాడు చేటమాదిరిగా నున్నదనియు, మూడవవాడు గదమాదిరిగా నున్నదనియు, నాలుగవవాడు అది పెద్ద బానమాదిరిగా నున్నదనియు వివాదపడిరట. అన్ని వాదనలు కొంతవరకు సరిగా, కొంతతప్పుగానున్నను, అన్నిటిని కలిపి చూచినగాని నిజస్వరూపము తెలియదు. అట్లే ఒక్కొక సిద్ధాంతము ఒక్కొక దృక్పథమును సూచించుచున్నది. పరమాత్మతత్త్వము చక్కగా గ్రహించుటకు అన్నిసిద్ధాంతములు తెలుసుకొనవలయును. ఊసరవెల్లి రంగులు మార్చుచున్నదని తోటమాలికి తెలియును. దాని నిజస్వభావము ఎరుగని చూపరులు దాని రంగును గురించి వివాదపడుట మరియొక

వేదాన్తకృత్ — వేదాంత గ్రంథములన్నియు వ్రాసినది నేను. వేదాంతములు జ్ఞానమును, వేదములు కర్మమార్గమును తెలుపుచున్నవి. వాని నిజమైన అభిప్రాయములు నాకే తెలుసును. కవిహృదయము కనిపెట్టుట యితరులకు సాధ్యముకాదు. ఇతరు లూహింపవలసియున్న నిర్కృష్ఠగా కవిభావ మిట్టిదని చెప్ప వలనుపడదు అందువలననే భగవద్గీత అద్వైత, ద్వైత, విశిష్టాద్వైతములవారు వారివారి అభిప్రాయముల ననుసరించి తమతమ వాదనల సిద్ధాంతములను బలపరచుచున్నదనిఅష్టదిగ్గజములవంటిమతగురువులువాదించుచున్నారు. పరమాత్మయే, గీతకు వ్యాఖ్యానము వ్రాసిన బాగుండెడిదని ఒకరు సొగసుగా చెప్పియున్నారు.

Sri Ramakrishna Paramahamsa gives the example of four blind men of Hindustan going to see an elephant. One thought it was like a pillar, the second like a winnow, the third like a club and the fourth thought it was like a big jar. Every one was in the right partly and partly wrong, all the descriptions put together represent the real elephant. 'So also the different systems' of philosophy are partly right and partly in the wrong and one should read all the different systems to have a true coception of Paramatma.

When you go into a garden and look at a chameleon, it appears in different colours to different persons [ఊసరివెల్లి రంగులు మారిపోవుచున్నవి.] When

కూడను లోకములు భరించుచున్న జగదాధారభూతుడు: జీవుడు అణుప్రాయుడు. పరమాత్మ సర్వవ్యాపకుడు. అన్ని లోకములయందు యున్నాడు.

శ్లో. 18. క్షరపురుషుని కన్న అక్షరపురుషుడెక్కువ. జడప్రకృతివలన నేర్పడు శరీరములకన్న తెలివి కలిగినట్టి conscious entity జీవాత్మ యెక్కువ. అక్షర పురుషులకన్న పరమాత్మ యెక్కువ. అందువలన పరమాత్మ సకలవస్తువులలో శ్రేష్ఠుడగుటచే పురుషోత్తముడని చెప్పబడుచున్నాడు.

సకల క్షేత్రములలో ముఖ్యమైనది పూరి(జగన్నాధం) the town = పురుషోత్తముని స్థానమని పేరు. పురి = The celebrated town of Purushothama.

శ్లో. 19. ఎవడు అజ్ఞానమును పోగొట్టుకొని పురుషోత్తమునకు, పురుషాధమునకును నుండు తేడా తెలుసుకొనుచున్నాడో వాడు పురుషోత్తముని సేవించుచుండును. వాడు అన్నివిధముల పరమాత్మను భజించుచున్నాడు. ఆ విధము లన్నియు 11 వ అధ్యాయములో చెప్పబడినవి. (1) పితృపుత్రిభావము. (2)సఖ్యభావము(3)నాయికానాయకభావము (4) వాత్సల్యభావము (5) స్వామిభృత్యభావము.

శ్లో. 20. అన్ని శాస్త్రములలో గీత మిక్కిలి రహస్యమైనది. ఈ పుస్తకము చదివిన అన్ని పుస్తకములు చదివినట్లే. అన్ని శాస్త్రముల సారాంశము నిందులో నిమిడియున్నది. Vivekananda said the Gita is unique and unrivalled. If at all there is one universal scripture, it is Gita

దృష్టాంతము; మరియు నదికి నీరు తెచ్చుకొనుటకై వెళ్ళువారు కొందరు పెద్దపాత్రలు, కొందరు చిన్నపాత్రలు తీసుకొని వెళ్ళుచున్నారు. వారి పాత్రలు పట్టినంతవఱకే నీరు తెచ్చుకొనుచున్నారు. ఆయా సిద్ధాంతములవారు పరమాత్మ తత్త్వము తాము గ్రహించిన విధమున మనకు తెలిపియున్నారు. వాటి నన్నిటిని చదివి, అనుసంధాన మొనర్చి సమరసపరచిచూచిన గాని పరమాత్మయొక్క యథార్థతత్త్వము మనకు బోధపడదు. భగవద్గీతయందలి నిశ్చితార్థము గీతాచార్యుడగు శ్రీకృష్ణపరమాత్మకే యెఱుక.

శ్లో. 17. పురుషులు:— (1) క్షర పురుషులు— all worldly objects which exist in name and form are all perishable entities. నశించిపోవునవి. (2) అక్షర పురుషులు— శరీరము నశించినను, దానిలోని తత్త్వమునశించనిది ఒకటి కలదు. i, e. ఆత్మ. It is the imperish ble and eternal spirit.

నానావికారములతో కూడి జనన మరణములు కలిగిన శరీరములు క్షరపురుషులు. నిర్వికారమై, నాశనములేని ఆత్మ అక్షరపురుషుడు. దిమ్మెపై కొట్టుకడ్డీలు మారుచున్నవేగాని దిమ్మకు మార్పులేదు. అటులే శరీరమునకు ఆస్థానమైన ఆత్మ మారుటలేదు. అది నిర్వికారమైనది. ఈ క్షరాక్షరపురుషుల కన్న నెక్కువైనవాడొకడున్నాడు ఆయన పురుషోత్తముడు. ఈ శరీరము పురి. అందులోనుండు ఆత్మ పురుషుడు. అన్ని ఆత్మలలో శ్రేష్ఠుడు పురుషోత్తముడు పరమాత్మ. ఆయన

అనగా జీవాత్మ. జీవుడు భగవంతుని సాన్నిధ్యము పొందిన నెట్టి భయములేదు. శాశ్వతమైన సుఖము కలుగుచున్నది.

అర్జునా! ఇట్టి విషయములు తెలిసికొని నన్ను భజించు వాడు జన్మసాఫల్యము పొంది జీవించునంతవఱకు అన్ని సుఖములు అనుభవించి, శరీరము పోయిన తరువాత పరలోకములో శాశ్వతమైన సుఖము చెందును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే పురుషోత్తమ
ప్రాప్తియోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

and Gita alone. ఇట్టి పరమ రహస్యమైన గీతనావలన నీకు చెప్పబడినది. మయా=సర్వలోక నియామకుడనైన నావలన, అనఘా = పాపరహితుడా! ఇట్టి పవిత్రమైన గీతాశాస్త్రము, అందులో 15 వ అధ్యాయము చెప్పినపిమ్మట, చదివినపిమ్మట, వినినపిమ్మట, సర్వపాపములు నశించును.

శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస మంచియుదాహరణమిచ్చినాడు. జీవుని పాపము ఎట్లుపోవును ? జీవుడు అణుమాత్రుడగుటచే వాని కిమ్మతు సున్న. కనుక ఒక జీవుని మరియొక జీవుని కలిసికొనిన వారిని ఉద్ధరించజాలడు. జీవ సమ్మేళనమైనను దానివిలువసున్నయే. ఒకప్పుడుసున్నకువిలువయేర్పడుచున్నది. ఎప్పు డనగా అంకెప్రక్కను సున్నలుఉంచినవిలువ కలుగుచున్నది. అంకె ప్రక్కనున్న సున్నకు విలువహెచ్చు. దూరముగా నుండువానికి విలువ తక్కువ. జీవులు పరమపాపులు. వారికి విలువ లేదు. పరమాత్మ సాన్నిధ్యము చేరినవారికి పాపముపోయి విలువ గలుగుచున్నది. పరమాత్మభజన నామసంకీర్తనలవలనను, భక్తులసహవాసమువలనను, హరికథా పురాణప్రవచన సత్కాలక్షేపముల వినుటవలనను పాపముల బోగొట్టుకొని అంకెప్రక్కను సున్న చేరి విలువపొందుమాదిరి పరమాత్మసాన్నిధ్యము పొంది జీవులు పాపరహితు లగుచున్నారు. రాములవారు సీతను అరణ్యమునకు రావద్దని కష్టభూయిష్ఠమని తెలుపగా, రామునిచాటున నున్న తన కెట్టి కష్టము లేదని సీత తెలిపెను. రాము డనగా పరమాత్మ, సీత

నేర్చుకొనియున్నానా? అనిఆత్మపరీక్షచేసుకొనిచూచుకొనుట
You must have acquisition of knowledge as your ideal.

4. దానము = ఈవి (Charity)

5. దమము = మనోనిగ్రహము. Control over the mind.

6. యజ్ఞము = వారి వారి మత వర్ణాశ్రమధర్మముల ననుష్ఠించుట.

7. స్వాధ్యాయము = Scriptural study(వేదశాస్త్ర పఠనము.)

8. తపస్సు = Restraint over body, mind and speech (ఇంద్రియముల నియమించుట)

9. ఆర్జవము = Frankness or harmony between thought, word and deed (కపటము లేకుండుట)

10. అహింస=Non-Injury (ఇతరులబాధింపకుండుట)

11. సత్యము = Truthfulness.

12. అక్రోధము = కోపము లేకుండుట; లేక శాంతము.

13. త్యాగము = Spirit of self-sacrifice

14. శాంతి= Calmness or patience.

15. అపైశునము = చాడీలు చెప్పకుంట. i. e. not carrying tales.

16. దయా భూతేషు=Kindness to men, animals and vegetables etc.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

16 వ అధ్యాయము

దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగము
(Ethical side of Philosophy.)

1-3 శ్లో. దైవాంశములో పుట్టినవారి లక్షణములూ చెప్పబడినవి. స్థూలదృష్టినిబట్టి, బయటి వేషములను బట్టి దైవాంశములో బుట్టినవారైనదియును, రాక్షసాంశములో బుట్టినవారైనదియును చెప్పవీలులేదు. వారిలక్షణములనుబట్టి చెప్పవలయును.

దైవాంశములోనివారికి 26గుణములు ఉండవలయును. ఈ అధ్యాయము 4-24 శ్లోకములలో రాక్షసాంశములోని వారి లక్షణములు చెప్పబడినవి.

దైవాంశములో బుట్టినవారి 26 గుణములు ఏవనగా:-

1. అభయము. i. e. fearlessness. ధరలుఎక్కువగా నున్నను వ్యాధులు ప్రబలియున్నను ఏమి భయపడగూడదు. మరియొక అర్థము, ధర్మబోధచేయునపుడు ఎవరే మను కొనెదరో అను భయము ఉండరాదు.

2. సత్త్వ సంశుద్ధి = (mental purity) మనశ్శుద్ధి.

3. జ్ఞానయోగవ్యవస్థితి= జ్ఞానసంపాదనయందే దృష్టి నిలిపి, నిన్నటికన్ననే డేదైన భగవత్సంబంధమైన విషయము

శ్లో. 4. రాక్షసాంశములో పుట్టినవారి లక్షణములు ముఖ్యముగా ఏవనగా:—దంభము, దర్పము, అభిమానము. తన పొగరుబోతుతనమును physical గా, mental గా, verbal గా చూపించుచున్నాడు. కోపము, కఠినప్రవర్తన i. e. cruelty in word or deed. ఈ దుర్గుణము లన్నియు అజ్ఞానమువలన కలుగుచున్నవి. పరమమూఢుడై తాను శాశ్వతమని యెంచి యితరులకు హింస కలిగించువాడు రాక్షసాంశములో బుట్టినవాడు

శ్లో. 5, 6. There are two sorts of natures, divine and diabolical, of which I have dealt with the divine nature. now let us proceed. You need not be afraid because you come within the former category. You are born with divine qualities. Therefore don't be aggrieved. ఇంతవఱకు దైవాంశలోఁ బుట్టినవారి లక్షణములను జెప్పితిని. రాక్షసాంశములో బుట్టినవారిని గుఱించి చెప్పబోవుచున్నాను. అర్జునా! నీవు భయపడకము. ఏలనన, నీవు దైవాంశ సంభూతుడవు, అని శ్రీకృష్ణుడు చెప్పి, రాక్షసాంశమందు బుట్టినవారి లక్షణముల విశదీకరించుచున్నాడు.

శ్లో. 7. రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు విధి నిషేధముల గమనించరు. ఏపని చేయవచ్చును, ఏపని చేయరాదు అని ఆలోచించరు. శుభ్రత, ఆచారము వారికి లేదు. యథార్థము మాట్లాడరు.

17. అలోలత్వం = Not having too much indulgence in sensual pleasures.

18. మార్దవం = Softness of Gentility.

19. హ్రీ = Modesty. మరియొక అర్థము: తినగూడని పదార్థములు తినునప్పుడు, చెయ్యగూడనిపనులు చేయునపుడు పెద్దలు ఏమనుకొందురో అని సిగ్గు చెందవలెను.

20. అచాపలం = not having wavering tendency, stability of prupose.

21. తేజస్సు = Effulgence ముఖవర్చస్సు.

22. క్షమ = Forbearance.

23. ధృతి = Perseverance. పట్టుదల; or Fortitude on accasions of danger – బంధువియోగము, ద్రవ్య నష్టము మొదలగునవి వచ్చినప్పుడు ధైర్యముగానుండుట.

24. శౌచము = Cleanliness, external and internal. Keep the body externally clean and mind internally pure. Also keep your house and belongings clean.

25. అద్రోహము = Not betraying. నమ్మించి గొంతు కోయకుండుట.

26. నాతిమానిత = నాకంటె పూజ్యుడెవడు లేడను కొనకుండుట. Not being puffed up with vanity, conceit etc. ఈ ఇరువది ఆరు గుణములు దైవాంశసంభూతుల కుండును.

లోబడి) కామమును పూర్తిచేసికొనుటయే ప్రధానముగా తలచి తదనుగుణముగా ప్రవర్తింతురు.

శ్లో. 12. అనేక విధములైన ఆశలు అను త్రాళ్ళచేత కట్టబడి, ఆశ, కోపము వీటిని ఎక్కువగా అవలంబించి తమ కోరికల నెరవేర్చుకొనుటకై అన్యాయమార్గములో ధనము సంపాదించెదరు. e. g. లంచాలు, మామూళ్ళు వగయిరా తీసికొనుట.

శ్లో 13. అట్టివానికి మరియొక లక్షణ మేమనగా:— తన ధనమును ఎల్లప్పుడు చూచి మురియుచు, గొంతెమ్మకోరికల కోరుచుండును. e. g. ఒక్కనువ్వుగింజనుపట్టుకొనితాను కుబేరుడై వివాహము అయినట్లు ఎంచిన బ్రహ్మచారి అరుగునుండి దొర్లి క్రిందపడుట. అవివాహితుడైన బీదబ్రాహ్మణుడు సిరిసంపదలతో తులదూగుదు నని యెంచి భార్యయను భ్రాంతితో తా నిద్రించుచున్న కుమ్మరింటిలోని కుండల తన్నుట,కుమ్మరిది కర్రతో చావమోదుటఉదాహరణములు. ఈశ్వరాజ్ఞలేనిదే మనుష్యప్రయత్నమువలన నెట్టి ప్రయోజనము లేదని వారు గుర్తెఱుగరు. చాల ఆశ్చర్యమైన విషయ మేమి అని యక్షుడు అడుగగా, ధర్మరాజు ఏమని చెప్పినాడనగా "మనకన్న చిన్నవారు ఎందఱో నశించుచున్నారు. శేషించినవారు మనము శాశ్వతముగా నుందు మని తలచుచున్నారు ప్రాణము నీటిబుగ్గవంటిది. ఇదియే ఆశ్చర్యము."

శ్లో. 14 నాతో విరోధము పెట్టుకున్నవాడు ఎవ్వడు బ్రతుకును? నేను ఎందరినో చంపినాను. కొంపలుకూల్చినాను

శ్లో. 8. మఱియు వారు చార్వాకమతమును అవలం బింతురు. (i. e. Rank meterialism or atheism) వారికి భగవంతుడుగాని, జీవుడుగాని, లోకాంతరముగాని లేదు. పాప పుణ్యములు లేవు. 'ఋణం కృత్వా ఘృతం పిబేత్' "అప్పుచేసినైనను పప్పు తినవలెను'' అని వీరి మతము. ప్రపంచము తనంతట తానే పుట్టినదిగాని, దీనికి కర్త ఒకడు లేడు. స్త్రీ పురుషులకు ఒండొరులమీద నుండు కామమే సృష్టికి కారణమని వీరు వాదింతురు. ఉత్తరక్రియలు మొద లగునవి నిష్ప్రయోజనములని చెప్పుదురు.

శ్లో 9. అట్టి నాస్తికదృష్టిని అవలంబించి తమఆత్మలను చెడగొట్టుకొని అల్పబుద్ధి కలవారై లోకులకు అహితమైన భయంకరమైన పనులను చేయుదురు. e g. కొట్టుట, తిట్టుట, తప్పుపత్రముల సృజించుట—యివి యన్నియు రాక్షసప్రకృతి యొక్క లక్షణములు.

శ్లో. 10. నింపుటకు సాధ్యముగాని ఆశకు బానిసలై డంబము, మదము, భ్రాంతిలో కూడుకొన్న పట్టుదల కలవారై అశుద్ధమైన పనులను చేయుదురు. e g. స్త్రీలను, ధనికులను వశపరచుకొనుటకై శ్మశానములో పీనుగులపైనకూర్చొని లేక ఒంటికాలిపై నిలుచుండి జపముచేయుట మున్నగునవి రాక్షస కృత్యములు.

శ్లో. 11. అపరిమితమైన చింతకు లోబడి ప్రళయకాల మున అన్ని నశించినను నాశనము చెందని విపరీతచింతకు

శ్లో. 15. ఆత్మస్తుతి రాక్షసాంశమందు పుట్టినవారి లక్షణము. వారు పూర్వీకుల గొప్పతనమునుగుఱించిబడాయికొట్టుకొనుచుందురు. జ్ఞాని తనసంగతి తాను చెప్పుకొనగూడదు. నేను యాగము చేయగలను, దానములుచేయగను అని యెల్లప్పుడు రాక్షసాంశ సంభూతుడు విఱ్ఱవీగు చుండును. వారి మొగము ఎప్పుడు నేడ్చుచుండును. తనకు సంబంధము లేనివిషయములను గుఱించి దుఃఖించుచుండును. పోగొట్టుటకు వీలైన విషయములనుగుఱించి, పోగొట్టుకొనుటకువీలు లేని విషయములను గుఱించి రాక్షసాంశములో బుట్టినవాడు దుఃఖించుచుండును. ప్రళయమువచ్చి ప్రపంచము మునిగిపోయినను వాని దుఃఖముఅంతరించదనిశంకరాచార్యులవారుచెప్పియున్నారు,

రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు నాదగ్గర చేరరు. రాను రాను అధోగతి చెందుదురు. అట్టివారు మనుజులుగా జన్మించి భగవత్సాన్నిధ్యము చేరుమార్గము వెతుకక, కామినీకాంచన లోలురై పశుపక్ష్యాదులుగా జన్మించుచున్నారు రాక్షసాంశములో బుట్టినవారు నరకములో పడుటకు మూడు వాకిళ్ళు— కామ, క్రోధ, లోభములు. దైవాంశము గలిగినవారికి సద్గతి చెందుటకు నాల్గు ద్వారములు - ఇంద్రియనిగ్రహము, మనోనిగ్రహము, సంతోషము, మంచివారి సహవాసము, అని మహోపనిషత్తులో చెప్పబడినది. నరకమునకు ద్వారములగు కామ, క్రోధ, లోభములను మూటిని వదలి పెట్టవలయును.

ఎవరు శాస్త్రములయందు, పెద్దలు చెప్పిన ప్రకారము నడవక, కామోద్రేకమున స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించెదరో,

దేవుడనగానెవరు? నాకన్న ఎవడుభోగి? బలవంతుడు?నన్ను మించినవారెవ్వరును ముల్లోకములలో లేరు, అని రాక్షసాంశములో జన్మించినవాడు విఱ్ఱవీగుచుండును.

ఈశ్వరోహ మహంభోగీ:—ద్వైతులు ఏమనుచున్నారనిన అద్వైతులందరు "ఈశ్వరోహం" అనుచున్నారు, కనుక వారు రాక్షసాంశములో చేరిన వా రనుచున్నారు. అది పొరపాటు "సోయందేవదత్తః"అనున్యాయమునుఅనుసరించి జహదజహల్లక్షణ ప్రకారము జీవునికి కలిగియుండు చెడులక్షణములు తీసివేసి అట్లే ఈశ్వరునియందలి సృష్టి స్థితి సంహారము చేయుగొప్పలక్షణములను దీసివేసి రెంటికిని సరిపోల్చిచూచిన యెడల రెండుచోట్లనుండు చైతన్యము ఒకటియే అని తెలియనగును. జ్ఞానపటుత్వము లేనివారు నేను ఈశ్వరుడ నను కొన్నచో అట్టివారు రౌరవాదినరకముల పాలగుదురు.

సిద్ధోహం = నేను సిద్ధుడను అనుకొనుచున్నాడు. రాక్షసాంశములో చేరినవారు తమ సంతానము చూచి మురియుచున్నారు. వారికి రోగము వచ్చిన అందు బిడ్డలు పాల్గొనరు. సంతాన మున్న మాత్రముననే తరించరు. ధృతరాష్ట్రుడు నూర్గురు కొడుకులున్నను తరించలేదు. శుకమహర్షికి సంతానము లేకున్నను తరించెను. "ఋణానుబంధరూపేణ పశుపత్నీసుతాదయః" అని వేదాంతము బోధించుచున్నది. బిడ్డలున్నను లేకపోయినను మోక్షము వారివారి చేతులలో నున్నది. ద్రవ్యమువలన, మనుష్యులవలన పొందుసుఖము తాత్కాలికమైన దని దేవాంశసంభూతులు తెలియగలరు.

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

17 వ అధ్యాయము

శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగము

"16 వ అధ్యాయము ఆఖరుశ్లోకములో శాస్త్రమ్ములను నమ్మి నడచువారు దైవాంశసంభూతు లని తెలిపియున్నారు గదా! విద్యాగంధము లేనివారికి అది ఎట్లుఉపయోగపడును? విద్య లేని కారణముచేత వా రందరు రాక్షసాంశములో చేరెదరా?" అని అర్జునుడు శ్రీకృష్ణపరమాత్మను 1వ శ్లోకములో ప్రశ్నించుచున్నాడు. విద్యాశూన్యులైనను వారు సాంప్రదాయానుసారము నడచిన దైవాంశములో చేర్చెదరా? వారిని రాజస తామసులుగా భావించెదరా? ఇది మొదటిశ్లోకములో ప్రశ్న.

ఒక ద్రావిడభక్తుడు "హే పరమశివా! చదువుకొనిన వానికన్న చదువనివాడే మేలు. ఏలయన, చదువుకొన్నవాని విద్య పండితులతో వాగ్వాదము పెట్టుకొని వారిని పరాభవించుటకే యుపయోగపడుచున్నది, గాని నిన్ను భజించుట కుపయోగించుటలేదు. చదువులేనివాడు మూఢభక్తిగలిగి శ్రద్ధతో నిన్ను భజించుచున్నాడు" అని చెప్పియున్నాడు.

అట్టివారికి ఇహపరలోకములందు సుఖములేదు. వారు రాక్షసాంశసంభూతులు. వారికిశరీరసుఖములేదు. ఆత్మసుఖములేదు. కనుక దైవాంశములో చేరవలయును. అందుకు ధర్మశాస్త్రములు, వేదములు ప్రమాణముగా నుంచుకొనవలయును. వానిలో చెప్పబడినట్టి కట్టుబాట్లకు లోబడి ప్రవర్తించిన యిహపరలోకములయందు సుఖము పొందవచ్చును.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జునసంవాదే దైవాసుర
సంపద్విభాగయోగోనామ షోడశోధ్యాయః

సంపూర్ణః

వారివారి శ్రద్ధవారివారి అంతఃకరణనుబట్టి యేర్పడు చున్నది. ప్రతిపురుషుడుశ్రద్ధామయుడు ఒకమంచిపనిలోగాని చెడుపనిలోగానిజయముకలుగవలయుననినఆపనియందు దీక్ష, యేకాగ్రత ఉండితీరవలయును. ఏ రకపు శ్రద్ధయున్న వారు ఆయాపేరులతో సాత్త్విక, రాజస తామస పురుషులని, లేక స్త్రీలని చెప్పబడుదురు. ఏరకపు మనుష్యులైనదిగుర్తించుటకు వారు దేవతార్చన చేయునపుడు వెళ్ళి ఏదేవతను ఏయుద్దేశ ముతో పూజించుచున్నారో గమనించుట మొదటివిషయము. e. g. (శ్రీ)మన్నారాయణుని, లేక పరమశివుని మోక్షార్థియై పూజచేయువాడుసాత్త్వికుడనితెలియనగును. లేకడబ్బుకావలె ననిగాని సంతానము కావలయునని గాని, యితర ఇహలోక సుఖములు కావలయుననిగాని, పరమాత్మనుగాని దేవతాంత రులగాని పూజించువాడు రాజసు డని తెలియఃవలయును. మరి యొక్కడు సంవత్సరమునకు ఒకసారి యైనను దేవాలయము నకు బోక, ఒక కొబ్బరికాయయైనను కొట్టక, భూత, ప్రేత పిశాచగణముల పురస్కరించుకొని క్షుద్ర దేవతలకు, కల్లు, మాంసములతో, జీవహింసతో పూజచేయునో, అట్టివాడు తామసుడని గుర్తెఋగుము. జగజ్జనని జీవహింస రక్తపాతము గోరుచున్నదనుకొనుట గొప్పపొరపాటు. సహస్రనామము లతో కుంకుమార్చన చేసిన ఆమె మిక్కిలి సంతసించును. మేకలను కోళ్ళను చంపి మన పాపములు అభివృద్ధిపరచుకొన గూడదు. గణాచారులకు ఆవేశించుట అంతయు బూటకము. యజ్ఞములలో నెల్ల జపయజ్ఞము గొప్పదని ఆనందగిరి శంకరు

అర్జునుని ప్రశ్నకు పరమాత్మ జవాబు ఈ అధ్యాయములోని 2 వ శ్లోకము మొదలు ఇచ్చియున్నాడు. విద్య ప్రధానమా? శ్రద్ధ ప్రధానమా?

శ్లో. 2. అర్జునా! విద్యకన్నా శ్రద్ధయే ప్రధానము. శ్రద్ధఅనగా వేదాంతవాక్యములయందును సద్గురువులయందును విశ్వాసము. నమ్మకముతో పెద్దలు చెప్పిన విషయములు అనుష్ఠానము చేసినయెడల ఉత్తరోత్తరమున అవి యుక్తమని తోచును. ఆ శ్రద్ధ మూడువిధములు.

1. సాత్త్విక శ్రద్ధ 2. రాజస శ్రద్ధ 3. తామసశ్రద్ధ—application=ఏకాగ్రత, "దేహినాం సాస్వభావజా" పూర్వ కర్మను అనుసరించి ఆయావిషయములందు శ్రద్ధకలుగును.

1. సాత్త్వికశ్రద్ధ—గాయత్రి పారాయణ; దేవతార్చన. ఆత్మసుఖమునకు కారణభూతమైన పనులయందు శ్రద్ధ.

2. రాజస శ్రద్ధ—పేరుప్రతిష్ఠలు కలిగించు ద్రవ్యార్జనాది విషయములందు శ్రద్ధ.

3. తామసశ్రద్ధ—ఒకరికి హింసకలిగించువిషయములయందు శ్రద్ధ. ఈ మూడువిధములు వివరింపబోవుచున్నాడు..

శ్లో. 3. అర్జునా! ప్రతిమానవుడు బహిర్ముఖముగా చేయుపనులు వాని వాని అంతఃకరణను వెలిబుచ్చుచున్నవి.

పరీక్ష లున్నవి.(1) ఆహారము, భోజనము చేయునపుడు ఆకు నెదుట కూర్చుని పరీక్షచేయుము. (2) యజ్ఞము (3) తపస్సు (4) దానము.

[1] "ఆహారశుద్ధౌ; సత్వశుద్ధిః అని చెప్పబడినది. Vivekananda, said "Why is the lion in the cage so fierce and why is the lamb ofthe goat so verymild?" The answer is a "much depends on the food you take. "This is a general statement. మానవుని గుణము లతని యాహారమును బట్టి కలుగునని సాధారణముగా చెప్పనగును. వివేకానందస్వామి'బోనులోని సింహమంతగంభీరముగాను, వెలుపల నున్న మేక లేక గొఱ్ఱెపిల్ల మృదువుగానుండుటకు కారణమేమి? వాని ఆహారము' అని చెప్పియున్నాడు.

మాంసాహారముమన దేశములో కేవలముఅనవసరము. కొందఱు అదిజాతిధర్మమని పొరపడుచున్నారు. అది పొడుము పీల్చుట, వ్యభిచారము, కల్లుత్రాగుట యిత్యాదుల వలె దురభ్యాసము. మాంసమునకు మనుస్మృతిలో వ్రాసిన వ్యుత్పత్త్యర్థము_అహింసచేయబడిన జీవము_మాం = నన్ను; సః = వాడు(కోసితినుచున్నాడు)మరుజన్మలోనేనిని నేనుమ్రింగెదను అని లేచిపోవుచుఆజీవముశపించుచున్నది. కొన్నికొన్నికూరలు. నిషేధించబడినవి – ముల్లంగి, మునగకాడలు. ఇవి కామోద్రేకమును కలుగ జేయునవి. సన్న్యాసులు, బ్రహ్మచారులు విరంతువులువాటినివాడకూడదు. ఆహారనియమము మిక్కిలి అవసరము. ఏ ఆహారమైతే ఆయుస్సును అభివృద్ధిపరచునో యేదిమనస్సునకు,శరీరమునకు బలముకలిగించునో,ఆనందము

భాష్యముపై టీకలో వ్రాసియున్నాడు. ఏలయన, అందులో జీవహింసలేదు. జీవహింసతో కూడినయజ్ఞము(intermediate stage)స్మార్తులు ఎక్కువగా చేసెదరు. వారిదిజ్ఞానమార్గము. వైష్ణవులకు మధ్వులకు భక్తి ప్రధానము. మధ్వులు యజ్ఞము చేసిన వారు పిష్టముతో పశువును చేయుచున్నారు.

పూజ చేయనివారు ఏజాతిలో చేరినది యెట్లు తెలిసి కొనవలెను ? Porf. Rangachariar in his lectures on Bhagavadgita has beautifully dealt with this chapter. ప్రొఫెసర్ రంగాచార్యులుగారొసగిన గీతోపన్యాస ములయందు ఈవిషయము బహుచక్కగా విమర్శింపబడినది. గోడలమీద అలంకారార్థము పెట్టుకొన్న పటములుచూచిన ఆయన యేతీరు మనుష్యుడైనదియు తెలిసికొనవచ్చును. దేవుని సంబంధమైన పటములున్న మొదటిజాతి. అధికారుల సంబంధ మైన పటములున్న రెండవజాతి, వారకాంతల పటములు మొదలైన పటములు పెట్టుకొనువాడు మూడవజాతి.

శ్లో. 5, 6. ఏ పటములును లేకపోయిన వారినిపరీక్షిం చుట యెట్లు? శరీరమును ఆత్మను పాడుచేసికొని రాక్షసాంశ ములో బుట్టినవారు క్షుద్రదేవతల నుపాసించి అభిచారిక హోమములు చేసినరకము పాలగుచున్నారు. వీరు రాక్షసాంశ సంభూతు లని తెలిసికొనుము. కొంతమంది యోగులమని వేషము వేసికొని స్త్రీలను, ధనికులను గుండములో త్రోయు చున్నారు.

శ్లో. 7. దేవతార్చన, పటములు, లేనివారికి కొన్ని

చున్నవి. సాత్త్వికాహారము తినువారికి జీవకారుణ్యము, భూత దయయు, పశ్చాత్తాపమును ఉండును. పచ్చిమిరపకాయలను ఎలుకలును, ఎండుమిరపకాయలను కాకులును తినుచున్నవి. వానికి దుర్గుణములు మెండు. The Crows are the most mischievous creatures in the world. అతికారము తినువారు అట్టివారే. వీరికి కామక్రోధములు హెచ్చు.

శ్లో. 10. తామసాహారము:—

(1) యాతయామం—వండి జాము అయిపోయినట్టి ఆహారము. వండిన అన్నము ఆపూటనే తినవలయును. రెండు పూటలకు ఒకసారి వండరాదు.

(2) గతరసం— స్వతస్సిద్ధమైన రసము పోయినట్టి కూరలు, నేతి సంబంధము లేనివి.

(3) పూతి—కుళ్ళిపోయినది, పాసిపోయినది, దుర్గంధము వచ్చునది. అట్టివి మనము తినకూడదు. ఇతరులకు నివ్వరాదు.

(4) పర్యుషితము—చద్దియన్నము etc. అంత ఛండాలము మరొకటి లేదు. అది సోమరిపోతుతనము నెక్కువ చేయుచున్నది.

(5) ఉచ్ఛిష్టము—ఎంగిలి, ఎంత మన కడుపులో బుట్టిన బిడ్డకైనను మన యెంగిలి పెట్టరాదు. మన యెంగిలి మనకే పనికిరాదు. ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా-భోజనము చేయవలెను. ఎంగిలివస్తువులు దాసీవాళ్ళకుకూడ వేయకూడదు.

కలుగజేయునో స్వతస్సిద్ధమైనరసముతోకూడియున్న ఆ యాహారము సాత్త్విక ఆహారము e. g. పచ్చికూరలు. సాత్త్విక ఆహారము.

1. రసః=ఒక వ్యాఖ్యానకారుడు నేతితో కూడినది అని వ్రాసియున్నాడు. నూనె రాజసములో చేరినది.

2. స్నిగ్ధః = బాగుగా ఉడికినది. ఉడికియు నుడకని అన్నము కూరలు విషముతో సమానము.

3. స్థిరాః = The meals must be substantial and nutritious. శరీరమునకు మేలుచేయునవిగానుండవలెను.

4. హృద్యాః = ఆకులో పెట్టినతోడనే యెప్పుడు తిందుమా అనిఆశాజనకముగ, రమణీయముగా నుండవలెను. ఎంత రుచ్యమైనను కంటికి ఇంపుగా లేకపోయిన పరిత్యజించవలయును.

ఆడవాళ్ళు ముఖమునకు పసుపు, కాళ్ళకు పారాణి రాచుకొనవలెను. Females should smear turmeric on their face as it destroys superfluous hair and gives it lustre, ఆడవాళ్ళు పసుపురాచుకొనిన రోమములు రాలిపోయి ముఖము కాంతిగా నుండును. (Parani) పారాణి నీళ్ళలో నానుకాళ్ళు పాచిపట్టకుండ ఉంచుటకై యేర్పరచబడినది.

రాజసాహారము:— అతికారము, అతియుప్పు etc. షడ్రసములు అతిగా వేసుకొని తినువారు-ఈతరగతివారు అటి వస్తువులు కోపోద్రేకము. ఉష్ణము, ఆరోగ్యభంగము కలిగించు

శ్లో. 13. తామసికయజ్ఞము ఎట్టిది? శాస్త్రవిరుద్ధమైనది. అన్నశాంతిలేనట్టిదియును, మంత్రహీనమైనట్టిదియును, దక్షిణ లేనట్టిదియును, శ్రద్ధలేనటువంటిదియును యజ్ఞమును తామస యజ్ఞమని చెప్పెదరు.

[3] తపస్సునుబట్టి మానవులు ఏ జాతిలోని వారైనది గమనించుట యెట్లు ?

(1) శారీరతపస్సు:— Physical restraint- ఈశరీర మును ఏ పనులు చేయుటయం దుపయోగింపవలయును? ఈ శరీరములో ఒక గొప్పతత్త్వమున్నదనియు, దానినిగు ర్తెఱుగు టకు మానవ శరీరమును మనకు పరమశివుడు ప్రసాదించినట్లు అవ్వై అను ద్రావిడ భక్తురాలు చెప్పియున్నది.

శరీరము నుపయోగించు విధములు ఎవ్వి ?

1. భగవత్సంబంధమైన కైంకర్యముల చేయుట.

2. వేదముల చదివిన సద్బ్రాహ్మణుల పూజ చేయుట.

3. జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యముల బోధించి శిష్యుల అజ్ఞా నాంధకారము పోగొట్టిన గురువుల పూజించుట. (వారి శరీర రక్షణకు ఆవశ్యకమైనదెల్ల చేయుట.)

4. శౌచము = స్నానము, శుభ్రత.

5. ఆర్జవము=చెప్పినది తలచినది చేయుట Harmony between thought, word and deed.

6. బ్రహ్మచర్యము:—అన్నియింద్రియములనునియ మించి ప్రాపంచిక విషయములనుండి త్రిప్పి భగవంతుని

ఎంగిలి తమోగుణమును వృద్ధిపరచునది. (వీరికి నిద్ర, సోమరి పోతుతనము etc. లక్షణములు.)

(6) అమేధ్యము. మేధ్యము = భగవంతునికి నివేదన చేసినది. అమేధ్యము = భగవంతునికి నివేదన చేయనట్టిది, పవిత్రము కానిది. అట్టిది తినువాడు పందియై పుట్టునని వరాహ పురాణములో చెప్పబడియున్నది. ఆహారసంబంధమైన విషయమై చెప్పబడ్డ మూడుశ్లోకములలో ఆ యా విషయములను గురించి చెప్పునపుడు యుక్తమైన పదములు ఉపయోగింపబడినవి. వానికి ఒకరు అర్థము చెప్పకయే యందలి భావము పద గుంభనబట్టియే తెలియుచున్నది.

[2] యజ్ఞములు గమనించుట :—

శ్లో. 11. ఫలాపేక్ష లేకుండుట, ఇహలోక పరలోక సుఖము గోరకుండ (మరియొకరు చెప్పు ప్రకారము పరమాత్మ అనుగ్రహము అపేక్షించి) వేదశాస్త్రములచే నియమింపబడిన కర్మలు (duties) చేయువాడు సాత్త్వికుడు. యష్టవ్యమేవ = భగవంతుడు నాకీ ధర్మముల విధించినాడు. కనుక వానినిఅనుష్ఠించియే తీరవలయును. ఏమ్ఱచు చేయరాదు. ఉత్సాహముతో యజ్ఞము చేయవలయును.

శ్లో. 12. రాజసయజ్ఞము ఎట్టిది? స్నానము, సంధ్య, పూజలు, పునస్కారాదులు ఇహలోక పరలోక సుఖము కోరిగాని, దంభముకోసరముగాని చేయుట. దంభము అనగా బడాయి. ఇట్టికర్మ అశాశ్వతమైనది. రాజసిక యజ్ఞము అని చెప్పబడును.

బ్రహ్మచర్యము:—

సాధారణముగా బ్రహ్మచారి యన అవివాహితుడుగా నుండుట అని అర్థము చెప్పెదరు. కాని అది నైష్ఠిక బ్రహ్మచర్యము. గృహస్థాశ్రమములోనున్నవారికైనను బ్రహ్మచర్యముండవలెను. i.e. అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడిన భార్యతో రమించి పరకాంతలను మాతృభావముతో చూడవలెను. ఆ భార్యతో నైనను తిథి వార నక్షత్రముల చూచి రమించు వాడు బ్రహ్మచారికి సమానుడు. గృహస్థాశ్రమములో నున్న వారు స్త్రీవాంఛను గుప్పింటయం దుంచుకొనవలయును. ధర్మ సమ్మతమైన కామము తన రూపమే యని పరమాత్మ 7 వ అధ్యాయములో చెప్పియున్నాడు.

అహింస:—శరీరముతో నేవిధమైన హింస యితరులకు జేయరాదు. కేవలము కొట్టుట, తిట్టుటయేగాక, తప్పుడుపత్రములు వ్రాయుట, యిండ్లు తగులబెట్టుట యివి యన్నియును హింసలో జేరుచున్నవి.

శ్లో. 15. (2) వాఙ్మయ తపస్సు:—వాగింద్రియము పుక్కిటి పురాణములలో వృథాపుచ్చక కొంత కాలమైనను భగవన్నామస్మరణమందు ఉపయోగపరచవలయును. దానిని ఏ పనులు చేయుటయందు నియమింపవలయును ? (ఎ) ఒక సంఘమునకుగాని, వ్యక్తికిగాని, ఉద్రేకము కలుగు మాటయం దుపయోగించరాదు. (బి) చెప్పు మాటలు

యందు లీనపరచుట. కులశేఖర ఆళ్వార్ ముకుందమాలలో నిట్లు వ్రాసియున్నాడు.

శ్లో. జిహ్వేకీర్తయ కేశవంమురరిపుం,చేతోభజ శ్రీధరం పాణిద్వంద్వ సమర్చయాచ్యుతకథా శ్రోత్రద్వయ! త్వంశ్రుణు కృష్ణం లోకయ లోచనద్వయ హారేర్గచ్ఛాంఘ్రియుగ్మాలయం జఘ్రఘ్రాణ ముకుందపాదతులసీం మూర్ధ న్నమాధోక్షజమ్.

అనగా, "ఓ నాలుకా! శ్రీకృష్ణుని బొగడుము. ఓ మనసా! మురాసురునకు శత్రువైనట్టి కృష్ణుని సేవింపుము. ఓ రెండు చేతులారా! కృష్ణుని పూజసేయుడు. ఓ రెండు చెవులారా! మీరు విష్ణుకథలను వినుడు. ఓ కన్నుల జంటా! కృష్ణుని చూడుము, ఓ పాదద్వయమా! విష్ణు సాన్నిధ్యము నకు జనుము. ఓ ముక్కా! శ్రీకృష్ణుని పాదములయందలి తులసిని ఆఘ్రాణింపుము. ఓ శిరమా! విష్ణుమూర్తికి నమస్క రింపుము, మానవులు తమ కర చరణాద్యవయవంబుల భగ వంతుని కైంకర్యమునకై యుపయోగించవలయును."

వల్లభాచార్యులు :—శుద్ధాద్వైత స్థాపకులు. వీరు గృహస్థులు. ఆయన వ్రాసిన మధురాష్టకములో నిట్లు చెప్పి యున్నారు.

"అధరం మధురం. వసనం మధురం, నయనంమధురం, గమనం మధురం,.........మధురాధిపతే రఖిలం మధురం"

name". "వర్షాకాలమున కప్పయేతీరున గోండ్రించుచుండునో అదేవిధముగ భగవన్నామము స్మరించుచు ప్రాణములను వదలుము" అని వివేకానందస్వామి చెప్పియున్నాడు.

భాగవత షష్ఠస్కంధమం దజామిళోపాఖ్యానములో ఇట్లు చెప్పబడినది.

తే. అరయఁ బుత్త్రోపచారితమైన విష్ణు
నామ మవసానకాలంబునను భజించి
శార్ఙ్గినిలయంబుఁ జేరె నజామిళుండు
నిట్లు సద్భక్తిఁ బలికిన నేమి చెప్ప ?

శ్లో. 16. (3) మానసిక తపస్సు:—

(ఎ) నిర్మలముగా మనస్సు నుంచుకొనుము. కలియుగ మందు అష్టాక్షరీ "ఓమ్ నమోనారాయణాయ" కు బదులు "ఎవరికొంప కూల్తునా" యను అష్టాక్షరి ప్రబలి యున్నది. "సర్వే జనాః సుఖినో భవంతు" అని గుర్తెఱుగ వలయును. సంధ్యావందనములో బ్రాహ్మణులక్షేమము, గోవు క్షేమము కోరుట యేలననగా, — బ్రాహ్మణులు సరిగా నున్నచో అన్ని జాతులవారు, వారి మార్గము ననుసరించి చక్కగా నుండె దరు. ఆవునేతితో యజ్ఞముచేసిన దేవతలు మెచ్చి వర్షము కురిపించెదరు. అందువలన సస్యములు చక్కగా ఫలించి ప్రపంచ మంతయు బాగుపడును.

(బి) మౌనము = అనవసరమైన మాటలు మాట్లాడ కనునియమముఉండవలయును. భగవత్సంబంధమైనమాటలు, పరోపకారము కలుగజేయు మాటలు, వీటిని మాత్రమే

యథార్థముగ నుండవలెను. అనేక యజ్ఞములకంటె సత్యము పలుకుటవలన ఎక్కువ ఫలమున్నదని భారతములో చెప్పబడినది. మనుస్మృతిలోను నిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో. సత్యం బ్రూయాత్, ప్రియం బ్రూయాత్
మాబ్రూయాత్ సత్య మప్రియమ్
ప్రియంచ నానృతం బ్రూయాత్
ఏష ధర్మ స్సనాతనః.

అనగా నితరులకు సుఖము కలిగించు యథార్థము చెప్పవలయును. ఇతరులకు హింసకలిగించు యథార్థము చెప్పరాదు. ఒకనికి సుఖముకలుగునని అబద్ధము చెప్పకూడదు.

వామనచరిత్రలో నెపుడు అబద్ధమాడినదోషములేదో అది చెప్పబడినది? "వారిజాక్షులందు, వైవాహికములందు ప్రాణవిత్తమానభంగమందు చకితగోకులాగ్రజన్మ రక్షణమందు! బొంకవచ్చు నఘము బొందదధిప" అని శుక్రుడు బలిచక్రవర్తికి బోధించియున్నాడు. బలిగురువుమాటల లక్ష్యపెట్టక సత్యము పాలించుటవలన పాతాళ లోకాధిపతిగను శ్రీమన్నారాయణుని కాపుదారి ఛేయు నౌకరిగా పెట్టుకొనియున్నాడు. (సి) వాగింద్రియమును భగవంతుని మహిమను ప్రతిపాదించు గ్రంథపఠనయం దుపయోగించవలయును. చదువు రానివారు, భగన్నామస్మరణ చేయునగును. Vivekananda said, "Die, die repeating the names of God, just as a frog croaks during the rainy nights. You must close your lips finally with the utterance of God's

[౩] దానమునుబట్టి యేరకము మనుజులైనది యెట్లు తెలియును? కొందరికి ధనము, కొందరికి విద్య, కొందరికి శరీర బలము భగవంతుడు ప్రసాదించియున్నాడు. దానిని అందరికిని ఉపయోగపడునట్లు చేయవలయును. దానము నెవరు ఏఉద్దేశ్యముతో చేయుదురో చూచి, అయ్యది సాత్త్వికమా? రాజసికమా? తామసికమా? అని తెలియనగును.

(1) సాత్త్వికదానము, (౨) భగవదర్పణముగా నితరులకు విరివిగా తన కున్నదానిని దానముచేయుట. ధనముండి దానము చేయని వానిని, తపస్సు చేయని దరిద్రుని, ఇద్దరిని పడవలో నెక్కించుకొనిపోయి వారి మెడకు రాయికట్టి నడి. సముద్రములో ముంచివేయు మని చెప్పియున్నది.

ఈ ఐశ్వర్యము మధ్యలో వచ్చినది. Naked thou art born and naked thou shalt return" అని తెలిసికొనుము. పుట్టినపుడు మనవెంట నేమియు తీసికొనిరాలేదు. చనిపోవునప్పుడు మనవెంట చెడిపోయిన ఒక్కసూది అయినను రాదు. అని తెలిసికొనుము. భగవంతుడు మనల ననుగ్రహించి సముద్దారుగా నియమించి ఆయన మనకు ధనము నిచ్చినాడని గ్రహించి సద్వినియోగము చేయుము. నీవు కేవలము స్వార్థపరుడవై దానిని హరించవద్దు. సర్కారుసొమ్ము లేక ఇతరుల సొత్తు అపహరించు ఉద్యోగస్థులకు కారాగృహప్రాప్తి కలుగుచున్నది. గవర్నమెంటువారి టంకసాల (Mint) లో పని చేయు నౌకర్లు అక్కడనున్న కొంచెము సేపు తమ బంగారము

మాటలాడుము. మౌనము చాల మంచిది. Silence is golden. Speech is silvery. ఒక దృష్టాంతము–ముగ్గురు గంధర్వులు విమానములలో పైకిపోవుచు క్రింద "ఒక పాము కప్పను మింగుటను చూచిరి. వారిలో ఒకడు పామునుచూచి "ముంచ ముంచ మహాసర్ప"అనగా ఆ కప్పనేల హింసించెద వనియెను. ఆ మాట అనుటతోడనే అతడు దభాలున క్రింద బడెను. ఏలనన దానికి వేద విహితమైన ఆహారము వదలి 'చావుము' అన్న దోషము చేయుటచే క్రిందపడెను. రెండవ వాడు, "మాముంచభుజగాధిప!" అనగా వదలిపెట్టవద్దు, దానిని చంపుము. అని చెప్పిన దోషమువలన అతడుగూడ క్రింద పడెను. మూడవవాడు, మౌనమువహించి గమ్యస్థానము చేరెను. కనుక "మౌనము సర్వార్థసాధనము" అని చెప్పబడి నది. మౌనమువలన శక్తిని నిలువ (Store) చేయవచ్చును. i. e. Conservation of energy. మౌనవ్రతమును బట్టి కాగితముపైవ్రాయుట మనకాలము, శక్తి, వృథా (Time and energy waste) చేయుట. అది మంచిదికాదు. భగవత్సంబంధ మైన మాటలు ఎన్ని అయినను చెప్పవచ్చును.

(సి) నిష్కపటమైన యోచనచేయవలయును. నమ్మించి గొంతుక కోయరాదు.

తపస్సు మొత్తము తొమ్మిదివిధములు. ఎట్లన ? సాత్త్విక, రాజసిక, తామసిక తపస్సు – మూడురకములలో ఒక్కొక్క దానియందు శారీర, వాఙ్మయ, మానసిక తపస్సు లను మూడురకములు గలవు.

చున్నది. ఉ.దా. మకర సంక్రమణము, ఏకాదశి మొదలగు దినము లట్టివి. మంచిపాత్రము దొరికినపుడు దేశ కాలముల ఆలోచించ పనిలేదు. రైలులో ప్రయాణము చేయునపుడు, సత్పురుషుడు తటస్థించిన, ఇచ్చువారును పుచ్చుకొను వారును మొగము కడుగుకొనక పోయినను దానము నివ్వనగును. ఈ మూటిలో నేరెండు అనుకూల మైనను అది మరి మరి సాత్త్వికదానము. అన్నియు; దేశ, కాల, పాత్రములు మూడు సందర్భ పడిన అది అనేక రెట్లు సాత్త్వికము. ఈ మూటిలో పాత్రమునకు ఎక్కువప్రాధాన్యము ఇవ్వవలయును. అట్టిదానములో అనేక విషయములు గమనించ వలయును. (1) ఏ జాతికి ఏది యివ్వవలయునో గమనించుము. (2) ఏఆశ్రమములో వారెకివారికితగ్గవస్తువులనివ్వవలయును. (3) ఏకాలములో నేది యివ్వవలయునో గమనించవలయును. (4) స్త్రీ, పురుషవ్యక్తిత్వముగమనించవలెను. మొగవాళ్ళకు ఇవ్వవలసినది మొగవారికి, ఆడవాళ్ళకు ఇవ్వవలసినది ఆడ వారికి ఇవ్వవలెను.

అన్నదానము:— అన్నిటికన్న గొప్పది. తీసికొనిన వానికి తృప్తియిచ్చునది అన్నదానమే. ఎంత భూములు, ద్రవ్యము, గుడ్డలు ఇచ్చినను మనిషి తృప్తిపడడు. అన్నము అందరికి అవసరము. మరియు అన్నము పెట్టిన వెంటనే తృప్తి కలిగించవచ్చును. అందువలన అన్నము పెట్టిన వానికి ఎక్కువ పుణ్యము, 'అహా, అహా, ఉహూ ఉహూ" అను నప్పుడు విస్తరిలో దొరలించి పొమ్ము. ఎంతవరకు అనిన

తమ వెండి అని భ్రమపడుచున్నారు. లోపల పోవునపుడుగాని బయటకు వచ్చునపుడుగాని, ఒక దమ్మిడి తీసికొని పోవుటకు గాని తీసికొనివచ్చుటకుగాని వారికి యోగ్యతలేదు. ప్రపంచ మంతయు భగవంతుని టంకసాల. వారి వారి శక్తిసామర్థ్య ముల ననుసరించి ఒకరికి బంగారు, మరియొకరికి వెండి, మరి యొకరికి రాగి యివ్వబడినది. అటులే వారి వారి పూర్వకర్మను అనుసరించి కొందరికి ధనము, మరికొందరికి దరిద్రము ఈశ్వ రుడు ప్రసాదించుచున్నాడు.

(బి) దానము చేసియే తీరవలయును అని దృఢనిశ్చ యము ఉండవలయును.

(సి) అహంకార మమకారముల వదలి భగవంతుని సొత్తు భగవంతుని బిడ్డలకు పెట్టుచున్నాను అను ఉద్దేశ ముతో చేయవలయును.

(డి) ప్రత్యుపకారము చేయలేనివారికిదీనులకుదానము చేయవలెను.

(ఇ) దేశకాలపాత్రముల నెరిగి దానము చేయవలెను. తీర్థములయందును క్షేత్రములయందును చేయు దానమువలన మిక్కిలి ఫలితము కలుగుచున్నది. అచట నెవరికి ఎంత యిచ్చినను అతి సాత్విక దానమే యగుచున్నది. అట్టి పుణ్య క్షేత్రములయందు ఉత్తమమైన బ్రాహ్మణుడు దొరకలేదని సందేహము వలదు. కాలము మంచిదైన, పుచ్చుకొనువారెట్టి వారైనను, ఏ దేశములో నిచ్చినను సాత్త్విక దానము అగు

కుడు చేయు దానము గుప్తము కుడి చేతితో చేయుదానము ఎడమ చేతికి తెలియదు. సాత్త్వికుడు చేయు దానము భార్యకు పిల్లలకుకూడ తెలియనివ్వడు. సంతోష పురస్సరముగామంచి వస్తువుల దానము చేయును 'దీయతే చ పరిక్లిష్టం' =దుఃఖ ముతో నిచ్చుట. ఇంకొక అర్థము—చెడ్డవస్తువుల నిచ్చు చున్నాడు. మనము ఏమాదిరి వస్తువుల అనుభవించెదమో, అట్టి వానిని ఇతరులకు దానమియ్యవలయును. దుఃఖముతో అమంగళ వస్తువుల నిచ్చుట రాజసికదానము.

తామసిక దానము :—

శ్లో. 22. మంచి దేశములో, మంచికాలములో మంచి పాత్రకు నివ్వకుండ సామాన్య దేశములో సామాన్య కాలములో అపాత్రునకు దానమిచ్చుట. ఒకవేళ మంచి దేశ ములో మంచికాలములో నిచ్చినను, మంచిమాటలు,మర్యాద లేకుండ నిచ్చిన యెడల, అది తామసిక దాన మనబడును. భోజనమునకు ఆదరణయే రసము.

అర్జునునకు ఇవి అంతయు విన్నతరువాత ఒకసందేహము కలిగెను. దేవతార్చన, కర్మానుష్ఠానము, తపస్సు, దానము లేనప్పుడు ఒక్క ఆహారమునుబట్టిమనుష్యులు, సాత్త్వికులో రాజసికులో తామసికులో గుర్తెఱుగ వచ్చునా? ఎంతసాత్త్వి కునికైనను కొన్ని సమయములలో నితరుల యిండ్లకు భోజన మునకుపోవలసి వచ్చినప్పుడు సాత్త్వికాహార నియమములు

ఆకున కడ్డముగ పండుకొను సంతవఱకు వడ్డించుము. అన్నము పెట్టుటలో కూడ ఒక ప్రక్రియ గమనించవలెను సాధ్యమైనంత వఱకు సత్పాత్రునికి అన్నదానము చేయవలయును. అన్నము తినువాడు పరోపకారము చేయు పనులు చేసి భగవన్నామస్మరణ చేసి అన్నము జీర్ణము చేసుకొనిన యెడల వాడు ఈ తరము, అటు పది, యిటు పది, మొత్తము ఇరువదియొక్క తరములు తరింపజేయు చున్నాడని ఉత్తరగీతలో చెప్పబడియున్నది.

శ్లో॥ కుక్షౌ తిష్ఠతి యస్యాన్నం యోగాభ్యాసేవ జీర్యతే
కులం తారయ తేషాం దశపూర్వాన్ దశాపరాన్.

అన్నము తినువాడు దుర్మార్గ ప్రవృత్తిలో అన్నము జీర్ణము చేసికొన్నచో, 21 తరములవారు నరకము పాలగు చున్నారు. ఇచట భారతమందలి దృష్టాంతము చెప్పనగును. పాండవులు దివ్యమైన అన్నదానము చేయుచుండగా, శుక మహర్షి అచటికి కరుదెంచి ఒక మెతుకు వాసనచూచిన వెంటనే 'కోట్లకొలది జనులకు చేసిన అన్నదానముకన్న ఎక్కువ ఫలితము కలిగినదని" గంట ఒక అరగంటసేపు గణగణ మ్రోగినట్లు భారతములో చెప్పబడియున్నది.

ఇట్టి గుణములతో కూడినది సాత్త్విక దానము.

శ్లో. 21. రాజసిక దానము ఎట్టిదనగా:—ఫలాపేక్ష తోడ, ఇహలోక సుఖముగాని, పరలోక సుఖముగాని కోరి యిచ్చునది. రాజసుడు దుఃఖముతో నిచ్చుచున్నాడు. సాత్త్వి

దెలుపును. పరమాత్మ, జీవాత్మ, ప్రకృతిని దెలుపును. మూడు వేదములు, ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేదముల సారాంశ ముల తెలుపుచున్నవి. అధర్వణ వేదము లెక్కలో లేదు. It deals with arts and sciences, photography, manufacture of bombs etc. It is not found here. It has been taken to Germany. అధర్వణ వేదములో చేరినవా రెవ్వరు మన దేశములో లేరు. సత్, చిత్ ఆనందమును తెలుపును. Eternity, wisdom and highest beatitude or bliss. రేచక పూరక కుంభకములు ఓమ్‌కార ముచ్చరించినందువల్ల కలుగుచున్నవి. ప్రణవోచ్చారణ చేయుటకు బ్రాహ్మణ యతులకు మాత్రమే యధికారమున్నది. ఇతరులకు లేదు.

శ్లో. 25. మోక్షము కావలయునని కోరువారు ఏపనిని ప్రారంభించినను "ఓమ్" అని ఆరంభించుచున్నారు. తత్ - అది (దూరములో నుండునది. మనకు ఇపుడు కనబడనిది) పరమాత్మ ఇంద్రియములకు గోచరము కానివాడు. ఇంద్రియాతీతుడు. He cannot be perceived by your sensory organs.

శ్లో. 26. సత్ = సద్భావే, సాధుభావే మొదలగువవి. మూడు కాలములయందు నాశనములేనట్టిది సత్. త్రికాలములలోనుండునది. అనాదిగా, అనంతముగా నుండునది సద్వస్తువు. ఘటపటాది ప్రపంచము = అసద్వస్తువు, ఇదివరకు

రస్యాః' స్నిగ్ధాః స్థిరాః, హృద్యాః' తనకు కావలయునని దీక్ష పెట్టుకొనిన సాగునా? అపుడేమి చేయవలయును? అట్టి సంద ర్భములలో వారు పెట్టినది రాజసిక తామసిక ఆహారమైన యెడల దానికి ఒక ప్రక్రియ పరమాత్మ చెప్పియున్నాడు. అట్టి సమయములో ఒక మంత్రము (Spiritual formula) జ్ఞాపక ముంచుకొనుమని సెలవిచ్చినాడు.

శ్లో.23. అట్టి సందర్భములలో అనగా రాజసిక తామ సిక ఆహారము విధిలేక స్వీకరించవలసి నప్పుడు లేక రాజసిక తామసికులకు దాన మివ్వవలసినప్పుడు "ఓమ్‌తత్సత్" అని అనుకొనుము. Invoke the blessings of God. His name is the best disinfectant. బ్రహ్మవాచకముస్మరించిన రాజ సిక తామసిక గుణములు నశించి సాత్త్వికరూపము కలుగు చున్నది. ఓమ్ తత్ సత్ అనగా అర్థమేమి? అది మిగిలిన శ్లోకము 24-27 లోనే తెలుపబడినది. ఓమ్ తత్ సత్ వల్లనే బ్రాహ్మణులకు గౌరవము. వారు బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగినవారు. వేదములకు కూడ ఈ మంత్రమహిమను వర్ణించుటవలనవిలువ కలిగినది. కర్మయజ్ఞములు చేయవలయునని గ్రంథములుఏల ఉద్ఘోషించుచున్న వనగా, ఓమ్ తత్ సత్ ను చెందుటకు సాధనములు యజ్ఞములు. కనుక ఓమ్ తత్ సత్ వలనబ్రాహ్మ ణులకు, వేదములకు, యజ్ఞములకు విలువ కలిగినది.

శ్లో. 24. ఓమ్ కారము = ప్రణవము. అ.ఉ.మ= బ్రహ్మ విష్ణు, మహేశ్వరులు= సృష్టి, పాలన, సంహార కర్తలను

తుడు శ్రద్ధతో వేదశాస్త్రపురాణములు నమ్మి యజ్ఞము, తపస్సు చేసినయెడల వాడెంత మూఢుడైనను ఇహాపరలోక సుఖము పొంది తరించును. అట్టిదే సత్కర్మయని అనబడును. కనుక శ్రద్ధయే ప్రధానము.

మరియొకరు వ్రాసినది — వేదశాస్త్రముల నమ్మక, అశ్రద్ధతో కర్మ చేయువారికి ఈ ప్రపంచమందు త్రివర్గము— అనగా ధర్మము, అర్థము, కామము లేదు. చనిపోయిన వెనుక అపవర్గము మోక్షము. ఈనాలుగింటిలోనేదియులేదు. శ్రద్ధతో కర్మానుష్ఠానము చేయువారికి ధర్మార్థ కామ మోక్షము లను నాలుగు పురుషార్థములు కలుగును. కడపటి మూడు పురుషార్థములకు ధర్మము పునాది యని యెరుగవలయును. ధర్మముతో అర్థము, ధర్మముతో కామము, ధర్మముతో మోక్షము పొందుటకు ప్రయత్నించవలెను. ధర్మము అన్నిటికి ఆధారము. e.g. రామదాసు సర్కారు సొమ్ము అపహరించి గుడికట్టుటచే కారాగృహమందు12సంవత్సరము లుండెను. లంచముల కొట్టి శివ, విష్ణు ఆలయముల కట్టిన ప్రయోజనము లేదు. అది ఆవును చంపి చెప్పుల దానము చేయుమాదిరి. It is like robbing Peter and paying Paul. కష్టార్జితమైధర్మముగా సంపాదించిన సొమ్ముతో నొక చిన్న మందిరము నిర్మించిన లేక దానముచేసిన నెంతో ఫలితమున్నది. దానివలన మోక్షమున్నది. ఈ అభిప్రాయమే భీష్ముడు శరతల్పగతుడై శాంతి, అనుశాసనిక పర్వములలో నుపదేశించి యున్నాడు. మోక్షమును జెందుటకు ధర్మమే

కొంత కాలముక్రితము లేదు. ఇపుడున్నది. ముందుండబోదు. i. e. పర్వతములు, చెట్లు, శరీరము, నామరూపములతో కూడిన వస్తువులు. నామరూపములు లేనిఅనాద్యనంతమైన సద్వస్తువు ఆత్మ. మరియు పరమాత్మ అనంతకళ్యాణగుణసమేతుడు. He is the repository of all good qualities, and devoid of all evil qualities. "అనంత కల్యాణగుణసమేత హేయగుణరహిత" అని వైష్ణవులు చెప్పెదరు.

ఈ మంత్రము జ్ఞాపక ముంచుకొనుట యెట్లు? అనిఅర్జునుడు అడుగగా భోజనాత్పూర్వము పంచాక్షరి, అష్టాక్షరి జపించుమనియు, అవి తెలియకపోయినచో, రామా, కృష్ణా అని భగవంతుని నామస్మరణచేసిన అన్నము మొదలగువాని లోని రాజసిక తామసికగుణములునశించుననియు పరమాత్మ సెలవిచ్చి యున్నాడు. వేదమంత్రములను స్వరయుక్తముగా నుచ్చరించు నెడల మంచి Vibrations కలిగి అంతశ్శుద్ధి, బహిశ్శుద్ధి యేర్పడును.

శ్లో.28. శ్రద్ధ లేకపోయిన నేమి? అశ్రద్ధతో నెవడూ కర్మలు, యజ్ఞము, తపస్సు చేయునో వాడు ఎట్టి ఫలమును పొందడు. అది కేవలము నిష్ప్రయోజనము. యజ్ఞము, తపస్సు ఒకరి తృప్తికొఱకై చేయకూడదు. మతసాంప్రదాయములో నమ్మకములేకుండా అశ్రద్ధతో చేసిన ఇహలోకమందు గాని పరలోకమందుగాని సుఖములేదు. అవి అన్నియు అసత్ కర్మలు. అశ్రద్ధతో కర్మచేయువాడు రాక్షసాంశసంభూ

శ్రీ భగవద్గీతోపన్యాసములు

18 వ అధ్యాయము

మోక్షసన్యాసయోగము

శ్లో. 1. అర్జునుడు త్యాగమన నేమో, సన్న్యాసమన నేమో, తెలిసికొనగోరెను. అందుకు పరమాత్మ వివరముగా తెలుపుచున్నాడు.

శ్లో. 2. కొందఱు కామ్యకర్మలు వదలిపెట్టుటలో సన్న్యాసశబ్దమును, సకల కర్మలు చేయుచు ఫలాపేక్ష వదలి పెట్టుటలో త్యాగశబ్దమును ఉపయోగించు చున్నారు. మొత్తముమీద త్యాగము, సన్న్యాసము పర్యాయపదము లనియే నా అభిప్రాయము.

శ్లో. 3. యజ్ఞము, దానము, తపస్సు ఈ మూటివలన జీవుడు తరించుచున్నాడు.

యజ్ఞము = పంచమహా యజ్ఞములు. వీటిని గుఱించి 3వ అధ్యాయములో చెప్పబడినది. ఈ అయిదింటిని బ్రహ్మా ర్పణముగా జేసితీరవలయును.

దానము = భగవంతుడు ఇచ్చిన ద్రవ్యము, విద్య, శరీరమునితరుల యుపయోగముకొఱకుఉపయోగించవలెను.

మార్గము. అన్ని పురుషార్థములకు ధర్మమే ప్రధానము. "The end justifies the means"—This is not the highest morality. సాధనముకూడ ధర్మమునకు అనుగుణముగా నుండవలయును. విద్యకన్న శ్రద్ధయే ప్రధానము. ఆ శ్రద్ధ మూడువిధములు. అందులో సాత్త్వికశ్రద్ధ యుత్తమము. దానిని అవలంబించుము.

ఇతి శ్రీ భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం
యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే శ్రద్ధాత్రయ
విభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః

సంపూర్ణః

చేయునో, అదిసాత్త్వికసన్న్యాసము, త్యాగమనిపించుకొనును, మోక్షము కలుగును.

శ్లో॥ 13-14 కర్మానుష్ఠానము వలనజీవుడుతరించునా? అనగా, జీవుడు ఇపుడుచేయు కర్మానుష్ఠానమువలన తరించు నని చెప్పుటకు వీలులేదు. ప్రతికార్యమునకు అయిదు కారణము లున్నవి. అవి సాంఖ్య శాస్త్రమందు జ్ఞానశాస్త్రమందు చెప్పబడినవి. ఇచట పరమాత్మ ప్రమాణపురస్సరముగా విధేయతతో చెప్పుధోరణి మిక్కిలిగమనించ వలసినవిషయము. సాంఖ్యశాస్త్రము-కపిలమహర్షి వ్రాసినది. జైమిని పూర్వ మీమాంసలో పరమాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. వేదవ్యాసుని ఉత్తరమీమాంస= బ్రహ్మసూత్రములు, ఆత్మను పరమాత్మనుఒప్పుకొనుచున్నవి. కపిలమహర్షివ్రాసినసాంఖ్యములోపర మాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. కణాదమహర్షి వ్రాసిన వైశేషిక సూత్రములు పరమాత్మను ఒప్పుకొనలేదు. గౌతముని తర్క సూత్రములు సేశ్వరములు. పతంజలి యోగ సూత్రములు సేశ్వరములు. మొత్తము దర్శనములు ఆరు—మూడు పర మాత్మను ఒప్పుకొనును, మూడు ఒప్పుకొనవు.

శ్లో. 14. అయిదు కారణములు ఏవనగా :—

కారణములు రెండుదాహరణములలోనిముడ్చనగును. 1. వంట 2. శ్రవణము.

(1) శ్రవణమునకువంటకుఅయిదుకారణములు కావల యును. స్థలము (అధిష్ఠానము) (2) రెంటికికర్త కావలయును.

తపస్సు = ఆహార నియమాదులవలన శరీరము స్వాధీన ములో నుంచుకొనవలెను. ఈ మూడునుఆత్మోద్ధారణకు హేతు భూతము లగుటచే అత్యావశ్యక మైనవి. వీటిని వదలరాదు. ఇవి జీవునిపరిశుద్ధుని జేయును. అనవసర మైన (luxuries) వదలి పెట్టవలయును. (పుణ్యక్షేత్రములకు వెళ్ళి వచ్చినవారు కామ క్రోధముల వదలి పెట్టవలయును.

శ్లో. 4. త్యాగము, సన్న్యాసము, మూడువిధములు.

శ్లో. 7. Prescribed duties i.e. విధ్యుక్తధర్మములు చేసితీరవలయును. వాటిని పరిత్యజించుటకువీలు లేదు. వాటిని వదలిపెట్టిన తామసిక త్యాగమని చెప్పబడును. e.g. సంధ్యా వందనము, తర్పణము, శ్రాద్ధము మొదలైనవి. అట్టివి పరి త్యజించిన వారికి రౌరవాదినరకములు కలుగును.

శ్లో. 8. రాజసిక సన్న్యాసము ఏదనగా-శరీరమునకు కష్టమనిభయపడి భగవత్ స్మరణ, ధ్యానము, పురాణ శ్రవణము మొదలగుమంచికర్మలనుమానుటరాజసికసన్న్యాసము. అట్టి దానికి సన్న్యాసఫలితముదక్కదు. కష్టమునకు లోబడి కర్మల నాచరించి సన్న్యాసము చేసిననే ఫలము కలుగును. రాజసిక త్యాగికి, సన్న్యాసికి ఫలితము దక్కదు.

శ్లో. 9. సాత్త్వికసన్న్యాసము, త్యాగము ఎట్టిది అనగా, అత్యావశ్యక మైన వేదశాస్త్రములచే విధింపబడిన కర్మలను అహంకార మమకారములను వదలిపెట్టి ఫలాపేక్ష లేకుండా

శ్లో. జాతంబ్రహ్మకులేఽగ్రజో ధనపతి ర్భ్రాతాకుంభకర్ణానుజః
పుత్రశ్శక్రజిత స్స్వయం దశశిరాః పూర్ణాభుజావింశతిః
స్వేచ్ఛః కామచరోరథాశ్వవిజయేమధ్యేసముద్రంగృహం
సర్వం నిష్ఫలితం తదైవ విధినా దైవేబలే దుర్బలే.

శ్లో. 18. మానవ జన్మమెట్లు సఫలము చేసుకొనవలయును ? అనగా జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞాత, కర్త, కర్మ, క్రియ, ఆత్మ, పరమాత్మ అన్నియు తెలిసికొనవలయును.

You must always be God-conscious whatever you might do. You must make hay while the Sun shines; A man is mortal. He must learn all these things at the earliest opportunity and regulate his life accordingly.

నీవు ఏపని చేయుచున్నను భగవంతుడు కలడని గుర్తెరిగి చేయుము. పుట్టుట గిట్టుటకొఱకే. ఈశరీరము అశాశ్వతమని తెలిసికొని, దీపముండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకొనునట్లు, ఆత్మానాత్మవివేకము శీఘ్రముగా బడసి జీవనయాత్ర గడుపుము.

శ్లో. 19. ఈ విషయము తెలుసుకొన్నవాడు జ్ఞాని, లేనివాడు దుర్మతి.

శ్లో. 20. జ్ఞానము మూడు విధములు. 1. సాత్త్విక జ్ఞానము. జ్ఞానస్వరూపియైన పరమాత్మను అన్నిటియందు నున్నటుల తెలిసికొనుట సాత్త్విక జ్ఞానము. ఇట్టి జ్ఞానము కలవాడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందును.

3 కరణములు = సామగ్రులు, (4)వివిధాచపృథక్ చేష్టా = ఆయా సమయములలో ఏయేపనులు చేయవలయునో అట్టినానావిధము లైన చేష్టలు చేసి తీరవలయును. (5) దైవము–The last and the most important is God'sGrace. ఈశ్వరానుగ్రహము అన్నిటికన్న ముఖ్యముగా నుండవలెను. There is many a slip between the cup and the lip. అటులేప్రతి కార్యమునకు అయిదు కారణములు. నాలుగు అముఖ్యకారణములు:– స్థలము, కర్త, పరికరములు, నానావిధములైన చేష్టలు. అయిదవది ముఖ్య కారణము–దైవబలము. దైవబలముండుట వలననే పాండవులు తమకు ఇతరబలము తక్కువ అయినను గెలిచిరి. నాలుగు అ ముఖ్యకారణములలో ఒక్కడైన జీవుడు, ముఖ్య కారణమును గమనించక తానేకర్తయని విఱ్ఱవీగుచున్నాడు. నాది అనుటకు బదులు భగవంతునిదని తెలుసుకొనవలయును.

The ways of Providence are inscrutable. He has created different things in different ways with some purpose or other.

భగవంతుని లీలలు అతిగూఢములు. ఆయన ప్రతి దానిని ఏదో యొక యుద్దేశ్యముతో నేర్పరచుచున్నాడు.

మంచిపనులకు, చెడ్డపనులకు అన్నిటికిని అయిదు కారణములు. అందులో ముఖ్యము దైవబలము అవసరము. ఇది యెరుగనివాడు దుర్మతి. దైవబలమును గురించి చెప్పిన శ్లోకము.

(శ్లో. 28) 3. తామసికకర్త యెవడనగా—

(1) అయుక్తః-One who has no control over his body and sensory organs, శరీరమును ఇంద్రియమును మనస్సును తన స్వాధీనములో నుంచుకొనలేనివాడు.

(2) ప్రాకృతః- దీనికి రెండు మూడు విధములుగా అర్థములను జెప్పినారు. 1. విద్యావిహీనుడు, అట్టివాడు పశువుతో సమానము. 2. వయస్సు ముదిరినప్పుడు చిన్న పిల్లలమాదిరి క్రీడలయందు కాలము గడుపువాడు. వయస్సు మిగిలిన పురుషులు స్త్రీలు ఆటపాటలయందు కాలముగడిపిన యెడల వారు తామసికులు. 3. వయస్సు ముదిరినకొలది గంభీరమైన యోచన లుండవలెను. ఇతరుల క్షేమముకోరి కర్మలను జేయువారు అని యొక అర్థము.

(3) స్తబ్ధః— పొగరుబోతుతనము. ఎంతఐశ్వర్యము సంతానమున్నను విఱ్ఱవీగకూడదు. పెద్దలయందు వినయ విధేయతలతో నడుచుకొనవలెను. చదువుకొన్నవారిని, భాగ్యవంతులను, అధికారులను విభూతిరూపములని ఎరిగి వారికి మర్యాద చూపవలయును. Pride will have a fall.

(4) శఠుడు = నమ్మించి గొంతుకోయువాడు. పైకి నవ్వుచు వినయవిధేయతల నటించుచు, తడిగుడ్డతో లోపల గొంతు కోయువాడు.

(5) అలసః-ఆలస్యము-Laziness (Late Latif's story). "Idle man's brain is the workshop of the Devil."

(6) విషాది—దుఃఖము ఎప్పుడు ఏడుపు.

2. రాజసికజ్ఞానము — శరీరములో భేదమున్నట్లు ఆత్మలో భేద మున్నదనుకొనుట. ఇందువలన తరించడు.

3. తామసికజ్ఞానము—ఆత్మ శరీరముతోపాటు అభి వృద్ధి యగుననుకొనుట. ఇందువలన జీవుడు నరకాద్యధో లోకములలో పడును. పటము, విగ్రహము ఎంతో దేవుడు అంతే అనుకొనువారు, శరీర మెంతో జీవుడు నంతే యను కొనువారు, పరమాత్మ వైభవమును తెలుసుకొననివారు, అట్టి వారు నరకము పాలగుదురు. ఇట్టివారి అజ్ఞానాంధకారము పోగొట్టుటకు యేసుక్రీస్తు, మహమ్మద్, సోక్రెటీస్ మొదలగు మహాపురుషులు ఆవిర్భవించి పరమాత్మ సర్వజ్ఞత్వము సర్వ వ్యాపకత్వము ప్రజలకు బోధించియున్నారు.

ఈ మూటిలో సాత్వికజ్ఞాన ముత్తమమైనది. ఈ జ్ఞానము చెందుటకు కర్మ చేయవలయును. ఆ కర్మలు మూడు విధములు. 1. సాత్త్వికకర్మలు. వేదశాస్త్రపురాణములను జదివి, వర్ణాశ్రమధర్మముల ననుసరించి విధింపబడిన కర్మలను అహంకార మమకారములు లేకుండ ఫలాపేక్షవిడిచి చేయుట. 2. రాజసికకర్మలు—ఫలాపేక్షతో చేయునవి. 3 తామసిక కర్మలు—ఆభిచారిక హోమములు మొదలగునవి.

కర్మలుచేయు కర్తలు మూడువిధములు—

1. ఫలాపేక్షలేకుండా ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో జేయు వాడు సాత్త్వికకర్త.

2. ఫలాపేక్షతో జేయువాడు రాజసికకర్త.

గూడ వారి వారి గుణముల ననుసరించి మూడువిధములుగా నున్నవి.

(1) సాత్త్వికబుద్ధి:—ధర్మముధర్మముగా, అధర్మము అధర్మముగా, ఏది చేయవచ్చును, ఏది చేయరాదు, అని ధర్మశాస్త్రములు విధించునో దానిని తెలుసుకొని అనుష్ఠించి బాగుపడుట.

(2) రాజసబుద్ధి:—ధర్మశాస్త్రములలో చెప్పిన విషయములు ప్రస్తుత కాలపరిస్థితులకు వర్తించునో?వర్తించవో? పరమాత్మ యున్నాడో? లేడో? శాస్త్రములు నమ్మవచ్చునో? నమ్మకూడదో? అని సందేహించువారు రాజసబుద్ధికలవారు. వీరికి తినుటకు అన్నము, కట్టుటకు బట్ట యున్న చాలును. దీనిని గేదవేదాంతమందురు. గేదకు గడ్డి కుడితి యున్న చాలును, ఇతర విచారణ వారి కనవసరము. i.e. Buffalo's philosophy = it is content with water and fodder. రాజసబుద్ధి కలవాడు బాగుపడడు.

(3) తామసబుద్ధి:—ధర్మమును అధర్మముగా అధర్మమును ధర్మముగా అనుకొనువాడు తామసబుద్ధి కలవాడు. వీనికి నరకము కలుగును.

సాత్త్వికబుద్ధికలవాడు మోక్షసామ్రాజ్యము చెందును.

ధృతి, ధైర్యము, పట్టుదల ఇవి మూడు రకములు :—

(1) సాత్త్వికధృతి—'నేను సంధ్య, పారాయణ చేసిన గాని కాఫీత్రాగను, స్నానముజేసి పూజచేయనిదే నోటిలో నీళ్ళు పోసుకోను' అని అనుకొనువారు. ఆత్మోద్ధరణకు

A man who has always a morose countenance without being content with what God has given him. God gives to every person according to his capacity. Don't weep because others are more prosperous. భగవంతుడు ప్రసాదించినవానితో తృప్తిచెంద వలయును. ప్రతివానికి భగవంతుడు వాని యోగ్యత కొలది ప్రసాదించును. ఇతరుల యైశ్వర్యము జూచి వగవకుము.

Another meaning is– మరియొక యర్థము :– భగవంతుడు సిరి,సంపద, సంతానమునిచ్చినను డబ్బు సద్వినియోగమును జేయక ఇనుప పెట్టెలో పెట్టి తాళమువేసి ప్రపంచము చెడిపోవుచున్నదని దుఃఖించువాడు.

(7) దీర్ఘసూత్రీచ — త్రుటి కాలములో చేయదగిన పనిని, అంతు లేకుండ కాలము గడిపి దీర్ఘకాలములో చేయువాడని ఒక అర్థము. చురుకుగా పని చేయువాడు సాత్వికుడు.

రెండవ అర్థము —ఎవడైన పొరపాటుచేసి తనను మన్నించుమని కోరగా వెంటనే వానిని మన్నించి దానిని అంతటితో మరచిపోవుట ఉత్తములలక్షణము. అట్లు దానిని మరచిపోకపగబట్టియెక్కువగా మనస్సులోనుంచుకొని వారిని ఏదోవిధముగా సాధించి పరీక్షించువారు (దీర్ఘక్రోధము కలవారు) తామసులు. శ్రీరామచంద్రప్రభువు ఏమని చెప్పినాడనగా,నా భార్యను ఇంత కాలమునుంచి స్వాధీనములోనుంచుకొన్న రావణాసురుడు వచ్చి "నేను నీవాడను, మన్నింపుము" అని యొకతూరి యనినను అతనిని మన్నించి కాపాడుట తన ధర్మమని గంభీరముగా తెలిపియున్నాడు. బుద్ధి, ధృతి యివి

సుఖము మూడువిధములు:—

(1) సాత్త్వికసుఖము:—ఆధిభౌతిక, ఆధ్యాత్మిక, ఆధిదైవిక దుఃఖములన్నియు, ఏసుఖముఅనుభవించిననశించునో, యేది పొందిన అంతకన్న అతీతమైన సుఖము లేదో, యేది ఆదిలో కష్టముగా నున్నను అంత్యములో సుఖమునిచ్చునో, (వేపయుండమాదిరి) అట్టిది సాత్త్వికసుఖము. ఇది ఇంద్రియ నిగ్రహమనోనిగ్రహములవలన మనస్సును పరమాత్మయందు లగ్నపఱచి పొందునది.

(2) రాజసికసుఖము:-ఆరంభములో సుఖము, అంత్యములో దుఃఖము e. g. టాకీస్, డ్రామాలు, మైసూరుపాకు మొదలగునవి. ఇంద్రియములు విషయములలో ప్రవేశింపచేయుటవలన కలుగు సుఖము, contact born pleasure.

(3) తామసికసుఖము:-ఆదిలో కష్టము, అంత్యములో కష్టము. e. g. పొడుము పీల్చుట, కల్లు, సారాయి మొదలగు పానీయముల త్రాగుట, లాహిరివస్తువులు పీల్చుట, పరస్త్రీగమనము మొదలగునవి. ఇవి మొదలు మనుష్యునకుగిట్టకున్నను సహవాసదోషమువలన కష్టముపై అలవాటుచేసికొని అంత్యములో దానివలన మిక్కిలి కష్టము అనుభవించుచున్నాడు. వీటివలన ధనవ్యయమును, శరీరమునకు జబ్బును ఏర్పడుచున్నవి. త్రాగుబోతుతనము, వ్యభిచారములవలన అనేక కుటుంబములు నాశనము లగుచున్నవి. ఈ చెడ్డ అలవాట్లు కష్టముపై అలవాటుపడి, నడుమ సుఖము కలుగచేయుచున్నట్లు భ్రాంతి కలిగించి, కడపట కష్టసాగరమందు ముంచు

హేతుభూతములయిన స్నానము, సంధ్యలయందు వీడని పట్టుదల సాత్త్విక ధృతి యనబడును.

(2) రాజసికధృతి ధనార్జన మొదలగుఐహిక విషయములలో సుఖమునకు కారణభూతమగు విషయములలో పట్టుదల.

(3) తామసికధృతి - ఇతరుల కొంప కూల్చవలయునను పట్టుదల.

శ్లో. 35 to 37 అన్నిప్రాణులు సుఖము కావలయుననియు దుఃఖము అవసరములేదనియు కోరుచున్నవి. పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము అందఱు సుఖమునే గోరుచున్నారు. పసిపిల్ల అగుపడ్డ వస్తువుల నోటిలో పెట్టుకొని నిస్సారమైన వస్తువుల చవిచూచి దుఃఖించి మాతృ స్తన్యము త్రాగి ఆనందము చెందుచున్నది. అటులే అన్నివస్తువులయందు నీ ప్రపంచములో సుఖమున్నదని భ్రమసి కొంతకాలముభార్యయందు, కొంతకాలము పిల్లలయందు, కొంతకాలము పేరుప్రతిష్ఠల సంపాదించుటకై యెలక్షనులయందు మొదలగు వ్యాపారములలో దిగి ధనవ్యయముచేసి, చివరకు ప్రాణము వేసారి ఇవియన్నియునిర్గంధకుసుమములని గుర్తెఱిగి శ్రీలక్ష్మీ నృసింహస్వామి పాదారవిందములపై వ్రాలి మకరందమును గ్రోలి జీవుల తరించుచున్నారు. శంకరులవారుపంచరత్నస్తోత్రమందు ఈ విషయమై ఇట్లు వ్రాసినారు.

శ్లో. చేతో భృంగ! భ్రమసివృథా భవమరుభూమావిరసాయామ్
భజ భజ లక్ష్మీనరసింహానఘ పదసరసిజ మకరందమ్.

హము, మనోనిగ్రహము ఎక్కువగా నుండవలయును. మనస్సును నియమించుకొన వలయును. ఎల్లప్పుడు కాయక్లేశాదులు, ఆహార నియమము వలన శరీరముల కృశింప జేసికొనవలెను. వారికి అంతశ్శుద్ధియు(మానసిక) బహిశ్శుద్ధియు నుండవలెను. కోపముండరాదు. దూషణవాక్యము లమృతము మాదిరి భావించ వలయును. ఏలననగా, అందువలన తాను ఎంత మంచివాడైనను మానవుల తృప్తిపరచ లేనని గ్రహించి పరమాత్మను తృప్తిపరచుటకై యత్నించుటకు అవకాశము కలుగుచున్నది. ఆర్జవము—తలచునది, చెప్పునది, చేయునది యొకటి యై యుండవలెను. వేదశాస్త్రపురాణములను చదివి విజ్ఞానము పొంది తాను ప్రాక్టికల్ (Practical) గా అనుభవించి, తాను ఆత్మ సుఖముపొంది, యితరులకు తతిమ్మా జాతుల వారికి ఆ జ్ఞానము వెదచల్లవలయును. తతిమ్మా జాతులవారిని తరింపజేయుబాధ్యత బ్రాహ్మణులయం దున్నది. రైల్వేఇంజన్ 1, 2, 3, తరగతుల బండ్లను ఈడ్చుకొనిపోయి తానుగూడ ఏ మాదిరి గమ్యస్థానమును జేరునో, అటులే బ్రాహ్మణుడు తన్ను తా బాగుపరచుకొని ఇతరజాతులవారిని పరమాత్మ సాన్నిధ్యము చేర్చవలెను.

శ్లో. 43. క్షత్రియ ధర్మము—వారి ముఖమున మంచి తేజస్సుండవలెను. ధైర్యము, పట్టుదల, సమయోచిత బుద్ధి యుండవలెను. యుద్ధములో జయము లేక ప్రాణ త్యాగము చేయవలయునేగాని శత్రువునకు వెన్నుచూపి పారిపోయి రాకూడదు.

చున్నవి. "భ్రష్టస్య కావా గతిః-" ఒక దురభ్యాసము వెంట మరొక దురభ్యాసము అలవాటు పడును. పరమాత్మయందు మనస్సును లీనపరచి ఇంద్రియముల గుప్పిట నుంచుకొని సాత్విక సుఖము పొందుట యుత్తమము.

శ్లో. 40. ప్రపంచములో అందరియందు ఈ మూడు గుణములున్నవి. ఏ గుణము ప్రకోపముగా నుండునో, దానిని బట్టి వారు ఏతరగతిలో చేరినదినిర్ణయించవచ్చును. అందఱు సంసార చక్రములో కట్టుబడి, మూడుగుణములకు లోబడి యున్నంతవఱకు జనన మరణములు అంతులేకుండా పొందు చున్నారు. మూడుగుణముల జయించిన,సంసారచక్రమునుండి విడుదల కలుగుచున్నది. దీనికి జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యములు అవసరము. ఇది మానవులకే సాధ్యము. దేవత లందుచేత మానవజన్మ తమకు కావలయు నని కోరుచున్నారు. గనుక అట్టి మానవజన్మ జ్ఞాన భక్తివైరాగ్యములు పొందుటకు ఉప యోగించి పునర్జన్మ లేకుండ చేసికొనవలెను.

శ్లో. 41. ఈ మూడుగుణముల జయించుట యెట్లు ? అని అర్జునుడు అడిగినాడు. ఒక కర్మవలన జననము, మరి యొక కర్మవలన జన్మరాహిత్యము కలుగుచున్నది. కర్మయే అన్నిటికి సూత్రము; మొదటినుంచి చివరకు కర్మయేప్రధా నము —Every one should discharge his duty. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు తమకు విధింపబడిన కర్మలను చక్కగా అనుష్ఠించవలయును.

బ్రాహ్మణజాతివారి ధర్మము లెవ్వి ? ఇంద్రియ నిగ్ర

చున్నాడు. మేష్టరు పిల్లలను బెంచిపై నిలువవేయుచున్నాడు. వేదాంతబోధవలన వినువారి ఆటపాటలకు ఇబ్బంది కలుగు చున్నది. చెప్పువారికి కొంత దేహశ్రమ కలుగుచున్నది. హింసలేనిపని ప్రపంచములో లేదు. కనుక నేమి చేయవలె నంటే మన జాతిధర్మము మనము నెరవేర్చవలయును. "స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః" అట్టి వారల పరమాత్మ అనుగ్రహించి వారి కైహికాముష్మిక సుఖముల నిచ్చుచున్నాడు.

మనోనిగ్రహమునకు కావలసిన విషయములు:—

(1) నిర్జనప్రదేశములో నుండుట

(2) లఘ్వాశీ = తేలికగా భోజనము చేయుట

(3) మనస్సునుమంచివిషయములయందునుపరమాత్మ యందును ఉపయోగించవలయును. అట్టివాగు పరమాత్మాను గ్రహమునకు పాత్రులై సంసారమునుండి తరింతురు.

శ్లో. 59. అర్జునా ! నేను నీకు ఎన్నివిధముల కర్మ చేయుట అవసరమని తెలిపినను, నీవు గ్రహింపక, యుద్ధము చేయనని అనుకొన్నను నీ ప్రాచీనకర్మ నిన్ను దాన ప్రవేశ పెట్టును నాచేతులలో మీారు బొమ్మలవంటివారు. Your resolution not to wage war will go to dogs, మన ఇష్టప్రకారము మనము చేయలేము. భగవంతుడు ఎట్లు ప్రేరేపించునో అట్లు నడువ వలయును.

శ్లో. ౬౧. శ్రీమన్నారాయణుడు ప్రతివారి హృదయము నందున్నాడు. మనము బొమ్మలను స్ప్రింగుద్వారా ఎట్లు

రాజు – ప్రజల రంజింపచేయువాడు. ప్రజలకష్టములు తనకష్టములుగాభావించి వారికి తగిన సౌకర్యములు నెరవేర్చవలయును.

శ్లో. 44 వైశ్యధర్మము–వర్తకవ్యాపారములు చేయుట. కల్తీలేకుండ న్యాయమైన లాభమునకు వస్తువులు అమ్మిన అందరు క్షేమముగా నుండెదరు.

శూద్రధర్మము—మోటుపనులు. e g. ఇండ్లుకట్టుట, బండ్లులాగుట మొదలగు పనులు. నాలుగు వర్ణములవారు ఒకరికొకరుసహాయభూతులుగానుండిన సర్వసుఖములు చెందగలరు. ప్రతి దేశములో నీ నాలుగువిధములయిన జాతులు ఉండియే తీరవలయును. వీరిలో ఒకరు ఎక్కువ, ఒకరు తక్కువ అని కొట్టుకొని చావకూడదు. అన్ని జాతులు అన్ని ఆశ్రమములు, పురుషులు, స్త్రీలు అందఱు నీజగత్కళ్యాణమునకు అవసరమే. వారివారి ధర్మములు ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో చేయునెడల పరమాత్మసంతోషించి ఇహపరసుఖముల నిచ్చుచున్నాడు. Carlyle said, "Work is worship."

ఒకజాతివారిధర్మముమరియొకరికికష్టముగాతోచినను ఆజాతివారికితప్పుకాదు. e. g. కసాయివాడు గొడ్లనుచంపుట తప్పుకాదు. ఉత్తమజాతివారు ఆ పనిచేయరాదు. ధర్మవ్యాధుడు (కసాయి). కౌశికునకు వేదాంతము బోధించెను. యుద్ధములో హింస యున్నదని యితరు లనుకొన్నను క్షత్రియుడు దానిని వదలరాదు. కనుక ప్రతిదానిలో హింస యున్నది. e. g. హైకోర్టు జడ్జి ఎందరికో ఉరిశిక్ష విధించు

సెలవిచ్చెను. గురువు శిష్యుని ఎన్నడు బలవంతపెట్టరాదు. మంచిమార్గ మిది యని తెలిపితీరుకొనవలయును బాగుపడ వలసిన వాడ శ్రద్ధానిని అవలంబించును.

ఏమనగా - మనస్సు నాయందుంచుము. నీదారపుత్రాదులయం దుంచకుము. ఇతరుల నాశ్రయించవద్దు. వారు అశాశ్వతమైనవారు. ఏయజ్ఞములు చేసినను నాకు అర్పించుము. నాకు నమస్కరించుము. అట్లుచేసి పరమాత్మ నగు నన్ను పొందవచ్చును. ఇది ముమ్మాటికి సత్యము. నీవు నాకు చాలా యిష్టుడవు. కనుక హితమైన మాట చెప్పియున్నాను. నీవు నాకు ప్రీతిపాత్రుడ వగుటచే నీ మంచికోరి యీ విషయము తెలుపుచున్నాను.

శ్లో. ౬౬. ఇది చరమశ్లోకము. ఏలననగా:—

(1) మొదటి అధ్యాయము 47 శ్లోకములు, 2 అధ్యాయములోని 1-11 శ్లోకములు, గీతలో పూర్వపీఠిక. ఈఅధ్యాయములో 6\`-69 శ్లో. వఱకు ఉత్తమపీఠిక, ౬౬శ్లో. ఉపదేశములో కట్టకడపటిది గనుక చరమశ్లోకమని చెప్పెదరు.

(2) అవసానకాలమందు జ్ఞాపక ముంచుకొనవలసిన శ్లోకము గనుక చరమశ్లోకముఅని కొందఱు చెప్పినారు.

(3) వైష్ణవ వ్యాఖ్యాతలు వ్రాసినది యేమనగా:— అన్నిటికన్న ముఖ్యమైనమార్గము శరణాగతి. ప్రపత్తిని గుఱించి చెప్పినారు గనుక ముందుచరమోపాయ ముండుటచే దీనిని చరమశ్లోక మని చెప్పియున్నారు. (Last and the greatest means) ఈశ్లోకమును గుఱించి యెన్నెని భాష్య

త్రిప్పుదుమో, అట్లే పరమాత్మ మనలనందరిని ఆడించుచున్నాడు. పరమాత్మ సంకల్పము ఎట్లున్నది, ఏసమయములో నేది రానున్నది, జీవులకు తెలియదు. పరమదరిద్రుడు నిమిషములో కోటీశ్వరుడగుటయు, కోటీశ్వరుడు మఱుక్షణములో దరిద్రుడగుటయు జరుగుచున్నది. మనము భగవంతుని చేతులలో బొమ్మలమాదిరి. జీవులందరు పరమాత్మ చేతులలో చిక్కుపడియున్నారు. ప్రపంచము రంకుల రాటమువంటిది. పరమాత్మ రంకుల రాటము త్రిప్పువానిమాదిరి. 84 యోనివర్గముల తనమహిమవల్ల గిరగిర త్రిప్పుచున్నాడు. ప్రపంచమంతయు ఒక నాటకము. జగన్నాటక సూత్రధారి శ్రీమన్నారాయణుడు. జీవుల నందరిని వారి వారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి పరమాత్మ నడుపుచున్నాడు. జీవులకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. కనుక అర్జునా! నీవు యుద్ధము వద్దనుకొనినను నా సంకల్ప ప్రకారము జరిగియే తీరును. పరమాత్మ సర్వస్వతంత్రుడు. జీవుడు అస్వతంత్రుడు.

కనుక సర్వనియామకుడైన ఆ పరమాత్మను శరణుజొచ్చి, నీ పాదములే గతియని "నీ పాదముల వదలను" అని పరమాత్మ పాదారవిందములను గట్టిగా పట్టుకొనుము. అందువలన ఆయన అనుగ్రహమునకు పాత్రులమై దుఃఖసంబంధము లేని శాశ్వతమైన సుఖమును జెందెదము.

అర్జునా! ఈ భగవద్గీత మిక్కిలి రహస్యమైనది. దాని వలన కలుగు లాభ నష్టములు నీకు తెలియజెప్పినాను. కనుక నీ యిష్టము వచ్చినట్లు ఆచరింపుము. విమర్శ చేసి నీకు ఏది మంచిదని తోచునో అట్లు చేయుము అని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ

మోక్షము కలుగును. కనుక అధైర్యపడవద్దు. అని ఈ శ్లోకములో పరమాత్మ దయతో అర్జునుని వ్యాజముగా పెట్టుకొని మనబోటి పామరులందరికి తెలియబరచియున్నాడు.

శ్లో. 70 అర్జునా! ఇది జ్ఞానయజ్ఞము. e. g. గీత చెప్పుట. పశువును వధించుట కర్మయజ్ఞము. కర్మయజ్ఞము కన్న జ్ఞానయజ్ఞము శ్రేష్ఠమైనది.

అర్జునా! ఈశ్వరుని శుశ్రూష, గురుశుశ్రూష చేయని వారికి, శాస్త్రములయందు నమ్మకము లేని వారికి భగవద్గీత చెప్పరాదు. నాపరతత్త్వము గ్రహించనివారికి, వేదపురాణములయందు నమ్మకము లేనివారికి, ఇతరుల ఔన్నత్యము చూచి ఓర్వలేనివారికి, గీత చెప్పిన ప్రయోజనములేదు. ఎవరైతే శ్రద్ధతో మూలముగాని, అర్థముగా యితరులకు చెప్పినగాని, భక్తిశ్రద్ధలతో వినినగాని, అట్టివారు నాసంపూర్ణానుగ్రహమునకు పాత్రులగుచున్నారు. అట్టివారితో సమానులైన వారు నాకు లేరు. వారికి మోక్షముకలుగును. ఎవరుగీతను అర్థము తెలిసినను తెలియకున్నను పారాయణ చేసెదరో, లేక పుస్తకము ఇంటిలో నుంచుకొన్ననుసరే, ప్రారబ్ధకర్మ వలన పొందిన శరీరసంబంధము వీడినతరువాత మోక్షము చెందెదరని ఫలశ్రుతి యిచ్చుట చెప్పబడినది.

ఇది అంతయు సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు, తాను వేదవ్యాసుని అనుగ్రహమువలన దూరదృష్టి, దూరశ్రవణము పొందినందువలన కృష్ణార్జునసంవాదము స్వయముగావిని యున్నాను అని చెప్పియున్నాడు. మరియు, "ధృతరాష్ట్రా! నేను

ములు వ్రాయబడినవి. శ్రీవైష్ణవగురువులు శిష్యుల సమాశ్రయముచేసి ఉపదేశముచేయు రహస్యత్రయములో అష్టాక్షరీ ద్వయము, చరమశ్లోకములలో ఈ శ్లోకము ఒకటియై యున్నది.

దీనికి ముఖ్యమైనఅద్వైతవ్యాఖ్యానము ఏమనగా— కర్మవలనఅజ్ఞానము నశింపజేసికొనిజ్ఞాననిష్ఠలో అంతశ్శుద్ధితో Conception of time, conquer జేసి, జీవ బ్రహ్మైక్యము పొందనగును. సగుణోపాసన చేసిన నాలో కలుపుకొనెదను. అజ్ఞానదశలో కర్మానుష్ఠానమును, జ్ఞాననిష్ఠలో కర్మసన్న్యాసమును జీవబ్రహ్మైక్యము అని చెప్పబడినది. పాపములు తీర్థయాత్రవలన నశింపుచేసి తదుపరి భగవద్భజన చేసెద ననుట పొరపాటు. పాపము లున్నను పరమాత్మను భజించి అన్ని పాపములు పోగొట్టుకొనవచ్చును. పాపములు పోయిన తరువాత నన్ను భజించవలసిన అవసరము లేదు. What is the use of sitting in a dark room and crying darkness, darkness ? Strike a lucifer match and all the darkness will vanish" said Vivekananda. పరమాత్మ భజన అను ఏకమూలికాప్రయోగము వలన భవరోగముల న్నియుహరించును. అజ్ఞానాంధకారము పటాపంచలైపోవును. వేరేతీర్థయాత్రలు ప్రాయశ్చిత్తములు అవసరములేదు. అట్టివి శరీరబలముకలవారికి, ధనముగలవారికిఒకవిధముగ ఉపయోగపడును. కాని పరమాత్మను భజించిన అట్టి శరీరదార్ఢ్యము, ధనము లేనివారుకూడ సులభముగా తరించవచ్చును. మహాపాపులుకూడ నన్నుఆరాధించిన పాపములన్నియునశించును.

ప్రయోగించవలయుననుట, అనగా ప్రణవోపాసనయొక్క గొప్పతన మిందు సూచింపబడినది.

సంజయుడు కౌరవులకు అపజయము గలిగెనని స్పష్టముగా చెప్పక భావగర్భితముగా సూచించెను. ఒకరికి కష్టము కలిగించుమాటలను తొందరపడి స్పష్టముగా చెప్పరాదనుట గ్రాహ్యము.

గీతయొక్క మూడు షట్కములయందలి సారాంశము మూడుముక్కలలో చెప్పనగును. కర్మ, భక్తి, జ్ఞానము, i. e. Work, Worship and Wisdom. ఆత్మ నేను, అను జ్ఞానము నాధారముగా కలిగి భక్తితో వారివారి ధర్మములను ఆచరింప వలయుననుట తిలక్ మహాశయుని గీతారహస్యము యొక్క సారాంశము.

శ్రీరామకృష్ణపరమహంసస్వామి తన శిష్యుడగు వివేకానందునికి గీత యను మాటనే కొన్నిపర్యాయము లుచ్చరించిన 'గీతా' 'గీతా' 'గీతా' అనుటలో 'తాగీ' 'తాగీ' = త్యాగి యగునని తెలుపుచున్నదని బోధించెను.

ఇతి శ్రీభగవద్గీతా సూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే మోక్షసన్న్యాస యోగోనామ అష్టాదశోధ్యాయః

సం పూ ర్ణః

ఆ విశ్వరూపమును చూచియున్నాను. ఆ సంభాషణ, విశ్వ రూపము తెరలు తెరలుగా నా మనస్సునందు పార్లి మహా నందము కలిగించుచున్నవి అవి జ్ఞాపకపరచుకొనిన నాకు మైమరపు కలుగుచున్నది. ఆ యుపదేశము విని అర్జునుడు స్వధర్మమైన యుద్ధముచేసెను.'' అనిసంజయుడు ధృతరాష్ట్రు నకు తెలియపరచెను.

ధృతరాష్ట్రుడు యుద్ధఫలితమేమి? అని అడిగెను. దానికి సంజయుడు ఈ క్రిందివిధముగా జవాబు చెప్పెను.

శ్లో. 78. ఏపక్షమున సకలయోగులకు అధిపతి యగు శ్రీకృష్ణుడు, భక్తులలో అగ్రగణ్యుడగు అర్జునుడు నున్నారో, ఆపక్షమున చేరినవారికే సకలదుఃఖనివృత్తి, తేజస్సు, జయము, సత్ప్రవర్తన, మోక్షఫలము కలుగునని నా అభిప్రాయముఅని సంజయుడు ఆనందపరవశుడై ధృతరాష్ట్రునికి చెప్పెను

యోగీశ్వరః — కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి, ధ్యానయోగముల ననుష్ఠించువారికి పరమాత్మయే గమ్యస్థానము. సకలయోగు లకు కృష్ణుడే పరమప్రభువు. కనుక ఆయన యోగీశ్వరు డన బడును.

ధనుర్ధరుడు అను పదప్రయోగమునకు అర్థము ఏమ నగా "ప్రణవోధనుః; శరోహ్యాత్మా;బ్రహ్మతల్లక్ష్యముచ్యతే; అప్రమత్తేనయోద్ధవ్యం;శరవత్తన్మయోభవేత్" అనుముండకో పనిషత్తువాక్యమునుఅనుసరించినప్రణవము(ఓం కారము) ధను స్సు. జీవుడు బాణము. బ్రహ్మవస్తువు లక్ష్యము. ఈజీవుడను బాణమును బ్రహ్మమను లక్ష్యమును చెందునట్లు జాగ్రత్తతో

జీవుల నుద్ధరించుటకై పరమాత్మయగు(శ్రీ)కృష్ణుడు 108 ఉపనిష త్తుల సారాంశము నుపదేశించుటకు ఆరంభించుచున్నాడు. ముక్తికి సమీచీన సాధనమైన జ్ఞానమును మొట్టమొదట నుపదేశించుటకు ప్రారంభించుచున్నాడు.

అధ్యా 2. "ఓ అర్జునా! పరమాత్మనగు నేను కాని నీ వంటి యేజీవుడు కాని భూత భవిష్యద్ వర్తమానకాలముల యందునాశనము లేని తత్త్వములను ఈ జీవాత్మగాని, పరమాత్మ గాని అస్త్రశస్త్రాది ఆయుధములచే ఛేదించుటకు, భేదించుటకు, తడుపుటకు సాధ్యముకావు. కనుక ఆత్మలు నిర్వికారమై శాశ్వతమై జ్ఞానమయమై ఆనందమయమైనవి. అట్టి ఆత్మలను గుఱించిదుఃఖపడువారుమూఢులే. శరీరములన్ననో జడములు. దుఃఖమును కలిగించునవి. అజ్ఞానమయమైనవి. పరమాశుద్ధమైనవి. కనుక అశాశ్వతమైన శరీరములగుఱించి దుఃఖపడ ప్రయోజనము లేదు. శాశ్వమైన ఆత్మలనుగుఱించి దుఃఖపడ వలసిన అవసరము లేదు. ఇల్లు వేరు, యజమానుడు వేరు నెట్లో; చొక్కా వేరు, ధరించువాడు వేరగుటయెట్లో; పంజరము వేరు, పిట్ట వేరు నెట్లో; అట్లే శరీరము వేరు ఆత్మ వేరు అని యెరుంగవలయును. అట్టి యెరుక వల్లనే సకలదుఃఖములను పోగొట్టుకొని సకల ఐహికాముష్మిక సుఖముల నన్నిటిని చెందనగును. ఇదియే జ్ఞానమార్గము. అంతఃకరణశుద్ధికలిగిన మహానుభావులకు జ్ఞానయోగము సాధనము. అంతఃకరణశుద్ధి లేని వారికి కర్మయోగమే సాధనము. అట్టికర్మయోగమును చెప్పుటకు ఆరంభించుచున్నాడు.

సింహావలోకనము

గీతాసారము

అధ్యా. 1. ధర్మక్షేత్రమయిన కురుక్షేత్రమున పాండవులు కౌరవులు యుద్ధము చేయుటకు చేరిరి. సమావేశమైన కౌరవులను చూచి అర్జునుడు తనసారథియగు కృష్ణునితో ఇట్లనెను. "ప్రీతిపాత్రులైన స్నేహితులు, బంధువులు, పూజనీయులగు గురువులు శత్రుపక్షమున జేరియుండగా, వారిమీదబాణముల నెట్లు ప్రయోగించగలను? అందువలన అఖండభూమండలము స్వాధీనమగు నట్లున్నను, త్రైలోక్యాధిపత్యము వచ్చునట్లున్నను, యుద్ధము చేయుటకు నాకు ఏమాత్రము నిష్టము లేదు. శరీరము తపించుచున్నది. మనస్సుపరిభ్రమించుచున్నది. గాండీవము జారి పడిపోవుచున్నది" అని చెప్పి యుద్ధముచేయుటకై రథమునకు ముందునిలువబడిన అర్జునుడు వెనుకకునోదిగి నిలబడిపోయెను. ఈ అధ్యాయమువలన వారు వారు చేసిన కాయిక వాచిక మానసిక దోషములను తలచి పశ్చాత్తాపము చెందవలయును. Repentance is half cure. ఇతరుల కష్టములు మన కష్టములవలె తలచి వాటిని పోగొట్టుటకు ప్రయత్నించవలయును. నిప్పుసెగవలన మైనము కరుగునట్లు ప్రాపంచిక దుఃఖములచే మన మనస్సు కరుగవలయును. ద్రవ్యార్జన చేయునపు డితరులకు ఏవిధమైన కష్టము కలిగింపకుండవలయును. ఇట్లు దుఃఖపడు అర్జునునివ్యాజముగానుంచుకొని పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము వ్యాపించియుండెడి సకల

బడినను ముక్తిచెందనగును అనుట, ద్వితీయాధ్యాయము యొక్క సారాంశము.

అధ్యా 3. కర్మలు ఎప్పుడు చేయకున్నను, కొంత కాలము చేసియుండి అపక్వస్థితిలో వదలినను, జ్ఞానముకలుగ నేరదు. జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మున్నగు రాజర్షులు బ్రహ్మజ్ఞానులుగానున్నను వారివారిస్వధర్మములువదలకుండిరి. ముక్తిప్రదాత నగు నేను గూడ కర్మానుష్ఠానము చేయుచున్నాను. సంఘమున నుండు బ్రహ్మజ్ఞాని తనకు ప్రయోజనము లేకున్నను లోకసంగ్రహార్థము కర్మలను చేయవలయును. అజ్ఞాని స్వోపయోగార్థమై కర్మలను జేయవలయును. విధ్యుక్త కర్మలను (Prescribed duties) చేయనీయక అడ్డుపరచునట్టి శత్రువులు కామక్రోధములే. వాటిని అన్నివిధముల పరిహరించుటకు ప్రయత్నించవలయును.

అధ్యా 4. ఎపుడు అధర్మము ఎక్కువై ధర్మము తగ్గుచున్నదో, అపుడు దుష్టనిగ్రహ శిష్టపరిపాలనాది కార్యముల ద్వారానానావిధ ధర్మములను భగవంతుడుస్థాపించుటకురామ కృష్ణాద్యనేకావతారముల నెత్తుచున్నాడు. అట్టిపరమాత్మను ఏ రూపముతో నున్నట్లు భజింతుమో, ఆ రూపముతోనే ప్రసన్నుడగును రామకృష్ణాద్యవతారములయందుగాని, శివ కేశవులయందుగాని భేదముల పాటింపక వారివారి అభిమాన దైవమునే యుపాసించవలయును. అట్టి యుపాసన వలన సకల ఐహికాముష్మికసుఖములచెందవచ్చును. ఈశ్వరునియుపాసన చేయుటకు కర్మానుష్ఠానము ముఖ్యాంగము. ద్రవ్యయజ్ఞము,

"ఓ అర్జునా! వారివారి జాతి, మత, వర్ణాశ్రమ ధర్మములు, ద్రవ్యార్జనకొఱకు ఏర్పరచబడిన వృత్తులు. సకలలౌకిక వైదిక కర్మలు (Secular and spiritual duties.) ప్రతిరోజు చేయబడవలసిన స్నానసంధ్యాది నిత్యకర్మలు, ఆయాతిథివార నక్షత్రములందు చేయవలసిన శ్రాద్ధాది నైమిత్తికకర్మలు లేక కాయిక వాచిక మానసిక కర్మలుi. e. physical, verbal and mental acts ఫలాపేక్షతో చేయుట ప్రవృత్తిమార్గమని చెప్పబడును. మోక్షఫలమునే కోరియుండుట నివృత్తి మార్గమని చెప్పబడును ఈనివృత్తికర్మానుష్ఠానమేజీవునిపాప పుణ్యముల నుండి విడిపించి అంతఃకరణశుద్ధిద్వారా మోక్షమును కలిగించును. నివృత్తి కర్మానుష్ఠానముద్వారాజ్ఞానము చెందినటువంటివాడు ఎల్లపుడు సమాధియోగమునం దుండ నవసరము లేదు. అట్టివాడు జాగ్రదవస్థ చెంది బహిర్ముఖుడై ప్రపంచమున సంచరించునపుడు స్థితప్రజ్ఞు డనబడును. అట్టివాడు ప్రపంచసంబంధమైన కోరికలను జయించి ఎట్టి గొప్ప సుఖదుఃఖములు కలిగినను వికారమును చెందక, తనప్రాణము నైన ఇతరుల కిచ్చుటకు సంసిద్ధుడై, తాబేలువలె ఇంద్రియములను ఒక్కనిముసములో ఉపసంహరించుకొనును. అట్టి బ్రహ్మజ్ఞానికి ప్రాపంచిక విషయములు రాత్రివంటివి-అనగా స్ఫురింపవు. ఆత్మస్వరూపము, పరమాత్మస్వరూపము అతనికి పగలువంటివి. అనగా చక్కగా స్ఫురించును. పామరజనులకు ప్రాపంచిక విషయములు పగలువంటివి. ఆత్మవిషయము రాత్రి వంటిది. ఇట్టి జ్ఞాననిష్ఠకర్మనిష్ఠపరమవార్థక్యదశలోఅనుష్ఠింప

వాడే అనుభవింపవలయును. కనుక శాస్త్రములందు విధింప బడినకర్మలను అహంకార మమకార ఫలాపేక్షలనువదలిపెట్టి యాచరించువాడే కర్మసన్న్యాసి.

అధ్యా. 6. ప్రాపంచిక విషయములందు ప్రసరించు టయే స్వభావముగా కలిగిన మనస్సును వానినుండి త్రిప్పి, పర మాత్మయందు లీన మగునట్లు చేయవలయును. అదియే ధ్యాన యోగము. మితముగాభుజించుటయుమితముగానిద్రపోవుటయు నుండవలయును. అనవసరమైన భోజన పదార్థములు, పానీయ ములు, సువాసన ద్రవ్యములు మున్నగువానిని వదలిపెట్టవల యును. విషయములందలి దోషములను గమనించుటవలనను, పరమాత్మయందలి అనంతకళ్యాణగుణములస్మరించుటవలనను ధ్యానయోగము కుదురును. ఈధ్యానయోగము జీవుడుఅనేక జన్మలయందు చేయు కృషివలననే యేర్పడును. జ్ఞానయోగము కర్మయోగము మున్నగువానికన్న ధ్యానయోగము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. సర్వాంతర్యామియగు పరమాత్మను భజించి ధ్యానించువాడేసర్వోత్తముడని శ్రీకృష్ణుడు ఈయధ్యాయము నందు తెలిపియున్నాడు. ఈ మొదటిషట్కమునందు ప్రస్తావింప బడిన ముఖ్యాంశము కర్మయోగము. i. e. Duty for duty's sake or duty for God's sake. The former motto is for Westerners; and the latter motto i. e. "Duty for God's sake" is ours.

అధ్యా. 7. అనేకవేల ప్రజలలో నొకానొకడే నావిష యము శ్రవణము చేయును. అట్లు శ్రవణముచేయు అనేకులగు వేల ప్రజలలో నొకానొకడే మననము చేయును. అట్లు

మత గ్రంథములనుచదువుట, యాగములు ఆహార నియమము ప్రాణాయామము మున్నగునవి నానావిధ నివృత్తికర్మలు. ఇవి జీవుని జ్ఞానమునందుచేర్చును జీవుడు అనేక జన్మలయందు చేసిన పాపపుణ్యములగు కర్మరాశిని భస్మీభూతము గా చేయును. శ్రద్ధకలిగినవానికే జ్ఞానము కలుగును. మూఢులు, శ్రద్ధలేని వారు, సందేహ పడువారు ఇచట సుఖములను చెందరు. పర లోకమునను సుఖమును జెందరు. కనుక బ్రహ్మార్పణ బుద్ధితో కర్మల ననుష్ఠించి తద్ద్వారా జ్ఞాన మను కత్తిని పొంది పరమ శత్రువగు సందేహమును తెగనరుకవలయును.

అధ్యా ౫. సన్న్యాసము బాహ్యము, ఆంతరంగికము అని రెండువిధములు. ఆంతరంగిక సన్న్యాసము(Mental renunciation) అన్ని జాతుల వారికి సకలఆశ్రమస్థులకు, స్త్రీలకు, పురుషులకు సమాన ధర్మము. బాహ్య సన్న్యాసము (External renunciation) = వేషముల మార్చుకొనుట, జాతులలో బ్రాహ్మణులకు, ఆశ్రమములో సన్న్యాసులకు, స్త్రీలలో విరంతువులకునుపరిగానుండి తీరవలయును. ఈబాహ్యసన్న్యాసము కూడ చాలవఱకు అంతరంగిక సన్న్యాసమునకు సాధనము. కర్తృత్వము జడ ప్రకృతియందో, పరమాత్మయందో సమర్పించి విధ్యుక్తకర్మలనువదలక ఆచరించుటయేకర్మసన్న్యాసమనబడును. అట్టి సన్న్యాసమువలన బ్రహ్మజ్ఞానము పొందనగును. బ్రాహ్మణునియందు, చండాలునియందు, కుక్క, ఏనుగు, ఆవు మున్నగు వాటియందు పరబ్రహ్మ స్వరూపమును గుర్తెఱుంగుటయే జ్ఞానము. ఎవరి పాపపుణ్యములను

చేయుచున్ననే అవసానకాలమున ఈశ్వరధ్యానముకలుగును. దానివలన ముక్తి చెందనగును. అవసానకాలమున దేనిని స్మరించుచు శరీరము చాలించెదమో, తదనుగుణమగు జన్మాంతరమే కలుగును. నిష్కామయోగులు, భక్తులు, జ్ఞానులు— పగటిపూట, శుక్లపక్షమున, నుత్తరాయణ పుణ్యకాలమున శరీరము చాలించుదురు. ఉత్తమ దేవతలవలన సత్కరింపబడి వైకుంఠమునకు పోవుదురు. అట్టివారి గతి అర్చిరాది మార్గము, దేవయానము లేక శుక్లగతి యని చెప్పబడును. కర్మశేషముగల ప్రవృత్తిమార్గావలంబకులు—రాత్రిపూట, కృష్ణపక్షమున, లేక దక్షిణాయనమున శరీరము చాలించి అధమ దేవతలచే సత్కరింపడి మరల మాతృగర్భ ప్రవేశము నొందుదురు. అట్టివారి గతి ధూమమార్గము, కృష్ణగతి లేక పితృయానమని చెప్పబడును. జన్మరాహిత్యము ద్వారా బ్రహ్మానుభవమునకు భక్తియే కారణమని అక్షర పరబ్రహ్మ యోగమను నెనిమిదవఅధ్యాయమునందు ప్రతిపాదింపబడినది.

అధ్యా. 9 చరచరాత్మకమైన ప్రపంచమునకు నేనే తల్లిని, తండ్రిని, గురువును. వర్షము కలిగించుట నేనే, ఆపుట నేనే, ఎండను కలిగించుట నేనే, జీవులను పుట్టించుట నేనే, చంపుట నేనే, బంధించుట నేనే, విడిపించుట నేనే, నాసేవ యందే యెవడుమగ్నుడై యున్నాడో అట్టివాని యోగక్షేమములను నేను గమనించుచున్నాను. (యోగము=లేనిదానిని సంపాదించుట=Acquisition of wealth and knowledge etc. క్షేమము=ఉన్నదానిని కాపాడుట preservation of what is obtained) భక్తితో నొకపువ్వు, ఒక పండు ఒక

మననము చేయు అనేకవేల ప్రజలలో నొకానొకడే నిదిధ్యాసనము(i. e. concentration or meditation)చేయును. ఈ చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచమును జడప్రకృతి, చేతన ప్రకృతి అను రెండు సాధనముల వలన సృజించి, కాపాడి సంహరించుచున్నాను. నేను హారములో దారము మాదిరిగా అన్నిటియందు వ్యాపించి జగదాధారభూతుడనై యున్నాను. ప్రతివస్తువునకు గౌరవము కలిగించు అంశమునందు ఆరంభదశలో నన్ను నుపాసన చేసేయెడల, కాలక్రమమున అన్నిట సాత్త్వక, రాజస, తామస, పదార్థము లన్నిటియందు నన్ను నుపాసింపనగును. జీవులకును పరమాత్మనగు నాకునుమధ్యలో మాయ యను పరదా వేయబడియున్నది. మాయ జీవునికి ప్రతిబంధకమే. కాని నాకు ప్రతిబంధకము కాదు. కనుక నేను, మాయాధీశుడను (Lord of Maya) జీవుడు మాయకు లోబడిన వాడు (Subject to Maya). ఇట్టిమాయను దాటుటకు నన్ను త్రికరణశుద్ధిగా భజించుటయే సాధనము. ఫలాపేక్షతో నన్ను భజించువారునాశరీరమువంటివారు. ఫలాపేక్ష లేక నన్ను భజించు జ్ఞాని నాఆత్మవంటివాడు. వానికిని నాకును భేదములేదు. ముసలితనము, వ్యాధి, మరణము మున్నగునవి శరీరధర్మములు. ఇట్టివానికి లోబడక ముక్తి చెందుటకై నన్ను భజింపవలయును. అని విజ్ఞానయోగ మను 7వ అధ్యాయమునందు పరమాత్మ ప్రతిపాదించియున్నాడు.

అధ్యా. 8. ప్రయాణకాలమున నన్ను స్మరించుట, అనగా జీవుడు శరీరమును వదలిపెట్టిపోవునపుడు నన్నుస్మరించవలయుననుట. బాల్యమునుండి కర్మానుష్ఠానము భక్తితో

అధ్యా. 11. సకల జగత్తును తనయందిముడ్చుకొని తా నన్నిటియందు వ్యాపించి యుండునట్టి సంపూర్ణమైన విశ్వరూపమును (All-permeating All-pervading universal form) చూపించవలసిన దని అర్జునుడు కోరగా శ్రీకృష్ణుడు అతనికి జ్ఞాననేత్రమును ప్రసాదించి చూపించెను. ఆ రూపమున సకల ప్రదేశములయందు నేత్రములు, చెవులు, కాళ్ళు మొదలగు సకలేంద్రియములు, అవయవములు కనుపించెను. ఆద్యంతములు లేక కోటిసూర్యుల తేజస్సుకన్న నెక్కువ తేజస్సు స్ఫురించుచుండెను. భీష్మద్రోణాదులు ఆ విశ్వరూపముయొక్క నోళ్ళలో ప్రవేశించి కోరల సందున వారి తలలు చిక్కుబడి నొక్కబడి పొడుము పొడుముగా గావింపబడిర క్త ప్రవాహమగుట అర్జునుడుచూచిపరమాత్మను అనేకవిధముల స్తుతించి, 'ఆ రూపము నుపసంహరించి చిన్న రూపము చూపవలయు' నని కోరెను. పరమాత్మ ఆ ప్రకారమే చూపించి భక్తిలేని వేదాధ్యయనాదులు నిష్ప్రయోజనమనియు, భక్తికి కర్మానుష్ఠానము, ద్వేషరాహిత్యము ముఖ్యాంశము లనియు, విశ్వరూపసందర్శనయోగ మనబడు 11 వ అధ్యాయమునందు ఉపదేశించెను.

అధ్యా. 12. నామరూపములలో కూడుకొనిన సగుణ బ్రహ్మము నుపాసించుటయే నిరపాయమైన మార్గము. సగుణోపాసనవలన జీవుడు నిర్గుణ పరబ్రహ్మమునుపొందగలడు. శత్రులు, మిత్రులు, సుఖదుఃఖములు, లాభనష్టములు మున్నగు ద్వంద్వములను సమముగా భావించుట, ఎవ్వరికిని తన ద్వారా భయము కలిగించ కుండుట, తాను ఎట్టి వస్తువును

కాయ, కొంచెము నీరు మున్నగువానిని సమర్పించిననూ నేనూ సంతుష్టి చెంది, ఆ భక్తుని అన్నివిధముల అనుగ్రహించు చున్నాను. మహాపాపులు నన్ను భజించినను నాఅనుగ్రహము ద్వారా సకల పాపములనుపోగొట్టుకొనిసకలైహికాముష్మిక సుఖములను చెందుదురు. జాతి మత వివక్షత లేక ఎల్లరు నన్ను భజించితరించవగునుఅని-శ్రీకృష్ణుడు రాజవిద్యారాజగుహ్య యోగమను 9 వ అధ్యాయములో తెలిపియున్నాడు.

అధ్యా.10. సర్వదేశ సర్వకాల సర్వావస్థలయందు పరమాత్మనగు నన్ను తైలధారవలె అవిచ్ఛిన్నముగా నుపాసించుట అఖండోపాసన యనబడును. అట్టి అఖండోపాసన పునర్జన్మ లేనివారికే కుదురును. అట్టి భాగ్యము లేనివారి సౌకర్యార్థము ఖండోపాసన యేర్పడియున్నది.కొన్నికొన్ని వస్తువులు తమ పూర్వపుణ్యవిశేషముచేత ఈశ్వరునియొక్క మహిమను (అద్దమున సూర్యకిరణముల వెలిబుచ్చుచున్నట్లు) బయట పెట్టును అట్టి వస్తువులు విభూతిరూపము లనబడును. (Those are the highest manifestations oi Divinity) అవి యేవనగా-నదులలో గంగానది; పరత్వములలో హిమవత్పర్వతము;మాసములలోమార్గశీర్షము; ఋతువులలో వసంత ఋతువు;యాదవులలో శ్రీకృష్ణుడు; పాండవులలో అర్జునుడు మున్నగునవి. ఒక వస్తుసముదాయములో ఇతర వస్తువులకు లేని విశేషమహిమ దేనియందు దున్నదో అది విభూతిరూప మనబడును. ఆ విభూతిరూపముల నుపాసించుట యనబడు ఖండోపాసన క్రమముగా అఖండోపాసనకు సోపానమనుట విభూతియోగమను 10వ అధ్యాయముయొక్క సారాంశము.

జ్ఞానము అహంకారమమకారాది దుర్వృత్తులను పోగొట్టు
కొనుట, జననము, మరణము, ముసలితనము నానావిధసాంసారిక
దుఃఖములు మున్నగువానిని పదేపదేస్మరించుట, నిర్జనప్రదేశ
ముల నుండుట, పామరజనుల సహవాసమువదలుట మున్నగు
సాధనానుష్ఠానములవలననే కలుగును. జీవులవల్ల ముఖ్యముగా
తెలియబడవలసిన వస్తువు జ్ఞేయ మనబడును. అముఖ్యజ్ఞేయ
వస్తువుశుద్ధాత్మ. ముఖ్యజ్ఞేయవస్తువు పరమాత్మ. ఆ ముఖ్య
జ్ఞేయవస్తువు ప్రతివస్తువునకులోపల, బయటనున్నది. ఇంద్రియ
నిగ్రహ మనోనిగ్రహములు కలిగిన యుత్తములకు చాల దగ్గ
రను, అట్టినియమములేని పామరజనులకుచాలదూరమునను
ఉన్నది. అట్టి జ్ఞేయవస్తువును చెందుటకు కొందరికి ధ్యాన
యోగము, కొందరికి జ్ఞానయోగము, కొందరికి భక్తియోగము
కొందరికి సంతతశ్రవణము సాధనములు. క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞుల
కుండెడి సంబంధమును జ్ఞానమనెడినేత్రముచే దెలిసికొనువాడు
ప్రకృతి బంధమునుండి విడిపింపబడి ముక్తినొందు నని క్షేత్ర
క్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగ మనబడు 13 వ అధ్యాయమునందు
చెప్పబడినది.

అధ్యా. 14. ప్రకృతి లేకమాయసత్త్వరజస్తమోగుణ
ములతో కూడుకొన్నది. సత్త్వగుణము జ్ఞానమును సుఖమును
కలిగించిజీవుని ఈలోకముననే బంధించుచున్నది. రజోగుణము
పేరాసను కలిగించి బంధించుచున్నది. తమోగుణము విపరీత
జ్ఞానము, సంశయజ్ఞానము, అజ్ఞానములను కలిగించుచున్నది.
ఈ మూడుగుణములను దాటిననేగాని ముక్తిచెందుటకు వీలు
లేదు. సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు కలిగినప్పుడు నిర్వికార

చూచి భయపడకుండుట, అన్నిటికన్న దారాపుత్రాదులకన్న ఈశ్వరునియందే యెక్కువ ప్రేమ నుంచుట మున్నగునవి భక్తుల లక్షణములు. మోక్షమును గూడ కోరకుండ భగవంతుని భజించుట ఉత్తమభక్తి. (Devotion for devotion's sake.) మోక్షమునుకోరి భజించుట మధ్యమము. ఐహికాముష్మిక సుఖములగోరిభజించుట అధమభక్తి. కృతయుగమున ధ్యానయోగము వలన, త్రేతాయుగమున యాగాదులవలన, ద్వాపర యుగమున పూజావిధానము వలన జనులు తరించిరి. నానావిధ దోషములతో కూడుకొన్న కలియుగమున జనులు సులభముగా తరించుటకునామోచ్చారణమేసులభసాధనము. (e. g. Repeating the names of God) అని భక్తియోగమను 12 వ అధ్యాయమున చెప్పబడినది. ద్వితీయ షట్కమున ప్రస్తావింపబడిన భక్తితో కూడుకొనిన కర్మానుష్ఠానము వలన అంతఃకరణశుద్ధిద్వారా జ్ఞానము కలుగును. అట్టి జ్ఞాన విషయము 3 వ షట్కమున వివరింపబడును

అధ్యా. 13. పాంచభౌతిక మగు ఈ స్థూలశరీరము, మనస్సు బుద్ధి అహంకారముమున్నగుతత్వములవలననేర్పడిన సూక్ష్మశరీరము క్షేత్రమనబడును. శరీరసంరక్షణకుపొలములు ఆవశ్యకమైనట్లు ఆత్మానుభవమునకు ఈ శరీరములుపొలముల వంటివి గనుక క్షేత్రములని చెప్పబడును. ఈశరీరముల యందుండి యేమేమి జరుగుచున్నది గుర్తెరుగువాడు (ఆత్మ) క్షేత్రజ్ఞుడు. ప్రతిశరీరమను క్షేత్రమునందు అముఖ్యక్షేత్రజ్ఞుడుజీవుడు, ముఖ్యక్షేత్రజ్ఞుడుపరమాత్మ. ఈ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల కుండెడిసంబంధాసంబంధములనువిచారణచేసితెలిసికొనుటయేజ్ఞానము. ఇట్టి

వర్ణాశ్రమ ధర్మములను నడుపుట మున్నగు ఇరువదిఆరు గుణములు దైవాంశములో బుట్టినవారికి ఉండును. రాక్షసాంశములో బుట్టిన వారికి విధి నిషేధములను గమనించకుండుట, నాస్తికవాదము నవలంబించుట, అంటు, ఎంగిలి మున్నగువాని గమనింపకుండుట, నానావిధములగు ఆశలకు బానిసలుగా నుండుట, అన్యాయమార్గమున ద్రవ్యముసంపాదించుట, కామక్రోధములకు లోబడుట మున్నగు దుర్గుణము లుండును. అట్టి రాక్షసాంశసంభూతులు కామము, క్రోధము, లోభము లనబడు మూడు ద్వారములగుండా నరకమున బడుదురు. శాస్త్రములయందునమ్మకములేక స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించువారు రాక్షసాంశసంభూతులు. వేదశాస్త్రముల నమ్మి ప్రవర్తించువారు దేవాంశసంభూతులు, అని దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగమను 16 వ అధ్యాయమున చెప్పబడినది.

అధ్యా. 17. విద్యకన్న శ్రద్ధయే ప్రధానము. శ్రద్ధ అనగా గురువాక్యములయందు, వేదాంత గ్రంథములయందు చెప్పబడిన విషయములయందు గల నమ్మకమే. ఆ శ్రద్ధ సాత్త్వ్విక, రాజస, తామసములని మూడువిధములు. ఎవడెట్టి శ్రద్ధకలవాడో వాడట్టివాడని చెప్పబడును. వారివారి స్వభావములనుబట్టియే శ్రద్ధకూడ ఏర్పడును. శ్రద్ధ నిర్ణయించుటకు అయిదు పరీక్షలు చెప్పబడియున్నవి.

(1) ఆరాధన—ఫలాపేక్ష లేక పరమాత్మను మోక్షకాంక్షులై యుపాసించుట సాత్త్విక శ్రద్ధ. ఫలాపేక్షతో నుపాసించుట రాజసము. క్షుద్రదేవతలను జీవహింసతో నుపా

ముగానుండుట; మట్టిపెళ్ళ, రాయి, బంగారు వీనినిసమముగా నెంచుట; ప్రతివస్తువునందు సారమగు బ్రహ్మవస్తువునే గ్రహించుట త్రిగుణాతీతుని లక్షణములు. అట్టి త్రిగుణాత్మకమగు మాయను దాటుటకు భగవద్భక్తియే ముఖ్యసాధనమని గుణత్రయవిభాగయోగ మను 14వ అధ్యాయమున జెప్పబడినది.

అధ్యా. 15. ఈ సంసారము లేక జగత్తు గాలివలన త్రోయబడి తలక్రిందుగా జేయబడిన వృక్షమువంటిది. జీవుని గమ్యస్థానమగు పరబ్రహ్మమును చేరనీయకుండ అడ్డుతగులునటువంటిది. ఈజగద్వృక్షమును ప్రాపంచిక వస్తువులయందు వైరాగ్యము, భగవంతునియందు భక్తి అనబడు శస్త్రముచే దృఢముగా ఛేదింపవలెను. పరమాత్మ సూర్యచంద్రాదులయందు తేజోరూపముగను, భూమియందు చెట్లు చేమలుతీగలు మున్నగువానియందు ప్రవేశించి ఆయాధ్యానములందు నానా విధములగుచీడ మొదలగు రోగములను పోగొట్టి ఆరోగ్యము బలము కలిగించునట్టి విశేషములుగను, ప్రతివానికడుపునందు జఠరాగ్ని స్వరూపముగను, మనస్సునందుండిజ్ఞానాజ్ఞానములు, జ్ఞాపకశక్తి, మరపు మున్నగువాటిని కలిగించుటలోనగు అసంఖ్యేయములగు నుపకారములను గావించుచున్నాడు. భగవంతుడు సకలాత్మలలో శ్రేష్ఠమైనవాడు గనుక పురుషోత్తముడని చెప్పబడును. అట్టిపరతత్త్వమును పురుషార్థమునగుజీవుడు చెందుటకు భక్తియే ముఖ్యసాధన మని, పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగమను 15 వ అధ్యాయమందు చెప్పబడినది.

అధ్యా. 16 అభయము (భయములేకుండుట) నిష్కపటమైన యోచనలు, దాతృత్వబుద్ధి, చాడీలు చెప్పకుండుట,

చేసిన యెడల రాజసికము. ఇతరులకు హింసకలిగించు వానిని-అనుష్ఠించిన యెడల తామసికము.

(5 దానము—దేశకాలపాత్రములనెరిగిప్రత్యుపకారమును కోరకుండ ఉత్సాహపూరితుడై మంచి వస్తువులను ఇచ్చుట సాత్త్వికము. ఫలాపేక్షతో విసుకును, దుఃఖములను చెందుచుఅధమమైన వస్తువులనిచ్చుట రాజసికము.సామాన్య దేశములందు, సామాన్యకాలములందు, అపాత్రునికి, కాళ్ళు కడుగుకొనుటకునీళ్ళనివ్వక,ఆదరణలేకయిచ్చుటతామసికము. వీటిలో సాధ్యమైనంత మట్టుకు సాత్వికముగానుండవలయును. తప్పనిసరిగ అపరిహార్యముగ(unavoidably)రాజసికతామసికాహారాదులు స్వీకరింపవలసివచ్చినపుడు"ఓమ్ తత్సత్" అని బ్రహ్మవాచకముస్మరింపవలయును.అట్లుస్మరించినయెడలవాటియందలి రాజసిక తామసికదోషములుపరిహరింపబడి(బంగారము నిప్పులోవేసి కాల్చినయెడలకల్మషముపోయిఅపరంజిగా వెలువడునట్లు)శుద్ధసాత్త్విక మగును. అశ్రద్ధతో చేయబడు హోమము, యజ్ఞము, దానము, తపస్సు, మున్నగునవి అసత్కర్మలనబడును.అట్టికర్మలనుచేయువారికిఇహలోకపరలోక సుఖము లేమియు నుండవు. అట్టివారు రాక్షసాంశములో చేరుదురు. కనుక విద్యకన్న శ్రద్ధయే ముఖ్యమనుట శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగ మనెడి 17 వ అధ్యాయములో చెప్ప బడినది.

అధ్యా. 18. సన్న్యాసమన్నను త్యాగమన్నను ఒకే యర్థము నిచ్చు పర్యాయపదములే. రెండిటికిని వదలుటఅని

సించుట; e. g. కోళ్ళు మొదలగు వానియందు జీవబలి యిచ్చుట మొదలైనవి తామసశ్రద్ధ.

(2) ఆహారము—స్వతస్సిద్ధమైన రసముతో కూడు కొన్నది, శరీరమునకు పుష్టిని, ఆరోగ్యమును కలిగించునది, మనస్సునకు ఉత్సాహము కలిగించునది, నేతితో సంబంధపడి నది, సాత్త్వికాహారమని చెప్పబడును. విపరీతమగు కారము పులుసు, ఉప్పు, చేదు మున్నగు వానితో కూడినది, మిక్కిలి ఉష్ణమైనది, కామక్రోధముల నుద్రేకపరచునది, శరీరమునకు కొన్ని రోగములు కలిగించునది రాజసికాహారము. పాసిపోయి నది, కుళ్ళిపోయినది, వండి ఒక జాము దాటినది, దేవునికి నివే దన చేయబడనిది తామసికాహారము.

(3) యజ్ఞము — శాస్త్రములందు విధించబడిన కర్మ లను ఫలాపేక్ష లేకుండ చేయుట సాత్త్వికయజ్ఞము. ఫలా పేక్షతో చేయుట రాజసికము. ఇతరులకు హింస కలిగించు యజ్ఞములు లేక కర్మలు తామసికములు.

(4) తపస్సు—ఇది మూడువిధములు. కాయిక, మాన సిక, వాచిక తపస్సు. భగవంతుని, బ్రాహ్మణోత్తములను, ఏజాతివారైన యోగ్యులు మున్నగువారిని సేవచేయుట, కాయికతపస్సు. ఎవరికిని కోపము గలిగించుమాటలు చెప్పకుం డుట, దూషించకుండుట, యథార్థము పలుకుట, మున్నగునవి వాఙ్మయ తపస్సు. కపటమైన యోచనలులేకుండుట, ప్రపంచ కల్యాణమును స్మరించుట మున్నగునవి మానసిక తపస్సు. ఏ విధమైన తపస్సును ఈశ్వరార్పణముగా చేసినయెడల సాత్త్విక మనబడును. అహంకారమమకారములకులోబడి ఫలాపేక్షతో

విషముగను అంత్యమున అమృతముగాను నుండునట్టిది. అతీంద్రి
యమైనది సాత్త్వికసుఖమనబడును. ఆయాజాతుల వారు వారి
వారి స్వధర్మములనే సాధ్యమైనంతవఱకు అనుష్ఠించి పరమా
త్మకు సమర్పించిన యెడల సకలకష్టములను పోగొట్టుకొని ఈశ్వ
రానుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురు. గనుక "ఓ అర్జునా!
మనస్సు నాయందే యుంచుము, నన్నే భజింపుము, నాకే సకల
కర్మలసమర్పించుము, నాకే నమస్కారములు చేయుము, నన్నే
చెందుదువు-ఇది ముమ్మాటికి యథార్థమని నమ్ముము, మహా
పాపులైనను క్షేత్రయాత్ర తీర్థయాత్ర మున్నగు సాధనములను
వదలి నేను చెప్పినట్లు సకలకర్మలను అనుష్ఠించి భజించిన సకల
పాపములనుండి తప్పక విడిపించెదను. ఇట్టి పరమపవిత్రమైన
గీతాశాస్త్రమును భక్తులకు తాముకూడ భక్తితో చెప్పునట్టి
వారు, వినునట్టివారు, ఆమోదించునట్టివారు సకల పాపముల
నుండి విడిపింపబడి మోక్షసామ్రాజ్యము చెందుదురు. అనంత
కల్యాణగుణములతో కూడుకొన్న సకల కల్యాణగుణసమే
తమై హేయగుణ రహితమై సకలవేద ప్రతిపాద్యమై "సంక
ల్పమాత్ర ప్రభోః స్సృష్టిః" అను వాక్యమును అనుసరించి
సంకల్పసిద్ధమైనట్టి ఈశ్వరస్వరూపమునందుటయే మోక్షము."

"అర్జునా! నేనును చెప్పవలసినది చెప్పుటయైనది. నీవు
చక్కగా యోచించి నీ యిష్టప్రకారము ప్రవర్తింపుము" అని
శ్రీకృష్ణుడు చెప్పగా, అర్జునుడు "నాయజ్ఞానము తొలగినది.
మీరు చెప్పినట్లు స్వధర్మమును అనుసరించెద" నని తెల్పెను.
శ్రీకృష్ణుని దివ్యోపదేశము, విశ్వరూపము పదేపదే జ్ఞాపక

యర్థము. యజ్ఞము, దానము, తపస్సు ఈ మూడును జీవుని పరిశుద్ధము చేయుచున్నవి. వాని నెప్పుడును వదలిపెట్టగూడదు. అత్యావశ్యకమైన ధర్మములను వదలిపెట్టుట తామసిక త్యాగము. చేసిన మంచిదే యని యభినందించుచు తన శరీరమునకు కష్టము కలుగుననే కారణముచే చేయకుండినయెడల రాజసిక త్యాగము. అట్టివానికి మోక్షములేదు. అత్యావశ్యకముగా చేయవలసిన నిత్య నైమిత్తికాది కర్మలను జేయుచు ఫలాపేక్ష, అహంకార, మమకారములను వదలుట సాత్త్విక త్యాగము.

ప్రతికార్యమునకు ఐదు కారణములున్నవి. వాటిలో జీవుడు లోనగు నాలుగు అముఖ్య కారణములు. పరమాత్మయే ముఖ్యకారణము. అన్నిటిని వదలిపెట్టి "నేను కర్త" నని మూఢుడుతలచుచున్నాడు. జ్ఞానము, కర్మ, కర్త, బుద్ధి, ధృతి, సుఖము మున్నగునవి అన్ని ఒక్కొక్కటి మూడువిధములు. అన్నిటియందు పరమాత్మసమముగానున్నాడని తెలిసికొనుట సాత్త్వికజ్ఞానము. విధ్యుక్తమైన కర్మలను ఫలాపేక్ష విరహితుడై చేయుట సాత్త్వికకర్మ. అట్టివాడు సాత్త్వికకర్త. ధర్మమును ధర్మముగా, అధర్మమును అధర్మముగా గ్రహించుబుద్ధి సాత్త్వికబుద్ధి. యింద్రియములుమనస్సు మొదలగువానివ్యాపారములను నియమించుకొని ఆధ్యాత్మిక చింతయందే మగ్నుడై యుండుట సాత్త్వికధృతి. మఱియును ఆటంకములు వచ్చినను వదలిపెట్టకయుండవలయును. అనుభవించినకొలదిమరింతఅనుభవించవలయుననుకుతూహలముకలిగించునదియుఆరంభమున

శ్లో. నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదా న్మయాఽచ్యుత
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ.

మునకు వచ్చుటచేత ఆనందపారవశ్యము చెందుచున్నాను. వేదవ్యాసుని అనుగ్రహమువలన దూరదృష్టి,దూరశ్రవణము మున్నగు అత్యద్భుతశక్తులు నాకు కలిగినందున నేను సాక్షాత్తుగా వినుటకు చూచుటకు వీలైనది. ఏపక్షమున సకల యోగులకు అధిపతి యగు శ్రీకృష్ణుడు, భక్తులలో అగ్రగణ్యుడగు అర్జునుడు నున్నారో ఆపక్షమున చేరినవారికే సకలదుఃఖ నివృత్తి, తేజస్సు, జయము,సత్ప్రవర్తన, మోక్షఫలముకలుగు నని నాయభిప్రాయము అని సంజయుడుఆనందపరవశుడై ధృతరాష్ట్రునకు గీతాసార మంతయును విన్నవించెను.

ఇతి శ్రీమచ్ఛిద్ఘనానందేంద్ర సరస్వతీ స్వామినాం
శ్రీమ ద్భగవద్గీతోపన్యాసా స్సమాప్తాః

సర్వేజనా స్సుఖినో భవంతు.

శ్రీకృష్ణార్పణ మస్తు.

మంగళమ్ మహత్.

శ్రీ భగవద్గీతా సంగ్రహము

1. నకాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ! న చ రాజ్యం సుఖాని చ
కిం నో రాజ్యేన గోవిన్ద! కిం భోగైర్జీవితేన వా? 1-28

తా. ఉభయసైనికులమధ్య నిలువబడి పరమప్రీతి పాత్రులగు బంధువులను, స్నేహితులను, పూజనీయులగు గురువులను, చంపుటెట్లు? రాజ్యభోగ సుఖాదులకు కారణమగు విజయము నాకక్కరలేదు మఱియు జీవించి యుండవలయునను కోరికయును లేదని యర్జునుడు శ్రీకృష్ణునితో చెప్పుచున్నాడు. ఈ శ్లోకమున నర్జునునికి వైరాగ్య పరాకాష్ఠ యున్నదని తెలుచున్నది. అట్టివాడే వేదాంతోపదేశమున కర్హుడనుట.

2. న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి
న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః!
అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే. 2-20

తా. షడ్భావవికారములాత్మకులేవు. వానికిశరీర మేలోనగునసుట :-
1 జాయతే = పుట్టుట, 2 అస్తి = ఉండుట, 3 వర్ధతే = పెరుగుట, 4 విపరిణమతే = మారుట, (బాల్య కౌమార యౌవన వార్ధకదశలు మారుట) 5 అపక్షీయతే = తగ్గుట, 6 నశ్యతి = నశించుట.

శరీరము కొట్టబడినను శరీరి కొట్టబడును. శరీరి (ఆత్మ) పుట్టుక లేనివాడు, త్రికాలాబాధ్యుడు, శాశ్వతుడు, పురాణుడును.

3. తత్త్వవిత్తు మహాబాహో! గుణకర్మ విభాగయోః
గుణాగుణేషు వర్తన్త ఇతి మత్వా న సజ్జతే. 3-28

తా. ఓ యర్జునా! గుణముల యొక్కయు, కర్మల యొక్కయు, విభాగములు లెస్సగా గుర్తెఱింగిన విద్వాంసుడన్నవో, యింద్రియములు విషయములయందు ప్రసరించుచున్నవిగాని యాత్మకెట్టి సంబంధమును లేదని తెలిసి సక్తతను చెందడు. ప్రకృతి వికారములగు ఇంద్రియములు

ప్రసరించు స్వభావముగల మనస్సును క్రమక్రమముగ నిదానముగా త్రిప్పవలయును.

7. భూమి రాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ
అహఙ్కార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతి రష్టధా.

తా॥ సృష్టికి కారణభూతమగు జడప్రకృతి పృథివి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము అను పంచభూతములుగను, మనోబుద్ధ్యహంకారములుగను ఎనిమిది విధములుగ పరిణమించియున్నది. మొదటి యైదు భూతములు చేరి స్థూలశరీరముగను, కడపటి మూడును చేరి సూక్ష్మ శరీరముగను ఏర్పడుచున్నవనుట గ్రాహ్యము.

8. ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్మా మనుస్మరన్
యః ప్రయాతి త్యజన్దేహం స యాతిపరమాంగతిమ్.8-13

తా॥ ప్రణవము (ఓమ్ కారము) నుచ్చరించుచు, పరబ్రహ్మమగు నన్ను ధ్యానించుచు పాంచభౌతిక శరీరమును వదలువాడు ఉత్తమమగు పదవిని (మోక్షమును) చెందును. ఇది యుత్తమాధికారి విషయము.

9. అనన్యాశ్చిన్తయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాంనిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్9-22

తా॥ ఎవరు నాయం దవ్యభిచారభక్తి కలిగియున్నారో (నీవే పరమగతి యని నమ్మి భజించుచున్నారో) వారు నా సంపూర్ణకటాక్షమునకు పాత్రులగుదురు. అట్టివారి యోగక్షేమములను నేనే వహింతును.

లేనిదానిని (విద్య, ద్రవ్యము, ఆరోగ్యము మున్నగునవి) చెందుట యోగము. చెందినదానిని సంరక్షించుట క్షేమము.

"First seekye the kingdom of Heaven and everything shall be added unto you." (Holy Bible)

10. అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన ? తవార్జున !
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమేకాంశేన స్థితో జగత్.10 42

తా॥ అర్జునా! నీవు విపులముగ తెలిసికొనుటవలన నేమి ప్రయోజనము? ఈచిత్ర విచిత్రవస్తువులు గల ప్రపంచమంతయు నా స్వరూపమున నేకదేశమే. నేను ప్రపంచమంతటను వ్యాపించి యున్నాను.

ప్రాకృతిక విషయములందు సంచరించుచున్నవి. కర్తృత్వము ప్రకృతికే గాని యాత్మది కాదని యెరుంగుటయే జ్ఞానలక్షణము.

4 బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా. 4-24

తా. బ్రహ్మస్వరూపమును కర్తయందు, క్రియయందు కర్మయందు చూడవలయును. సకలకర్మలను బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో చేయవలెను. అట్టివాడు బ్రహ్మస్వరూపము నందును. ఇది నిష్కామకర్మ యొక్క రీతి.

5 విద్యావినయ సంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితాః సమదర్శినః. 81-5

తా. విద్య, వినయము కలిగిన బ్రాహ్మణునియందును, ఆవునందును, ఏనుగు నందును, కుక్కయందును, కుక్కమాంసము వండి తిను పరమ చండాలునియందును సమభావము పొందుట పండితుని (బ్రహ్మజ్ఞాని) లక్షణము. ఉపాధులు వైశ్వర్యగనున్నను, అన్నిటియందును, పరబ్రహ్మము సమముగ నున్నాడని యెరుగుట, భావాద్వైతమేగాని, క్రియాద్వైతము కాదనుట ఈ శ్లోకము పారమార్థిక దృష్టినే తెలిపించుచున్నది. వ్యావహారికమున సమత్వము కుదరనేరదు Equality on the spiritual plane but not on the material plane. దీనిభావము చక్కగా గ్రహించక, కొందరు ఏకపంక్తి భోజనములకు, అంతర్వివాహములకు దీనిని ప్రమాణముగ జెప్పుట అసమంజసము. 'Even the Devils quotes scriptures too often' అన్నట్లే.

6. శనైశ్శనై రుపరమే ద్బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా
ఆత్మ సంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చిదపి చిన్తయేత్. 6-25

తా. మెల్ల మెల్లగా ధైర్యముచే నిగ్రహింపబడిన బుద్ధిచేత విషయములనుండి విరమింప వలయును. మనస్సును తన యాత్మ పరమాత్మలందు లీనపరచి, యెట్టి విషయమును చింతింపగూడదు. కర్మాచరణచేయువాడు మనోనిగ్రహము నావశ్యకముగా చెందవలెను. విషయముల వైపునకే

15. అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహ మాశ్రితః
ప్రాణాపానసమాయుక్తఃపచామ్యన్నంచతుర్విధమ్.15-14

తా. నేను ప్రతి ప్రాణి యుదరమున జఠరాగ్ని స్వరూపమున నుండి వానిచే తినబడు భక్ష్య భోజ్య చోష్య లేహ్యము లను నాలుగు విధము లగు పదార్థములను జీర్ణమగునట్లు చేయుచున్నాను.

16. యశ్శాస్త్రవిధి ముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః !
న స సిద్ధి మవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్.16-23

తా. ఎవడు శాస్త్రవిధిని లక్ష్యపెట్టక స్వేచ్ఛగా ప్రవర్తించునో, యట్టి రాక్షస ప్రకృతిగలవాడు శరీరసుఖము నొందడు. ఆత్మసుఖము నొందడు. (శాస్త్రము నుల్లంఘించువాడు రాక్షస స్వభావముగలవాడు.)

17. అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్
స్వాధ్యాయాభ్యసనంచైవావాఙ్మయంతపఉచ్యతే.17-15

తా. ఎట్టివానికిని దుఃఖాదులు గల్గింపనదియు, యాథార్థమయినదియు, ప్రీతికల్గించునదియు, ఆత్మ శ్రేయస్సునకు కారణముగ నున్నదియు, వేదశాస్త్రాదులు చదువుట కుపకరించునదియు వాఙ్మయతపస్సనబడును.

18 సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్వాసర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామిమాశుచః.18-66

తా. సకల ప్రాయశ్చిత్తాది సాధనములను వదలి, పాపపుణ్యముల నుండి విముక్తినొందుటకై, అద్వితీయు పరమాత్మ నగు నన్నే త్రికరణ శుద్ధిగ భజించి, సకలకర్మలను నాకు సమర్పింపుము. ఎట్టి పాపిగ నున్నను, దుఃఖింపకుము. నేను నిన్ను తరింపజేయ సంసిద్ధుడుగ నున్నాను. అనన్య భక్తియే పాపపుణ్యముల బారినుండి తప్పించుకొనుటకు సాధనము. గొప్పపాపులయినను భగవద్వాక్యము ననుసరించిన తప్పక జన్మసాఫల్యము నొందుదు రనుట.

"పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, త్రిపాదస్యామృతం దివి" అని యున్నది.

11. మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తః సఙ్గవర్జితః
నిర్వైరః సర్వభూతేషు యస్సమామేతి పాండవ!. 11-55

తా. ఎవడు సకల కర్మలు నా ప్రీతికొరకు చేయునో, యెవడు నేనే యుత్కృష్టుడ నని తలచునో, సకల దేవతలు శరీరముగ గల నన్నె యెవడు భజించునో, యెవడు దారాపుత్త్రాది ప్రాపంచిక విషయములం దపేక్ష లేనివాడో, యేప్రాణియందును ద్వేషబుద్ధి లేనివాడో, అట్టివాడు నన్నె పొందును. (పునరావృత్తి రహితమగు మోక్షసుఖము నొందును.)

12. అనపేక్షశ్శుచి ర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః
సర్వారంభ పరిత్యాగీ యో మద్భక్తస్సమే ప్రియః. 12-16

తా. ఎట్టి కోరికలు లేనివాడును, బాహ్యాభ్యంతర శుచిగలవాడును, యుక్తితో వ్యవహరించు సమర్థుడును, మిత్త్రారిపక్షములందు తటస్థుడును, ఎట్టిచింతయు లేనివాడును, ఫలాపేక్షతో నెట్టికర్మలు చేయనివాడును, నగు భక్తుడు నాకు మిక్కిలి ప్రీతిపాత్రుడు.

13. యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యా దాకాశం నోపలిప్యతే
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాత్మా నోపలిప్యతే. 13-33

తా. ఎట్లు ఆకాశము పరమసూక్ష్మమయి సకల వస్తువులయందును వ్యాపించి గుణదోషములతో సంబంధము లేకుండునో, అట్లే పరమాత్మ సర్వవ్యాపకు డయి నిర్లేపుడుగ నుండును.

14. ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ !
న ద్వేష్టిసంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి. 14-12

తా. ఎవడు సత్త్వరజస్తమోగుణముల కార్యములను ద్వేషింపడో, లేక కోరడో యట్టివాడు త్రిగుణాతీతుడు. అనగా కర్తృత్వాదులు గుణములతో సంబంధించినవేగాని యాత్మవి కావని యెఱిగి నిర్వికారుడుగ నుండును.

గీతామృతము

ప్రథమ బిందువు

"సర్వోపనిషదో గావో, దోగ్ధా గోపాలనందనః,
పార్థో వత్సస్సుధీర్భోక్తా,దుగ్ధం గీతామృతం మహత్."

అను శ్లోకము ననుసరించి సకల యుపనిషత్తులను ఆవును శ్రీకృష్ణుడను గోపాలుడు పిండగా, పార్థుడు (అర్జునుడు) దూడగ నుండగ, బుద్ధిమంతులు భోక్తలయి యుండగా ఫలిత మేదియన గీతామృతమే.

ఇట్టి భగవద్గీత శ్రీకృష్ణునిచే నర్జునుని నిమిత్తమాత్రముగ నుంచుకొని ధర్మక్షేత్రమగు కురుక్షేత్రమున నుపదేశింపబడెను. జూదమునందోడి, పాండవులు 12 వత్సరములు వనవాసము, 1 వత్సర మజ్ఞాతవాసము కావించి కౌరవులను తమ రాజ్యభాగ మిప్పింపవలయునని కోరగా వారు దురాశకు లోబడి శ్రీకృష్ణుడు రాయబారము చేసినను బుద్ధియందు మార్పు గావించుకొనక "సూది గ్రుచ్చునంత భూమినైన నివ్వము" అనిరి. యుద్ధమపరిహార్యమయ్యెను. శ్రీకృష్ణుడు పాండవులచే నెన్నుకొనబడెను. కౌరవులు నవకోటినారాయణుల గోరిరి. పాండవులకు కృష్ణుడు సారథిగ నుండెను. 11 అక్షౌహిణులు కౌరవుల వైపున 7 అక్షౌహిణులు పాండవుల వైపున సైన్యము సమావేశమయ్యెను

మంగళశ్లోకాః

సర్వ స్తరతు దుర్గాణి, సర్వో భద్రాణి పశ్యతు
సర్వ స్సద్బుద్ధి మాప్నోతు, సర్వ స్సర్వత్ర నన్దతు.

సర్వే భవన్తు సుఖినః సర్వే సన్తు నిరామయాః
సర్వే భద్రాణి పశ్యన్తు మా కశ్చి ద్దుఃఖభాగ్భవేత్.

దుర్జన స్సజ్జనో భూయాత్, సజ్జన శ్శాన్తి మాప్నుయాత్
శాన్తో ముచ్యేత బన్ధేభ్యో,ముక్తశ్చాన్యాన్ విమోచయేత్.

మూకం కరోతి వాచాలం, పఙ్గుం లఙ్ఘయతే గిరిమ్
యత్కృపా త మహం వన్దే పరమానన్దమాధవమ్.

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం,
న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః.

గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తు నిత్యం
లోకా స్సమాస్తా సుఖినో భవన్తు.

కాలే వర్షతు పర్జన్యః పృథివీ సస్యశాలినీ
దేశోఽయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణాస్సన్తు నిర్భయాః.

ప్రీయతాం పుణ్డరీకాక్షః, సర్వయజ్ఞేశ్వరో హరిః
తస్మిం స్తుష్టే జగత్తుష్టం, ప్రీణితే ప్రీణితం జగత్.

గీతాసంగ్రహము సమాప్తము.

వాక్రుచ్చెను. ఇహాముత్ర ఫలభోగవిరాగము, నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, శమదమాది షట్క సంపద, ముముక్షుత్వము అనబడు సాధనచతుష్టయసంపద గలవాడే వేదాంతోపదేశమున కర్హుడనుట గ్రాహ్యము. అర్జును డట్టి సచ్ఛిష్యుడు. శ్రీకృష్ణుడు జగదేకగురువు. ధర్మమం దధర్మబుద్ధి నందియెచ్చట జాలి, కరుణ చెందవలయునో, యట్టి వ్యవస్థలేక యర్జునుని ద్వారా "అస్థాన స్నేహ కారుణ్య ధర్మాధర్మధియాకులం । పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణంకృతమ్" అని యామునాచార్యులవారు వ్రాసినట్లు శ్రీకృష్ణుడు ధర్మనిర్ణయమును వ్యాపింపఁ జేయుచున్నాడు.

ద్వి తీ య బి ం దు వు

అఖండభూమండలముస్వాధీనమయినను; త్రైలోక్యాధిపత్యములభ్యమగునట్లున్నను యుద్ధముచేయుటకు తనకేమాత్ర మిష్టములేదని తెలిపిన యర్జునునికిఁ గలిగిన వ్యామోహమును పోగొట్టుటకై శ్రీకృష్ణుడు గీతాశాస్త్రము నుపదేశింప నారంభించుచున్నాడు. ఈ శాస్త్రముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము జీవునికి గల శోకమోహములఁ బోగొట్టుటయే. దీనియందు కర్మ, భక్తి, జ్ఞానము లను మూడుమార్గములు ముఖ్యముగ నుపదేశింపబడెను. "పాకస్య వహ్నివత్ జ్ఞానం వినా మోక్షో న సిద్ధ్యతి" యని శ్రీ శంకరులవారు "ఆత్మబోధ"యందు చెప్పినట్లు ముక్తికి జ్ఞానమే ముఖ్యమగు సమీ

సంఖ్యకు కౌరవులవారివైపువారే యెక్కువ. అయినను పాండవులు శ్రీకృష్ణుని సాయము నందిరి. ఉభయపక్ష సైనికులు యుద్ధరంగమున చేరిరి. అట జరిగిన వృత్తాంతము నంతయు శ్రీ వేదవ్యాసుని శిష్యుడగు సంజయుడు జాత్యంధుడగు ధృతరాష్ట్రునికి విన్నవించుచున్నాడు. దుర్యోధనుడు భీష్మునియందు నమ్మకము లేక ద్రోణాచార్యులను బహుజాగ్రత్తతో యుద్ధము గావించి భీష్ముని కాపాడి తమకు జయము కలిగింపవలయునని హెచ్చరించెను. భీష్ముడు దానిని గ్రహించి తన శక్తిసామర్థ్యములు వెలువడునట్లు బిగ్గరగ సింహనాదము, శంఖనాదము చేసెను. ఆ వైపున నుండు వీరులు మున్నగువా రందరును శంఖనాదాదులు గావించి యుద్ధమునకు సన్నద్ధులైయుండుటను సూచించిరి. వెంటనే శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు మున్నగువారును ప్రతిధ్వనులు గావించి తాముకూడ యుద్ధసన్నద్ధులుగనుండుట దెల్పిరి. అట్టి యొడుదుడుకు సమయమున అర్జును డుభయపక్షములందు సమావేశమైన వారందరును ప్రీతిపాత్రులగు సమీపబంధువులును, పూజనీయులగు గురువర్యులును గనుక త్రిలోకాధిపత్యము వచ్చినను సరే, అఖండ భూమండలాధిపత్యము వచ్చినను సరే యుద్ధము చేయననెను. విషము పెట్టుట, ఇంటికి నిప్పంటించుట, భూమినపహరించుట, ధనమునుదొంగిలించుట, స్త్రీని భంగపరచుట, ఆయుధములచేత హింసింపవచ్చుట, మున్నగు దుష్కృత్యములఁగావించిన ఆతతాయులుగ నున్నను వారినివధించుటదోషయుక్తము కాకున్నను, 'అహింసాపరమో ధర్మః' అను వాక్యమునుబట్టి వారినిచంపఁజాలననియర్జునుడు

ఇంద్రియమునకు విషయములకు కలుగు చేరికవలన నే సుఖదుఃఖములు వెలువడునోయవిశాశ్వతములు కావు. రాకపోకలుగలవి. ఒకేవస్తు వొకప్పుడు సుఖకారిగనుమరొకప్పుడు దుఃఖకారిగన గును. ఒక వస్తు వేక కాలమున నొకనికిసుఖకారిగను మరొకనికి దుఃఖ కారిగను నగును. కనుక నిట్టి యింద్రియజన్య సుఖ దుఃఖములను గుఱించి యెక్కువగ పాటింపక యోర్చుకొనవలయును. అట్టి సహనము-మోక్షప్రాప్తికర్తృతను కలిగించును. ఈయాత్మను ప్రకృతి సంబంధమైన అస్త్ర శస్త్రాద్యాయుధములచే ఛేదించుటకుగాని, భేదించుటకుగాని, తడుపుటకుగాని, యెండబెట్టుటకుగాని సాధ్యపడదు. 1. అస్తి, 2 జాయతే, 3 వర్ధతి, 4 విపరిణమతి, 5 అపక్షీయతే, 6 నశ్యతి అను వికారములు (షడ్భావవికారములు) 1 కొంతకాలము తల్లి గర్భమం దుండుట, 2 పుట్టుట, 3 పెరుగుట, 4 దశలు మారుట, 5 తగ్గుట, 6 నశించుట. శరీరములకే గాని ఆత్మలకు లేవు.

స్వతస్సిద్ధముగ నాశనము లేకుండుటయే గాక శాపాదుల వలనను ఆత్మకు నాశనము కలుగనేరదు.

శరీర మన్ననో యెన్నటికైన నాశనమునకు లోబడవలసినదే. పుట్టినవాడు గిట్టుట యేనాటికైనా తప్పదు. ప్రాతబట్టను కట్టుకొనుటచే మనుజు డెట్లు మారడో, యట్లే జీవాత్మ యొక శరీరమును వదలి మరియొక శరీరములో ప్రవేశించుటచే నే మార్పును చెందదు. కనుక ఆత్మనిత్యము, శరీరమనిత్యము.

ఆత్మ యొకరిని చంపునది కాదు. చంపబడేది కాదు

చీన సాధనము. జ్ఞాన మన తెలివి. ముక్తి కెట్టి తెలివి కావల యును ? ఆత్మసంబంధమైన తెలివియే.

తదితర తెలివి 'జ్ఞాన' మను శబ్దముచే సూచింపఁబడదు. ప్రపథమమున శ్రీకృష్ణు డిట్లుపదేశించెను:—

అర్జునా! నీవు ఎవరిని గుఱించి దుఃఖపడగూడదో, వారిని గుఱించి దుఃఖపడుచున్నావు. గొప్ప తెలివి గలవారి నోటనుండి రావలసిన మాటలు చెప్పుచున్నావు. నిశ్చయ జ్ఞానము గలవారుచచ్చినవారినిగుఱించిగాని, చావబోవువారిని గురించిగానిదుఃఖపడరు. లేక ఆత్మలను గుఱించిగాని, శరీరము లను గుఱించిగాని దుఃఖపడరు.

(దీనిచే దుఃఖమందుటమూఢునిలక్షణమనియు, ఎవరిని గుఱించిగాని తనకెట్టిస్థితిగతులుతటస్థించినను సంతోషముతో నుండుట జ్ఞాని లక్షణమనియు తెలియుచున్నది.)

అర్జునా!పరమాత్మవలె జీవుడుగూడఅనాదిగను అనంతముగను నుండువాడు. పరమాత్మయు జీవులును భూతకాలమం దొకప్పుడును లేకుండిరి అనుటలేదు. వర్తమానకాలమందున్నారు. భవిష్యత్కాలమున నొకప్పుడు నుండరనుటలేదు. కనుక పరమాత్మగాని జీవాత్మగాని త్రికాలాబాధ్యమనుట— ఒక శరీరముననే బాల్య-కౌమార-యౌవన-వార్ధక్యదశలు మారినను "నేను ఒక్కడనే" యను తలంపున్నదిగదా! అట్టి నిర్వికార మగు 'నేను' అనుటచే సూచింపబడుఆత్మశరీరము పోయినను నశింపదు. కర్మానుసారేణ వేరొక శరీరమున ప్రవేశించును.

దులతోడి చేరికయు నని గ్రాహ్యము.వీరందరుశరీరబంధువులు గనుక నశాశ్వత సమావేశము, ఆత్మ శాశ్వతత్త్వము గనుక ఆత్మబంధువు. పరమాత్మ, శ్రీమన్నారాయణుడే యనుట గనుక నశాశ్వత బంధువులమీది ప్రేమను శాశ్వతబంధు వగు పరమాత్మయం దుంచుటకు యత్నింపవలయును.

ఆత్మ-జీవాత్మ యని పరమాత్మ యని యిరుదెగలు. జీవాత్మ కర్మబద్ధుడు. పరమాత్మ కర్మఫలప్రదాత. జీవు డస్వతంత్రుడు-పరమాత్మ సర్వస్వతంత్రుడు. జీవుడు మాయా వశుడు. పరమాత్మమాయాధీశుడు. జీవుడు కించిద్జ్ఞుడు, పర మాత్మ సర్వజ్ఞుడు. జీవు డణువు, పరమాత్మ విభువు. జీవుడు దుఃఖమయుడు, పరమాత్మ సుఖమయుడు. కనుక నిట్టి పర మాత్మ తత్త్వమును జీవు డన్నివిధములఁ జెంది యత్నింపవల యును. జీవుడు పరమాత్మతోఁ జేరుటయే యోగమనబడును. ఈ యోగ మనేక విధములు - అవి ముఖ్యముగ నాలుగు - 1 కర్మయోగము, 2 భక్తియోగము, 3. రాజయోగము, 4 జ్ఞానయోగము.

జీవుడు జడప్రకృతిలో జేరినందుననే దుఃఖ మందు చున్నాడు. ఆచేరికపరమాత్మవిషయముననుండెనేని యదియే సుఖప్రాప్తికి కారణమగును. ఆ చేరికను కలుగనీయక ప్రతి బంధకమును కలిగించునట్టిది ప్రాచీనకర్మవాసన. అనేక జన్మ ముల నంది విషయసుఖముల ననుభవించి వాడుక పడియున్న జీవుడు చాల కృషిచేసి సత్కార్మానుష్ఠానముచే నా విషయ వాసనలను పరిహరించుకొన్ననేగానిబ్రహ్మప్రాప్తినందజాలడు.

చంపుట మొదలైనవి శరీరధర్మములేగాని యాత్మధర్మములు
కావు. ఇట్టి యప్రాకృతమగు ఆత్మను ఇంద్రియనిగ్రహ, మనో
నిగ్రహాదులచే నెరుంగుట కష్టము. జనసామాన్య మింద్రియ
వృత్తులకు బానిసలు. అట్టివానిని నిగ్రహించుకొని యంత
ర్ముఖులై యాత్మదర్శనము చేయువారు లక్షలో నొక్కడేని
యుండడు. కనుక దుర్లభుడు. అథవా ఆత్మదర్శనము నందిన
వాడున్నను తన యనుభవమును వదలి పరోపకారచింతతో
నితరుల కాత్మక్షేమసమాచారమును తెలుపుటకై భగవత్తుల్యు
లగు సద్గురువులు వెలువడి యుపదేశించుట మరియుదుర్లభము.
ఒకవేళ నట్టి మహనీయులగు బోధకులున్నను తమ ప్రాపంచిక
వ్యాపారములను పరిహరించుకొని శ్రవణమున కుద్యుక్తులై
వచ్చువారు మరి మరి దుర్లభము. అథవా శ్రవణము చేసినను
మననము, నిదిధ్యాసనముల ద్వారా కృతార్థత నందువారు
మరి మరి దుర్లభము. కనుక నిట్టి యాధ్యాత్మిక విషయమున
పరిశ్రమచేయువారు కడు దుర్లభము. ఈ సంసారము బహు
విచిత్రమైనది. ఒక కుటుంబమున సమావేశమయి యుండెడి
భార్య, భర్త, బిడ్డలు, బంధువులు, స్నేహితులు మున్నగు
వారికి తాత్కాలిక సంబంధమే. పూర్వోత్తర స్థితిగతులు
గోచరముకానివి. చలిపందిరిలో ననేక దిక్కులనుండి జనులు
సమావేశమయినట్లును, సంతలో చేరినట్లును, పొగబండ్లలో
చేరినట్లును, నానా ప్రదేశమునందలి కట్టెపుల్లలు ప్రవాహమున
కొట్టుకొని రాబడి కొన్నినిముషము లొకటిగఁ బోవుచుండి
యా వేగమున చీలి నలుదిక్కులకు వెళ్ళునట్లే దారపుత్రా

పై నిత్య నైమిత్తిక కర్మల నాచరించుట రెండువిధములు. ఫలాపేక్ష మున్నిడుకొని చేయుట ప్రవృత్తిమార్గమనియు ఫలాపేక్ష లేక యీశ్వరార్పణబుద్ధితో చేయుటనివృత్తిమార్గమనియు చెప్పబడును. దారపుత్త్రాదులవలనిసుఖము (ఐహిక సుఖము) స్వర్గసుఖము (ఆముష్మిక సుఖము.) ఈ రెంటిని గోరక భగవదర్పణబుద్ధితో కర్మ నాచరించుటచే నన్నిటికన్న నెక్కువయగు దుఃఖరహితమును శాశ్వతమునగుమోక్షసుఖ మందదగును.

ఫలాపేక్షతో చేయుట యనెడి ప్రవృత్తికర్మచే మన మేఫలమునుకోరుచున్నామో, దానినిమాత్రమేచెందనగును.

నివృత్తికర్మానుష్ఠానముచే మోక్షము చెందనగును. మఱియునితరసుఖములనుగూడచెందవచ్చును. మనముకోరక పోయినందున ఫలమే కలుఁగదని యూహింపరాదు. మనము కోరుటచే బంధ హేతువగును. కోరకుండుటచేబంధవిమోచన మగును. ప్రవృత్తికర్మచే పుణ్యము లభించును. ఆ పుణ్యఫలమును స్వర్గాదులందనుభవించి తగ్గగానే "క్షీణే పుణ్యే మర్త్య లోకం విశంతి" యన మరల మాతృగర్భప్రవేశము కావలసినదే నివృత్తికర్మలచే జనన మరణాది రూప మగు సంసార నివృత్తియగును. మరియు నీకర్మయోగవిధానమందొక గొప్ప విషయము గమనింపబడవలయును. పాకీవాడు చేయుపని మొదలుగొప్పచక్రవర్తిచేయురాజ్యపరిపాలనవఱకుగలనానా విధములైనపను లత్యావశ్యకములే. వీటిలోనొకపని ఎక్కువ యని, మఱొక పని తక్కువ యని గ్రహింపరాదు. ఒకజాతి

అట్టి కర్మానుష్ఠాన మన నేదియో, కడు జాగ్రత్తతో మానవుడు గ్రహింపవలయును. గ్రహించి సాధ్యమైనంత మట్టుకు తన యాచరణలో నుంచవలయును. దానివలననే దుఃఖ నివృత్తి, సుఖప్రాప్తి తటస్థించును. ఆ కర్మయోగ విషయమై శ్రీకృష్ణుని యభిప్రాయము 'తృతీయబిందువు'న విచారింతము.

తృతీయబిందువు

ఆత్మనిత్యము, శరీరమనిత్యమనువిషయమువిపులముగ జర్చింపబడిన పిమ్మట శ్రీకృష్ణు డట్టి ఆత్మజ్ఞానమున కంతఃకరణ శుద్ధియే ప్రతిబంధకము గనుక నా యశుద్ధిని పోగొట్టు కొనుటకై కర్మాచరణను విధించుచున్నాడు.

కర్మ యన పని. కర్మలు వైదిక కర్మలని, లౌకిక కర్మలని ద్వివిధములు. ఆత్మోద్ధారణకు హేతుభూతము లగు కర్మలు వైదిక కర్మలు. శరీరసంరక్షణకు గాను చేయబడు ద్రవ్యార్జనాదులు లౌకికకర్మలు. ఈ వైదికకర్మలు నిత్యకర్మలని నైమిత్తిక కర్మలని భాగింపబడియున్నవి. ప్రతిరోజు చేయబడవలసిన స్నానము, సంధ్య, జపము, హోమము, పారాయణ మొదలగునవి నిత్యకర్మలు.

ఆ యా కాలవిశేషములందు చేయబడు శ్రాద్ధము, తర్పణము మున్నగునవి నైమిత్తిక కర్మలు. ఫలాపేక్షయే ప్రధానముగ గల పుత్రకామేష్టి మున్నగునవి కామ్యకర్మలు.

సంసారము చేయజాలడు. వీటిచే ననేక సూక్ష్మజంతువులు, చీమలు మున్నగునవి యంతమొందుచున్నవి. ఈహింస పంచసూనదోషము లనబడును. వీటిని పోగొట్టుకొనిననేగానిసద్గతి నందలేరు. వాటికి పరిహారములు పంచమహాయజ్ఞము లనబడును. అవియేమనగా (1) బ్రహ్మయజ్ఞము—వేదాధ్యయనము పురాణపఠనము మున్నగునవి. త దనధికారులు భాషాంతరమందలి మతగ్రంథములనేని ప్రతిరోజు పఠించుట.

(2) దైవయజ్ఞము—నేయి,సమిధలు మున్నగువాటిచే నగ్ని నారాధించుట; విగ్రహారాధన మున్నగునవి.

(3) పితృయజ్ఞము— తల్లిదండ్రులు జీవించి యున్నపుడు వారి వాక్కును శిరసావహించి నిర్వర్తించుట. వారు మృతులైన పిమ్మట శ్రాద్ధాదులను చక్కగజేసి వారికి తృప్తి కల్గించుట.

(4) మనుష్యయజ్ఞము—ఆకలిగొన్న అతిథి అభ్యాగతులకు అన్నమిచ్చుటయు; దప్పిగొన్నవారికి జలమిచ్చుటయు; వస్త్రహీనులకు వస్త్రమిచ్చుట మున్నగునవి మానవసేవ.

(5) భూతయజ్ఞము—కుక్కలు, కాకులు మున్నగు జంతువులకు ఆహారపదార్థముల నిచ్చి తృప్తిపరచుట.

ఈయైదు యజ్ఞములను భగవదర్పణ బుద్ధితో ప్రతిమానవుడు చేసి యంతఃకరణమందలి మాలిన్యమును పోగొట్టుకొని జ్ఞానసంపాదనద్వారా ముక్తినందుటకై సర్వథా యత్నింప వలయును.

యెక్కువ, మరొకజాతి తక్కువ, ఒక యాశ్రమ మెక్కువ, మరొక యాశ్రమముతక్కువయనితలపరాదు. ఈశ్వరునిదృష్టి కన్నియు నొకటియే. వారి వారి పనులను బ్రహ్మభావముతో నిర్వర్తింపవలయును. నన్నిజాతిలో నీ యాశ్రమములో పరాత్పరుడు పుట్టించి నాకీపనిని విధించెను. కనుక దీనినియోగ్యతగ బహుజాగరూకతతో నొనర్చిన యెడల నాభగవంతుడు సంతుష్టి చెందు నను నిశ్చయము కలిగియుండవలయును.

ఒక తోటలో పొట్టి వృక్షములు, పొడుగువృక్షములు నన్నియు నుండవలసినదే. ఆ యా స్థానము లందా యా వస్తువులురమణీయములే. ఒక గడియారమం దనేక యంత్రములు చిన్నవి పెద్దవిగ నుండును. పెద్దవి యెంత యావశ్యకములో చిన్నవి యంత యావశ్యకములే. అట్లే నానావిధజాతులు, ఆశ్రమములు, స్త్రీపురుష వ్యక్తులు మున్నగునవి. కనుక తీసివేయవలసినది యేమియు లేదనుట గ్రాహ్యము.

భగవంతుడొక్కొక్క వ్యక్తి కొక్కొక్క విశేష శక్తిసామర్థ్యములనొసగియున్నాడు. ఆయనయుద్దేశ్యమువన కగోచరము. స్థూలదృష్టిగల మనమాయననెట్లు విమర్శింపగలము? కనుక జాతి మత వైషమ్యాదులు లేక వారి వారి పనులను త్రికరణశుద్ధిగననుష్ఠింపవలయును. ఇట్టినివృత్తికర్మ(యజ్ఞము) ననుష్ఠించియాశేషమును భుజించువాడుముక్తినందును. అహంకారమమకారములకులోనయి తనంతట తానే భుజించువాడు పాపి యగును. సంసారబంధమునకు లోనగును. ప్రతి గృహమునకు చీపురుకట్ట, పొత్రము, నీళ్ళకుండ, పొయ్యి, రోకలిలేక

నిప్పులో నెయ్యి, సమిధలు మున్నగునవి వేయుటచే నెట్లు వృద్ధియగునో, యట్లే భోగము, కామమును మరింత వృద్ధిపర చును. కనుక జ్ఞానియగువాడు కామాదులను శత్రువులుగ భావించును. కనుక వీటినిపరిహరించుకొనయత్నింపవలయును. పొగ నిప్పును క్రమ్మినట్లు, అద్దము మాలిన్యముచే జెడినట్లు, గర్భగతజీవుడు మావిచే నావరింపబడినట్లు కామక్రోధాదులచే జీవునికి ప్రతిబంధక మేర్పడియున్నది. ఈ కామాదులువ్యాపించి యుండు ఆశ్రయము లేవి యన - ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి. పరమాత్మజీవునకన్నా నతీతుడు. ఆయన నాశ్రయించి యాయన వాక్యానుసారేణ ప్రవర్తించువాడు వాటిని పరి హరించుకొనును. కనుక "శ్రుతిస్స్మృతి ర్మమైవాజ్ఞ"యన్నట్లు విధ్యుక్త కర్మలను ఫలత్యాగపూర్వకముగననుష్ఠించినయెడల జీవుడు తన జీవత్వమును వదలి శివత్వమును చెందును. కనుక నెల్లరును కర్మాచరణయందు దాసక్తిగలవారై యుండ వలయు నని శ్రీకృష్ణుడు ప్రజలకుఅర్జునుని ద్వారాబోధించుచున్నాడు.

పంచమ బిందువు

రెండవ మూడవ అధ్యాయములం దుపదేశింపబడిన జ్ఞాన కర్మయోగములు సృష్ట్యాదిలో సూర్యునికి నాచే నుప దేశింపబడెను. అతనిచే వైవస్వత మనువునకు, ఆతనిచే నిక్ష్వాకురాజునకు, అతనిచే తనకుమారునకు నిట్లు గురుశిష్య పరంపరగా పరమలౌకికులగురాజులవంశములలోనువ్యాపించి యనుష్ఠింపబడుచున్నది. పరమాత్మయగుతానుసర్వవ్యాపకుడు

చ తు ర్థ బిం దు వు

నివృత్తికర్మచే నంతఃకరణశుద్ధి, తద్ద్వారాజ్ఞానము నంది ముక్తిని బడయనగును. మూఢుడుతనస్వంతమునకై కర్మచేయ వలయును. జ్ఞాని లోకసంగ్రహార్థమై చేయవలయును జనకుడు, అశ్వపతి, ప్రియంవద మున్నగు రాజర్షులు జ్ఞానులుగ నుండినను. కర్మను వదలలేదు. అధికారిక క్షత్రియుడు కర్మవదలినయెడల తదనుచరులు తప్పక వదలుదురు. వారిని చెడగొట్టిన దోషము వీరినే చేరును. ముక్తిప్రదాతగ నున్నను శ్రీకృష్ణుడు కూడ కర్మ చేయుచునేయుండెను. ఆయన చేయనియెడల ప్రజలు కర్మభ్రష్టులై చెడుదురు. వర్ణసంకరము లోనగు దోషములు కలుగును. కనుక జ్ఞానులుగాని అజ్ఞానులుగాని తప్పక కర్మ చేసియే తీరవలయును, అని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను. అర్జునుడు "ఓ ప్రభువా! మీ యుపదేశ ప్రకారము తప్పక కర్మ ననుష్టింపవలసినదే యని తోచుచున్నది. కాని సమయము వచ్చినపు డట్లు చేయుటలేదు. ఏ బలవత్తరమైన కారణముచే ప్రేరేపింపబడి జీవుడు తన కిష్టము లేకున్నను పాపకార్యమును చేయుచున్నాడు? ఏల నిశ్చయించిన పుణ్యకార్యమును చేయుట లేదని ప్రశ్నించెను. అపుడు శ్రీకృష్ణుడు "అర్జునా! జీవునికి కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము మాత్సర్య మని యంతశ్శత్రువు లారుకలవు. వాటిలో కామము (ఆశ) క్రోధము (కోపము) ప్రబలశత్రువులు. ఇవి రజోగుణ ము చే నేర్పడును. ఎన్ని విషయముల ననుభవించినను తృప్తి కలుగదు. గొప్ప పాపకార్యములను చేయునట్లు ప్రేరేపించును.

షష్ఠ బిందువు

జీవుడు పరమాత్మనంది సుఖపడుటకు నానావిధ కర్మలలో విధ్యుక్తమైనవాటి ననుసరింపవలయును. ద్రవ్యయజ్ఞము ఈశ్వరునిచే ప్రసాదింపబడిన ద్రవ్యమునుగాని, విద్యనుగాని, శరీర బలమును గానిపరోపకారముగనుపయోగించుట, అనగా పాఠశాలలు, అన్నసత్రములు, ఔషధశాలలు మున్నగువాటికి వలయు సాయము చేయుట లోనగునవి. కొందరు తపస్సు యోగము (అష్టాంగయోగము), వేదాధ్యయనము, జ్ఞానయజ్ఞము, ప్రాణాయామము మున్నగువాటిలో దేనినైన నవలంబించి తరింతురు. ఏకర్మనైన బ్రహ్మార్పణబుద్ధితో నాచరింపవలయును. కర్మ బ్రహ్మస్వరూపమనియు, కర్తబ్రహ్మస్వరూపమనియు, హవ్య కవ్యాదులు బ్రహ్మరూపమనియు, భావించుటయే నివృత్తికర్మ యనబడును. ఇట్టి కర్మాచరణచే అంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానము కలుగును.

శాస్త్రజన్య జ్ఞానమును గల సద్గురువు నాశ్రయించి నమస్కారము, శుశ్రూష మున్నగునవి కావించి మోక్షము స్వర్గము, జీవాత్మ, పరమాత్మ, నరకము, బంధము, మున్నగువాటి స్వరూపములను ప్రశ్నించి విధేయతతో సందేహములను పోగొట్టుకొని జ్ఞానమందలిరహస్యాంశములను తెలిసికొనవలెను. జ్ఞానమందినవానికి గుర్తేమనగా — సకల ఆత్మలు తన యాత్మవలెనని యెఱింగి పిదప నన్నియాత్మలను పరమాత్మను సమానములు లేక అంశలని యెఱుంగుట — ఇందుచే జీవకారుణ్యము జ్ఞానమునకు ముఖ్యాంగ మనియూహ్యము. కతిప

ఆనందమయుడు, జ్ఞానమయుడు, మాయాధీశు డనియు జీవుడు పరమసూక్ష్ముడు (అణుప్రాయుడు) దుఃఖమయుడు, అజ్ఞానమయుడు, మాయావశుడనియు, తాను దుష్టనిగ్రహ శిష్టపరిపాలనా మున్నగు సాధనములద్వారా నానావిధధర్మము లను సంస్థాపన చేయుచున్నట్లు శ్రీకృష్ణుడు తెలిపించెను. ఇట్టి తన స్వరూపమును భక్తు డెట్టికోరికతో నుపాసించునో, యాకోరికను నెరవేర్చుకొనవచ్చును. తాను కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చింతామణి వంటివాడు. సకలైహికాముష్మిక సుఖముల నందుటకు జీవుడు పరమాత్మనే భజింపవలయును. ముక్తినొసంగు పరమాత్మ యైహిక సుఖమునుకూడ తానే కలిగించును. రామకృష్ణాద్యవతారములలోగాని, శివకేశవు లలోగాని భేదమునుకల్పించక వారివారిసాంప్రదాయానుసా రేణయాయాభగవన్మూర్తినేయుపాసింపవలయును. ఆయుపాస నకు వర్ణాశ్రమోచిత ధర్మానుష్ఠానము ముఖ్యసాధనము. తాను చేయవలసిన కర్మలెట్టివియో, చేయకూడని వేవియో విచారింపవలయును. జీవుడగు తాను చేయు సకల కాయిక, వాచిక, మానసిక, కర్మలకు పరమాత్మయే ప్రేరకుడనుట, యెరుంగవలయును. తటస్థించిన దానితో తృప్తిగలిగి, శీతో ష్ణాది ద్వంద్వములకు లోబడక, కర్త, కర్మ, క్రియ లన్నిటి యందు పరబ్రహ్మస్వరూపమును వీక్షించుచు వాటినంతయు బ్రహ్మార్పణ, కృష్ణార్పణ, శివార్పణ మనవలయును.

ఇట్లు చేయుటవలనఅంతఃకరణశుద్ధిద్వారాజ్ఞానమేర్ప డును. ఆ జ్ఞానసంపాదనకు నానావిధ నివృత్తికర్మ లున్నవి.

స ప్త మ బిం దు వు

కర్మసన్న్యాస, కర్మయోగములలో నేది యుత్తమమని ప్రశ్న.

కర్మచేయనివానికిసన్న్యాసముకుదుర నేరదు. మనజోం ట్లకు సన్న్యాసముకన్న కర్మయే మంచిది. అంతఃకరణశుద్ధిగల వారికి కర్మసన్న్యాసము, తదితరులకుకర్మయోగమువిధింపబడి యున్నది. కర్మ చేయుచు ఫలాపేక్ష వదలి యుండుటయే సన్న్యాసముగాని కర్మలనే వదలుట కాదు. ఈరెండు వేర్వేరు ఫలములను కలిగించునని తలచువారు మూఢులు. రాగద్వేష ములను పరిహరించుకొని ద్వంద్వాతీతుడగువాడేనిత్యసన్న్యాసి యనబడును. చక్షురాదీంద్రియములచే చూచుచున్నను, విను చున్నను, ఆఘ్రాణించు చున్నను, రుచిని గ్రహించుచున్నను, నడచుచున్నను, మాట్లాడుచున్నను, నేను చేయుటలేదు. శుద్ధ చైతన్యస్వరూపి యగు నాకు (ఆత్మకు) ఎట్టికర్తృత్వాదులును లేవు. ప్రకృతికే యని యున్నవియనిగాని, లేక పరమాత్మయే సర్వస్వాతంత్ర్యము కలవాడు, ఆయనయేనాద్వారాసకలపను లను కావించుచున్నాడు. ఆయన ప్రేరణ లేని దెట్టికార్యమును జరుగనేరదనితలచుట సన్న్యాసలక్షణము. ఇట్టివాడుతామరాకు నీటియందున్నను దానిచే తడుపబడనట్లు, కర్మల ననుష్ఠించు చున్నను వాటివలన నెట్టిలోపమునందడు. ఇట్టి కర్మానుష్ఠాన ముచే నంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా బ్రహ్మజ్ఞానముకలుగును. సక లాత్మలుజ్ఞానాకారములనియును, పరమాత్మసకలవస్తువులందు సమముగ వ్యాపించి యున్నాడనియు నెరుంగునది. ప్రతి వస్తువు నీశ్వరునికి విమానము వంటిది. కనుక సద్బ్రాహ్మణుడు, జాతి

చిత్తునికి ఈశ్వరుని రాజ్యమున ప్రవేశము కలుగదనుట. జీవుడు కల్మషచిత్తుడు శత్రువులుగలవాడు. కామ క్రోధ లోభమోహ మద మాత్సర్యము లనునవియే అంతశ్శత్రువులు. వీటినన్నిటిని జ్ఞానమువలననే పరిహరించుకొనవలయును. జీవుని శుద్ధిపఱచు సాధనము లన్నిటిలో జ్ఞానమే ముఖ్యమైనది. దానికి సాటియైనది మరొకటిలేదు. అసంఖ్యేయములగు జన్మపరంపరలందు కావింపబడిన పాపరాసుల నన్నిటిని జ్ఞానాగ్ని చేతనే భస్మీభూతములగునట్లు చేసికొననగును. ఆగామి, సంచితము, ప్రారబ్ధ మని కర్మలు త్రివిధములు. వెనుకటి జన్మములందు చేసినది యిక మీదట ఫలమును కల్పించును. అది సంచితకర్మ. ఇప్పుడు చేయుచున్న పనులఫల మిక మీదట రాబోవునది యాగామి యనబడును. వెనుకటి జన్మము లందు చేసినయనేక కర్మలలో నేదేని యొకదాని ఫలము నిప్పు డనుభవించు చున్నాము గదా! అదియే ప్రారబ్ధ మనబడును. జ్ఞానాగ్నిచే సంచితమును ఆగామి యనబడు కర్మలును పూర్తిగ నశించును. ప్రారబ్ధకర్మ యొక్క వేగము చాలమట్టుకు తగ్గింపబడును. కనుక ప్రతి మానవుడు కర్మనాధారముగ గల సంసారబంధమునుండి విడిపింపబడి దుఃఖరహితమై శాశ్వత మగు మోక్షసుఖము నందుటకై సమీచీనసాధనమగు జ్ఞానమునకంగ మగు నివృత్తి కర్మను చక్కగ ననుష్ఠింపవలయును.

"కర్మణా జ్ఞాన మాతనోతి, జ్ఞానేన మోక్షః" అను వాక్య మీ విషయమునే వెల్లడించును.

అష్టమబిందువు

కర్మలను చేయుచు ఫలాపేక్షను వదలిన వాడే కర్మ యోగియును, కర్మసన్న్యాసియునగును. జీవునికిమనస్సే శత్రువు. మనస్సే మిత్త్రము. ఇంద్రియములకులోబడిన మనస్సు శత్రువు. ఇంద్రియములను జయించి స్వాధీనపరచుకొనిన మనస్సు మిత్త్రము. కనుక శత్రువులు మనలోపల నున్నారేగాని వెలుపల లేరనుట గ్రాహ్యము.

క్రిమికీటకాదులులేని పరిశుద్ధమైన ప్రదేశమున దర్భాసనము, కృష్ణాజినము, వాటిమీాదవస్త్రమునుపరచి కూర్చుండి యటునిటు తిరుగు మనస్సును క్రమముగ నియమింపఁ బ్రయత్నింపవలయును. ప్రథమమున దృష్టిని నాసికాగ్రమున నిలుపవలయును. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములను నియమించి రేచక పూరక కుంభకములతో గూడిన ప్రాణాయామము నభ్యసింపవలయును. ఏయేవిషయములవైపు మనస్సు మాటిమాటికి పరుగెత్తుచుండునో, యాయా విషయములందలి దోషములను గ్రహింపవలయును. దీనిచే వాటియందాస తగ్గును. క్రమముగ వైరాగ్యభాగ్యమంకురించును. పురాణశ్రవణాదుల వలన భగవంతునియందాసక్తి యధికమగును. ఈ సాధనానుష్ఠానముచే భగవంతుని పాదకమలములయందు మనస్సును నిశ్చలముగ నుంచి ధ్యానము చేయవలయును.

విషయ సుఖములను తగ్గించుకొని పరమాత్మను ధ్యానించుచుండునట్టి స్థితిలో నా ధ్యానయోగము పక్వము కానప్పుడు చనిపోయినయెడల నట్టివాని శ్రమ వృథాయగును

బ్రాహ్మణుడు, ఆవు, ఏనుగు, కుక్క, కుక్కమాంసము తినుచండాలుడు, లోనగుఉత్తమ, మధ్యమ, అధమవస్తువులందంతట సమభావము (బ్రహ్మభావము) చెందుటయే జ్ఞాని లక్షణము. అట్టి జ్ఞాని జీవన్ముక్తు డగును. కబీరుదాసునకు కుక్కయందు రామభావన, త్యాగరాజ స్వామికి తంబురయందు రామభావన, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసకు పిల్లి యందును, చేప యందును కాళిభావన కలిగియుండెను. ఇట్టివారే బ్రహ్మజ్ఞానులు."అండాండంబులు, పిండాండంబులు, అంతా రామమయమ్, ఈజగమంతా రామమయమ్". ఇట్టి స్థితినందకయే మేము జ్ఞానులము, భక్తుల మని నటించు వేషధారు లనేకులు కన్పడుచున్నారు. వారి వలలలో చిక్కుబడకుందుముగాత!

ఈ జ్ఞానము కలుగుటకై కర్మానుష్ఠాన మత్యావశ్యకము. జీవునికి ప్రాచీనకర్మయే ప్రతిబంధకముగానిదారాపుత్రాదులు కారు. ఎవరి పాపపుణ్యములువారనుభవింపవలసినదియే. కనుకదుష్టకర్మనుసత్కర్మచేనిర్వీర్యముగ చేసికొనవలయును. అందునకై భగవంతుడే మనకత్యధికముగు ఆప్తుడని విశ్వసించి యట్టి త్రైలోక్యాధిపతియు, వేదప్రతిపాద్యుడును సకలయజ్ఞ భోక్తయు నగు నాయన వాక్యమును త్రికరణశుద్ధిగ నమ్మి విధ్యుక్తకర్మలను విడనాడక యనుష్ఠించుచు ఫలాపేక్షను మాత్రము వదలియుండునట్టి స్థితియే కర్మసన్న్యాస మనబడు నని శ్రీకృష్ణు డుద్ఘోషించుచున్నాడు.

ప్రకృతులచే నీశ్వరుడు సకల ప్రపంచములను సృష్టించి కాపాడుచున్నాడు జడప్రకృతి, పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశము లను పంచభూతములు. అహంకారము, మనస్సు బుద్ధి వెరశి ఎనిమిది విధములుగ నున్నది.—ఈ జడప్రకృతియందు చేరి దానియందు చలనాది వ్యాపారముల గల్గించునది చేతన ప్రకృతి(జీవతత్త్వము.) ఈ రెంటిని నియమించునది ఈశ్వర తత్త్వము. ఆరంభదశయందుండు వారు భగవంతుడు ప్రతివస్తువు నందుసారాంశముగనున్నాడని యుపాసింపవలయును. సూర్యుని యందు తేజస్సుగను, భూమియందుమంచి గంధముగను, ధర్మ మునకు విరుద్ధముకాని కామముగను, బలవంతుల బలముగా నుపాసింపబడవలయును. ఇట్లుపాసించువాడు క్రమముగ నీశ్వ రుడు సారాసారాంశములందంతటనున్నాడని గ్రహించును. ఆ పరబ్రహ్మము సాత్త్విక, రాజసిక, తామసిక, పదార్థములం దంతట నున్నను వాటి గుణదోషాదులచే నేమాత్రమును లేపమునందకుండును. ఆర్తులు (దుఃఖపీడితులు), జిజ్ఞాసువులు (విషయము నెరుంగగోరువారు,) అర్థార్థులు(ప్రయోజనాపేక్ష కలవారు), జ్ఞానులు నని భక్తులు చతుర్విధములుగానున్నారు. ఇందులో జ్ఞానులు భగవంతునిసాధనముగను, సాధ్యముగను కల వారు. కనుక భగవంతుని కాత్మవంటివారు. తదితరులాయనకు శరీరమువంటివారు. కట్టకడపటి జన్మముకలవానికి "వాసు దేవస్సర్వమితి" అనగా సర్వ మీశ్వరమయమను జ్ఞానము కలుగును. "అండాండంబులు పిండాండంబులు అంతా రామమయమ్, ఈజగమంతా రామమయమ్" అని శ్రీరామ

గదా! యను ప్రశ్నకు శ్రీకృష్ణు డిట్లు సమాధానము చెప్పు చున్నాడు. సదాచారసంపద గల ధనికునింటగాని దరిద్రుడగు యోగియింటగాని జనించి వెనుకటి వాసన ననుసరించి యాధ్యాత్మికవిషయములందభివృద్ధిగాంచిధ్యానసిద్ధినందును. కనుక నే యే జన్మమం దెంతెంత చేయుదుమో, యదివృథా కానేరదు మంచిపని యెన్నటికిని నశించదు. బాహ్యకర్మల నన్నిటిని భగవదర్పణబుద్ధితోఁ జేయుచు మనస్సును పరమాత్మయం దుంచి ధ్యానయోగమును ప్రతిమానవుడు నభ్యసింపవలయును. జన్మపరంపరలనుండివిడిపింపబడి ఈశ్వర ప్రాప్తినందుటయే మోక్షము. అది యెన్నటికైన ప్రతిప్రాణికిని లభ్యమగను. ఈశ్వరసేవ చేయువానికి జన్మపరంపరలు కష్టముగ కనుపట్టవు. తగినంతఫలము వెంటనే కలుగలేదని విసుగునుజెంది యిడివల కుండెడి యాస్తిక్యబుద్ధిని మానక భార మీశ్వర చరణములం దుంచి యుత్సాహముతోధ్యాన యోగాదుల నభ్యసింపవలయునని శ్రీకృష్ణభగవాను లుపదేశించియున్నారు.

న వ మ బిం దు వు

అనేక వేల ప్రజలలో నొకానొకనికి భగవత్కథలను వినవలయునని కోరిక కలుగును. అట్లు వినువారిలో వేయింట నొకనికి పైపై సోపానముల ననుష్ఠింపవలయు నని తోచును. భగవత్సంబంధమైన జ్ఞానము సకల జ్ఞానములకు వేరువంటిది ఆ బ్రహ్మజ్ఞానమునందు వానికి సర్వజ్ఞత్వము కరతలామలకమగును. జడప్రకృతి, చేతనప్రకృతి యను రెండువిధములగు

8 తత్త్వములుగ పరిణమించినది. దీనికన్న శ్రేష్ఠమైనది చేతన ప్రకృతి. నేను చరా౽చరాత్మక ప్రపంచమునకు 'హారమునకు దారమువలె' నాధారభూతుడుగ నున్నాను. సృష్టింపఁబడిన వస్తువులు స్థూలదృష్టికిగోచరమగును. సృష్టికర్తయగునే నట్లు గోచరము కాను. అతీంద్రియుడను. సృష్టింపఁబడిన వస్తువులు అండజ, స్వేదజ, ఉద్భిజ్జ, జరాయుజములని 84 లక్షలయోని వర్గములు. వీటి సృష్టికర్తయగునది నేనొక్కడనే. ఇంద్రియ వృత్తుల నుపహరించుకొనిననేగాని, నా తత్త్వమెరుంగబడదు. నే నన్నింటియందున్నను ఆయా వస్తువుల గుణదోషములతో సంపర్కము లేకున్నాను. ప్రతివస్తువుయొక్క సారాంశమునందు నే నున్నానని సాధకు డారంభదశలో నుపాసింపవలయును. మంచి వస్తువునందు నే నున్నానని యుపాసించుటచే క్రమముగ మనోలీన మగును. ఆ యుపాసన పరిపక్వదశనందినచో నేను సర్వత్ర వ్యాపించియున్నానని స్పష్టమగును.

పుణ్యాత్ములగు నలువురు:- 1. ఆర్తుడు(వ్యాధిమున్నగు దుఃఖములచేబీడింపబడువాడు.) 2. జిజ్ఞాసువు(తత్త్వవిషయము నెరుంగవలయునని కోర్కెగలవాడు.) 3. అర్థార్థి (ద్రవ్యము సంతానము మున్నగు ఫలాపేక్షగలవాడు) 4. జ్ఞాని (తత్త్వము నెరింగినవాడు) నన్ను భజింతురు. పాపులు నన్ను భజింపరు. నన్నుభజించినవారిలో జ్ఞాని నాయాత్మవంటివాడు. తదితరులు నా శరీరమువంటివారు. ఎంత జ్ఞానమున్నను కామినీ కాంచనములకు లోనయినశించుటకు కారణముమహామాయయే. జీవులా మాయకు లోబడియుండుటచేతనే శుద్ధవస్తువులను నశుద్ధ

దాసుగారు నుడివిరి. కబీరుదాసుకు కుక్క రామమయముగఁ దోచెను. శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంసకు పిల్లి యందును, చేపయందును, పరాశక్తి మహాకాళి స్ఫురించెను. ఇట్టి స్థితి నందుటకే ప్రతిమానవు డన్నివిధములుగ యత్నింపవలయును. దేవతాంతరములను భజించుటచే ఫలము శీఘ్రముగ కలుగును. ఆ ఫలము స్వల్పమే. సర్వదేవోత్తముడగు శ్రీమన్నారాయణుని భజించుటచే సత్యోత్తమోత్తమమగుముక్తి నిదానముగ కలుగును. ముక్తిసుఖము భగవద్భక్తి చేతనే కలుగును. అట్టి ఈశ్వరుని ప్రతిమానవుడు తన హృదయ కమలమం దుంచుకొని ధ్యానముచేయుట కుద్యుక్తుడు కావలయును. అట్టి వానికి అధ్యాత్మ, అధిభూత, అధిదైవ, అధియజ్ఞ, బ్రహ్మ, కర్మ, అంతిమస్మృతి మున్నగునవి విస్పష్టమగును.

శ్రీకృష్ణు డర్జునునికి కర్మయోగ మవశ్య మనుష్ఠేయ మనుట ప్రథమషట్కమున వివరించి యా కర్మాచరణ భక్తి సహితముగ నుండవలయు ననుట ద్వితీయ షట్కమున నిరూపించుచున్నాడు.

ఓ యర్జునా! సకల జ్ఞానములకు (తెలువులు) బ్రహ్మ జ్ఞానము మూలమువంటిది. బ్రహ్మజ్ఞాని సర్వజ్ఞత్వ మందుచున్నాడు. ఇట్టి జ్ఞానసంపాదనకు వేనవేలు ప్రజలలో నొకానొకడే ప్రయత్నించును. నేనుజడప్రకృతి, చేతనప్రకృతియనెడి రెంటిచే సృష్టి, స్థితి, సంహారాదులఁ జేయుచున్నాను. ఆజడ ప్రకృతి పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశములను పంచభూతములుగను, బుద్ధి, అహంకారము, మనస్సు అనునవి 3, వెరశి

కల్గించుచుండెడిసూర్యుడుమున్నగుదేవతత్త్వముఅధిదైవము. సృష్టికి కారణభూతమగు పనులు కర్మ.అంత్యకాలమేప్రయాణ కాలము. ప్రయాణకాలమున కొద్దిగనో గొప్పగనో మూట యుండవలయును. అట్లే జీవుడీ శరీరమును వదలునపుడు పాప పుణ్య రూపమగు బరువును తనతో గూడ దీసికొని వెళ్ళును. ఆ యవసానకాలమం దేవిషయమును స్మరించుచు శరీరమును వదలునో,తదనుగుణమైన శరీరాంతరము నొందును. భరతుడు లేడిపిల్లను స్మరించినందున లేడిగ జన్మించెను. ఒకమతాధిపతి మాదిగవానిని, చెప్పులను స్మరించుచు శరీరమును వదలినందున రోహిదా సనెడి మాదిగభక్తుడుగజనించెను. అంత్యకాలమున నన్ను స్మరించినయెడల నాతో జేరి బ్రహ్మానందము ననుభ వించునని శ్రీకృష్ణుని వాక్యము. కనుక జన్మాంతరమునకు విషయస్మరణ,జన్మరాహిత్యమునకు భగవంతునిస్మరించుటయే కారణమనుట. ఇట్టియంతిమస్మృతికిశరీర పాటవము,ఇంద్రియ పాటవము గలిగి యుండెడి బాల్యదశ మొదలుకొని వాడుక చేసికొనవలయును.సంవత్సర ప్రారంభమునుంచికష్టపడిచదువు నట్టివాడే పరీక్షయందు కృతార్థుడగును. సోమరిపోతు తప్పి పోవుట నిస్సంశయము.

నివృత్తికర్మానుష్ఠానము చేసియంతఃకరణశుద్ధిద్వారా జ్ఞానమందిన వారు సామాన్యముగ పగలు, శుక్లపక్షము, ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలమున,శరీరమునువదలి అగ్ని, జ్యోతి మున్నగుప్రకాశమానమగుదేవతలలోకములగుండావెళ్ళివారిచే సత్కరింపబడి బ్రహ్మప్రాప్తి నందుదురు. సత్త్వగుణోద్రేక

ముగను, అశుద్ధవస్తువులను శుద్ధముగను, శాశ్వతమైన దాని నశాశ్వతముగను, అశాశ్వతమైన దానిని శాశ్వతముగను గ్రహించి విపరీతజ్ఞానము నంది యాత్మ పరమాత్మలను మరచి దుఃఖమయమగు ప్రాపంచిక విషయములనే కోరుచుండుట. అట్టి పరమానర్థ కారి యగు మాయనుండి విడిపింపబడు టకు మాయాధీశుడగు పరమాత్మను భజింపవలయును. భక్తి వలననే ముక్తి నందనగును. దేవతాంతరములు పరమాత్మ యొక్క యవయవముల వంటివారు. వారిని భజించినను పారంపర్యముగపరమాత్మనుభజించినట్లే. వారుపరమాత్మకు వశులై ఫలముల గల్గించుదురు. కనుక భజించినప్పుడు వారికిని సర్వదేవమయుడగు పరమాత్మకును భేదములేదని యెఱుగవల యును. ఇట్లుపాసించువాడు అధ్యాత్మము, అధిభూతము, అధి యజ్ఞము, బ్రహ్మ, కర్మ మున్నగు వాటిని బాగుగా నెరింగి ప్రయాణకాలమున మనస్సును పరమాత్మ యగు నాయందు లీనపరచి బ్రహ్మానందము నందును. కనుక అర్జునా! ఇట్టిభక్తి పురస్సరమగు స్వధర్మాచరణమే ఫలకారియగునని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ద శ మ బి ం దు వు

చిదచిదీశ్వరులలో (జీవాత్మలు, ప్రకృతి, పరమాత్మ) నేది యుత్తమమైనదో యది బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మముయొక్క ప్రతిబింబము అధ్యాత్మము. నాశముతో గూడిన ఘటపటాది ప్రపంచమంతయు అధిభూతము. ఆరాధింపబడెడి యీశ్వర తత్త్వము అధియజ్ఞము—అధ్యాత్మ, అధిభూతములకు చేరిక

నన్ను చెందక మాటిమాటికి పుట్టుచుగిట్టుచు నుండును. నా విచిత్రమైన యోగమును చూడుము. అన్నిటియం దున్నను వాటి గుణదోషములతో సంబంధము లేకున్నాడను. కనుక నేను వాటియం దుండియు లేనట్లే. అన్నివస్తువులు నాయం దుండియు వాటి కా తెలివి లేనందున నాయందు లేనట్లే. ఆకాశమంతట నిండియుండి నిర్లేపముగ నున్నట్లే. నేను కూడ నిర్లేపుడను, అద్వితీయుడను. అర్జునా! నేను ఎండ కాయునట్లు చేయువాడను. మరియు దాని నాపువాడను. అట్లే వర్షము కురిపింతును. ఆపుదల చేయుదును. ప్రాణులను జీవింపజేయు వాడను నేనే. వాటిని చంపువాడను నేనే. సకల ప్రాణివర్గము లకుతండ్రి, తల్లి, గురువు సర్వము నేనే. ఆ యా జీవులను వారి వారి వెనుకటి కర్మవాసనల ననుసరించి యా యాస్థితిగతులం దుద్భవింపజేయువాడను నేనే. జీవులుకర్మబద్ధులు. పరమాత్మ యగు నేనువారివారి కర్మనుకారణముగనుంచుకొని నిష్పక్ష పాతబుద్ధితో వ్యవహరించుచున్నాను. ఏ మానవుడు త్రికరణ శుద్ధిగ సకలభారములను నాయందు సమర్పించినన్నే యారా ధించునో, యట్టివాని యోగక్షేమములను నేను తప్పక భరింతును భక్తితో నొక్క పండుగాని, కాయగాని, యాకుగాని, కొంతనీటినిగాని యెవడు నాకు సమర్పించునో, వానిభక్తిభావ మును గ్రహించివానికి సకలదురిత నివృత్తిద్వారా యమోఘ ఫలము ను కల్గింతును. ఎట్టిపాపిగనున్నను నన్నువిరామములేక భజించిన యెడల వాని పాపములను శీఘ్రకాలములోనే పరి హారించిసత్ప్రవర్తనకలిగింతును. ఆ ప్రవర్తనయే సూర్యోదయ

మున్నపుడు తాము కష్టపడక, పరుల కేలాటి కష్టమును కలిగింపని కాలవిశేషాదులయందు బ్రహ్మజ్ఞానులు శరీర మును చాలింతురు. వారి మార్గము దేవయానము, శుక్లగతి, అర్చిరాదిమార్గ మని వ్యవహరింపబడును. ప్రవృత్తి కర్మ చేయునట్టి సాంసారికులు సామాన్యముగ రాత్రి, కృష్ణపక్షము, దక్షిణాయనమున శరీరమును వదలి, ధూమము మున్నగు వాటి యభిమాన దేవతలచే సత్కరింపబడి చంద్రమండలము ద్వారా మేఘములలో బ్రవేశించి వర్షధారలద్వారా సస్యా దుల బ్రవేశించి స్త్రీపురుషులచే గ్రహింపబడుదురు. ఆయన్న సారము శుక్లశోణితముగ బరిణమించి గర్భోత్పత్తికి కారణ మగును. ఇట్టి కర్మఠుల మార్గము, పితృయానము, ధూమ మార్గము, కృష్ణగతి యని వ్యవహరింప బడును. పునరావృత్తి రహితమగు అర్చిరాది మార్గమున వెళ్ళుటకై నివృత్తికర్మ యంగముగ గల భక్తిననుష్ఠింప బ్రయత్నింపవలయును. భక్తి విరహితమగు వేదాధ్యయనము, యజ్ఞము, తపస్సు, దానము మున్నగునవి నిష్ప్రయోజనము. భక్తియే జీవుని నాశరహిత మగు పరబ్రహ్మము నందజేయు ననుట పరమగ్రాహ్యము.

ఏ కా ద శ బిం దు వు

ఓ యర్జునా! నీకు ఓర్వలేనితనము లేనందున మిక్కిలి రహస్యమైనదియు, విద్యలన్నిటిలో శ్రేష్ఠమైనదియు నగు బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించు చున్నాను. దీని నెరుంగుటవలననే సంసారమునుండి విడుదల కలుగును; దీనియందుశ్రద్ధ లేనివాడు

నా ప్రభావమును గుఱించి నేను చెప్పవలయునేగాని, దేవతలు, మహర్షులు మున్నగువారుగూడ ప్రస్తావింపనేరరు. నాకు జనన మరణాది వికారములు లేవనియు, నేనే త్రిలోకముల కధిపతి ననియు నెఱుంగువాడు సంసారమునకు కారణభూతమగు పాప పుణ్యములనుండి విడిపింపబడును. ఆ యా జీవులకు బుద్ధి, జ్ఞానము, ఓర్పు, ఇంద్రియనిగ్రహము, మున్నగునవి నావలననే కల్గింపబడును. సకల దేవతలు, మనువులు, ప్రజాపతులు, చరాచరాత్మక ప్రపంచమంతయునావల్ల నేకల్గింపబడునుజీవులు కించిద్జ్ఞులు, కర్మబద్ధులు దుఃఖభాగులుగనుక సర్వజ్ఞుడను, కర్మాతీతుడను, ఆనందమయుడనగు నన్నుపాసింపవలయును. ఇట్టి యుపాసన రెండు విధములు. అఖండోపాసన, ఖండో పాసన యనఁబడును. సర్వదేశ సర్వకాలసర్వావస్థలయందును నన్ను తైలధారవలె అవిచ్ఛిన్నముగ నుపాసించుట యఖండో పాసన యనఁబడును. అట్టి సంతతధ్యానము కుదురనివారికి ఖండోపాసన సులభ సాధ్యము. ఏ యే వస్తువులు తమ ప్రాచీన సుకృత విశేషముచే నా ప్రభ నెక్కువగ జెంది ప్రజ్వ రిల్లునో, యవి నా విభూతిరూపము లనబడును. (విభూతియన నైశ్వర్యము, మహాత్మ్యమనుట). ఆ విభూతిరూపముల నుపా సించుట ఖండోపాసన యనఁబడును. పర్వతములలో హిమ వత్పర్వతము, నదులలో గంగ, వృక్షములలో అశ్వత్థము, మహర్షులలో నారదుడు, మునులలో వేదవ్యాసుడు, దేవత లలో ఇంద్రుడు, ఆయుధములలో వజ్రాయుధము. మోసపుచ్చు వాటిలో జూదము, వృష్ణులలో వాసుదేవుడు, పాండవులలో

మును సూచించు అరుణోదయము వలె బ్రహ్మప్రాప్తిని సూచించును. నన్ను నమ్మి భజించువాడు తప్పక ముక్తినందు నిని ప్రమాణపురస్సరముగా సకలచిక్కులయందును భేరీమృదంగాది వాద్యములద్వారా చాటింపవలయును. "నమ్మి చెడిన వారులేరు. నమ్మక చెడిపోతేపోయేరు" అన్నట్లు పుణ్యకర్మాచరణవలన నిపుడు బ్రాహ్మణ క్షత్రియాదు త్తమ జాతులం దుద్భవించినవారు గాని, పాపకర్మాచరణ వలన శూద్రాది అధమ జాతులయం దుద్భవించినవారుగాని, పురుషులుస్త్రీలు ఎవరైననుసరే నా కథలు, కాలక్షేపములు వినవచ్చును. సంకీర్తనలలో పాల్గొనవచ్చును. తాము జపము చేయనగును. ధ్యానము చేయవచ్చును. నా లోకమునకు నిరాటంకముగ వచ్చి నన్ను పొందవచ్చును. ప్రతివాడు జాతి మత వివక్షత లేక భక్తినంద ప్రయత్నించవలయును. కనుక నో అర్జునా! మనస్సు నారూపముగ కానిమ్ము. సర్వదేవమయుడ నగునన్నే భజింపుము. సకల కర్మలను నాకు సమర్పింపుము. నాకు నమస్కరింపుము. ఇట్లు నా యందు దాసభక్తి గలిగి నా యారాధనరూప మగు స్వధర్మానుష్ఠానము చేయుటచే తప్పక సకలపాపములనుండి విడిపింపబడి వాక్కుచే వర్ణించుటకుగాని, మనస్సుచే నూహించుటకుగాని సాధ్యముకానట్టి దుఃఖరహితమైనదియు శాశ్వతము నగు బ్రహ్మానందము నందుట నిస్సంశయము.

ద్వా ద శ బి ం దు వు

ఓ యర్జునా! నీకు సంతోషమునుకలిగించునట్టివియు, మేలునుకలిగించునట్టివియునగు నామాటలను మరల వినుము.

త్తగా చూడు'మనెను. ఓ ధృతరాష్ట్రమహారాజా! అర్జునుడు ఆరూపమునుచూచిమిక్కిలియాశ్చర్యమును,దిగ్భ్రమను చెంది యంజలి బద్ధుడై యిట్లు ప్రార్థించెను. 'ఓ పరమాత్మా! నీ స్వరూపమున సృష్టి కర్తయగు బ్రహ్మదేవుని, సంహారకర్త యగుశివుని, సకల ఋషులను, సర్పములనుచూచుచున్నాను. ఎచ్చట చూచినను నీకండ్లే, చెవులే, పాదములే, సకలావయవములే. ఆద్యంతములు లేక సకల ప్రదేశములందును, నీవు వ్యాపించి యున్నావు. నీ కోరల సందులలో భీష్మ ద్రోణాది ప్రముఖులందరుచిక్కుబడి వారి శిరస్సులుముక్కలుముక్కలుగ గావింపబడి రక్తప్రవాహమగుచున్నది. నీ స్వరూపమున నానారంగులతో నానారూపములతో గూడిన యసంఖ్యేయ వస్తువులు కనబడు చున్నవి. కోటి సూర్యుల కాంతికన్న నెక్కుడు కాంతి యున్నది. అఖండ ప్రపంచ మందలి సకల వస్తువులు దీపములో పురుగులు ప్రవేశించునట్లు,సముద్రమున నదులు ప్రవేశించునట్లు నీ నోళ్ళలో చొచ్చుచున్నవి. హే ప్రభో! నాకు దిగ్భ్రమ జనించుచున్నది. నీ వెవ్వరవు?ఎందు నకుగా నిట్టి భయంకరరూపము అని యడిగెను.శ్రీకృష్ణుడు "ఓయర్జునా! సకలలోకములను నాశనము చేయుటకుగా నుద్భవించిన కాలుడను. నేను జీవచ్ఛవముగ నుండు వీరిపై బాణ ప్రయోగము గావించి నిమిత్తమాత్రుడుగ నుండి కీర్తి ప్రతిష్ఠల నందుము" అనెను. పిదప అర్జునుడు "కృష్ణా! నీ విట్టి వాడవని నే నెరుగనైతిని. ఒంటరిగ నుండునపుడుగాని, నలుగురిలో నుండునపుడుగాని, భోజనము, నిద్ర, సంచారము మున్నగు

అర్జునుడు, శిక్షించువారిలో యముడు, విద్యావంతుల విద్య, తేజోవంతుల తేజస్సు, బుద్ధిమంతుల బుద్ధి, బలశాలురబలము, లెక్కపెట్టు వానిలో కాలము, ఉత్తమస్త్రీల తేజస్సు, సమయోచితముగ మాట్లాడు నేర్పు, జ్ఞాపకశక్తి, తెలివి, ధైర్యము, పట్టుదల మున్నగు విశేషధర్మము లన్నియు నా స్వరూపము లని యెరుంగుము. అర్జునా! సకలప్రాణుల విశేషధర్మములన్నియు నావిభూతులని యెఱింగి వాటిని ఉపాసించిన యెడల నట్టి ఖండోపాసనచే క్రమముగ అఖండోపాసన యేర్పడును. నా మహాత్మ్యములకు ముగింపు లేదు. చిత్రవిచిత్రమగుపదార్థములు గల యీయఖండ ప్రపంచము నా స్వరూపములో స్వల్పాంశము. దీనిని బట్టియే నా సంపూర్ణ మహిమ యెట్టిదో, చక్కగ నూహింపుము. ఆశ్చర్యపడుము. అహంకార మమకారములను బొత్తిగ వదలి నన్నే శరణుజొచ్చి యీ సంసార సాగరమునుండి వెలువడి దుఃఖసంబంధములేని శాశ్వత బ్రహ్మానంద మనుభవింప ప్రయత్నింపుము.

త్ర యో ద శ బిం దు వు

శ్రీకృష్ణుని విభూతియోగమును వినిన పిదప నర్జునుడు "శ్రీహరీ! నీసంపూర్ణరూపమును చూడ నిచ్ఛగించుచున్నాను. దయయుంచిచూపవలయు" నని ప్రార్థించెను. భగవంతుడతనికి దివ్యనేత్రము నిచ్చి, 'ఓ యర్జునా! ఇదిగో! విశ్వరూపమును చూపించెదను. ఏకాదశ రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు, అష్టవసువులు మున్నగు చరాఽచరాత్మకసకల ప్రపంచమును, మఱియు నీ వేమి చూడగోరినను వాటినంతయు జూడ నగును. జాగ్ర

ఇంద్రియ నిగ్రహము లేనివారు నగుజనసామాన్యమునకు సగు ణోపాసనయే సులభమగుతరుణోపాయము. సకల విధములగు అభిమానములనుండి విడిపింపబడిన సుహానుభావులకు నిర్గుణో పాసన సాధ్యము కావచ్చునుగానితదితరులకు కానేరదు. కనుక ఓ అర్జునా ! నన్ను సదా భజించుటకు యత్నింపుము. అట్లు సంతత ధ్యానముకుదురనియెడల ప్రతిరోజుకొన్నిగంటలుగాని, నిమిషములుగాని స్మరించుట అనెడి అభ్యాసయోగమునేని గావించుము. అదియు కష్టమని తోచినయెడల నా సంబంధ మైన పనులనేని చేయుము. అనగా దేవాలయములు కట్టుట, దేవాలయములను చిమ్ముట, దీపములు వెలిగించుట, పూదోఁ టలను పెంచుట, హారములు గ్రుచ్చి ఈశ్వరునికిసమర్పించుట మున్నగు భగవత్ కైంకర్యమునేని చేయుము. అదియు కష్ట మని తోచినయెడల నీ శరీర సంరక్షణకు వలయు పనులను చేసికొనునపుడు ఫలాపేక్షను వదలి నన్నుస్మరించి వాటిని నా కర్మగా చేయుము. తద్ద్వారాక్రమముగ నీవభివృద్ధి చెందగలవు. ఓయర్జునా! ఇట్టి భక్తిమార్గమునననుసరించు వానిలక్షణములఁ జెప్పెదను వినుము. ఎవనిని జూచి యెట్టి జంతువైనను భయపడదో ఎట్టి జంతువును చూచి గాని యెవడు భయపడడో, యతడే నిజమైన భక్తుడు. మానావమానములు, సుఖదుఃఖములు, జయాపజయములు, లాభనష్టములు మున్నగు ద్వంద్వములచే నెట్టి వికారము నొందనివాడు భక్తుడు. తన కుపకారము కల్గించు స్నేహితులుగాని, మహాదపకారము కల్గించు శత్రువులుగాని, యెవని దృష్టికి సమముగఁదోచునో,

సందర్భములందు నేనునిన్నుల్లంఘించినాడను. అందునకై నీవు నన్ను స్నేహితునివలెభావించిక్షమింపవలయును. నీభయంకరమగు విశ్వరూపమును చూచి భరింపజాలను. కనుక శీఘ్రముగ నుపసంహరించి సౌమ్యరూపమును చెందవలయు" నని ప్రార్థించెను. భగవంతు డావిశ్వరూపము నుపసంహరించి సౌమ్యరూపమును చెంది "ఓ యర్జునా! చూడుము. ఇట్టి నా సంపూర్ణరూపమునువట్టి వేదాధ్యయనము, యజ్ఞము, దానము, తపస్సుమున్నగుసాధనములచేజూడజాలరు. భక్తియే ముఖ్యకారణము. నా నిజరూపమును గుఱించి వినుటకుగాని, చూచుటకుగాని, దానియందు ప్రవేశించి సకల దుఃఖములను పోగొట్టుకొని శాశ్వత బ్రహ్మానందము నందుటకుగాని భక్తి తప్ప వేఱేదియు సాధనములేదు. ఓ యర్జునా! నీవిట్టి భక్తిభాగ్యమును కొద్దిగనో గొప్పగనో చెందియుండుటచేతనే, నాద్వారా శ్రవణాదులు జేయుచున్నావు. కనుక నట్టి భక్తి భాగ్యమును మరింత వృద్ధిపరచుకొను"మని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

చతుర్థశబిందువు

పరమాత్మ దయదలచి విశ్వరూపము నర్జునునకు చూపించి "ఓ అర్జునా! కర్మానుష్ఠానము, సత్ప్రవర్తన భక్తికి ముఖ్యమైన యంగములు. కనుక సాంగోపాంగముగ భజించువాడు నిస్సంశయముగ నన్ను చెందు"ననెను. వెంటనే యర్జునుడు నామరూపములతో వ్యవహరింపబడు సగుణోపాసన, వాటి కతీతమగు నిర్గుణోపాసన—ఈ రెండింటిలో నేది శ్రేష్ఠమైనదికి అని ప్రశ్నించెను. దానికిభగవంతుడుశరీరధారులును,

పంచదశ బిందువు

ప్రకృతి, పురుషుడు, క్షేత్రము, క్షేత్రజ్ఞుడు, జ్ఞానము, జ్ఞేయము వీటినివివరింపవలయుననియర్జునుడడుగగా శ్రీకృష్ణుడిట్లు చెప్ప దొడంగెను.

ప్రకృతి, క్షేత్రము రెండును ఒకటియే. పురుషుడు, క్షేత్రజ్ఞుడు రెండు నొకటియే. పంచభూతముల వలన నేర్పడిన ఈస్థూలశరీరము,మనోబుద్ధ్యహంకారములు, ఇంద్రియములు, శబ్దస్పర్శరూప రస గంధములు, ఇచ్ఛ, ద్వేషము ,సుఖదుఃఖములు, తెలివి, ధైర్యము మున్నగు తత్త్వములతో నేర్పడిన సూక్ష్మశరీరము—ఈ రెండుశరీరములు ప్రకృతి లేక క్షేత్రమన బడును.మన శరీరసంరక్షణకు పొలము(క్షేత్రము)కారణముగ నున్నట్లు జీవుని యనుభవమునకు శరీరము కారణము. కనుక క్షేత్రమువంటిది. ఈశరీరము (క్షేత్రము) ను గుర్తెరుగువాడు క్షేత్రజ్ఞుడు(ఆత్మ). ఈక్షేత్రజ్ఞుడుఅముఖ్య క్షేత్రజ్ఞుడు(జీవాత్మ) ముఖ్య క్షేత్రజ్ఞుడు (పరమాత్మ) అనబడును. జాతి, విద్య, ధనము మున్నగువాటి ననుసరించి తానెక్కువయని మనస్సున గూడ తలచకుండుట (అమానిత్వము). బయటికి తోపించు నట్లు మాట్లాడుట, నడచుట, మున్నగునవి లేకుండుట(అదంభిత్వము). కాయిక, వాచిక, మానసికహింస చేయకుండుట, సద్గురుసేవ, ఓర్పు, తలచినట్లు చెప్పుట, చెప్పినట్లు చేయుట, బాహ్యశుద్ధి,మానసికశుద్ధి,శరీరముయింద్రియములు మున్నగు వాటిని నియమించుట, ప్రాపంచిక విషయములం దాశ తగ్గించు కొనుట,గర్భవాసము, జననము, వ్యాధి,సాంసారిక దుఃఖములు,

వాడే భక్తుడు. ఎవడు తన సుఖమునకు దారాపుత్రాదులు కారణములని భావింపక పరమాత్మయే సుఖమున కంతయు కారణమని నిశ్చయించి, యామహామహునిసర్వదేశసర్వకాల సర్వావస్థలయందును స్మరించునో యతడే భక్తుడు. ఈ భక్తి వారివారి మతము, జాతి, ఆశ్రమములకు, తగినట్లు విధింపబడి యుండు కర్మల ననుష్ఠించుటతో సంబంధించినది. అనగా నివృత్తికర్మాచరణమనుట. మరియు సత్ప్రవర్తనతో, గూడిన దనుటపరమగ్రాహ్యము. అట్టిభక్తియే ముక్తికిముఖ్యసాధనము. 84 లక్షల యోనివర్గములలో జేరిన సకల జీవరాసులలో శ్రేష్ఠుడగు మానవుడు తన జన్మమును సార్థకమగునట్లు చేసికొనవలయును. అందునకే భక్తిభాగ్య మత్యావశ్యకము. "దుర్లభో మానుషో దేహః, ప్రాణినాం క్షణభంగురః, తత్రాపి దుర్లభం మన్యే వైకుంఠప్రియదర్శనమ్'' అన్నట్లు నీటిబుగ్గ వంటిది యీ శరీరము. గాలి యున్నపుడే తూర్పార బెట్టుకొనవలయును. కనుక సకల దుఃఖములనుండి, విడిపింపబడి సకలైహికాముష్మిక సుఖములను, అన్నిటికన్న నెక్కుడగు ఆత్మసుఖము (మోక్షము)ను చెందుటకై భగవంతుని కళ్యాణగుణగణంబులను పదేపదే యీ వీనులచే గ్రోలి యానందపారవశ్యంబునకై మనస్సు నా పరాత్పరుని పాదారవిందములందు లీనమగునట్లుసర్వవిధముల బ్రయత్నింతుముగాక! భగవంతుడు ప్రేమమయుడు. అట్టివానికృపకు పాత్రుల మగుటకై మనమాయనను 'భక్తి' చే బంధింతుముగాక !

— —

దయా దాక్షిణ్యములు, ఇంద్రియనిగ్రహము మున్నగునవి. రజోగుణముయొక్క కార్యములు-పేరాశ, దాని నెరవేర్చుకొనుటకు గాను చురుకుదనము, చాపల్యము మున్నగునవి. తమోగుణము యొక్క కార్యములు-నిద్ర, అజ్ఞానము, సందేహము, విపరీతజ్ఞానము, పొరబాటు, అలస్యము మున్నగునవి.

ప్రతిజీవునియందు నీ త్రిగుణము లున్నవి. ఒక్కొక్క గుణ మితరగుణములకన్న నెక్కువగ విజృంభించును. సత్త్వోద్రేక మున్నపుడు శరీరపతనమాయెనేని యట్టిజీవు డుత్తమలోకములకు వెళ్ళలేక యుత్తమస్థితిగతులు గల కుటుంబములలో జనించి సుఖపడును. రజోగుణముద్రేకమగునపుడు మరణించువాడుమధ్యస్థితిలోనే(ఉన్నదున్నట్టే) యుండును. తమోగుణోద్రేకమగునప్పుడు మరణించువాడు క్రిందిలోకములకు వెళ్ళలేక యధమయోనులందు ప్రవేశించి కష్టమందును.

ఈ త్రిగుణాత్మికయగు ప్రకృతినిదాటి త్రిగుణాతీతుడు కావలయును. అట్టి మహానుభావుడు గుణముల కార్యములందుదాసీనుడై, శత్రుమిత్రులను, సుఖదుఃఖములను, మట్టిపెళ్ళ రాయి, బంగారువునసమముగ భావించును. అనగాదంద్వములచేఁ బీడింపబడక నిర్వికారుడుగనుండును. ఇట్టిస్థితితానునిర్వికారమగు ఆత్మయే యనునిశ్చయజ్ఞానముచేతనే చెందనగును.

కనుకసర్వానర్థములకుకారణమగు ప్రకృతినిజయించుటకు శాశ్వత పరబ్రహ్మమును త్రికరణశుద్ధిగ భజించుటతప్ప వేరే సాధనము లేదని చెప్పబడుచున్నది.

చావుపీటినిమాటిమాటికిచింతించుట, నిర్జనప్రదేశములందుండి సృష్టివైచిత్ర్యములగమనించుట, మున్నగువాటి విషయముల నెరింగియనుష్ఠించుటయేజ్ఞానమనబడును. మనవలననెరుగ బడ వలసిన శుద్ధాత్మ పరమాత్మ జ్ఞేయమనబడును. అదిప్రతివస్తువు నకు వెలుపల లోపల మధ్య నున్నది. అఖండజ్యోతిర్మయమై నది. ఇంద్రియ నిగ్రహము గలవాని కతిసమీపముననను, లేని వాని కతిదూరమున నున్నది. అట్టి జ్ఞేయవస్తువునుకర్మ, జ్ఞాన భక్తి, రాజయోగములలో దేనిచేత నైనను చెందనగును. తుదకు శ్రవణమువలనను చెందవచ్చును. తుదకు ఇట్టి క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞుల స్వరూపముల నెఱుంగువాడు సకలానర్థములకు కారణమగు ప్రకృతిబంధమునుంచి విడిపింపబడి బ్రహ్మ సాయుజ్యము నందును.

షోడశ బిందువు

జీవుని పరమాత్మని సన్నిధికి పోనీయక యడ్డగించు ప్రకృతి యెట్టి దను ప్రశ్నకుశ్రీకృష్ణు డర్జునునికి జవాబిచ్చు చున్నాడు.

ఓ యర్జునా ! ఈ ప్రకృతియే మాయ. అవ్యక్తము, అజ్ఞానము, భ్రాంతి, మిథ్యయని నానావిధములుగఁబ్రస్తాపింప బడును. ఈప్రకృతి మూడుగుణములతోఁ గూడినది. అవియే సత్త్వగుణము, రజోగుణము, తమోగుణము లనబడును. ఈ మూడుగుణములతో (మాయ త్రాళ్ళు) జీవునిబంధించును. సత్త్వగుణముయొక్క కార్యములు—జ్ఞానము, సుఖము, ఓర్పు

జ్ఞాపకము, మఱపు కల్గించువాడను. నాశముతో గూడిన జడ
ప్రకృతికన్న చైతన్యముగల చేతన ప్రకృతి (పురుషుడు) జీవుడు
ఎక్కువ. సకలజీవులకన్న నే నెక్కువ గనుక పురుషోత్తముం
డనబడుచున్నాను. కావున ఇట్టి నా స్వరూపము నెఱుంగు
వాడు సకల యజ్ఞయాగాది క్రతువులవలన కలుగు ఫలమున
కన్న నెక్కుడు ఫలము నందును. వాడితరసాధనము లన్నిటి
నవలంబించువా డగును. ఇట్టి పరమరహస్యమైన శాస్త్రము
పాపరహితుడవు గనుక నీకు నే నుపదేశించితిని.

అషాదశబిందువు

ఓ యర్జునా! వారి వారి ప్రాచీనకర్మల ననుసరించి
కొందరు దైవాంశమున, మఱికొందరు రాక్షసాంశమునజన్మించు
చున్నారు. భయపడకుండుట, అంతఃకరణశుద్ధి, జ్ఞానసంపాదన
యందే దృష్టి, దానము, బహిరింద్రియ, అంతరింద్రియ నిగ్ర
హము. విధ్యుక్త కర్మాచరణ, తపస్సు, తలచినట్లు చెప్పుట,
చెప్పినట్లు చేయుట, అహింస, సత్యవ్రతము, దొంగిలింప
కుండుట, బ్రహ్మచర్యమున్నగుసద్గుణములు దైవాంశమునం
బుట్టినవారి కుండును. మరియు రాక్షసాంశసంభూతుల కుండెడి
దుర్గుణము లెవ్వియనగా—కామము, క్రోధము, దంభము,
దర్పము మున్నగునవి. మరియు వారు ఆత్మ పరమాత్మలు
వేరనియు, జన్మాంతరము, లోకాంతరము మిథ్యయనియు,
సృష్టికి కామమే కారణమనియు వాదింతురు. మరియు వారెల్ల
ప్పుడు గొంతెమకోరికలను కలిగియుందురు. ఆచార వ్యవహార

స ప్త ద శ బిం దు వు

ఓ యర్జునా ! ఈ సంసారము (లేక జగత్తు) బహు
విచిత్రమైన వృక్షము! దీనికొమ్మలు మీద క్రింద వ్యాపించి
యున్నవి. మూలము (బ్రహ్మ) మీద క్రిందనున్నది. ఇది
యశాశ్వత మయినది. (అశ్వత్థము) జీవుని గమ్యస్థానము
(బ్రహ్మము)నకు ఈవృక్షము ప్రతిబంధకముగనున్నది కనుక
దీనిని వైరాగ్య మనెడి కత్తిచేఛేదింపవలయును. అటుపిమ్మట
బ్రహ్మవస్తువును చెందనగును. దేనిని సూర్యచంద్రాదుల
వెలుగుచేనెరుంగుటకుసాధ్యముకాదో, యదియేపరబ్రహ్మము.
దేనిని చెందినపిదప జీవుడు మరల నీసంసారమునఁబడవలసిన
యావశ్యకత యుండదో, యదియే పరతత్త్వము. అదినాస్వరూ
పమే! అర్జునా! నేను ప్రపంచమున కిన్నివిధములుగ నుప
కారము చేయుచున్నానో గమనింపుము. నాశక్తిని భూమి
యందు ప్రవేశపెట్టి యుండుట చేతనే మిక్కిలిబరువైనయసం
ఖ్యేయములగు పదార్థములు (పర్వతములు, వృక్షములు, కట్ట
డములు, సకలజీవరాసులు) భరింపబడుచున్నవి. నేనుచంద్రుని
యందు ప్రవేశించి తత్సంబంధమైన తేజస్సుచే చెట్లు, తీగెలు
మున్నగునవి నానావిధము లగు కాయలు, పండ్లు ధాన్య
ములు, ఓషధులు మున్నగువాటిని కల్గించుచున్నాను.. అది
భుజించువారికి బలము, ఆరోగ్యము కల్గించుటకు దానివల్లనే
జీవుడు తినినపదార్థములు(భక్ష్యభోజ్యచోష్యలేహ్యములు)
జీర్ణింపబడుటకు నాశక్తి విశేషమే (జఠరాగ్ని) కారణము.
నేను ప్రతిప్రాణి హృదయమందుండి జ్ఞానము, అజ్ఞానము,

రుడు, బ్రాహ్మణుడు, గురువు, జ్ఞాని మున్నగువారికి సేవ చేయుదురు. వాగింద్రియ నియమనము, సదుద్దేశములు కలిగి యుందురు. ప్రత్యుపకారము నెదురుచూడక, దేశకాలపాత్రములనెఱింగిదానమునుచేయుదురు. రాజసికులు, ఫలాపేక్షతో దేవతాంతరములను భజించుట, ఉప్పు, కారము మున్నగు రసము లెక్కువగనుండు పదార్థముల దినుట, కామక్రోధముల గలిగియుండుట, కామ్యకర్మలనే చేయుట ప్రత్యుపకారమును కోరి దానముచేయుట మున్నగువాటి నవలంబింతురు.

తామసికులన్నను, భూత ప్రేత పిశాచాదులు నారాధించుట, ఇతరులకు హింసకల్గించెడి కర్మలనుచేయుట, చెడు ఉద్దేశములు కల్గియుండుట, అపాత్రదానమన మంచి మాట పలుకులేక మర్యాదచేయక దానము నిచ్చుట మున్నగువాటి నవలంబింతురు. ఓ యర్జునా! రాజసిక తామసిక ఆహారాదులనుస్వీకరింపవలసినయెడల "ఓమ్ తత్సత్" అనెడి పరబ్రహ్మవాచకమును స్మరింపుము. సకలదోషములు పరిహరింపబడి యవి సాత్త్వికమగును. కనుక శ్రద్ధతో(సాత్త్విక) ప్రధానము గాని విద్య కానేరదు. అశ్రద్ధతో కర్మాదుల ననుష్ఠించు వారికి ఇహలోకమునగాని పరలోకమునగాని యెట్టి సుఖము కలుగనేరదని కృష్ణు డుపదేశించెను.

ములు, పరిశుభ్రత, అంటు, ఎంగిలి పాటించరు. కామప్రాప్తి కొఱకే సదా పాటుపడుచుందురు. అందువలన నన్యాయమార్గమున నెంతైన ద్రవ్యమును గడించుటయే ముఖ్యప్రయోజనముగ కలిగియుందురు. సంతుష్టి యేకోశమునను లేక సదా విచారగ్రస్తులై యుందురు. అహర్నిశములు నిషిద్ధపదార్థముల ననుభవింపుచు, కఠినమైనమాటలు, పనులు చేయుచు పరులను పీడించుచునే యుందురు. కామము, క్రోధము, లోభమనెడు మూడు దుర్గుణములే జీవులను నరకమున ప్రవేశపెట్టెడి ద్వారములు, గనుక వాటిని జయించుటకు యత్నింపవలయును. దానికి మార్గ మేమనగా, వేదశాస్త్రపురాణములను ప్రమాణబుద్ధితో నంగీకరించి వాటి ననుసరించుటయే యని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ఏకోనవింశబిందువు

ఓ యర్జునా! శాస్త్రముల ననుసరించుటకు విద్యాగంధముండవలయును. జనసామాన్య మట్టివారుకారు. కనుకవిద్య లేకున్నను శ్రద్ధతో కర్మాద్యనుష్ఠానము చేసినయెడల వారు సాత్త్వికులు(దైవాంశము)గనేభావింపబడుదురు. శ్రద్ధసాత్త్విక రాజసిక, తామసికములని త్రివిధము. సాత్త్విక శ్రద్ధగలవారు మోక్షాపేక్షతో పరబ్రహ్మమునారాధింతురు. పుష్టినికల్గించునింపైన, రసయుక్తమైన, ఆయుర్వృద్ధి, ఉత్సాహాము మున్నగువాటిని కలిగించు మంచి యాహారములను తిందురు. విధ్యుక్తమైన కర్మలను శ్రద్ధతో చేయుదురు. ఈశ్వ

సాత్త్విక రాజసిక తామసికములని త్రివిధములు. ఏది అతీంద్రియమో, అనుభవింపగా అనుభవింపగా క్రొత్తక్రొత్తగఁ దోచుచు నుండునో, సకలదుఃఖ వినాశనమునకు కారణమగునో, ఆరంభమున విషప్రాయముగను, ముగింపునఅమృతమయముగ నుండునో-యట్టిదే సాత్త్వికసుఖము. ఇట్టి యాధ్యాత్మికసుఖము నందుటకే ప్రతిజీవుడు తన శక్తివంచన లేకుండ యత్నించ వలయును. దీనికే శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసనములు సోపానములు. కనుక నిట్టి సాధనముల ననుష్ఠించి జన్మసాఫల్యమందుటకై యత్నించువాడే మానవుడు, అని శ్రీకృష్ణు డుపదేశించెను.

ఏకవింశబిందువు

ఓ అర్జునా! బ్రహ్మప్రాప్తికిఁ గర్మానుష్ఠాన మత్యావశ్యకము. ఈవిషయమై యనగా కర్మాచరణవలన నంతఃకరణశుద్ధి ద్వారా జ్ఞానము, తద్ద్వారా మోక్షము కలుగుననియు, కర్మ చేయకుండుటచే జీవుడు మాలిన్యమును పోగొట్టుకోజాలడనియు ననేకవిధముల నుపదేశించితిని. పరమాత్మ ప్రతిజీవుని హృదయమందుండి వాని ప్రాచీనకర్మననుసరించి త్రిప్పుచుండును. జీవుడు పరమాత్మచేతిలో కీలుబొమ్మవంటివాడు. సర్వస్వాతంత్ర్య మీశ్వరునిది. అస్వాతంత్ర్యముజీవునిది. పరమాత్మయాజ్ఞ ప్రకారము నడచుకొనువాడు సుఖపడును. తదితరుడు దుఃఖమందును. నేను చెప్పవలసిన దంతయు నైనది. పిమ్మట నీ యిష్టము. బాగుగ యోచించినీయిష్టముననుసరించి ప్రవర్తింపు

వి ం శ బిం దు వు

ఓయర్జునా! సన్న్యాసత్యాగశబ్దములను గుఱించి వేర్వేరుగ నభిప్రాయపడుచున్నారుగాని, యా రెండును 'వదలుట' యను నర్థమునే సూచించును. "నకర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగే నైకేన అమృతత్వమానశుః'' అను శ్రుతివాక్యము ననుసరించి త్యాగమే ముక్తికి ముఖ్యసాధనము. ఆ త్యాగము సాత్త్విక రాజసిక తామసికములని త్రివిధములు. కర్మలను చేయుచు ఫలాపేక్షను వదలుటయే సాత్త్విక త్యాగము. యజ్ఞ దాన తపస్సులెన్నటికి నాచరింప బడవలసినవేగాని త్యాజ్యము కానేరవు. అవియే జీవుని పరిశుద్ధము చేయునవి. కనుక ఫలత్యాగమే గాని కర్మత్యాగము విధ్యుక్తము కానేరదు. ప్రతి కార్యమునకు నైదు కారణము లున్నవి. 1. అధిష్ఠానము (శరీరము, స్థలము) 2. జీవుడు (కర్త) 3. కరణములు (సామగ్రులు) 4. నానావిధ వ్యాపారములు. 5. భగవదనుగ్రహము (అదృష్టము) ఈ యైదింటిలో అదృష్టమే ముఖ్యమైనది. అముఖ్య కారణములగు నాలుగింటిలో జీవు డొకడుగ నుండగా తానే కారణమని తలచుట గొప్పపొరపాటు. ముఖ్య కారణము ప్రతి కార్యమునకు నీశ్వరుడే యని గ్రహించి యహం కారమమ కారాములను వదలవలయును జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞాత, కరణము, కర్మ, కర్త, సాత్త్విక రాజసిక తామసిక గుణముల ననుసరించి మూడువిధములు. అట్లే ధృతి, బుద్ధి మున్నగునవియును. ఓయర్జునా! పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము వ్యాపించియుండు సకల జీవులును దుఃఖపరిహారముద్వారా సుఖము నందఁగోరుచున్నారు. ఆ సుఖము